

**Inapit liber secundus q̄ tractat
de subditis.**

Omnis ecclesiasticus
ordo sub diuisione tri
plici ordinat. in epis
copis. i. p̄sbit̄is. et i
clericis. Et hī oēs vnū p̄ncipē
papā rōnū habent. Sic et i lay
cis fidelibz ecclesia toto orbe dif
fusa sub impatore romano i p̄
cipibz militibz et plebea multi
tudine cōgregatur. **S**ed de hīs
sup̄sedere disponimus nisi for
te icidenter aliqua se obtulerūt
prosequēda. Dicit ergo text⁹
in p̄ncipio qualiter ordo mona
sticus fuit et in p̄cedentibus
distinguat. **I**n tribus dista
buūtur ordinibz apum plebes.
sic et omnis conuentus monasti
cus sub terna distribuōne sali
cet officiat̄is claustralibz atqz
conuerf sub vno capite p̄lato
q̄si sub rege apes cōmodius ad
unantur. **P**ars autem prima
illatū est que matres et emerite
sunt. ceterisqz maiores existūt.
Iste aut officijs singul et opi
bus p̄sūt. **H**ec prima pars of
ficiat̄is i claustra cū senioribz
signat et hoc ibi vbi matres eme
rite noīant. **I**n matribz affect⁹
ostendit q̄ p̄oribz et supioribz
officiat̄is tanto fructuosius ge
nem̄ q̄nto ex caritatis radice
erga subditos inueit̄ fūdatior.

Vn in paulo non tm̄ patris sed
etiā matris affectū q̄ tenetius
diligere solet obserua. **A**it enī
filioli mei quos it̄rū parit̄io
donec formetur castus i v̄bis.
Tales m̄s sūt q̄bz glensius
pater augustinus in regula sua
precepit dicēs. **S**uscipiat iqt̄
infirmos. consolet̄ pusillānes.
paciens sit ad oēs. **V**ere beatus
āimus i p̄lato q̄ se oīm āim̄is
subditoz pietate opaciens incli
naret. **T**unc paulus euidenter
ostendit dicēs. **Q**uis ihermae
et ego nō ihermae. **Q**uis scanda
lizat et ego non v̄roz. **P**ropte
rea ement̄os dicim⁹ seniores q̄
ement̄i idest sup̄ meritiū aliorū
esse dicūt. q̄a ceteris auctōrita
tis maioris reuerēcia existunt.
Vbi sūt p̄ p̄phetā dī populi gra
ues in q̄rū maturitate deus et
totius religionis norma lauda
tur. **H**os signant viginti qua
tuor seniores quiaimqz illi sunt
qui in apocalipsi citharis sp̄i
tualis icōditatis habentes se
dentes i throno in p̄phialis meri
torum nichil se habere pemit⁹
cognoscentes. nisi quod dispen
satione in carnati verbi scādū
m̄ericordiam non scdm̄ meri
tum acceperūt. **V**idi virum
sanctum et bonum qui de nume
ro emeritorum rectissime dici
potest et potuit q̄ diu vixit.

Fuit in monasterio sancti matthei apostoli iuxta treuerā. mōch⁹ qdā otto noīe q̄ q̄dā gita āmis et āplius p̄oris loco deseruiēat in quētū. p̄mus ad omnes horas. p̄mus ad matutinas de nocte surgebat. **N**ullo umq̄ in choro dieb⁹ nocte appodiamēto sediu; vtebatur. numq̄ sedit aut iacuit sed erect⁹ semp stās ad celum mēbras oculis et mente nitebat qd̄ ī sede eius cōdenfato puluere eundētissime approbat. raro et breuiter in colloq̄o in studio sequēs. ceterū; t̄pis ī oracōibus aut medicacōib⁹ expēdebat. ut ī necessitatib⁹ non egerēt miā quēt⁹ curā habebat et per hoc eos ad regulā obfūciā fidēcius opellebat. **C**irca adolescētes valibissimō zeli feruore vigeat ut eos instigare morib⁹ et ab illecebris carnis et alijs vicijs īpeditos arceret. **H**ic vsq; ad precedentem diem mortis sue per sex dies oculis te conuentum suum aq; acuta febre seuitus in infirmary; deportatus est. qd̄ ut p̄cepi veni am phico visitare iacentē. **Q**uem ut vidit phicois aduertit senē debilitate nimia et abstinentia fatigatū et inaniū. p̄cepitq; statim occidi pullum cum tamē esset quarta feria ante pascha. **E**t mox p̄cor auerso vultu cum

tenuer; dixi ei. **N**on te cōpetat sine piculo anime tue id ē mortalis peccati tradicere phico dummodo p̄cipiat qd̄ fieri potest licite cū iure scripto. **T**ūc ille placido vultu. de mīni īq; voluntas mecum fiat. **P**ec mora hoc dicto expandit man⁹ et pedes in lecto et eleuatis sursum oculis expirauit. **V**idi et aliū viz emeritū conradum noīe de ordine predicatorū apud louanium vita et animarū zelo feruētissimū doctrinaq; gloriosū. **Q**uem aq; audiuisse mori veni ad locū vbi mutus et qh sui nescius dēuēbat. **A**propinquāte ergo hora mortis contra spem omnīū oculos eleuauit et manus et cū letissimō vultu iuit⁹ crucifixū dixit. **E**duc de carcere animā meā vt cōfiteatur nomini tuo domine. **E**t cū tercio hoc dixisset dimissis oculis expirauit. **V**idi et aliū eiusdē ordinis in eodem loco geruasium nomine dilectū valde michi et in amicitia specialem. de isto b̄tissimo et emerito valde viro fratres qui cū eo in ordine predicatorū triginta quinq; annis fuerāt conuersati veritate testatissima referebant qd̄ in tanto t̄pis spacio ex quo intrauerat ordinem nuquā; fratrem numq̄ hominē ex sua culpa vel in curia perturbasset.

humilitatis et mansuetudinis tā
te fuit quāte nūq̄ hominem me
minetim mevidisse. **C**ompassi
onem vero et caritatem erga pr
imos miram habebat et vehemē
tem. hic ad mortis exitum debi
litate corporis appropinquans
oculis ac manibus celestibus i
hyabat. **E**t cum a fratre roga
retur ut sibi super pacis statu
sue sciencie responderet humi
liter dixit et deuote. Pax certa
et firma est inter me et salus
nostre auctorem nec vlllo modo
biucius ab eius contemplacōne
frustrabor. **V**idi et alium eius
dem ordinis in gandauo egidi
um nomine qui canonicus apō
sanctum andomarū in flandria
seculum dereliquit et predicator
um ordinem intrans. tātū debi
tus lacrimis et tū spūali leticia
et aīaz zelo efferbuisse pbat. ut
vere sanctus crederetur et esset
et hoc exitus eius mōstrauit. **N**ā
cū frater suus carnal sepeliret
in clauetro fratū. marmoreq;
superpositū male iacēs deberet
coragi. finit inq̄t fratres fini
te diu non iacebit imotum. ma
nifeste predices se cū fū defun
cto sub eodem marmore in pri
mo deponendū. qd et factū est.
Sed et fūe quodaz narrate in q̄
aī ipsū celsedit die prima mori
tūz qd querenti sibi quomodo

sentaret respondit dicens. bene
frater karissime me bñ senio q̄a
tabus dieb; tū in purgatorio
hinc exiens expurgabor. et statū
postea p dei graciā et misericor
diā ad gloriā euolabo. **V**idi et
aliū eminētis vite virū de ordi
ne fratū minorū. fratrem wil
helmū de militona q̄ magister
theologie parisijs scāssimā ac
deuotissimā vitā duxit et cū die
quodā parisijs p̄dicaret p hōiā
obmutuit et p̄bū inde resumēs
omnib; cū vultu serenissimo va
ledixit et sic in pace quieuit.
Vidi et alium fratrem ordinis
predicatorū odonem nomine in
iure regēm viz sanctū et bonū
q̄ mro volebat comedere qd semi
nali fluxu ab aīali descenderat
s̄ olere v̄l pisa corpus sobrium
reparabat. **H**inc in ingressu ordi
nis vite sue terminus reuelatus
est et hūc fratrib; certo die aī
obitū reuelauit. **V**idi et frēm
contradū ordinis minorū qui mi
nister theonomie miā gciā p̄dici
tus fuit et sanctorū feruētissim⁹
venerator in multis enituit.
Vidi et alium emerite vite ca
nonicum in monasterio canap̄
censi dieb; undecim ante mor
tem q̄ iohānes noīe cognomēto
bonus valetus vir lātus et bon⁹
innocētissimā vitā duxit ab an
nis pluribus vsq; in eū vite.

De hoc bono viro michi sui ca-
nomici referebāt. quia cū esset
parafius et effz auditor beati ⁊
magni viri magistra petri omel-
totis cātoris parafienf qbusdā
temptacōibz et dubitacōibus ce-
pit fluctuare et supplex sup hoc
in oratione factus vidit beatos
apostolos petz ⁊ paulū ⁊ mor-
eozū solacio ad spem gācis vi-
te merito confortat. **H**ic glorio-
sissimam casti matrē miro fee-
uore cōplectēs inter cetera q de
ea oposuit duos istos vīus iōp-
abiles edidit. **F**elix mater aue-
qua mūd⁹ soluit aue. **Q**ue ge-
nitricis eue. ⁊ facis esse breue.
Vidi ⁊ magistrū salomonē p-
dicatōrē solemnē et magistrū q
per totā theuthoniā multa doc-
trina et miraculis celebratis tā-
dem pro casto omnia beneficia
dereliq̃t et in colonia predicatorū
ordinez prolire valde fatigat⁹
senio introiuit in q veluti puer
benigne et humiliter quersat⁹
post annos aliq̃t sanctissimo fi-
ne q̃euit. **V**idi ⁊ aliū nobilē
et illustrissimū virū q helgerus
nomine fili⁹ potentissimi comi-
tis in iuuetute possessiones cas-
trū ⁊ diuitias multas pro casto
dereliq̃t. ⁊ p̃dicatōz ordinem in-
tīas falsaceū. p̃or effect⁹. **Q**ui
postmodū multis ieiunijs ⁊ la-
boribz fatigat⁹ pre nimia debili-

tate eques ire opulsus est. **H** tñ
afino vsus ē pro vectura. hic se-
mel stans ī puiciali capitulo et
coraz diffinitozibz acusat⁹ au-
diuit afinū suū himnū ut solēt
hortido ⁊ ciferare ⁊ dixit. **E**cce
fratres afin⁹ meus acusat me
q nō sum dignus tenere offic-
um prioratus. qui in valibus ire
pedes contra ordinez subuehor
dorso eius. **H**ec ut dixit nō nī-
los in lacrimas cōtauit. regere
tamen conuentuz ut erat debilis
vsq; in finem vite opulsus. mul-
tis post mortem et maximis mi-
raculis clauit. **F**uit sub eo ⁊ ei⁹
tpe quidam conradus frater or-
dinis p̃dicatōrū q inter alia īfi-
nita miracula tres etiam mortu-
os in vita suscitauit. **P**roinde
vtrum videram dubito mōchū
cisteraciē. ordinis virū pietate
plenum de quo tale miraculum
ferebatur. **A**lgore niuium terra
brabancie respersa per totū mō-
chus predict⁹ premissio ī villaz
famulo sol⁹ in cāpis p deuia ve-
niebat. et ecce inuenit puerū
elegatissime forme quasi trien-
nē magno fletu et eiulatu soluz
in minus fagore residētē. opas-
sus igit tali puero eq̃ descendit.
et oplexus flentem flere cepit
cum eo et querere quid haberet.
Tacēte autē puēo ingēinat in
gemiscat q̃rens vbi ē mater tua

numquid perdidisti matrem. **A**d
interrogationes illius puer for-
tus eiulans tandem dixit. **H**eu
me heu me quare non fletum quod
re non eiularem. **E**cce vides quod
egens solus et in frigore sebes
et non est qui colligat me et hos-
piciū prestet. **H**oc monachus
surgens et puerum in brachijs
eleuans osculatus ē dicens. **C**es-
ses flere dilectissime quia ad
hospiciū portabo te et faciam
enutriti. **H**oc dicens cum puero
equum ascendere voluit. sed pu-
er de brachio tenentis exiliēs
disparuit repente quia cristus
filius virginis fuit. **I**n terram
igitur cadens monachus flere
et eiulare cepit acerrime. et cū
diu sic iacisset eiulans tandem
questus a seruo inuentus est.
eleuatus est in equo ad hospici-
um ductus. questus autem fletet
nichil aliud vna nocte dicere
potuit. heu me puer bone pu-
er pulcherrime quare me dere-
liquisti. aut abisti tam cito. aut
te perdidisti. **P**ost hec monachus
consolationem recipiens quidam
euentum retulit qui illis per
quos sciri tante rei miraculum
et periculum patefecit. **Q**uis enī
sine lacrimis audire potest per-
iculum tale et tantum quod filius
vnicus patris deo deus existens
hospiciū in terra querat. eget

cibo. algore contrahit. et per abun-
dantia iniquitatis refrigerante
caritate multorum non est qui eū
recipiat cordis hospicio. reficiat
patris placata benefica volūta-
te reuoluat et foueat deuotio-
nis sinu. veste contegat carita-
tis. **V**idi et multos alios viros
vita ementos et virtute. quorum
alii feruentes spiritu salutis pri-
morum instabant. **A**lii in tribula-
tione patientes in bono malum
semper euincere laborabant. **A**lii
pio et casto timore quasi tamen
fluctus super se dominum presto-
lantes continuis lacrimis infi-
stebant. **A**lii spe gaudentes et
in vita presentis dulcedinem patrie ce-
lestis per gustantes nichilominus
felicem mortem in iubilo preue-
iebant. **C**ertū tamen ē lector nullū ex
suis meritis sed sincerissime in
domino gloriatus et eosdem potius
habuisse inspiratam leticiam quam
presumptam. nullū tamen sine
horrore demonum recessisse. **N**ul-
lus ergo seniorum emeritorum et ma-
iorum nostrorum de meritis su-
is a vita presumat. quia dyabolum
legimus vite auctori insidiatū qui
dragita diebus et quadraginta noctibus
etiam ieiunanti et nichilominus secundum
quasdam scripturas in cruce
moriens.

**¶ De vigore subditorum in iuuentu-
te. Capitulum primum.**

De vigore subditorum in iuven-
tute. Capitulum primum.

Secunda pars illarum
apum est que iuven-
tutis vigore opera mul-
ta prestantes discipli-
na quadam matribus subdite sunt.
nec quicquam agunt sine maiorum ipe-
rio. Hic planissime demonstrat
status et vita claustralium. qui se-
cundum legem de iuventute et forti-
tudine viget tempore loco et ordine.
vel laborant manibus. Qui enim
non laborat non manducat. Vel
si labor manuum ex ordine non ha-
betur canticis spiritualibus horis
debitis et interdum studiis scrip-
turarum nec non regularibus dis-
ciplinis letatur et gaudenter in-
sudant. Huiusmodi enim opera si
sint multa et propter salutem primum.
secundarie proximorum cum exem-
plo vite cum decore virtutum et ora-
tione multiplicis fructus iuuant
ita prestantur. Quis enim quicquamque
peccator huiusmodi opera videns
ad emendationem vitam et peniten-
tiam non compungatur. Quis tam fla-
giciosus et amens tam sedulas tam
continuas laudes audiens deum
timoratus admodum non laudet.
Quod talium stet suffragio totius
mundi et peccatores apud iudicem
iudicem deum eorum oratione iuuentur.

tur. non est verum qui abigat cas-
trorum. Unde tempore nudum pre-
sto quo mundus talium suffragio
iuuaret ysayas deplacuit dicens.
Non est qui insurgat et timeat
te. Quod bene patuit ubi nec an-
gelo peccanti in celo nec homi-
ni peperat in terra. nec hostibus
nature in domibus. nec filiis isra-
hel ydolatrias. nec murmurantibus
in deserto iudeis. **T**empore
quo gens vngarorum cum alijs
regibus multis agente tartarorum
de orientis partibus veniente crude-
liter est destructa et iam in theu-
thonia fines boemie invadere co-
natus. quidam pro ipsa terra theu-
thonie et maxime partibus braban-
cie corde turbatus sollicitus venit in
brabantiam ad sanctissimam tunc
temporis moralem dicens. sollicitus
non modice mater karissima pro
terris huius primis a facie tartarorum
ne sicut alijs fecerunt faci-
ant et huius terris quia iam inva-
dere fines theuthonie salici bo-
emiam inchoauerunt. cui illa.
Nichil karissime veritas quia
tot sunt in terra ista anime bo-
norum et in huius maxime clau-
stris quod nullus est hic tartarorum
exercitus formidandus sanctarum
orationum iaculis repellendus.
Benedictus ergo deus in omnibus et pro
omnia sicut audiui. ita et vi-

dim⁹. Huic autē p̄tariū q̄d acci-
deat audiam⁹. **A**nq̄ i walatua
sū rege wilhelmo modēatore ro-
manoz a comite florētio ⁊ seelā
denhibz flāmigorū exercitus fe-
rret. orāti auidā p̄ dicta gente
idest p̄ flamingis in oracōe re-
spōsū ē. **S**ine sup̄bos hūilian.
Ed tertia die post factū isperi-
mus. licet tñ multa cū eis et in
eis occisi fuerant q̄ nullo modo
meruerūt talē mortē. **S**ed nōn
dum q̄ acerba mors bonis nō
obfuit. sed profuit ad salutem
quia terreneo dñō obedire in bo-
nis iustū ē. **Q**uod patuit i quo
dā fidelissimo viro de q̄ a mēe
regis dicti wilhelmi venerabi-
li mechtalde didicimus. **E**cum
enī ipsa regis mater hollandie
memorabilis comitissa post fa-
ctam cēdem i walatua deuenis-
set aggressa ē cū duobz fratribz
predicatoribz viuentes adhuc
q̄rere et colligere sauciatos. **I**n-
uenit autem et ad idē opus pie-
tatis matronā diuitē ⁊ precla-
ram que cū fletibz mat̄a regis
coitasse narravit. **T**ransiens in-
q̄t hic vocauit me vocē flebili q̄
dā laici⁹ ex prostratis ad quē
cum venissem caput eius locui
in sinu meo et eum ad cognoscē-
dum deū hortabar. ⁊ vt poterat
ille eleuatis in celum oculis cū

manibus dixit. **F**ateor me co-
actum in exercitum venisse. et
hoc eo animo q̄ nullum lederē
nec in corpore nec i rebus. **H**ic
lesus sum. et ecce iam moriar.
Occisori meo proorsus indulgeo
vt mei similiter misereatur om-
nipotens deus et contra eum nū-
indulgeat q̄cquid feci. **V**iatū cū
corp⁹ casti vehemētē exopto.
quod licet ore non sumā in mē-
te tamen virtutis eius gracia
nō frustrabor. et hoc dicēs cru-
ce signauit se ⁊ sic spiritum red-
didit. **T**estor vobis ait matro-
na per salutem meam q̄ statim
vbi spiritum ad addendum os
aperuit auicula tante pulchri-
tudinis vt ei nichil in creaturis
comparari posset de ore eius cū
odore miro aromatico ad supe-
ros euolauit. **V**ide ergo lector
q̄ vendica sit illa sentēcia beati
augustini qua dicit. **V**ere dico
credidi propter quod locutus
sum. non potest male mori qui
bene vixit. **S**tudeant ergo fide-
les claustralium insubare la-
boribus. inuigilare spiritali-
bus canticis. studijs sacris inhe-
rere. disciplinis regularibz exer-
cere. ⁊ per hec erunt proximis
in exemplum et peccatoribus
contra iram dei veri iudicis in-
tutamen.

De virtute humilis subiectio-
nis. Capitulum. ij.

Disciplina quada; ma-
tab; subdite sunt. nec
agunt q̄tq̄ sine maior
imperio. **H**ic notatur huilitas
subiectōis et abrenūciatio p̄e
volūtatis. que duo si subiect; q̄s
integre et ex corde tenuerit. ex
altatus quidem exultabit ī gau-
dio et absolute libertatis gloria
p̄fruetur. **U**nde apostolus. Illa
que sursum est iherusalem libe-
ra est. que ē mater n̄ra. **S**i nō
absurde queri potest cur soluit
et velit ecclesia ut homo subba-
tur hōi cum deus hōiem rationa-
lem oditū ad ymaginē suā nisi
irracōnabilib; dominari. nō ho-
minem homini. sed hōiem peco-
ri voluit. qd̄ patuit ut dicit glo-
riofissim; augustin; in patrib; p̄-
mis et maxime in p̄arichis q̄
potius fuerunt rectores pecubū
q̄ hominū. **U**nde eis dictus est.
dñamini piscib; maris et voluca-
bus celi et bestiis terre. **E**t po-
test sic solui. **I**lli quidē antiq̄ et
p̄mi parentes soli deo subditi
neq̄q̄ abutebāt oressa a domi-
no libertate. sed ī om̄i honestate
morū creatori omniū fūiebāt.
Nunc vero per abrupta vicioz
hōies defluentes vix etiam sub
durissima seruitute possūt a vi-

rijs cohiberi. **I**nde peccātilus
filijs israhel in deutronomio mi-
naci dictū ē. **E**o q̄ nō fueris
dñō deo tuo in gaudio et leticia
cordis tui p̄pter rerum habun-
dāciā omniū. seruiēs iimico tuo
in fame et siti et ariditate et rerū
omniū penuria et imponā iugū
ferreū super cervicē tuā. **A**ubi
ergo qd̄ dictū sit et minas tāti
iudicis veritas. **U**t enī incōpa-
ribil; ille doctor augustinus ait.
Nichil interest sub cuius iperio
facilius homo fūiat moritur.
dūmō ille q̄ iperat ad ipia et in-
iū nō cogat. **F**elicius enī fūit
hōi q̄ libidini. **C**ōfide m̄ castus
dei filius ab ipsa maiestate sup-
na ad nostrā miserā descēdisse.
qui alios saluacōne sua vere libe-
ros facit. subdi patrib; voluit.
fm̄ p̄phetam durissimā; patuit
seruitutez. **P**roinde videas qd̄
dictus ē superius q̄ subdite ma-
trib; iuniores nichil agūt sine
maiorum imperio. **O**ptime clau-
stralib; opetāt qui abrenūcian-
tes p̄e voluntati nichil agere
debent sine maior; iperio v̄ sal-
tem sine licencia. **A**biūte clau-
strales p̄cipem salutis nostre
ihesū vt volūtate suā sed patris
faceret non venisse. ac per hoc
patris obediens vsq; ad mortem
non liberas manus non liberos

pedes affixos cruci corpusq; sacrum immobile s; solum os tantum liberum ad orandum habuisse monstratur. **H**ec mens tibi dico karissime serui est qui tale non vult passum talia dominum imitari. **L**iberas ergo manus ad bandum aliquod vel agendum. liberos pedes ad ambulandum. libera membra ad conandum aliquod non habebis s; totum cum casto corpus affixum penitentie cruci. sola tibi lingua ad orandum confitendum et laudandum libera erit. **T**emptantur curiositate oculi. oculos casti attende velatos. **T**emptantur aures vaniloquio. castus otumeliosos sermones et terrores audiuit. **T**emptantur gustus supfluis cibis et potibus. castus felle abatus est. aceto potatus est. **T**emptantur olfactus volucris pigmentorum. casti facies sputis fetidissimis illinitur. **T**emptantur manus ad illicita atrectanda. christi manus intueri transfixas. **T**emptantur cor ad cogitanda vel capienda noxia. casti cor lancea terebratum aspicias. **T**emptantur pedes ad ambulandum vel peregrinandum terras. christi pedes cruci clavis affixos attendas. **I**n hac ultima temptatione tibi specialiter cauendum est. **O** claustrum cum dyna filia iacob que prius inter fratres secessit

me conuersata egressa est videre feminas regionis. que et si primo violenter corrupta est. postmodum tamen est blandicijs delimita. **S**ed forte dicis. **Q**uid michi est sychem et emor quorum unus labor vel humerus alter amantans interpretatur ut cum secularibus subiciam humeros ad tolerandos labores mundi vanos. ut amantata per illos anima mea in fel aspidum conuertatur. quin potius cum fidelibus populus ac deuotis leui iugo christi in cruce suscepta transibo mare. terram sanctam adibo vel in alijs partibus ubi ecclesiastica necessitas filios pios inuitat et per ipsam crucis peregrinationem a pena simul vere et a culpa sub breui temporis spacio liberabor. **V**ana salus et beata indulgentia omnium delictorum et qui hanc meruerunt mixte tripudiant. sed eam nequaquam sibi ista via religiosus aut claustralis quis vendicet ut contra votum suum sine licencia vel per crucem susceptam vel modo alio in absolutione peccaminum viam peregrinationis sumat. ligatos tibi diximus pedes ligatas et manus. **Q**uis te soluit ut ambules. **F**orte respondes. christus petro et apostolis in

suscitacione lazari dicit. **S**oluite eum et hinc abire. **C**ur ergo me vicarius petri papa non soluet? **B**ene dicis. et non negamus si soluerit esse solutus. sed vide ut recta et debita causam ostenderis dispensati. **A**lioqui non est dispensatio sed dissipatio potius. **N**ec enim credere fas est tanta modestia minus patere aliquod talium facere sine rationabili causa. quamquam id fieri forte minus iuste putetur. **E**t quidem hinc paulo omnia licet sed non omnia expediunt. **H**uius occasione sentencie bladii sibi impudenter me voluerunt qui omnia sibi licere dixerunt que ipso fictio iure verant. **I**nter que et symoniam ponunt quam cum illi tamen per scriptam scripture novi testamenti et veteris posuerunt. giesi et semi eius predicante heli zeo adhebit lepra. **S**ymone autem per amia petri apostoli imprecacio condemnauit. **S**uper hac questione quidam maioris ecclesie a venerabili magistro gwiazdo cameracensi episcopo in lugduno ubi papalis curia tenebatur sub specie promie quasi dicens. **C**redis ne tu frater episcopo quod sumus presbyter potest committere symoniam. **E**t ille audaci vultu aspiciens non credo inquit sancte pater. ymmo potius certissime scio quod viliorum

posset papa quam ego vel alius in toto mundo. **E**t si dubitauis forte dissimiles per testamentum nouum et veterem manifestabo. **Q**uo audito calumiator perterritus non intulit. sed statim quasi verbo captus obmutuit. cernens utique virtutem esse ydoneum ad omnes veritatis regulam prece bandam. **N**ulli ergo prelatum in dispensacione etiam dispensabilium causa sit pro ratione voluntas. sed cum si modo necdum mine dispensaciones fiant. quas secundum locum. tempus. et personam fieri ecclesiastica necessitas quicquid deposcat. **D**ecipi se de facili dispensator non dimittat nec se decipiat dispensacionem extorqueens. quia equalis fieri periculum est vel decipere velle vel decipi. **E**t ne nostro tempore nouiter exortum malum ex incidenti materia pretermittam penitus itactu. **F**orum genus apostasie antiquus ille deceptor diabolus aduenit non solum de antiquis ymmo heu de perfectissimis ordinibus fratrum predicatorum atque minorum inueniunt quidam qui nec statum suum nec ordinem reputantes impudentissime se iungunt maiorum consorcio prelatorum ut per predicationem crucis a alio aliquo officio mediante a prelatorum obedientia penitus exuant. **D**eum quod

fera heu q̄ pessima et ab omni
professione aliena exēpio ta
lis fit et ideo iusta dei vindicta
visū ē. ut q̄liscūq; neccitas in
cūbit ecclesie acta et dispēfata
p tales vix finē bonū et debitum
fortiatur qui potius prelati bo
ni superiores in ecclesie mode
ramine cōstituti maiorib; cōmit
terēt ordinum predicatorū atq;
minorū ut eis q̄ diligēter vulū
sui pecoris ispererēt tales de su
is ouilib; assignarēt q̄ cōsuetū
tūmōata et viab; expedita non
sua q̄rerent ā suoz sed pure que
ihesu casti. **N**olo teste cristo
spōsor esse pro talib; ut si p eos
debita negocia nō pspiciant ecclē
mēdā et peritūrus inueiā in
die tremēda ante faciē iudican
tis. **V**aliter quide; et si longe
digressum diligentem lectorem
fortitan non tebebit. **N**efecū tñ
antēq̄ materiam repetam post
q̄ de pegrinacōe crucis mētio
habita est quoddam valde me
mōabile quod audui fulconem
quēdam canonicum insulensem
cui⁹ superius fecimus mencōnē
virū religiosum et pūi cuius rela
cione et tempore cōgit qd sub
iungo. **A**nno ab incarnacōe
domini. **M**.cc. lxxi. cum orbem fe
re totum fames validissima in
mōrtē innumābilium hominum

occupasset. **H**eremita quidā san
ctissim⁹ in beluacē. dyceoh hu
mano generi i multis lacrimis
et miseratione compassus domi
num frequēcius arguebat tūc
populū suum animaduersione
cōtemneret et tā itē mediabili
ter flagellaret. **H**oc vbi nocte
vna cum mīto corbis estu ante
conspēctum summi iudicis itera
ret. apparuit ei vix etate et per
sona grandeuus dicens. surge
et missam ichoa. **S**alus popu
li. **Q**ui heremita. **D**ies inq̄t
nō est. missam celebrare non li
cet. **O**portet inquit ne disse
ras. **T**remefactus ergo heremi
ta et remita non audens surrex
it preparauit se missamq; salus
populi ut iussus fuerat inchoa
uit. **A**t vbi post euangelii offer
torium dixerat. accessit gran
deus ille et vas plenū aristic
obtulit dicens. **N**eporata librum
ad aliud altaris cornu et missā
inchoa de sancta cruce. **R**os au
tem glōriam oportet i cruce do
mini nri ihesu casti. **Q**uod
vbi heremita vsq; post euāgeli
um ut aū cōpleuit dicto offerro
rio grādeus ille vas plenū fas
ciat discoloratis crucis signū
habentib; obtulit dicens. **R**egia
lib; tercio ad aliud altaris cor
nu et missam ichoa p defunctis.

Quod ubi ille vsq; post ewāgeliū
fuit ante p̄fect granduus ille
caluariam capitis cruciatā ī ra
se obtulit. **I**n hoc q̄dem heremi
ta miābiliter horruit. ⁊ ī hoc si
a deo esset ostensio pulcrum
dubitauit. **C**uius cogitacōi grā
deus ille respōdit. **P**etrus inq̄
apostolus. **E**go sum missus ab
te ut ostēdam tibi q̄ oportet fie
ri post t̄pib⁹ futuris. **I**mmorta
litate humano generi cōpassus
es. ⁊ exaudiuit te de⁹ ⁊ ī signū
huius optuli tibi vas arctis ple
num videbis aīq̄ finiat̄ mens̄
august⁹ q̄ mensura p̄ viginti de
narijs habebit̄ que modo vigin
ti solidis vnūdat̄. **S**ecunda ob
lacio quā feci tibi de diuers⁹ fal
ciul̄ discoloratis signis crucis
habentib⁹ p̄grinacōes diūsas
figt̄. q̄ ōnes crucis titulo figbū
tur. **T**ercia oblacio quā de cal
uaria capitis optuli t̄p̄s ī fine
diez istoz figt̄. ī q̄ tāta strages
hūanorū corpm erat q̄nta nūq̄
visa fuit ex q̄ xp̄iani noīs gētes
esse ceperūt. **N**ec dicēs grande
uus ille disparuit. **D**e ānona v̄
ro qd̄ p̄dixit euenit. **D**iscoloā
tas crucis ⁊ ex ōnib⁹ mūdi p̄
bus. quedā sāssima reclusa ut
īpa m̄ retulit in brabancie par
tib⁹ vidit. et sc̄da exp̄dicio ab
purgādā albigenā terraz. p̄

legatos romane curie missa fu
it. **S**ed et crux a multis cū di
uers⁹ partib⁹ p̄dicat̄. visa fu
it manifeste. necnō ⁊ ego fide li
um nouissimus anteq̄ p̄ssim⁹
Iudowycus fr̄icorū rex. **A**nno ab
incarnacōe domini. **M**.cc. xlvj.
crucem t̄āsmarinā suscepit.
crucem in celo ex clāssimo et
sydereo lumine vidi. **N**ec reco
lo me decēcius et operosius for
matā crucem nūq̄ sub aliq̄ ma
teria vel figura vidiſſe. octenos
habere cubitos crucē ipsam ī lō
gitudine m̄ planissime visuz ē.
sc̄cenū celum eāt valde ⁊ sine
vlla nube ī aliq̄ p̄te sui. sub n̄o
orizonte celum eāt coloris vni⁹
De discoloratis v̄ro cruciū fal
ciul̄ vidim⁹. q̄a p̄ma crux n̄i
t̄p̄s contra t̄rā albigenā p̄
dicata est. **S**ecūda in t̄rā san
ctam cōtra sarracenos. **T**ercia
itez contra albigenſes. **Q**uarta
cōtra stabingos q̄s in theutho
nia heintac⁹ dux brabancie cum
suis strauit. **Q**uinta itez in ter
ram sanctam. **S**exta p̄tra aquē
ses qui se pro scismatice fred̄ri
co quōdam impatore. cōtra wil
helmū regē romanorū electū
stultissime opposuerūt. **S**ept̄a
contra hezelinū nobilem ytalie
et ei⁹ cōplices. qui cōdemnatus
⁊ public⁹ heretic⁹ fide catholica

grauiter infectat est. Quot ergo genera crucis tot colores tot fasciculos cernim assignatos. De indulgentia autem que crucem suscipiētibz p̄dicat. nullus fidelium dubitare p̄mitat qui in te gliter vere p̄itentes et cōfessī indulgēciā recipiāt oīm peccatorū et ī ea volūtate desiderij q̄ p̄ fide si se obtulerit locus mori gestit. totaliter a pena simul absoluitur et a culpa. **C**erta ergo in fides de hīs oībus est et nichil hefito de hoc q̄ sūmus pontifex nē per legatos auctoritatis sue mādaueat faciēdum. s; de hīs multa fidelium non sufficiūt amīa q̄ crucem pecunia redimūt et hāc in tā modica pecunie q̄ntitate vt vix decimā. vix vicesimā vel vix certe bonorū suorum salte; mobiliū saluis hereditatibus itegris cōtesimā dare velit. **C**ū enim laboris iter displiciat. vel certe luctuorū suorū videant ep̄a depetere q̄runt dispensaciones. legatos roma multiplicat. q̄ eos pecunia mediante sanctificent. liberos peccatis plēas rēcōmendēt. **D**ona sanctificationis q̄ libeāt a peccatis. bone et beate l̄e que secūm et mūdā aiā; ab oī culpa et pena fecerūt. **S**; o q̄nti monachi in cisterciē si ordie vel alias ī claustris sūt.

q̄ longa ieiunia. lōgo tye disciplinas gues. silēciū p̄pe cōtinuum. vester aspectū nocturnas vigilas et in hīs omnibz victum tenuē et vix vllum solaciū et tñ nondum de peccatorū suorum absolucōne litteās indulgentie acceperūt. **C**redo tibi paulē. s; in apostulatu tuis successoribus. **C**redo tibi inq̄ credo qui vt dico ore dixisti. q̄ reddet dñs vni cuiq; secundum suum laborem. **T**aceam de fratribz p̄dicatoibus qui studiis cōtinuis et vigiliis macerati nō habētes in zona es s; mēbranas maxie pauli. nō in equis aut aratibus sed fessis artibz et pedibus gradiētes p̄dicacōibz terrā circueūt. **S**; de fratribz minoribz q̄dnā dicā q̄ duro fumiulo cincti et sine amictu cappe vel pallij indutū tūca sup nudo pedibus nudis super niuem gelidam quasi sup lanam deambulant et panem suū cotidie q̄si paup̄es emēdiant. **Q**uid inq̄ dicam de talibus si non etiam ai; hīs vel super hos qui p̄ modici vel nullis laboribus sed tantū pecunia peccatorum suorum indulgēciā acceperūt. **S**cdm suū laborē retribucōez p̄mij sortient. **N**ouus lector karissime q̄ xps p̄cūit crucē portauit latro q̄ credidit.

portauit et ille qui a sinistris la-
tro pependit. **H**is diuerso
fine oclusum est. Non credis et
hoc idē sub nostro tpe dispensa-
ti. **C**ruce vero ex ppo corpe de-
dicata. mēsus est et stus. hanc
se fideles et mēbas affligūt et
mentibus. fingit et dyabolus
cruces suas. quas re xbi mēte
puersa tantū mēbris affigunt.
Vidimus anno ab incarnacō-
ne domini. **M**.cc. xiiij. infinitam
pueroru; multitudinē spiritū de-
cepconis acceptos. cū signo cru-
cis inter iherosolōmitanum ag-
gressus fuisse. perisse in diuer-
sis locis. et maxime ex eis mul-
titudinē p maleficos quosdam
sarracenis in mari venditos ex-
stitisse. **V**idim⁹ ab incarnacō-
ne domini. **M**.cc. li. mirabili et
imaudita rabie pastōrū multitu-
dinē de diuersis regionib⁹ con-
gregatam. qui sub crucis titulo
per quosdā flagitiosissimos vi-
ros ad tātam pncipiē iducti sūt.
vt in multis pnb⁹ gallie villas
et ciuitates et populos inuadere
et destruē conarēt. intm vthoc
paxius et aurelianis p̄claris-
simis vrbib⁹ occisis plurib⁹ cle-
ricis attēptaret. **E**t vide lector
mirabile et pregrande piaculū.
hīs illoz facinorab⁹ in odiū cleri
applaudebat populus laycoru;

maiora q; fuisset facta nisi eadē
et cum clero comunis plaga ip-
sos laicos inuoluisset. **E**t hñ q;
auctore deo diuis locis et remis-
sissime p̄cūt. **C**ōfidera ergo
ex hīs que narrata sūt quantū
sibi populū antecust⁹ am xme-
rit ex ipso cristiano populo cō-
gregabit. **D**iscant ergo apes fi-
deliū claustralū omimode subdi-
matib⁹. hoc ē iherozib⁹ prela-
tis vel seniorib⁹ disciplina nec
sine eorū ip̄eno vel saltem licē-
cia q̄tq; agant. ut per hoc hūi-
liati hic postmodū exaltent. et
hic supioribus obligati postmo-
dum libertate p̄petua p̄suant.

**De reuerēcia acn saccis laycoru
erga clericos. Capitulum. 111.**

Ecce pars apum que
fiat dicat. hec fine au-
leo sunt velut ip̄fecte
apes. **H**is quidē ouerh seu lay-
ci fratres in claustris aptissime
designantur. et hoc q̄a fine au-
leo esse dicat. **N**on enim xce
accusacionis i cōuentuali capi-
tulo habere solent. nisi forte se-
iucem in capitulis iterduz ten-
tis accusent. **N**am secūdu apolū
dicat. aduersus presbitrū
accusacionem defacili recipi nō
debere et i hoc respectu sacdotal

ordis laycorū ipfectio demōstra-
tur. **S**ecūdu iura enī adūsus sac-
dotes defacili non admittet lay-
corū testioniū nī cū eis testiomū
tulerūt et alij sacerdotes et hoc tā
apud seculares q̄ apud claustra-
les poa⁹ obfua⁹. **I**n claustris
enī nec ē deo dāte nec esse debz
odiū inter laycos et ordinē cleri-
cale q̄le inter seculares esse pro-
ba⁹. **A**ntiq̄ q̄tuor obia iter diu
si gnīs aīalia posuerunt. **I**nter
hominē et serpentem. inter grī-
phū et elephātem. inter lupum
et agnum. inter coruū et vulpē.
Ego aut̄ q̄ntum addo odiū ppe-
tuū inter puerū laycū et sacdo-
te⁹. hui⁹ rei exēpla sūt plurima.
Et aut̄ i claustris exēcūde rei
simile caueat nō tpe in mōste-
rio qdā gallie orbis alciōis ac-
cidit qd̄ subiūgo. **D**ormitori-
um igens et maximū i opus su-
um cū frēs layci pstruperūt.
Quō vidētes mōchi p̄ emulacio-
nis vicio vel necessitatis gracia
maius illo sibi construi parauē-
runt. **M**urozū ergo posito fun-
damēto mōchozū. supercellere
opus suū gūiter idignati magi-
strū opis cū in ipso pmerūt.
Quid pluā. **D**erecūdor oīa dicē-
re q̄ seuta sūt. **A**d hoc tū res de-
ducta ē q̄ ordiācone maiorū p
manū validā p̄cipis secularis

actores tā sceleris oprehēsi ac
puniti sūt et dispersi. **Q**uid er-
go mirū si cū frēs sine aculeo
accusacionis aduersus clerū ve-
lut i pfecti exemplo apum regu-
lariter odinant.

De seruiuo laycorū. Ca. liij.

Iste sūt quasi clientes
et quasi serui p̄marū
et verarum apum. **N**on
indignantur fratres conuersi si
quasi clientes et quasi serui cle-
ricorum in hac nostra exposicio-
ne videntur qui et si serui dican-
tur propter manualium ope-
rum similitudinem non tamen
scdm proprietatem vere existē-
te. **E**t ideo in textu littere non
est dictum cliētes simpliciter.
sed quasi clientes vt vere dicā-
tur fratres et nō serui. **E**t ideo
si in officiis suis seruire videan-
tur clericis. condicionem suam
humiliter tamen recognoscant
se debere subici et non p̄esse.
nec velint clericis equiparari si
discāt tantū ordinem reuereri.
Narratur de beatissimo ber-
nardo clareuale. abbate q̄ ali-
quādo in messione segetum fra-
trem conuersum vident deuote
quidem et vltra vires in agro
cum mōchis laborantē. spiritu
aut̄ sancto tact⁹ ita seais beat⁹

Bernard⁹ dixit coram omnibus laborantib⁹. **E**ya frater age qđ agis nullū aliud post hanc vitā purgatorij sustineb. Vere beatus ille cui post modicum labore requies eterna p̄mittit. **Q**đ enī fm̄ apostolū momentanū est et leue tribulaciōis nostre sup̄ modum opat̄ in nobis eternū pondus eterne glorie. **P**ostinde fratres clerici et mōchi fr̄es conuersos et laycos amplectent̄ ut vere fratres honorent ut socios. nec sibi p̄mittant a laycis fr̄ibus et ouer̄ nisi necessitas maior exegerat maiora fr̄icia exhiberi et hoc tāto iūci⁹ q̄nto eos in exherendo viderēt p̄piciores. **S**alomonē enim testat̄ sup̄bum seq̄tur hūilitas humilem autē spū suscipiet gloria. vñ apte in textu subiūgit̄.

¶ De expulsiōe puerforū laycorum. Capitulū. v.

As p̄mas expellunt in ope tardātes et sine clementia necant. **S**icut boni et disciplinati fratres ouer̄ si honore et dilcōne mutua digni sūt. ita pueri et supbi otumelia et correpciōe dignissimi. **H**ij qđem et si fr̄es habitu sunt fuiti nō ī merito dici possūt quia fuiti sunt p̄cā qđ ē gen⁹ vilissime et dānatissime fuitutis. **H**os

tales p̄mos ī ope de c̄ expelli et tardātes otumaci sūt clementia flagellati. **D**e talib⁹ ī eccle. dicit̄ **C**ibaria et virga et on⁹ affinis panis et disciplina et op⁹ seruo. **E**t infra. **S**eruo maluiolo toritura et opedes. mitte illum in op̄a cōe; ne vacet. et hoc tñ fm̄ beatissimum Augustinū nō sic crudeliter s̄ misericorditer ne cōtagione pestifera plurimos pdat. **S**i enim pueris cōsuetudine licentius inualescant et alios cotidie malo exemplo corrupāt nūquid dissimulat̄ crudeliter et misericorditer punient̄. **Q**ualiter aut̄ tales fm̄ regulam beati bñdicti excoiciandi sunt. et tractandi satis est notū atq; planū. vbi sup̄ text⁹ necandos tales posuerūt nos dixim⁹ flagellādos. seueritatem exēpli in vbo vitantes cum tamen oīs disciplina a flagello et un⁹ veracio necis qđā; et mortificatio dici p̄t. **V**ñ **P**aulus. **M**ortificate mēbra vestra super terram. **N**on michi indigent p̄si tales si eos ab op̄a cogi suadeā. multa enī mala bi biat ociositas. **R**egnātē dauid deiecit ocium quē bella nō poterant. **E**t ergo tales ex de m̄ ex p̄to. qđ tales in cenobijs videri qui in laborib⁹ manuū ducte et sc̄o vixerūt. expōiti vero officijs

vel ocio et qđāmodo redditū lib-
tati irepabiliter ceciderunt.
Circa illud tps quo annus dñi
M. cc. iij. voluebatur expeditio
pegrinorū validissima facta est
ī terrā sanctā. ita vt saracenos
q̄ castianorum fines inuasent
appularent. Factis autē egressi
omibus plurimis multa ex vtro
q; populo ceciderūt. plurimi eti-
am in captiuitatē deducti sūt.
Inter q̄s ex populo dei duo mi-
lites vn⁹ ex gallia alius ex bra-
bacia atq; nobilissimo viro ī ter-
ra gentiliū sunt adducti et con-
tra natales suos et consuetudinē
vsum grauissimis laborib; ma-
nuum annis trib; addicti sūt.
Ut ergo michi vnus militum
enarrauit die quodam sedebant
sub estu solis grauissime labori-
bus manuū fatigati. Cumq; op-
tarent milites cum graui suspi-
rio cordis esse in terram suam
ille nobilissimus eorum ī pena
socius segmiciem eorū redarguit
dicens. **O** miser qđ optatis.
fledibitis forsitā et exitis mise-
riores ī iniurijs pauperū qđ fui-
stis. **H**ic autem si velletis pos-
setis vtiq; finē vitę felicissimū
expectare. et hoc dicens flexis
gembus ad cēlum manus iten-
dit et oculos. **N**umq̄ michi
deus omnipotens redire conce-

bat ab patros portus. sed hic
finat me mortem peracta peni-
tencia prestolam. **H**ic respon-
dētis constācia. nec minus mi-
ra dispensatio saluatoris. **A**m-
bos milites vidimus liberatos
postea et forte mal⁹ potioribus
qđ an⁹ irritatos. **P**ro illo autem
nobilissimo et beatissimo viro cū
rex iherosolimitanus et alij mlti
nobiles laborassent. numq̄
tamen efficere potuerūt vt eū
a captiuitate gentiliū libera-
rent. **I**nsuper et hoc ipsum de
eo miles socius eius qui michi
hoc retulit referebat. qđ tñ post
cotidianos labores de nocte ora-
tionib; iālebat qđ ei cameli cal-
li in genib; accreuissent. **D**e re-
go ill⁹ qđ buāt ī bonis dies suos
et in puncto ad inferna descen-
dunt et euge in laboribus dice-
tur isti vt introeat ī gaudium
dñi dei sui.

**De mutuo adiutorio seniorū
et subditorum. Capitulum. vi.**

Apes iuniores si ce nō in
ope tñ h̄ ī fetu qđ adiu-
uāt m̄res ad calorē asce-
rente turba. **M**at⁹ noīe affectū
prelatoꝝ et seniorū sup̄diximus
designati. **Q**ui quidem nō tñ
iuuati diantur in opere manua-
li cōuersorum sed etiam fecum

fructuose virtutis dilectioni dei et
proximi sincerius inherendo
augent et nutraunt incendium
caritatis. Non enim est distin
ctio iudei et greci cleri et ouer
si dummodo rate et secundum or
dinem viuant quin et ipsi sicut
et illi bonum exemplum prebendo ora
tionibus deuotis et lacrimis insis
tendo de diuinis promissis et bene
ficiis celestibus meditando tales
omune bonum augent et saluati.
¶ Unde quendam cisterciensem ordi
nis laycum in monasterio acq
ue in brabancia hermanum noie
egitudie continue laborante vera
tum comitum fratrum fallorum quod
non prodesset domui sed obesset
elegantem valde respondisse cog
nouit. Dummodo inquit ordinem me
um sciam quod languor permittat et do
lor in infirmitorio teneam et ani
mam meam in pacia saluam credo in
oculis summi dei melius geram et
sublimius monasterium promouis
se quam si illud in mille marcarum co
piis augmentarem. Vere digne ius
te et optime dixit. Non enim propter
monasterium anime sed propter ani
mas monasterium institutum est.
Sicut non propter locum gens sed
propter gentem dominus locum ele
git. **¶** Iuniores apes adiuuant
matres aliter exponi potest secundum
mandatum decalogi ubi precipit

honor patris et matris quod natu
rali pietate omnibus inhi in esse
debet. Sed isto precepto abutitur
omni animali nequior humana
impietas nullam fere vicem dilectio
nis aut operis filii parentibus impeden
tes. Multas aues in libro de na
tura rerum legimus que senectutibus
parentibus vel plumis nudatis aut
caecis foture vicem rependant.
Afferunt alios medelas que ut
huppupa queque per mortem dei faciat
vel recuperent sanitatem. Em
ergo animali turpior homo qui
parentibus debilitatis aut etibus
perditis non succurrit. Et propter
hoc seneca talibus consulit dicere.
Ne des seruo aut filio imperium
super te. Quanta demencia est
res parare hereditus suis et si
bi ipsi necessaria denegare ut
sibi ex amico magna hereditas
faciat inimicum plus enim tua mor
te gaudebit quo plus accepit.
Super hoc valde quoddam me
morabile contigit quod subiungo.
¶ In normannie partibus vir ad
modum diues erat sed ignobilis.
hic habebat filium vnicum et di
lectum quem delictum educauerat
ad robur viri. Conuenit ergo pa
trem miles quidam nobilis cum
amicis dicens. Filia est de cora
nobis nimis et prudens per quam
si tibi placuerit posteritas tua

exaltari poterit et iuvare. hanc fi-
lio tuo dabimus i uxore. hoc tñ
modo ut ceteras possessionibus
vniū et filijs tibi et mēi q̄diu
aduerentis habūdāssime mi-
nistret. **C**asus enī diuī sūt in
q̄bus filius tuus posset te i pos-
sessione manēte hereditate fru-
strari. **H**oc p̄e audiēte et herēte
s̄b dubio ab amicis tādē opul-
sus ē et si mēte pauid⁹ cedere cun-
ctis bonis. **P**eractis ergo nup-
cijs filius et uxore ei⁹ āno q̄dē pri-
mo honoauit parētes. victū co-
piofus ministravit. **S**ecundo mi-
nus. et tercio iuere cūdius q̄ de-
cebat. quarto autē āno suggerē-
te uxore filius parētibz suis do-
mūculā puā i opposito dom⁹ sue
cōstituit ut min⁹ esset idē cōtra
senū iuueibz ibiqz eis nōcā iusuf-
ficiēter ministrare. **P**ertulit ergo
onerosa senex p̄e ibidē cū uxore
decepita nō modicā egestatē et
vix interdū domū filij audebat
itrare s̄ p̄ cliētulū mādabat qui-
bus poterat nō carere. **O**na autē
die tū accidit ut mē ex opposito
domus sue visa auca iuxta verū
i domo filij diceret viro suo. **P**e-
feminā magis decz paucis esse
otentā. tu autē vadas ad domū
filij et saltem semel esurientem
aiāz facies de auca quā ibidem
vidi esui ip̄atā. **H**oc autē audi-

to. senex innitens baculo ap̄ea-
bat ad domū filij. **S**ecundo mox ut eū
filius vidit auca retraxit ab ig-
ne et clā abscondit. statiqz obui-
us p̄a q̄b q̄reret inq̄siuit et mox
factum pater notans dissimula-
uit et redijt ad de mum suaz. **F**i-
lius autē puellē p̄cepit ut mox
aucam reponat ad ignem. **R**ec-
mora ubi puella in thalamo au-
caz vidit bufonē maximū aucte-
pectori herentēz iueit. **E**a ergo
clamāte accurrat iunior dñs ni-
susqz bufonē exaltare ut violē-
ter istitit bufo ab auca et filiēs
faciem adeo conantis inuasit.
ut nulla arte vel consilio dēponi
posset aut exire. **S**ic multis
annis hominis nequitiam inhe-
rendo puniuit. **E**t erat illud sup̄-
mi stuporis miraculū ut si quā-
do monstra illius pars aliqua
tangebatur ac si percuteretur
in corde ita homo sensibilibz
ledebatur. **C**onterritus igitur
mirabiliter et contatus abiit
dyocesanū episcopū et cū oī do-
lore cōfessus p̄ penitēcia recepit
ab illo ut p̄ oēs fines normāne
et gallie cōtates reuelata facie
circuiret et ubiqz narraret po-
pulū euentum tē. ut per hoc ex-
cēplū sumerēt filij honorare parē-
tes. et discerēt q̄ penulosū sit
et nociuū vicem non rependere

laboribus q̄s ip̄i parentes filijs impēderūt. **H**ūc ergo hominē cum bufonis monstro cōueūte; ut dixi⁹ frater iohānes de magno pōtē frater ord̄is predicato- rum. sicut p̄ ipsum nobis relatū est. vidit in iuuentute patris palam referētem oib⁹ et non stē- tem q̄d p̄ in honore paretū passus fuēat multis ānis et ad huc s̄m voluntatem dñi patere- tur. **H**unc postea s̄ non per di- ctū fratrem iohānem audiui⁹ sanctorū quorūda; precibus libe- ratum et disparuisse subito fedū monst⁹. **H**ui⁹ igit̄ exemplo dis- cant apes fideles filij adiuuare et honorare parentes et eis vicē honoris retribuunt et laboris.

De labore cōi. Capitulū. vii.

Alib⁹ igit̄ cōis ē labor oib⁹. **E**t hoc ē q̄d beatus Augustin⁹ in regula sua dicit. **D**ia opa vestra ī vnū fiant maiori studio et feruēcia alacritate q̄ si vobis singuli feceritis p̄pria. **C**aritas enī de q̄ scriptum est q̄ nō q̄rit que sua sūt sic intelligit̄. q̄a cōmunia p̄ prijs. non p̄pria cōib⁹ aīponit. **E**t ideo q̄nto ampli⁹ rem cōmu- nem cūiuentis tāto vobis ampli⁹ p̄ficere noueritis vt in oib⁹ q̄b⁹

vt̄ē transitoria necessitas sp̄ supemineat q̄ pmanet caritas. **E**t beatus Bernard⁹ in regula mō- choz. **D**iositas inimica est aīe. et ideo certis t̄pibus occupari solent fr̄es in labore manuum. certis itē horis ī lōe diuina. **H**ic idē p̄t̄ bñdict⁹ ordinat t̄pa in q̄bus debent labori manuū lōib⁹ et orōib⁹ occupari. **T**ēpo- ralib⁹ vt̄ē reb⁹ necessitas t̄āsi- toria vt̄ē etiam s̄m q̄ diuerſi ordines habent t̄palibus studi- is. licet sp̄ualib⁹ vñb⁹ debeat co- aptari. s̄ tñ semper in oib⁹ de- bet caritas p̄minire. **C**aritas enī non tñ est v̄tus s̄ poci⁹ forma oīm virtutū. **H**ec ē s̄m aposto- lum via excellentissima que du- cit ad celū. hanc qui gradit̄ cal- cabit vicia calcabit et mundum. **V**idi capellanū quēdā apud sanctum anthoniū in mōsterio ord̄is cystericiē. parsi⁹ fratrē brunonem noīeviz sanctū et bo- num et mirē deditū pietati. **D**ita ei⁹ tali ordine disposita videba- tur. **N**octes frequēter fere du- cebat et omnes oracōib⁹ gemi- tib⁹ profusus inherendo. **D**ū mo aut̄ mane horas et missatū solēnia persoluebat. postmodū vero vsq; ad nonam audiendis cōfessionib⁹ clericoz mira deu- oione sollicitus intendebat. **A**d

mensam vero sobrius veniens panem quem comedebat p buccellas incisū et intactum oletibus comedebat et inter comedē dum pauperibus scolariis quaternos scabebat vt salicet omne temporis spaciū vtiliter occuparet. Post prandiu vero vsq; ī noctē diem īscabēdo totaliter occupabat. hec vita ei⁹ extērior fuisse probat. Interior autē talis erat vt in itinere missus ī greciā āno ab incarnatiōe dñi. M. cc. xxvii. mirō feruore spiritus aīa; exalaret et post mortē eū dñs multis miracul⁹ honoraret. Discāt ergo apes fidelīū ī cōmune p manualiter p spiritualiter sū diūsa statuta tpm vel psonarum alacriter opeāti nec marcescere ocio nec iutilit tps expendere. S; agere aliquid in quo proximī proficiant et q̄etē perpetuam poterūt promereri.

De sedulitate cōmunis laboris.
Capitulū. viij.

Omnēs ad opera indifferēter expellūt. Ecce qñta omnib; sedulitas laboris innuit. et hoc est qd̄ dicit paulus. Qui nō laborat nō māducat. Egregius ille cisterciēsis ordo illud q̄si sūmope seruat. vt nec priores eorum nisi ī sūmis

necessitatibus ab operibus eximanē. Et qd̄ min⁹. si subditi p̄latis si filij parentibus p̄p̄iis manib; cooperantur in bonum vbi prelati subditos et parētes filios laborare proueniunt ī exemplum. Vbi autem hoc non fit ex segnitie torpent filij parentū laborib; prouocati. noueris eis vel egestatis vel iniquitatis periculum imminere. ¶ Vidi iuuenem cuius amantissima relatiōe memini qd̄ subiungo. hic pioū fratru suorum manuum labere vivebat. Ipse vero segnis ocio vacabat et tedio. Et factum est aīaduersione diuina vt eo cum patre et fratrib; sedente ad mensam abiit ei soli videbat⁹ vterentur in āgues sapore tñ rerū detetēcum non mutato hoc cū per aliq̄t dies cōtinuaret in pelus. tandem mutato vite proposito liberatus est et sanatus.

De ocio fugiēdo. Capitulū. ix.

Nullus cū p celū lia erit ocio perat dies. Vide qñta diligentia laborem sectandum et ocium fugiēdū inuolat. In significatiōe mali quod est ocium cū misisset moyses manum in finem suum protulit leprosam. Vnde salomon

oculi nocivum infinuas dicit.
Dehidena occidit pigru. id est
 ociosu. **E**t vide causam. **R**oluit
 enim manus eius q̄tq̄ operans.
Nichil hic timendu est ociosis
 q̄ p̄lapsus in cenu; luxurie. et
 hoc in dauid euidenter adu'tas.
Unde et salomō itez dixit. **I**n la
 pide luceo in quo adu'tas luxuria
 am. lapidabit piger et omnes
 loquentur super aspernacōe ei⁹.
Deinde post pauca q̄si idē inui
 tat. de stercore boū lapidabitur
 piger et om̄s qui tetigerit eum
 manus excuciet. **I**n significōnez
 vero boni qd̄ ē manuū opus ab
 exordio mūdi tulit de⁹ hominē
 et posuit eū ī paradiso volupta
 tis ut oparet et custodiret illū.
Si ergo in loco voluptatis. et q̄
 eius ope opus erat nisi q̄ suis
 posteris quibz necessitas iābe
 ret exēplū opis preberet. **U**nde
 illi et suis postmodū secuturis
 domin⁹ dixit. **I**n sudore vultus
 tui vescens pane tuo. **E**t ne ali
 q̄s excludatur dominus p̄ moy
 sen in deuto. dicit. **N**on erit
 apud te sterilis vtriusq̄ sexus.
Ot enī dicit philosoph⁹ vitā in
 obiu sui adducere solet iers oc
 ium. **I**usta ergo opi quia turpe
 est onera cedere. **N**ō est vir for
 tis aut strenu⁹ q̄ laborē fugit.
Nullū laborē recusent manus.

unde honesta vita consistit. **D**eo
 enī paupis patet infamia. **R**ū
 q̄ vacat lasciuie remissa man⁹
 nichilq̄ tam certū q̄ ocii vicia
 negotio disaut. **N**iz est aliq̄s
 fortiter dicit v̄ fieri ab homine
 mollicie professore. labores ergo
 manuū tuaz manducab. **O**pus
 enim iusti vt dicit salomō ad vi
 tā. fruct⁹ autē ip̄i ad peccatū.
Honoz autem laborū glōriosus
 est fructus. **U**nde iusto ī fine di
 cetur. date ei de fructu manuū
 suarū et laudet eū ī portis opa
 eius. **P**aulus vt dicit glōriosi
 fm⁹ augustin⁹ alit̄ educatus vt
 pote vnus vir nobilis ad choi
 theos scribit. **L**aboramus inq̄t
 operantes manibus nostris. **E**t
 ad colocen. **R**orte ac die opera
 tes ne quem vestrū ḡuatemus.
Memor sū illustris virginis
 mechtaldis q̄ nostro tpe obde
 misse probatur. **D**ec filia regis
 scochie vt p̄abili relacōe didi
 cimus quatuor fratres habuit.
Ducē qui relicta vxore pro cas
 to pauperamus exulauit. **I**tē ali
 um comitē qui vitā heremiticā
 duxit. **I**tē archiepiscopū qui re
 licto regie ordinē cisterciē. in
 trauit. **Q**uartus fuit alexāder
 iunior frater ānoz. p̄ vi. quē anz
 pater rex regnare cogeret mech
 taldis soror eius virgo viginti

tū ānorū dixit frater. **A**lexādr
frater karissime qđ nūc ages.
Frēs tui maiores natū terrā vel
mūdū deseruerūt vt celū acq̄re
rēt regnū spreuerūt mortale vt
regna perpetua possiderēt tibi
ergo soli regnū relictū ē p̄ quo
es celestē gloriā p̄ditur⁹. **R**ec
moza. alexāder resolut⁹ i flet⁹
heu ait soror et qđ cōsulis face
re. parat⁹ ego sum quicq̄ iusse
ris adimplere. q̄ audito gauisa so
ror accepit frēm mutato habi
tu et ad remotiora tñsduxit eū
vbi eū et mulgere vacas ⁊ lac
ad coagulū coadunare et caseos
optimos facere docuit. **I**ñ vene
rūt ad gallias ad foni claustrū
cisterciens. vbi soror locauit fra
trē p̄ mulsoze vaccatū et p̄ba
tus iuent⁹ ē in op̄is caseis faci
endis. hīc mōsterij frēm ouerū
factū soror alloq̄t. **M**ultū inq̄t
ap̄d deū meritum acq̄remus q̄
terā et patētes dimisim⁹. **S**ed
in hoc specialissimā remunera
cōez habebimus si vsq; ad tps
futurū q̄ nos inuicē i celo ad o
lacōez perpetuā videamus. ad
p̄ns nos vt nostrū null⁹ āplius
altēz videat ab inuicē sequestra
m⁹. **H**oc audito fleuit frater ḡ
uius. **I**stud dicēs oib; q̄ amittit.
et licet iuius impat aīo ⁊ a so
rore cōliter sepāt. **N**lla aut ad

nouē milia in villa q̄ dicitur
alapion ibidē mansuā secessit.
domūculā puam habēs q̄si aucta
tum tugurū solo manūū labore
vivebat. de mū vel elemosinam
accipere cogi non poterat nec
rogari. **C**um ceteris pauperib;
in augusto spicas colligere tra
sabat. vixq; extrema cū porcis
que vix euaserant diripiendum
man⁹tissima colligebat. vix
aliquid substratū membris habe
bat. et caput iacens equatū hu
meris. cibū ⁊ potum in cūbēs
callohis genib⁹ capiebat. **H**oc
idem in prolixissimis precibus
faciebat. **I**n oracionibus multo
ciens ita sensibus abstracta eāt
vt nec coruscaciones aduerte
ret nec tonitrua audiret. **N**ec
enim de fratre eiusdem alexan
dro quod grācius est pretermi
tam. **C**um monachus quidam
fistulatum ex p̄laxte pectus habe
ret oraretq; ad tumultū fratris
eius iā defuncti apparuit frater
alexāder sole luabior coronam
gestās in manib; ⁊ corona capi
te insignit⁹. **Q**u ergo monach⁹
q̄terz. **Q**uid corona duplicata
signat. **C**orona inq̄t quā gesto
maib⁹ corona extitit t̄pal quā
p̄p̄o deserui. **C**orona vero quā
gesto i capite corona ē quā oēm
cū sās accipit. **E**t vt tibi fidēi⁹

in ista visione crebat. scdm fide
tuā san⁹ ens et ab omi inōmo
do quo torq̄ns. Et notādy q̄ i
cognit⁹ manfit vsq; in diē mor
tis sue et tūc cōstact⁹ obediētia
p̄oris sui se fr̄m beate mechtal
bis de alapion et filiū regis sco
chie reuelauit. **F**ecerāt aut eū i
nobilitate suspectū factū q̄ddā
q̄d multū postea doluit euenis
se. **V**ir nobilissimus dñs hugo
de kirmēni app̄ imamis magni
tudinis vnatu lassauēat. et vt
natura bestie ē stare coegeāt ad
resistendū. **E**quo aut nobil⁹ ille
descēdens aptato pugione cum
bestiā uellet ipetere et tū ei⁹ tru
culētiā formidaret frat̄ alex
āder qui vacas in vicino pasce
bat arēpto pugione de maib⁹
formidāns bestiā audacter ipe
tijt et occidit. **Q**uo viso nobil⁹
ille in oscula fratris alexandri
ilico rñes. vere inq̄t. nūq̄ vacca
rum custos. nūq̄ etiā rusticus
vñcūq; ueneris icreuisi. **S**oror
vero eius beata mechtaldis vñ
et que esset per q̄sdā milites q̄
eā in scochiā uideāt nouē ānis
inotuerat ante mortem. et tunc
statū a terra fugisset n̄ violēter
retēta ab hoib⁹ extitisset. **M**ia
cul⁹ multis iuita clauit et post
mortem. **A**t q̄mā vt dignū ē
p̄ sup̄uras et exēpla q̄ ponim⁹

laborātes maib⁹ r̄hemētē ex
tulim⁹. obia predicator⁹ et mino
rū sanctis ordimib⁹ potest. aut
nō ipi f̄m idē q̄ paul⁹ i p̄dica
tione p̄m⁹. manuū laborē nō ha
bent. **E**t breuiter q̄dē p̄ ip̄is r̄s
pōdeo. in eis vt min⁹ p̄fectis de
fect⁹ est quo t̄m apostolū caruif
se minime dubitā. **S**ed hec ra
tio nō sufficeret illis q̄ oblati
di bonis et p̄fectis v̄tis occasio
nes foritā q̄rere nō desisterēt.
Cast⁹ uentis marthe cōq̄rēti de
ocio sororis magdalene respen
dit. **M**aria optimā p̄te⁹ elegit
q̄ nō auferet ab ea. **U**t q̄ si op
tima pars fuit v̄bū vite q̄rere
et āhelātū corde sitire ergo mi
nus bona pars et idignior mar
the q̄ ex sollicitudine laboris et
ga plurima turbabatur. **E**cce et
alia p̄batio. **P**rimo aut a calū
niatorib⁹ q̄ro. quis labor ḡuior
et dignior dici potest. corpāl ā
spūalis. **R**ō ē qui ābigat quin
spūalis. **E**tenī fructuosior et
ideo dignior. cast⁹ suis de spūa
tuali nō de corpālī labore dixit.
Op̄eāmini abū nō qui perit. s̄
q̄ p̄man⁹ in vitā eternā. **L**abor
eorū q̄bus laq̄os cōclusionis in
nectitis labor ē studi⁹. labor oñ
lij. labor p̄meditationis. labor
sollicitudinis. ne idissuissū q̄d et
inordiatū p̄fēti labor timoris.

labor predicacionis Talibz haud
dubiu est qui spiat honoru fra
tru iugiter atterant. **O**mitta
reliq que fm exptos guiora vi
dent. **Q**uid bic de labore filij
et confessionibus audiendis in
quo spurcias peccatorz portae
cogan. vt aures ad cor tñstū
faciāt et spiritū corpusq; tōliter
defatigēt. **E**t i medijs icēdijs
positi p angustia qd faciant q
se vertat ignorat. **Q**uis enī fm
boeciū tā composite felicitatis ē
vt nō ai stat⁹ sui qlitate rpef.
Credo multos esse et fuisse i or
bine qui potius p tps sustinuis
sent flāmas icēdiū corpoāles q̃
hui⁹ spūatual incēdiū āgustias
ptulissent. **P**otens ē tñ deus i
seruis suis flāmas igniū mīti
gare vt eos nō tīgat incēdiū si
aut nec pueros tres i fornace et
facere mediū ei⁹ q̃h ventū veris
flātem. **H**ec ē aut cōsolatio bo
noz fēm vt si ad modicū in cō
fessionibus audiēdis eos opor
teat cōstare. mulier enī ai pa
rit tristitiā habet gaudet tñ in
spe q̃a p penitentiā natus ē hō
in mūdū. **V**idētes enī q̃ filij p
digi a regione longinq ad piū
patrē redeūt vidētes nichilomi
nus eos in osculo recipi p̃mam
stolā inocēcie pferri eos ānulo
fidei q̃ p dilectionē operat glo

riofius adornari. calcani exem
plis patrum et in omnibus to
tam āgeloz et sanctorz familiā
tanto tripudiofius q̃nto eorum
multitudine numerofius ga tu
lari. **N**eq; enī cū de in corde bo
ni fratris maius sub celo posse
gaudium generari q̃ q̃ videat
per preueientes graciā et suā ex
hortacōez conūti ad penitentiā
peccatores et sua lugere crimi
na cōfitendo et satisfacere corde
p̃mpto. **E**t de hīs vidi plures
q̃ p nimio gaudio lacrimas dul
cissimas ediderunt. **S**i q̃s aut
dixerit officia ordīs q̃ p̃misi ai
multo multo cēs guamine spū
tus et corporeis attenuacōe non
fieri amētem dico vel cet̃ mī de
trahētem. **V**inc vtiā ad labo
res q̃ sūt i ordie corpoāles. si p
laboribz nō receperit q̃ dicta sūt
de tractores. **N**umq̃d p̃mo vides
in predicatorz ordie fr̃s q̃ et si
studijs continuis et vigilijs ma
cerati nō habentes es in zona p
lutoſa et lubrica pedibz g̃biētes
terras p̃dicationibz circuitu in
pantafrequēter hospicia ab
duros et crudeſ et sup̃ omia igni
tudine hoīm sustinere. **P**er
te enī alia q̃ ea quib⁹ vtunt et
hospites incognitis maxie g̃ue
ē qd mime ē de alijs religios
q̃ etiā caribz non vtunt quia

hospicijs suis possunt data et fidei
des et de suo emere quod non ha-
bent. **V**inc quiddam memoabile
quod contigit non tacebo. **V**allis
ducis in brabancia monasterium est quod
nobis dux brabancie heinricus
margarete filie sue sub rigore
cisterciensis ordinis preposuit. huius
prima abbataissa vidimus nobilissimam
aleyde quam naturali ingenio
virtute et gracia clara fuit. **A**d vi-
sitandum autem monasterium abbas
wilhelmus postea clareuallensis
secundum ordinem venit. **T**ento capi-
tulo a quibusdam accusata est abba-
tissa quod fratres predicatorum et
minorum vinum daret et pisces tu-
nicas ad pauperum lotas et mu-
das concederet. et lotum eorum pedi-
bus preponeret et hec omnia non face-
ret monachis sui ordinis cui veni-
ret. **N**ulla ergo querita et optenta li-
cencia respondendi dixit. **U**t accu-
sant ita est. **S**ed quod hec rationis
habeant audietis. fratres quidem
predicatorum et minorum vinum
et pisces quicquid autem possunt confero.
quia non emant habere non possunt.
Vestis monachis ad ipsam non facio
quia egrediuntur ut oratio et scio
bas pecunia non possunt emere et
habere. **F**ratres egrediuntur pe-
des et lubricatis in cenno concedo
vestes mundas et tunicas ut no-
cte possunt quiescere. monachi autem

nostri eques vadunt et in man-
tis suis tunicas et vestes por-
tant. quas cum voluerint poterunt
commutare. **L**otum pedibus fratribus
facio parari. quia sudoribus sordet
et luto. **M**onachis autem idem non fa-
cio quia equis alacris insiden-
tes ab immundicijs talibus pote-
runt assuari. **H**ec ut audiuit ve-
nerabilis abbas cum monachis suis
in alium serenissimum resoluatur
in muliere mentem nobilem et sa-
pienciam commedantes. **I**gitur quales
defectus fratribus in sumis necessi-
tatis contingerent frequenter audi-
ui. **Q**uod autem et michi optare
volenti cum fratribus contingeret in ter-
ra natiuitatis mee simplicitate enar-
rabo. **V**eni pedes in villam igno-
tam michi in longo itinere fatiga-
tus ita ut pre debilitate nimia
corde me deficere mori putarem.
Ingressi fratres domum presbiteri
et nec saltem frustum panis niger-
rimi quod familia vescebat poterant
optinere. **I**nde digressi late per
villam nichil protinus nisi in fi-
ne ville a quodam paupercula frag-
mentum panis furei habuerunt do-
num satis magnum immo michi
maximum donatum. **R**esedimus ergo
sub duro panem comedimus.
Et licet paleas ariste que essent
in pane palatum comedendum sti-
mularent nunquam cum in vita mea su-

tam suavi deliciarū edulio delectatus. **C**ōfideāui ergo nec sine
gūi dolore cordis qđ illi bñ vici
i multis locis et i multis artici-
lis grauioribz sustinebant qđ hoc
vna die nō poteram sustinere.
Taceam ergo de talibz qđ illi fre-
quēter occurrūt. vnū cōsidere ē
ab omibz qđ subiūgo. i clericis
nostis triplex viuēdi mod⁹ di-
stinguit. **C**lerici seculares labo-
rāt i studio. **C**anonici seculares
vel regulares horis canēdis iui-
gilāt. **M**ōchi vero et alij religi-
osi institutibz regulatibus dili-
gēter insudāt. et in hīs oibz suo
modo viuēdi singuli sūt cōtēti.
Frēs autē p̄dicatores vlt̄ mīores
put̄ ordo eoz īstituit simul et se-
mel hos tres viuēdi modos si-
mul seruare vidētur. **S**tudēt cū
clericis. **C**ū canonicis horis ca-
nēdis inuigilant. **C**um mona-
chis vero et alijs religiosis in
conuentibz suis accusatōes va-
pulationes ieiuniū et p̄ magna
parte filēcium et cotidianas fere
ac gñales post cōpletoriū disci-
plinas prēter illa qđ itāsec⁹ sūt
vt ad nudū qđ in p̄dicatoribz
dur⁹ humiculus sup lūbos vestis
in itinere pedestra lancea multis
suoribz inscissua. **S**ā vlt̄ pos-
sionibus viuere elegerunt.
Qual et qñtus labor frībz mī-

noribz instat vt suum cotidie qđ
sūt panē. frībz p̄dicatoribz ge-
neraliter omibz post augustū vt
p̄ residuū tps necessariū panē
habeāt qđ minus sūt iū eoz ipe-
diaf aut casset. **D**istatissimī
vici non vix pūdeat panē petere
cū cast⁹ dñs a muliere samarita-
na aquā petent ab bibendum.
non vreamini dīa vel esse men-
dīa qmā beatos pauperes cru-
stus veritas hos astripit. **T**e-
stant hec scripture noui ac vte-
ris testamenti. **H**āc et oēs fere
p̄hi i scripturis suis cōmēdabile
reliqūt et p̄cipue seneca qđ pau-
li doctoris gēniū multis epistol̄
cōmēdatur. **A**it ergo idē illust̄s
vir. **N**ichil magnū i rebz hūa-
nis n̄ aīm⁹ magna despiciēs. **I**n-
opie pua desūt. auaricie omia.
Quietissime viuerent hoīes si
duo p̄noia de mūdo tollerēt scz
meū et tuū. **P**lane ergo ē felicis-
simus cui felicitate vti nō ē op⁹.
Potētissim⁹. qđ habz i potesta-
te seipm. **A**uauicia paupertatē in-
tulit et multa cupiscēdo p̄dibit
oīa. sine hoste pati ē hostilia et
cladis causas. **S**i alia deficiunt
nimia felicitas sibi inuēit qđ cōd-
lōga etas multis laboribz multa
demū diligēcia struxit id vñ⁹ di-
es spgit et dissipat. **E**ffet aliqđ
imbecillitatis nostre solacium

reparat; nostras si tam cito reparat
 res aucta sicut fugiunt. sed nunc in
 crementa creant lente et festina
 tur in danum. Pecunia ex quo
 in honore esse cepit virtus rerum
 honori cedit. An diues quis sit
 oēs querimus? nemo an bonus? Ibi
 quod tam quilibet quantum habuerit
 fuit. Nulla auaritia sine pena
 est quod quis sit satis ipsa pena. Ma
 iore tormento pecunia possidet
 quam quod sit. Necessesse est ergo paruo
 assuescere. non puto pauperem es
 se cui quantumlibet super est satis
 est. Honestas inquit res est leta pau
 pertas. Nihil habet qui nichil con
 cupiscit. et quidem certum quod multa
 possidet. Cui cum paupertate
 bene uenit diues est. Ille beatus
 finis et securus sui possessore est qui
 crastinum sine sollicitudine exspe
 ctat. Si res exigue sunt non tamen
 sunt anguste. Nec tua defleas
 nec aliena mireris. Quiquit enim
 vult nemo habere potest. Illud
 tamen potest nolle quod non habet.
 Nichil habes parum si te. Nichil
 grue quod leuiter excipias. Pau
 pertas nulli malum est nisi repugnan
 ti. Tunc bonum te esse iudica cum
 tibi solum virtutis gaudium donec
 nasceret. Tunc te habebis tuum cum
 intelliges infelicissimos esse feli
 ces. Ieritate autem est calamitatem
 cum te felicem vocaueris. aut ista

bona non sunt que vocantur a homo
 felicio deo est quicquid que pa
 rata nobis sunt non habet in usu deus.
 ergo a incedibile bonum deo de
 esse. a hoc ipsum argumentum est
 bonum non esse quod deo desunt. Si
 vis scire quod nichil in paupertate
 mali est opam inter se pauperum
 et diuitem vult. sepius enim pauper
 et fidelius videtur horum qui felices
 vocantur hylandis ficta est a quibus
 a superata tristitia eo quodam qui
 or. quia interdu non licet palam mi
 seros esse. Omnium istorum persona
 ta felicitas est. contemnes illos si
 vere te reueris. Nichil locuple
 a eo cui quod donat fortuna non
 inuenit. si cui non videntur sua
 amplissima licet totius mundi dominus
 sit miser est. Nemo alius est deo
 dignius nisi qui opes contempserit
 quare possessionem secularibus non
 interdico. si efficere volo ut illas
 intrepide non possideant. seduc
 te ad parua ex quibus cadere non
 possis. Audum latro dimittat.
 Etiam in oblecta via pauperi par
 est. Is maxime diues est qui mini
 me diuicijs indiget. Breuissima
 ad diuicias via est per contemp
 tum diuiciarum. Nam aliquis contem
 nere potest omnia. habere omnia nemo po
 test. Multas ad phandum obfue
 re diuicie. paupertas expedita est.
 et ideo predicatorum et minorum ordo

nō desipuit paupertatem eligen-
do. **I**sta nō cōsiderant q̄ destruūt
horrea sua vt satiāt ampliora.
Accumulāt copias vt dicant si-
bi. **E**cce reposita habes multa bo-
na in annos plurimos. cōmede
re q̄esce. bibe. **C**aveant ne dica-
tis sicut et illi. **V**ultu hac no-
cte repetetur aīa tua a te. **H**ec
autē que preparasti cui⁹ erūt.
Et respondeat cū dauid. **P**ar-
tes vulpium erūt. sed quoz vul-
pium. **P**ars vermium corp⁹.
pars demonū aīa. pars filiorū
vixoris vlt⁹ p̄cipis diuicie quas
reliquit. **E**t hī tres sibi tam cō-
mode diuiserunt vt neuter eoz
partē suam pro ceteris residu-
is partib⁹ commutaret. **N**ichi
testis sit castus q̄ in omnibus
hīs glōriam dictozum duoz or-
dinum nō quesitū ē q̄ querat et
iudicet. **S**ed respondere detra-
ctorib⁹ sū cōpulsus q̄ religiones
has nouas sup̄sticiales iudicat
et inanes. fratrum disarsus no-
uos. et vt vtar eozum verbo giro-
uagos. id est vniuersos fr̄es vo-
cāt. **E**ya fr̄es nō vos pudeat ai⁹
paulo doctore gentium dici vel-
esse girouagos qui ab hispāia
vsq; ad hilliaū repleuit euāge-
liū casti. **S**edēt illi i claustris
domi et vtiā cū maria. vos cum
paulo circuitis obedientiam ad

implētes. **E**t spero q̄ si in mun-
do pressum⁹ habetis in casto ta-
mē pacē habebitis tāta forsan
vlt⁹ maiorem q̄ illi q̄ in loco quie-
tis murmurant et fit inmet inui-
cem discordiam suscitant vlt⁹ p̄e-
latis. **Q**uod si a discordia vt forte
dicēt fuerūt alieni sedeant vlti-
ti t̄plicib⁹ gaudeant pace sua
permittant fratres vt dicūt q̄
rouagos i semicincijs et panno-
fis circuire per mundū animas
viuificare casti morte redemp-
tas de faucib⁹ demonū extrahē-
tes q̄s illi i sua pace et leui cura
diffilānt ad inferos descēdere.
Si vere religiosi et vere casti
amatores essent qui talib⁹ de-
trahunt iudicant et despiciunt q̄
sinceris oculis illos inspicere-
nt q̄ leto vultu fratrib⁹ congaude-
rēt q̄ ab retrahēdy lib̄andū et sol-
uēdū aīas insistūt q̄s xp̄us tāto
dignas p̄cio sui sanḡinis appro-
bauit vt respectiue paruipende-
ret quicquid pro eorum redēp-
tione facere potuisset. **S**up
hoc quidā cystericiē. mē ch⁹ vi-
te tā sancte visionē mirabilē vi-
dit vt ei non credere flagicio-
sissimū et impiū putaret. si p̄t̄ s
enī i spū patronā ipi⁹ cystericiē
sis orbis vidit. ihu p̄ benignissi-
mā genitricem. **C**ui b̄tā v̄govt
sincere iquit diligas et pro eis

intencius oces tue caritati meos
fratres et filios recomende. **C**u
ille letus anueret. fratres ordi
sui hos pfidens. At beata virgo
habeo inq. et alios fratres quos
meo patrocinio fouedos et au
todiedos aplector. et hec dices.
reuelato pallio fratres ordinis
predicatorum sub eo constitutos ostē
dit et abiecit. **H**ij sunt inq. q. spi
ritualiter iustit. ne dilecti filij
mei sanguis inutiliter sit effu
sus. **S**imiliter cu qda i sa
onia ut nobis frater vualter de
treuer ordinis predicatorum retu
lit. sanctissime opinionis reclu
sa predicatorum nomine excitata
videre fratres i inicio ordinis re
hemencia affectasset. et tandem
duos iuuenes fratres data occa
sione vidiss. Attomita metis acce
dit ad dominu. Quid est dñe
q. predicacio verbi tui per ta in
fantulos et ipeatos hoies vsue
pat. Cui mox ad hec verba bea
ta casti mater apparens reuela
to pallio ut pus dictu est ei fra
tres ordinis ostēdit dices. Re
despicias q. sūq. tales. Ego su
que rogo eos et ptego et eoru
vias dirigo i viam pacis. Ecce
vide lector q. veratissime hec
dixit veritatis mater. **V**idimus
maxime i inicio ordinis predica
torum vidim. et nunc iuuenes in

egyptos delictos reater a scu
lo vniētes carere terras socijs
obinatos iter pueriles nō euer
sos. inter nocētes innocentis.
simplices sicut columbas inter
astutissime malignantes pru
det tñ sicut spēs i sui custodi
am ambulātes. **C**uis nō miret ut
oli et magis nūc istos pueros i
medio fornacis estuantis igni
bz nō exuri qñ alioz a turbis se
cularibz restructissimoru ordinu
religiosi sine maximis pialut
frequētissime heu vñ im. et au
diuim. vix euadūt. **A**gunt illi
laboribz et diuersis negocijs di
strahūt et tñ infracti phsunt.
Isti vxo vacant saluti mentis
et corporis et vacillāt. **E**t hec cui
iputāda sūt. **N**ōne vñ. **M**imi
me. s. mēi ca. **S**i qui vxo ca
dūt q. spiritus et caro sūt. non
colūne celi que manā ē. s. ba cu
lo arūbineo ofracto egipti de si
des imitunt. **E**t ut hoc sub exē
plo pateat miraculū euidētissi
mū pponam. **V**idim. fratre
in ordine predicatorum de demo
brugen in flandria rauenū p
raynerū nomine iuuenem saga
cem ingenio et secularibz līs i
stitutū. hic statū ut ordinē igres
sus est acriter studio theologie
cepit insistere. **S**ed cū nōdū illu
minata mens nec oracibus

preparata super; ab lumen et minus capax animus vento inconstantie fluctuaret cepit cogitare velle discurrere que sectatur iudeorum gentium christianorum potiori ventis culmine fulcitur. videbat quidem quod inter gentiles et philosophos quod naturali ratione regerentur. Videbat et iudeos legem a deo antiquitus accepisse. videbat et christianos euangelis obsequiis gloriari. Sed quod in hijs certum tenendum esset segnum fluctuabat. Conuenit ergo iudeos discussionem legis apposuit. sed cum fratres ordinis vidisset ex frequenti collatione hominem fluctuare accendit eum a tali bene censuerunt. At quoniam ardens ignis actus surgit in flamas iuuenis intantum dyabolo stimulat quatenus ut media nocte fugam oibis attemptaret. Statim ergo ubi ad exitum porte venit. obuia illi fit maris stella maria ad portum salutis deum reductura. Cui dixit. Fluctuasti a via deuius et veritatem in fide filij meit dubitas inuenisse. Roccus certissime quod diuersi erroribus scaturit per orbem gentilitas. Iudei nichil solidi tenent. diuersas ymbres sequuntur neque tenebris offuscati. Euangelium vero noue gentie per hoc veritate habet

et probat quod caritate humilitate castitate resplendet. quod tria in ordine quem intrasti purgato mentis oculo pertractare videbis. Ego autem sum mater christi patro na ordinis tui que non passa sum solita pietate tuam castam indolere capi vel petere. Hec dicens gloriosa virgo disparuit et iuuenem confortatum ac firmatum in fide in magna cordis iocunditate reliquit. Hic idem in ordine terminum profecit ut lector in ordine fieret et consumatus in breui ad potiora transiret. Vere ergo digne et iuste a fratre bene predicatoribus paratus est sanctum ut post completorium omni die cum processione et sollemnitate cereorum. Salve regina misericordie flexis in incogitabilibus laude et gloria gloriosissime virginis decantet. Caueant ergo maledicti et ipsi detractores ne contra proximam matrem per eius filios insectentur et ipsam periclitantem defendere incurrant. Quidam nostro tempore papa cuius nomen per reuerentiam sedis apostolice silencio preterimus. cum hinc ab illis indubitater accepimus qui Rome in curia tunc fuerunt litteras dedisse contra privilegia a seipso et suorum predecessorum quatuor apostolicorum obtenta duorum ordinum quorum unum per zachariam prophetam obitor ab

eterno vacuit decorem predica-
torū scilicet. **A**ltēū vero summiū
quo lucidissime intelligas et mi-
nores eadem die palis percuf-
sus obmutuit. nec umquā postea
iualuit ā surrexit. **I**ās vero da-
tas būs **A**lexāder papa cōsilio
fratū cardinaliū solēniter reuo-
cauit. **E**t vide qđ felix fuit illa
ecclesie reuocatio lārum. **P**ro
constantī enī recepim⁹ a fide dig-
nis. qđ si pcessū suū machina-
tio p dās lās habuisset poten-
tissimi reges orbis audire po-
stea papale mandatū cum iura-
mēto dixerūt sibi et prelatorū et
clericorū seculariū possessiones
et redditus usurpasse. si dictos
duos ordines apostolic⁹ destrux-
isset. **D**ixerūt enim predica-
tores et minores per exemplum et
doctrinam in salutem maximā
a deo datos esse hoībus. et hoc
manifestum est toti mūdo. **Q**ua-
les autē illi essent per qđ illorū
destructio pbat nec deum nec
scōs latet. nec ipsos inhabitā-
tes orbem qbus eorum vita no-
ta est et pbata. **H**uius crudelissi-
mi edicti qtuor precipue magi-
stra fuerūt parisi⁹ infatigabiles
itētores q simplicitatem scola-
riū parisi⁹ contra dictos frēs fe-
raliter ocatarūt. intm vt n se pi-
issim⁹ ac deuotissim⁹ **I**udovic⁹

rex frācorū necnō et frater ei⁹ pi-
us comes pictauiē alfonso an-
qđ ipse rex a tñsmarimis pibus
rediret in galliam murū in quē
se p frābus posuisset abdicatos
frēs reb⁹ et corpib⁹ exterminas-
sent. **H**inc cum nichil aliud pos-
sent lās informatōrias vel isa-
matorias plenas mēdacijs con-
tra fratres p diuersa loca et reg-
na miserūt. **P**ost has et lib⁹ ne-
phandissimū cōpilauerūt q sic
incipit. **E**cce vidētes clamabūt
foris. titulū habens de pīculis
nouissimorū tpm. in q libro spū
neqcie et vlsano dictos ordines
elidere et destruere mitebantur.
Qui lib⁹ qualiter citatis et vo-
catis ad curiam et presenciam sū-
mi pontificis dictis magistris
dānat⁹ sit et cōbust⁹ non solum
in ipsa curia. s et parisi⁹ coram
vniūsitatis multitudie copiosa
scire poterit q collacōes et dispu-
tacōes legent p papue cōtra ma-
gistros qtuor in capite adūsari-
os. disputacōnes q domini hu-
gonis presbiteri cardinal⁹ frēs
ordinis pdicatorū. de minimi **R**ich-
ardi et dñi **G**agetani et aliorum
cardinaliū plurimorū necnō al-
legacōnes venerabil⁹ patris fra-
tris **H**uberti magistri ordis pre-
dicatorū. s et ministri ordis fēm-
inorū et maxie magni **A**lberti

fratris ordinis predicatorum ab hoc specialiter a domino papa vocati et aliorum prelatorum atque magnorum virorum disputationes prolixas et magnas habitas anagine contra multas et in ipsis inuenire poterat rerum gestarum enucleatissimam veritatem. Quapropter iam dicti magistri fratrum aduersarii dignitatem et beneficium omnibus sunt privati donec iurauerunt mandatum domini pape et reuocare pariter et in alijs ciuitatibus et locis veraciter predicacionis eorum quicquid contra deorum fratrum ordines implicite et explicite euomissent. Et nonnulli quod antequam prefatus magister albertus frater ordinis predicatorum curiam romanam intrauerat dictus magister wilhelmus cum suis copliis miro modo clerum romanum necnon et populum in partem sue pulcritudinis putaret et seduceret multis verbis. Sed post prefatas disputationes cum ad petitionem domini pape et omnium cardinalium ipse magister albertus euangelium iohannis totaliter et epistolas canonicas miro et inaudito modo super omnem hominem exponendo legisset cum tanto fauore negocium omnium fratrum predicatorum et negocium minorum terminatum est et conclusum ut omnes inimici eorum obstupescerent et horrerent et veritatis fautores summa pace quiescerent et gauderent.

Quid autem super hoc quidam sancto viro duobus annis antequam disceptatio fieret ostensum est indubitabiliter referamus. Venerat quidam prepositus ordinis regulatus de bauaria vir sanctus et bonus ab curia romana pro negociis que habebat. Una ergo die in ecclesia sancti petri romae orans ad excessum mentis raptus est et vidit ipsam ecclesiam plenam serpentibus quorum horribili sibulo non tantum ipsa verum etiam tota roma replebatur. Nec mora eodem sancto viro sibulo serpentum conterritus vidit virum in habitu ordinis predicatorum ecclesiam introentem. Quem cum stuperet incognitum dictum est ei a sponsio diuino quoniam albertus nomine vocaretur. Hunc ergo dicti serpentes sibilis importunis aggressi inuoluebant se pedibus eius et pectori brachijsque ac totius corporis membris de quorum medio se viriliter et violenter exaltans ascendit ex arcam in qua sacrum euangelium diebus solemnibus legi consueuerat et legit in ea euangelium secundum iohannem usque ad locum ubi dicitur et verbum caro factum est et habitauit in nobis. Statimque serpentum sibilus conuiuuit. Serpentes fatigati sunt et pars reddita est vniuersis.

Nec igitur quod significaret nimirum vir
sanctus ignoscas in terra suam re
uersus est et sorori sue quidam
sanctissime reclusus quod sibi rone
revelatus fuerat indicavit. Cui
illa vehementer exultans. Ecce in
quod audiui quod ille albertus quod tibi
in visione forte monstratus est nu
per comiti de otheahim petere
in istam locutus aduenit et pro
fuit non modice gaudius in verbo
vadam inquit et videbo quod sit. Spe
ro enim quod adhuc faciem eius ex di
cta tibi visione cognoscas. Et hec
dicens peruenit videre virum et ex
certissimis signis stature faci
ei coloris et parue macule quod ha
bebat sub palpebra hominem re
cognouit. Mirare locum obstupel
se miraculum. Quid eo euidentius
quod vidisti nec in verbo distat
visio diu ante percognita a te fa
cta postmodum subsequuta. Indica
uit ergo vir beatus dicto magi
stro alberto modum quem videat visio
nis. sed neuter quod hoc significare
posset agnouit. Accidit autem po
stea ut facta diffinitione inter vni
uersitatem cleri parisiensem et fratres ordi
nis predicatorum atque minorum.
Citatisque partibus coram domino pa
pa ipse apostolicus magister mandauit
daret albertum antequam iter vellet
arripe experiri forsitan per certo
volens prefate visionis effectum.

Nec enim scellit ut dictum est vel
bignum enigmatice reuelationis
veritas perbalis ymmo secundum esse
se rei ordinem omnia contingunt.
Gracia autem dei ex quatuor deus
magister vnde magister scilicet christi
an? beluacensis infirmatus? et amatus
fimo corde utrat? recognouit mil
se et aplices suos contra dictos or
dines habuisse nisi quod illis equa
scientia non valerent. et ob hoc eos
quipederent auditores et addi
dit. Cum ait nichil habeo quod vo
bis pro iniuria graui illata et fi
dam in signum tamen quod ex corde
permittit corpus meum apud vos fra
tres predicatorum tradendum sepul
ture relinquit. Similiter et magi
ster laurencius aglicus post gra
uissimam persecutionem fratrum datis
liberorum suorum copiis fratribus
predicatoribus parisiis moriturus
apud eos mire penitens delatus
est et sepultus. Hoc idem de alijs
plurimis qui ordine presciti sunt
contigit nutu dei. Et vide lector
quod amara et quod expectanda utraque fra
tres predicatorum primo et po
stea contra fratres innoxes simul
tati per vniuersalem ecclesiam discor
dia suscitata est. quia cordibus
non tantum clericorum secularium
et laycorum. verumetiam omnibus quorum
cumque religiosorum tam diu scilicet a
lum est impressum ut nullis rationibus

nulī auctoritatibz sanctorū flecti
posset donec per dominū papā
et totā curiam romanam iudici
aria sentētia flecterentur. et in
hac tamen pertinacia et genera
li stulticia q̄s non videat maxi
mū casti ecclesie periculum im
minere. unde homo summe opi
nionis in brabācia per excessū
mentis quasi vniūsalet ecclesi
am sub celo collectam vidit. et
cum ordinibz vniuersū predica
tum ordinem in singulī psonis
vibratissimis radijs choruscare.
Nec mora vidit totū mūdo cali
ginē teteramā superfundī ita
ut vix toto orbe aliq̄d luminis
videret. **N**ec ut vidit grauissi
me ingemuit. s; paulatim tene
bris dissipatis lux pristina red
dita est vniuersū. **V**idit q; et in
illa collecta gñalissima psonaz
ecclesiasticarū maxime auctori
tatis virū velut speciali glōria
euidēcius preminere. **C**ūq; stu
pens q̄reret q̄s hic esset respon
sū ē ei. **P**aulus iste apostolus
precipuus doctor ecclesie ē qui
multa cōpassione cōq̄rat a tem
poribz suis numq̄ sanctā vniū
salē ecclesiā tam ḡui p̄iulo flu
ctuasse. **E**t vide lector euidēciā
veritatis. **S**i enim tā perfectis
tā discretis atq; lātissimis vi
ris syt nec studere nec regere nec

predicare vel cōfessiones audire
possent ora obstructa fuisset.
et hoc solis secularibus clericis
facere liuisset quorū permaxi
ma pars precipue in sacerdoti
bus parrochialibz vita et scien
cia minus ydonea comprobaf.
q̄nta iactura fieret animarū q̄s
auctor et princeps salutis n̄re
ihesus suo sanguine p̄cioso re
demit. **Q**uā pauca sunt ex hīs
qui non p̄prie sola q̄runt q̄ sua
sūt i m̄imis q̄ ihesu casti mal
lent potius cōmissas sibi aīas
sancias p totū ānū in mōlibus
diffimulare p̄cās q̄ equū suū
clauo pedis lesū vno die v̄l duo
bus negligere claudicāte. **S**ūma
aut i sup̄dictis magister et secu
laribz clericis iuidie causa fuit.
q̄ fratres pariter plures et p̄prie
oēs lātiores in scol̄ auditores
habebāt et i regie p̄minebāt.
Videbāt enī q̄ magistra secula
res sicut viri diuiciarū dormie
rūt sopnū suū. ducebātq; in bo
nis dies suos et cū de vespere m̄
tupliatate ferariorum obtuerē
tur et potuum et postea vigila
re non possent neq; studere et
per hoc nichil inuenirent i ma
nibus quod proferrent sequen
ti mane solemnem diem consti
tuebant in condensis auditori
bus et sic per ineptas vacatōnes

clerici. q̄a sua inaniter expende
re se dolebāt optato studio f̄ua
bant. **M**aiore enim corporis sar
cina ut dicit seneca aī? elidit. r
et min⁹ agīl est. deinde copia cī
loz subtilitas impedit. **M**irū ē
enim aliqd fortiter dici ab ho
mine mollicie p̄fesso. **F**r̄es aut
predicatores siue minores siue
viri paupes in magna sobrieta
te reſecti vigilare poterāt et stu
dere et per cōsequēs inuenire que
auditoribz essent digna. **I**stud
in sūmo occasio fuit q̄ in magi
stras secularibz fm vulgare pro
uerbiū calceus pedez presserat.
Talibus seneca euidenter incla
mat et inuidoz excludēs vicium
dicit. **F**eras nō culpes q̄s imita
ri non potes. s̄ q̄nto maiora fe
licū hoīm bona tanto maiore in
uidoz tristitia. et ideo fm eūde;
dicit. **D**ana; iuidoz oculi effēc
in oībus ciuitatibz ut oīm felici
tatibz exarēt. **I**llo in tpe auz
venerabili philippo p̄ore p̄dicato
rū ab illustri romanoz rege wil
helmo ad alfōsum comitem pi
ctauie fr̄em regis fr̄acie et p̄ama
toz; fr̄acie p̄ negotio pacis im
p̄h. audiui⁹ a dño **A**lto apo
stolice sedis legato ī gallias cō
stituto. q̄ dicti magistri ex pte
vniūsitatis et fr̄es predicatorēs
q̄ tūc soli inoētissime exaraban

tur. datus sup hoc l̄ris ī ipsū; fi
naliter ouenerūt ut cēs q̄relas
inter ipsos p̄po arbitrio termi
narent. **Q**uerēs ergo legatus
a magistris quid illud esset q̄
magis in calūmiam verteretur.
f̄inderūt q̄ fr̄es p̄dicatores du
as scolas haberent. et duos ma
gistros in theologia regentes.
optie aut pacem fieri si vna sco
la vellēt esse otēti vniūsitatis
mādata fuarent. **L**egat⁹ aut q̄
fuit a f̄abz si hoc vellēt. f̄inde
rūt fr̄es vna libenter scola se ef
se otētos et vniūsitatis mādata
velle fuare. dū tū illa eis p̄cise
darentur expressa. et in hoc sa
pientissime p̄viderūt. sicut enī
postea per eos q̄ ī cōsilio fuerāt
magistroz f̄abz dictū ē. si sim
plicit̄ sine expressione p̄missi
sent fr̄es vniūsitatis seruare
mādata ī mādatīs. postmodū;
ab vniūsitate daret̄ vt fr̄es
ōnimode a regimine theologie
et l̄cōibz cessarent. **L**egat⁹ ergo
taliū nichil talium suspicat⁹ ga
uisus est. sperans q̄ finem contē
tionis huius habere. mandauit
magistris et optulit ex pte fr̄m
q̄ vna scola vellent esse cōtēti.
et vniūsitatis mādata ī scrip
to redacta fuare. **T**unc magi
stri malicie sue propositum nō
habētes turbulētissime r̄nderēt

Quid nobis inquit prodesset
vna scola esse cōtentos dū rup
to panete medio iter duas sco
las tot sicut ante haberent vni
us capacitate ābit⁹ auditores.
Et mox legatus ab indignatio
nem omotus grauit⁹ vt video
inquit vestra proposita aut volun
tatis nō ē vt quis frater recto
rit et vna saltem scola gaudeat
vel duabz. **S**uper hoc qd frēs
faciāt videāt. **N**ec credo qd ro
mana curia obtēto per multos
annos duaz scolaz magisterio
pruare eos debeat iure suo. **S**i
aut audiuimus ita et vidimus.
Nā dñs tunc papa qd qd graui
simus frābz fuerit vt supra posu
imus tñ vt in hoc iustus iudex
iusticiā fratribz denegare nō po
tuit. et p eis iuris sententiā tu
lit. nec hoc semel ⁊ iter ymmo
⁊ tercio inani semper appellatio
ne per nūcios vniuersitatis opul
sus. **E**t nōndū qd aulicari qui
dem et tabulati iustoz vita et
veritas potest ad tps. h extingui
numquam. calcari qdem dispē
satue et subpeditari potest. h
hoc vt exercitati iusti postmo
dum elucescāt. inimici vero eoz
ad modiciū eleuati postmodum
non existāt. **U**nde gratulabūd⁹
dauid non relinquet inquit deus
vgam peccatoz super forte; iu

storū. ac si dicat. **N**ō relinquet
deus vgā dominācium pecca
toz neqter sanctis vt semp eos
affligāt. h forte pacis et remu
neracōis veniente scōrū virgā
hoc est ipsam tabulacionē vel
vt melius dicat vgā; ipsos ta
bulātes otemptibiliter amoue
bit l ipemittēs i ignē p̄cipi
tabit eternū. **E**t vt euidenter pa
teat qdaz refra de magistro q
dā opimione p̄maximo q prius
p̄posuit. solemnis ecclē d mū fra
trū predicatorz ostructā i oppido
violenter eiecit. h ruina t̄pi
ozi vt audies ē eiecit. **F**ais enī
episcop⁹ rōne curie cardinal ty
sanisauit feratiter otra frēs pre
dicatores piter et mīores ⁊ ob
hoc vt patuit tali morte ē mul
tat⁹. **C**adēs enī de loco edicōi
fractis ceruicibus expirauit.
Et vide miābilis et grauius
q audisti. **E**adem die qua ceci
dit. ai eius mors subita ex reue
lacione cuiusdam mulieris san
ctissime per fratrem mīorē pre
dicaretur. spreuit arguentem se
et iuect⁹ otumelia dixit. **N**ō ē
pheta neq; filius phē. ⁊ ego
qdē parauī vt ordo vester et or
do predicatorz subiciāt ep̄is. **A**d
dam ad hoc vt subiciāmini vi
lissimozum pedibz sacerdotum
Hec dicēs vbi signa predicta

sibi et non aduertit. **E**xcecauit enim eum supbia quoniam non vidit. et hec signa fuerunt quod iam immoderate dominaretur ei dum in ipso mane diei quo accessurus erat ad altare pacificam non posset. quod loturus manus suas episcopalem anulum perderet. quod omnia luce clarius sunt completa. **C**um enim dominus papa ecclesiam quandam fratrum minorum sectare debuisset et dominus episcopus cardinalis ad portam fratrum minorum pulsans intromissus celestis non fuisset. tanta ira captus est extra se ut celebraturus primam missam nullo modo etiam facta confessione pacificam posset. et tamen ad terrena sacramenta processit. **P**ost hec vero cum manus suas regressus ad hospicium ablucere voluisset. et astanti episcopalem anulum ad tenendum porrexisset. locus illi mor qui haberet anulum non inuenit. **S**tatimque misit dixit. **E**go perdidici presulatum subiacentibus omnibus atque stupentibus. ascendit ediculus et solus contra consuetudinem suam. senex et debilitate confectus processit ab camera. et dissimiliter afferre decussu excidit et exspirauit. **E**t vide stupendum valde et oculum dei iudicium. **C**ognoui ipse hominem ut amensalis dilectus et familiaris eiusdem. secum una de

mo pacius hospitatus. de quo fateor raro seculare clericum tam sobrium tam honestum tam affabilem tam largum in pauperes me vidisse. et eum utique vidi nouum episcopatum contemptorem. tandemque per tres menses in excommunicatione coactum archiepiscopatum cuiusdam suscipere dignitatem. **I**n vero translatum romane curie sit episcopus per cardinalis. et in tali eminencia taliter desipuit ut audistis. **S**ed spero quod non in finem deobliuiscatur eius et in ira contineat misericordiam suam. et magna pietate sua miserere forsitan penitenti. **I**gitur non tacebo diuine promissionis mirabilia postquam cepi. **P**aulo et de infelicissimo quodam noto michi sacerdote primo prochiali et postea decano christianitatis et demum canonico cuiusdam ecclesie cathedralis que omnibus religiosis et specialiter predicatoribus pariter et minoribus supra modum otiosus eorum predicationibus et maxime ne confessiones audiret crudelissime detrahebat. **V**erebatur autem sicut omnes fere tales ne immundissima et luxuriosissima eius vita per tales quod modo innoticiam deueniret. et factus est ut paralisi destitutum per septimum exaret in quod egritudine nec verbo saltem dominum recognouit.

Cumq; a proprio episcopo socijs et fratrib; dictorum ordinum sepius visitaretur et corriperebatur h; nō auar; sine confessione et diuini nois reclamacione et sacramētis vita p̄uat⁹ est et extra cimiteriū tumulacōe sepult⁹. Et digne quidem vt q̄ alijs bñficiū predicacōis et confessionis iudēs impediuit ipse peccator; confessione et sacramētis p̄uaret. **N**arrabo et de magistro philippo cancellario parisiē. de q̄ superius retuli loco suo. **H**ic contra frēs ordinis predicator; i oī fere publica parisijs stacōe et f̄mōe latrabat. Et q̄dē cū ipse dieb; xv. aū mortē contra eos crudeliter predicasset sequēti dñica fē hyrcius dict⁹ de colonia dicti ordīs frequētissim⁹ et discretissim⁹ predicator; corā vniūrsitate singul⁹ q̄ contra frēs dict⁹ cancellariū predicaueāt retractatis abvnguē oīa luculētissime p̄ diuine scripture paginā improbauit. Cui⁹ improbacionis cōfusiōe cancellariū mortact⁹ dolore cordis int̄āsec⁹ repēte cōtremit. et ihermat⁹ ad mortē obiit tali modo vt audistis in præcedētib; **H**ec sūt q̄ contra adūlatos fē m̄ f̄cā vidimus exceptis alijs q̄ multa et veracissimē nouimus et occultis dei iudicijs q̄ grauiora et damnabiliora

istis oīb; reputam⁹. **D**e hijs ad presens ista sufficiūt nos autem ad exponenda reliqua oīus transeamus.

De bonitate socialis vite. Capitulum decimum.

Omnēs vnā incolūt māhōnē neq; enī eas natūā diuidi patit. Probabile ē omnib; tutissimū esse fidelibus omnib; vnā incolere māhōnē. **Vñ dauid. Ecce q̄ bonū. et. Seui enī eq̄ vno mītēscūt loco. Et iterum dauid. Qui habitare facis vnus moris in domo. Hec contra consuetudines quorūdam monasteriorum q̄ mōchos suos vel clericos vt ita dicam si fuerant regulares i curijs aut in parochijs solos mītunt solosq; relinquunt et hoc contra ipsum dominū totius rectitudinis et virtutis exemplum qui suos binos et binos mīsit. De enī soli vt dicit salomon q̄nia; si caderent nō habebit subleuatē. Quā vera hec sententia sit ego noui qui. xxx. āmis et eo āplius vices episcopi i diuersis p̄uicijs et dyocētib; habui q̄ in hoc articulo q̄ religiosi vel soli vadunt in vñs vel soli manēt in curijs horrenda mala horrenda scandala horrenda picula frequenter audiui. que numq̄ sustinuisset**

adiuncto socio vel fecissent. **H** et
p̄ discretissimus Aug⁹ in regu
la sua statuit vt non minus q̄
duo vel tres vbiq; necesse ha
berent irent. **I**n hoc enī articu
lo oēs fere ordines regulares cō
tra votū ⁊ regulā; q̄nter pecca
re vident. v̄l p̄bant q̄ suos per
se solos ⁊ non cōbinatos in via
mitūt. **S**; sic dicunt vt audio
⁊ n̄ sepi⁹ obiecerunt. q̄ de fra
tre socio intelligendū non sit. **H**
a; q̄bus p̄positus iusserit ire de
bet q̄ mitūt. eosq; interpretari
velle seculares quoslibet gartho
nes ⁊ suos. **E**go p̄bare volo p
regulam q̄ interpt̄es tales con
tra aīam suam pessime menciū
tur. **E**t hoc euidenter i p̄cedē
tib; regule videri p̄t vbi dicit.
Quādo hī estis i ecclesia ⁊ vbi
q; seie sunt iuicem v̄ra; p̄di
ctam custodite. **D**e⁹ enī qui
habitat i uob; etiā isto modo cu
stodiet vs ex uobis. **S**i ergo
uos ex uob; id est fr̄m ex fratre
de⁹ custodit. q̄d est q̄d isti dicūt
vt ex seruis et vilib; p̄sonis n̄
lam sui aut custodiā habē
tibus q̄ntomī⁹ vestram custodi
ant in via. **S**i autem duo ex fra
tribus simul sunt ⁊ se vn⁹ custo
dire non vult tñ custos est fra
ter q̄d neq; potest de seruo et
garthone sp̄are n̄ forte sit tal; q̄

non iuenitur in mille. **Q**uāta
custodia debēt regi in ocul⁹ eorū
ad quos declinant cōā quibus
eis incūbit et suam p̄p̄ā famā
⁊ nichilomin⁹ famā sui ordinis
custodire. **R**egit ⁊ tenet de bea
to patre augustino q̄ monaste
rium iſtituit s̄m regulā sub san
ctis apostolis cōstitutā. q̄ qui
dem fundamētū habuisse ab ip
so salutis auctore q̄ et iſtituit
vt dictum est vt cōbinati. lxxij.
discipuli mitteret et p̄ sp̄itum
sanctum in barnabā et paulū se
gregatos ⁊ missos pariter post
modū approbavit. **H**anc ergo
regulam canonici regulares spe
cialiter et p̄cipue et plures alie
religiones sicut premonstratē
ses sp̄asim per vniūsalē ecclesiā
am p̄fitent. **S**; non nulli p̄mi
tus dictū regule articulū obser
uare vident. **H** ⁊ deinde arguen
tes ⁊ dicūt. **Q**ue necessitas ut
pro negotio quod solus implere
possit duo cōbinati parit emit
tant. **C**ur frustra hō ecclesie cō
sument. **Q** q̄ miserabil; densio
⁊ q̄ detridenda r̄n̄sio. **R**ō sic im
p̄ij nō sic ne tegas caliciē ster
core supducto. **D**ulgo dicit. non
iacet h̄ lep⁹. **I**bi ergo reueā la
tet vbi alius non accedat. **I**n
corde latet vbi nullus testis ni
si corbum perscrutator. **D**eu

quātas procellis inutiliū expēsa
tum obtruitur monastica celitu
do quarum copie ī custodia fra
trum et ordinis deo grācius lo
catē. **G**allice puerbiū dicit et
nescio si verba latina sufficiāt.
Ubi bona custodia ibi et bona
pax. **D**icā quod sentio et si iui
te a reprobis audiat. **C**redo so
lis idest sine socio foris ābulā
tibus mille infortunia et plura
q̄ credi potest sepius occurrere
in quibus nec opere nec salteꝝ
animo offendissēt si custos fra
ter socius affuisset. **S**ed q̄ amat
periculum incidet in illud. et hoc
iuste vt dicit seneca. **C**otidie ē
detestor dies posterore. **Q**ui nō
timet periculum quod casui pa
tet omni bruto demencia est. h̄
dicas. **T**utela tutissima est sibi
quisq; commissus est. vtrū dicas
h̄ hoc loco tpe et psona. **P**redi
cator atq; minorum fratrum ce
dines expensas non habēt nec
copias et tamē cōbinantē semper
in via nec socius socium debz de
serere in colloq̄o maxime mulie
ris si alter alterū videat colloquē
te. **R**arrauit michi frater or
dinis p̄dicator cui optime credo
q̄ cū cognatū haberet ī ordie vi
rū quōdam diuitem et preclaz
accidit ei vt nocte dormitū per
gens vnā de tunicis expōsitam

posuisset ad caput habebat enī
fratē dilectū sibi cum quo sole
bat secretius et icōdius ambu
lare. **S**oporatus ergo audiuit
vocem sibi dicēte. **S**urge inq̄t
et vide qd facit fr̄ tuus. **N**ā iam
morti p̄rimus agonizat. **C**uigi
lās ergo et nichil iueiens obdor
muit. **E**t vix sc̄do ait. **S**urge et
visita fratrem tuū morietē. **A**d
hāc itē vocē euigilās et nil ad
uertens iterum obdormiuit. **E**t
vix tercio dixit ei. **H**ale diffi
mulasti q̄a fr̄ tuus mortuus ē.
Mox ille euigilās tūcā quā ad
caput posueat sup se extensam
inuenit q̄si paratā ad iduendū.
quā ille mox offēdit et admittis ī
duit et surrexit. fr̄emq; q̄h̄tū ī
uenit letali finere iā sopitū. **E**c
ce q̄ manifesto exēplo p̄stratū
um vera esse inuit sentētia salo
monis. **F**r̄ q̄ adiuuat a fr̄e q̄h̄
citas firma. **C**ayn p̄m⁹ et neq̄s
mus hoīda it̄rogat a dño.
vbi est abel fr̄ tuus cui⁹ tutor fu
isse debuisses non occisor. et ne
gavit. **N**ūq̄d custos fr̄s mei sū
ego. **E**t ideo maledicente dño
super terrā p̄fugus agitāt. **I**n
figura hui⁹ q̄ fr̄s custos esse re
cusat et a fr̄e rennuīt custodiē
varijs frequentē et vagus di
uersis tēptacōib; agitāt et ter
ra in ei⁹ ope maledicta spinas

remotionis et scabali tabulos
germinabit. **D**ixit beata et in
oculis summi iudicis ostentatio be
nedicta per quā fama tuetur et
nova vitat. et omnis malorum suspi
cio et temptacionis occasio prebit.

**De cōmunitate et parzialitate
victus. Capitulū. xi.**

Communis est omnium
abus. Neq; enī sepa
tū resātur ne inequalitas
opis et cibi fiat et tps. Et ideo
vltus omib; iure mōsterijs in ole
uit vt officinā refectorij habe
ant vbi omnib; in cōmune sine
psonarū acceptōne cibaria mini
strentur. **D** q̄ decens hec et q̄
digna deo cōsuetudo ī mōsterijs
obseruat. **H**āc et ipse crist⁹ toti
us virtutis exemplar in suo bra
tissimo cōuentu. hoc est cum dis
cipul⁹ obseruauit. ita q̄ nec ma
nū iude horruit ī paraphide pro
ditoris. **T**u ergo p̄ior tu prela
te q̄s es vt queras angulos. in
cōmuni istud hospiciū ē. tñ qñq;
et non semp aut sepe fieri neces
se ē quos pastu opetit refici lar
giori. **C**ōsuetudinem bonam nō
dāno s; abusū penitus nō cōme
do. **B**eatus benedictus quid in
hīs agendū sit indicat. **M**ēsa
abbatis cū pegrinis hospitib;
semper sit. **Q**uociens tñ min⁹

sunt hospites q̄s de fratrib; vo
care vult in eius sit potestate.
seniores tñ vnū aut duos semp
cum fratrib; dimitteudos par
ret ppter disciplinā. **V**ide lector
quia ex tunc tantus homo per
talia diuina occasione hospitū
insolēcias esse fēbas prauibit.
Et notandū q̄ vir ille discretis
simus **A**ugustin⁹ nichil horum
scripsisse in regula approbat. s;
suos cōuenire ad mēsam vbi nō
solū fauces sumāt cibū s; et au
res esuriant verbū dei. **O**ptime
tñ beat⁹ bñdict⁹ posteriori tpe
vt p̄dixim⁹ ita distinxit. **S**actū
autem cōuentuale familiā ege
re necessarijs et p̄latis cū hespi
tib; supflua dissipare ysayas
cōquerit dicens. **P**ascēt agni
iuxta ordinem suū et deserta he
remi in vbertatem versa adue
ne cōmedent. **Q**ui sūt agni nisi
claustrales innocencie veste ar
cumbati qui iuxta ordinē cōsue
tudinis nō institucionis p̄sa vl
olere male obito pascūt. **E**t q̄
sunt aduene nisi cardinaliū le
gatorū archiepiscopoz ep̄orum
aliorūq; prelatoz hospitū mul
tudo qui cum magnis exerciti
bus suis potius q̄ familijs qua
si non sit singulis numerus fa
milie iure canonico diffinit⁹ de
sta heremi. id est possessiones

acq̃sitas noualium et in vberta
terras comedūt. Et ideo vix
est monasterium tātis diuicijs
opulentum qđ talibus sufficere
valeat in expens. **Q**uā veniet.
Quando venturus est summ⁹
pontifex cui⁹ eq̃tate liberata mi
seria ista insania ista corrigat.
Sed dicetur forsītā michi nec
dubito quim dicat. **Q**uis ē iste
q̃ posuit os in celū et ab archā
federis etiam inclinatam manū
indignus extendit. **I**nscentur
forte michi sed non domin⁹ ai
ius vices semper dolui et dolebo
pro cuius veritate et iusticia vti
nam dignus essem membris oī
bus dissipari. **S**ao tamen qui
cumq; q̃ntūcumq; indignabit
ex hijs scriptis se debite repre
henfionis obnoxium iudicabit.
Hinc ad nostram materiam et
appositum redeamus. **Q**uiāq;
extra refectorium inordinate et
sine debita causa instaurant con
uiuia grauissime peccant. et hoc
multipliciter. **F**iunt enim rerū
cōuentualiū distractiones et hoc
est rapina vñ furtum q̃a ill⁹ que
superflue seorsum tabus aut q̃
tuor exhibentur totus aliquādo
conuentus posset cum sufficien
tia et moderamine procurata. **F**i
unt susurracōnes et murmura q̃
bus pax et unitas claustralīū dis

siatur. **E**t hijs ille beatus ordo
cisterciens. alien⁹ habet vbi nul
lus extra refectorium infirmari
amyl mensam abbas comede
re consuevit. **¶** **L**egim⁹ in libro
regum p̃mo qđ filij heli sacerdo
tis nō timentes dñm neq; qđ
iustū est iudicantes populū do
mīni a sacrificijs detrahebant.
seorsumq; sibi contra cōsuetudi
nem refuari carnes crudas vt
eas lautius prepararent exacti
one et violentia faciebāt. **Q**uod
peccatū puerorū gñde cōm dñō
ibide fuisse describit. **E**t vide qđ
guiter hoc a deo aiādiūsum sit.
Ad vindictā āboyna occidit in
bello. et pater hely q̃ et si verbo
verberet tñ nō corripuit tñsgres
sores audita filiorū morte retroz
sū de sella ediciozi cades fractis
ceruicibus expirauit. **T**u ergo
hely. tu abbas. tu p̃or. tu prepo
site. tu prelato ne facias ipse qđ
vetas in alijs faciendum. et hoc
ipsum in filijs pacatus nevinbi
ctam i eis ā i te sentias quā au
disti. **A**udi quid meo tempore i
frācia talib⁹ otigerit i exēplū.
¶ **E**rat duo senes monachi ab
ipsis puerilib⁹ amīs pares in sce
lere dissoluti valde in monasti
ca obseruantia nutriti. hi sibi
plures ex iuuenibus in immūdi
cia assidui cotidie copulabant.

seorsū vacabant epulis aīb; et
cantibus exultabant et innoce
tib; et simplicib; detrahebant.
Cūq; de eorū insolencijs cōuen
tus cotidie nō mediocriter tur
baretur nec esset qui corrigeret
delinquētes vidit domin⁹. et ad
iraūdiā cōcitatus est. **Vix** enī
finit turbacōne p̄orū claustrali
um inultam. **Accidit** q; vespere
ut s̄m cōsuetudinē suam estulen
to ore ad voraginem ihyarent.
Vix oī cibis appositis quartus
aut quītū morpellū man⁹ obtu
lerat tū ecce vnus p̄dictorum
senū subita ingluuie strāgulat⁹
eueret statim oculis exspirauit.
Territi igit̄ ōnes qui cōsederāt
surreperunt. **Rec** dū post sup
stes vetulus socij aīaduersione
nō fract⁹ lic; ad momētū horre
rent. fuit occaso a carnifice por
co resumpta audacia resedit ad
mensā. et cum enozim cōpula
fit repletus vt amēs penit⁹ por
tare ad lectū et q̄si brutum ani
mal exspirauit. **Horrore** ergo
omnes exemplo taliū p̄turba
ti vitā suā et mores in melius
correperūt cōmunemq; vitā et ci
bum stactissime seruauerunt.
Discant ergo apes fidelīū clau
strales abis p̄cere nec ingurgi
tari supfluis et s̄m augustinū
ad mēsam tam p̄ ad medicamē

ta nō ad delectamēta sūptu ci
bos accēbant. **Apostolus** habū
dare sciuit et penuriam pati et
hoc quia ōnia potuit in eo qui
eum in ōnibus cōfortabat. **Mul**
tos morbos vt dicit seneca mul
ta scizila fecerūt. **Rumeā** coq̄s
et nō numerab morbos. **Cū** mo
rageat⁹ vnter et otumeliā paci
ens estimari non potest. **Vbi** se
aī⁹ preparauit et indixit sapien
ciam vel paciēciā nō eque appa
ret quantū habeat firmitatis.
si qd dati deberet ipse nō cōfide
rādo suppleuit et cogitauit aliq̄
cōsuetudini sue sibi nil deesse.
Multa q̄ supuacua essent non
intullexim⁹ nisi q̄si de esse cepe
rūt. **Vt** bamur vtro illis nō q̄a
delebam⁹ sed quia habebam⁹.
Sapiens assuescit futuris ma
lis et que alij leuia faciunt dū
paciēdo hic leuia facit dū cogi
tādo. **Nulla** res adiuvat eq̄ cur
sum vite q̄ t̄pācie moderamē.
Corp⁹ multis eget rebus vt va
leat: aī⁹ ex se crescat. seipsum
exercet et alit. **Vix** nichil va
care patitur iocis totum aī⁹ te
net desiderū omniū tollit. sola
p̄bi satis est et ōnta opa ei⁹. **Cū**
ipsa cōcordant et cōgruūt. **Cū**
admodū desiderāre delicatas res
luxurie ē. ita vīsitatas et nō mag
no p̄babiles fingere demencie ē.

Due voluptates sunt gustus et tactus hominibus communes et bestijs et idcirco in pecudum numero habendi sunt qui hijs ferinis voluptatibus innituntur bestialiter. Non iocunda res est aqua et polenta ac fragmen orde acei panis. sed summa voluptas est posse cape ex hijs etiam voluptatez et ad id se deduxisse quod nulla fortune iniquitas possit. Maior su et ad maiora gemit quod ut mancipium mei corporis sum. quod eadem non aliter aspicio quam vinum autum aliquod libertati traditum. contemptum autem corporis sui certam libertas est. Vidi hominem inter modernos excellentissime gratie in predicatione et exhortatione fidelium magister iohannem agnometo rancum rancorum regulare sancti iohannis in vineis sueffordis watmanensem et postea blesensem abbatem. hic quidem in abstinentia sedulus et omni virtute chorulais a se multo usu et violentia paritatis extorserat ut ei equali modo rudissimi et delicatissimi cibi saperent esse sumpti. Nec hoc credimus naturali potentia contigisse sed virtute illi et gratia quam hoc olim egerat in iudeis ut secundum illud celestis cibum ore omnium sapiebat.

De filio et eius virtute. Capitulum duodecimum.

Simul filius. Aduesperasce te enim die in alveo strepuit minus ac minus et nec una arcuuolet vocis bucina quatenus impans et hoc castrorum more. hoc idem faciunt in matutino. Ad hanc ego ipse ista in apibus sum expropterea ista tepe estatis potius expropterea. Filium autem ab ysaya precipue commendat ubi dicit. Cuius iusticie filium. Et bene dicit autum iusticie quia te iste iacobus si quis se putat esse religiosum non refrenas linguam suam habet vana est religio. Opulentissima terra egiptus raris locis legitur flagellata. Unde compulsi sunt orare moysen ut dominus auferret ab eis tanas. ita terre religiosi magis quam seculares temptant raris. semper enim nitimur inveniri. Iheronimus qui in persona religiosorum dicit. Ingre diamur civitatem munitam religionem intellige et fileam ibi quia dominus deus noster facit nos filere. Causas autem reddens quare in sequentibus dicit. Bonum est peristolam cum filio salutem dominum christum autem esse salutem dominum gratia consolationis et pacis in contemplatione divina. Unde postea dominus propheta subiungit. Se debet solitarius et tacebit quia se uabit se super se. et hoc ubi. in contemplatione. De hoc contemplator gloriosus Augustinus in libro de sermone ait. Intraui in itima mea duce te et potui quoniam

factus es adiutor meus. **I**nterui
et vidi qualiaq; oculo aīe mee
sup eūdem oculū aīe mee sup
mētē; meā lumē domini īcōmu
tabile qđ tu es. **I**sta ergo scia
ista dignitas maxime ī silencio
p̄stolat. qā delicata res vt bi
at beatus bernardus amoris affe
ctio ⁊ tenui occasione ledit leti
cia spūal. **U**nde salomō. **I**gua
q̄ imoderata est oteret spiritum.
In libro regū quarto dicitur qđ
non in igne nō in amocōne non
in turbine dñs. s; ī sybulo aure
leuis ibi dominus. **D**e silēcio et
paucaute verborū dicit seneca.
Qđ diu taceris id puta rectis
simū. Argifelanus phis q̄sit⁹ est.
q̄modo qđ placere posset hoīb;.
Si fecerit inq̄t optima et locu
tus fuerit pauca. **S**ocrates cui
dam interrogāti quō posset op
time dicere si nichil iqt dixeris
mih qđ bñ scieris. **S**alomon cū
alijs loquentib; taceret. **N**emo
inq̄t stultus tacere potest. **T**he
tyrenus. **T**heocrat⁹ ī diuino ta
centi rustico ex doctis inq̄t hoc
solū habes qđ taces. **S**ocrates
cleonā garulam volētem discē
re opesauit dicens. **D**icere ⁊ dis
cere nō sibi opaciūē quia discē
tem filē competit. **N**ichil eque
p̄derit qđ q̄scere et minimū cū
alijs loq plurimū seā. **N**ec sic

pposita nostra sūma. qđ scētim⁹
loqmur et qđ loqmur hoc sena
amus. **C**oncordet sermo cum vi
ta. **S**ermo tu⁹ non sit inanis. s;
aut suadeat aut moneat ā oīo
letur aut p̄cipiat. **T**urpia fu
gito anteq̄ acerbāt nec quēq̄
aliū verearis plus q̄ te. **V**erb
q; turpibus abstineto qā licen
cia eorū ipudenciā nutrit. **P**er
mones vales magis q̄ facetos
⁊ affabiles ama. rēos potius q̄
obsecūdātes. **R**ephēh bil r̄sus
ē si imoderat⁹ si puerilit effus⁹
si muliebrat inutiliter effractus
si alienis malis cuocat⁹. **S**ales
tui sine dēte sint. **J**oci sine leui
tate. r̄s⁹ sine cachino. v̄r sine
clamore. īcessus sine tumultu.
q̄es tibi sine desidia erit. et cū
ab alijs ludis tu sancti honesti
q; aliqđ tractabis. **T**acere qui
nescit nescit et loq. **Q**uēadmo
dum sapienti viro īcessus mo
destior ouenit ita verbū p̄ressū
non audax. sūma aut sūmaruz
hec erit. **T**ardiloquum te esse
iubet. **Q**ūtas opus est vt sta
bile qđ acq̄ras ītame bōitatis.
Si scires qđ esset vir bon⁹ mū
dum te esse crederes. fortasse
etiaz posse fieri despeāres. **C**ū
te aut virtutis silenciū sit exē
plo manifestissimo demonstrabo.
Affligemū mōstetū ordinis

boni benedicti in brabancia religione
 probatissimum est et in caritate precipu-
 um. In hoc cenobio monachus eat
 ita in silentio debitus quod infra xv
 annos ab ore necynavbi sillaba
 per tantum tempus audiretur. Contigit
 autem fuisse a monachis ibidem audi-
 vimus ut in claustris quissimum
 ignis incendium grassaretur. Tunc
 idem monachus videns humanum
 auxilium non valere mori se consulit
 ad dominum oransque paululum in si-
 lentio linguam diu mutam in hec ver-
 ba laxavit. **U**tes ignis hac ho-
 ra flamma penitus consumescas. **Q**ui-
 ta res vim virtutis sue oblitus est
 ignis statimque in verbo via sancti
 flamma percipit extincta est. **Q**uod lo-
 ge iste erat ab hijs quorum lingua
 maculat totum corpus ut dicit **J**a-
 cobus tota nostre naturae inflam-
 mat. In ore inquit salomon stul-
 torum ebullit stulticia et homo sa-
 piens tacebit usque ad tempus. **E**t
 vide quod puidet et quod stante hic dis-
 stipit. **S**epe minus arduospectos
 et stultos verba discordie et verba
 ad indignationem provocantia prohi-
 cere cernimus quibus si audiens
 statim respondere voluerit mul-
 tiplicabit incommodum. si au-
 tem tacerit ad tempus in se mo-
 deramen repiet quod nequaquam
 ante subito potuisset. **E**t ysai-
 as. In silentio et spe erit fortitu-

do vera. Si enim causa remunerationis
 estne apprensus labia ne stul-
 to rideas inquit stulticia sua for-
 titudine in animo assequens ne periculo-
 sus contra deum ad iracundiam movea-
 ris. **U**n benedictus Augustinus. Tene arma
 exterius ne scilicet lingua maliloqua
 ad vituperium proximi moveatur et in-
 pator tuus superior cor interius gub-
 nabit. **E**t non dum quod prelatorum
 proprium est animos videntur subdito-
 rum contra fratres ad verba contumeliosa pro-
 pere verbo eos a precepto obedi-
 tie refrenare. **U**n salomō. Qui in-
 potest stulto silentium imas mitigat
 suscitatas. **C**onsultissimum autem est
 si ut quis videtur aduersum se esse pro-
 ximum commotum sub silentio pertransiret
 vel auralitate verborum commotum proximi
 animi mitigaret. **R**egis in gestis
 phorū quod pictus rex cum audis-
 set quidam de se in convivio male fu-
 isse locutos mabavit eos quos
 si rex esset. **Q**ui vnus illo-um nisi
 vinum inquit potatibus defecisset
 ludu reputans ea que dicta sunt re-
 spectu eorum que bibimus bicada re-
 stabat. **N**ec mora tanta virbana co-
 fessione ventatis regis paus co-
 motum occitavit in casu et auralitate
 responsionis regalē animi mitiga-
 vit. **M**agnaque virtus in bonis clau-
 straliū apibus tenere silentium sta-
 tutis horis alijsque fidelibus per te-
 pe moderatis verbis temperare fructus.

De pace mutuo habēda. Capi-
tulum. xiiij.

Pax inter eas precipua.
Quid miri? Sine q̄ nec
vidit q̄s nec videre po-
tent deū. Ut autē que pacis sūt
cōmoda videam? Scdm beatis-
simū aug⁹. Pacem multiplicē
distiguam⁹. Ait enim ī libro de
citate dei. Pax corporis ē ordi-
nata tēperancia p̄cū. Pax aīe
irracionalis ordinata rēges ap-
petitōnū. Pax aīe rācōnal cog-
nitōis actiōis q; cōsensus.
Pax aīe ⁊ corporis ordinata vi-
ta. Pax hoīm ordinata concor-
dia. Pax hoīs mortalis et dei
ordinata ī fide sub eterna lege
obediencia. Pax ciuitatis et
claustra ordinata īp̄cādi obedi-
endi q; cōcordia. Pax ciuitatis
celestis ordinatissima et cōcor-
dissima societas fruēdi deo et
se inuicem in deo. Pax oīm rē
ē tñquillitas ordinis. Cum deo
autem pax p̄mo habenda est.
Quis vmq̄ restitit ei ⁊ pacem
habuit. q̄si diceret null⁹. Regū
iij. libro dicit. Que pax Iheu-
cū adhuc fornicācōes iezebel.
idest aīe peccatrici ⁊ veneficia
multa vigēt. ppter qd̄ Job cōsu-
lit dicens. Acquiesce illi ⁊ sic
habeto pacem ⁊ per hoc habebō
fruct⁹ optimos. Unde in cāctis

anima fidelis gratulat⁹ ⁊ bicit.
Ego mur⁹. idest fortis int⁹ ad
uersa et prospera. et vbera mea
sicut vitis fructificā. salic⁹ ī af-
fectionib⁹ ex quo facta sūt coram
eo q̄si pacem repiens. Post q̄
igī aīa fidelis cōm deo pacem
adoptata est. pacem cordis habere
necesse ē. In pace enī factus
est loc⁹ eius. Est autē pax vt di-
cit augustin⁹. Serenitas mētis
tñquillitas animi simplicitas
cordis amoris vinclū cōsociū
caritatis. Nec est q̄ similitates
tollit. bella compescit. cōq̄escit
iās. sup̄bos calcat. huīles amat.
discordes sedat. inimicos cōcor-
dat. cunctis est placita. nō que-
rit alienū. nichil reputat suū.
docet amare. q̄ obidisse nō nouit.
De hac pace cordis salomon rex
pacificus merito loquitur. Qui
pacis iēūt cōsilia seq̄t eos gau-
diū. Ad hāc nos iheremias hor-
tatur dicēs. Querite pacē ciui-
tatis. scz cordis ⁊ orate pro ea
dominū. quia in pace illius erit
pax v̄ra. In iherusalē semel vix-
it pacific⁹ q̄ extra posuit ē truci-
dāt⁹. Hāc ⁊ āgeli casto nato
bone volūtatis hominib⁹ nūcia-
runt. De hac seneca dicit. Nō
ē pax vera nisi quā mēs cōscia
boni possidet. Et illa ē v̄a tñ-
quillitas ī quā mēs bō cōsentit.

Seneca

Si speciosa contempnim⁹ nulla res nos anotabit nullus hoim contempnus interruptet cogitationes bonas solidasq; iā ⁊ certas. **T**unc te scito esse opositū cum ad te null⁹ clamor pertinebit cum te null⁹ vox aut visus excruciet. **U**biq; sim ibi me⁹ sum. **R**eb⁹ enī me nō trado sed cōmodo nec cōsector p̄dendi t̄pis causas sed q̄aīq; cōstitutus loco ibi cogitationes tracto ⁊ aliq̄d ī aīo salutare verso. **H**āc etiam interpretatur mūdi in x̄po eo p̄mittente w̄ā habemus q̄a fiat nec mūdb⁹ dare potest pacē ita nec habitā potest auferre. **I**nde p⁹ p̄nam pacē aīz deo post seclū dā quā cordis dicim⁹. **T**ercō pacem cum primo distinguamus. **P**acem inq̄t dñs habere inter w̄s. **H**ecut dicit beatus aug⁹. tāta est t̄p̄ ad hereditatem dñi nō poterit peruenire q̄ hanc nolu erit obfuare. **A**bbicā a patre exheredat a filio ⁊ a sp̄itu scō alienus efficitur. **S**alomon de pace diffinēs dicit. **C**ū plaue rit dñs vie hōis īmicos q̄ ei⁹ cūctet ab pacē. **E**t de hoc ī deuteronomio dicit. **N**ō sit īter w̄s radix ḡminās fel et amaritudinē. **P**aulus q; nob̄ inculcās pacē. **S**i fieri iq̄t potest ex vob̄ cū oib; hoib; pacē habentes. **N**ō

enī ē de⁹ dissensionis s; pacis. **E**t magne q̄dē virtutis ē cū hīs q̄ oderūt pacē esse pacifici. **C**ōfideātis igī ē que sūt om̄da pacis ad p̄mū de illa sempiterna pace q̄ erit ī patria vidēam⁹. ⁊ hec illa de q̄ paulus dicit. **E**t pax dei q̄ exsuperat oēs sensum. **S**up q̄ dicit aug⁹. **S**i pax dei oēs sensū superat ergo ⁊ sensū angelorū ⁊ ē argumētū a minorib; **Q**uid ergo dicem⁹ ad hec. **V**t q; pax dei de⁹ est. **H**āc nemo pfecte nouit q̄a deū nē vidit r̄m ḡ. **U**nde dñs in euangelio. **N**emo nouit patrē n̄ filius. ⁊ cōfide factum ē fiat ipse filius. **Q**uod autē se q̄tur ⁊ auoluerit fili⁹ reuelare hoc sumat p̄ capacitatem angeliv̄ hoīs. **I**n b̄tis aug⁹. **E**t iā hoc itelligere angelus q̄s dabit āgelo. **Q**uis āgelus hōis ysayas clamat. **D**ñe pax da nobis. **S**up q̄ beatus aug⁹. **P**acem inq̄t dabis nob̄. pacē cordi pacem q̄etis. pacē sabbati. pacē sine v̄spera. et hec v̄lta eternitatis ē. **D**e q̄ dauid exultabūda iclamat. **I**n pace in ibipsū dormiā ⁊ requiescā. **A**d hanc autē venire non poterit q̄ nec ad deū nec ad seipm nec ad p̄mū pacem habuerit. ⁊ hic quidē miserum est ⁊ oī misero proorsus miseror. **M**agna et glorioza res

est vt dicit Ihero. hūan? aīm? nullos sibi nisi omnes et cū deo terminos patitur nullū seculū magnis ingenijs clausū ē. nullū vero cogitacōi puiū tps aīm? magnitudo numq? maior est. q? cum alioā se posuit et fecit sibi pacem. nichil timēdo fecit sibi diuicias nichil conaspiscendo. **Q**uis ergo sit sūmī boni locus q?as aīm? hic. qui nisi putus et sanctus sit. vt dicit seneca deū nō capit. **D**ia ergo impedimenta dimitte et vacā bone mētē. **R**emo enī ad istā venit occupat? pice q?amq? cor tuū lamiant q? si aliter extrahi nequeūt ipsū cor et cū ipsis euellēdū erit. **Q**uā istud videb? tpus. quo scies tempus ab te non pemit? ptinē. **T**ūc anim? noster habebit q? gratulef? sibi. cū emissis hīs tenebris in quib? hic voluat? nō tenui visu clā pspexerit. s? totū diem admiserat et reddit? celo suo fuerit. **Q**ui quo destinauit vult peruenire vnam sequat? viam. nec per plurimas euaget? **A**liū quēpiam in p?ib? gallie sub phylippo rege nostris t?ib? viro religiose referēte fuisse cognouim?. **D**ic ab iēute etate puiatissime vite fuit vt illud q? de hysmahale scriptū est. man? eius contra omnes et man? om

nium contra eū in eo ita videre tur impletū. vt nec patētes p?os quiescere sustinēt. **S**ed ad amarissimū vite finē pducet post q? et ipse misēabiliter infirmatus et in agone mortis positus sūptis ecclesiasticis sacramētis subito inter man? assistēcū clamans horribilit? exiliuit dicēs. **E**urgite omnes arma accipite luuate me cōtra p?ū patrē. q?a omniū inimicorū meorū ductor factus est et me conat? occidere. **E**t hoc dicēs quasi contra egredientem multitudinē ad ostiū conabatur. **N**ec mora cadēs euerfis terribilit? ocul? clamauit exspirās. **V**eu me. pater me? modo validissimo lapide frōtē meam pauciendo cōtruit. **V**h aut? qui assistebāt neminē quidē videbant s? q?i turmas se op?mentium et ingredienū aubiebāt. **V**ide ergo qui nec patrē p?um p?iciū habere potuit q?te diuine vindicte aīadūhoīb? dign? fuit. **N**on tamen absolute eum qui apparuit illius patrē direcū. s? quēcūq? forte exspiratib? siue bonis siue mal? cū dictū sit armabit creaturā ad vlcionem inimicorū contra insensatos.

~~De contēcionis exorte sedatione. Capitulū. xliij.~~

Pro conuehendis floribus
 ita iter apes fit sicut iter
 iectu pulueris a fimo
 totum discurrit. In floribus gratie diuise
 sunt species unam cere dignitatis
 substantiam facientes. cuius alimonia
 lucas inter noctis tenebras do
 mi terrene habitaculis solus iocundis
 fime decoratur. In scriptura vero
 consuetum est florem nomine speciem fructu
 um siue virtutum dignitas designa
 ri. quod virtutes et si diuerse sunt in
 specie ad unam tamen premiam et ad
 unum finem fructus vite gratia te
 dunt. Unde beatus Augustinus in libro confes
 sionum de seipso dicit. Displice
 bat mihi quicquid agebam in seculo
 propter dulcedinem dei et decorem domus eius
 quam dilexi. Et illud. Dolebam con
 ferre estus meos ut proferrem
 quod esset aptus modus viuendi ad
 ambulandum in via dei in qua aliter ali
 us sic ibat. Diuisi enim sunt non autem
 his viis sancti quique ab una premia di
 ueruntur. In via virtutis iustitie
 noe saluatus est. In fide abraham in
 fide ysaac in propitiacione iacob.
 In innocentia ioseph in mansuetu
 dine moyses in obedientia iosue.
 in lenitate samuel in humilitate
 dauid. Velas in zelo. Ezechias
 in oracione et lacrimis. Iosias in
 omnimoda perfectione. Job in patien
 tia. Daniel in abstinencia. Tho
 bias in misericordia. ysaias in veri

tatis annunciacione. Iheremias in
 sanctificacione. Hijs floribus antequam pa
 tres vniuersissime niterentur. Sed
 et hijs preces noue gratie singulan
 ter floruerunt. In maria primo
 mense per quem est totius virtutis exemplum cum
 virginitatis honore effulset casti
 tas. In iohanne contemplacis assidui
 tas in petro fides in ceteris apostolis
 caritas in magdalena deuotio et
 penitentia in paulo labor cum predicacis
 doctrina prefulsit. Vnde omnem spar
 sim nunc a fidelibus flores virtutum
 singulariter rapiunt ut vnum edifici
 um corporis per quod est mysticum cum sac
 erdotis bonorum operum onustis ingredi
 gestiis materiam laudis quasi cerni
 perbeat in eternam dei quam in eternis precor
 rum quam solito apostoli aduersant solen
 niter illustrentur. Quod autem in textu
 dicitur per conuehendis floribus ita am
 fieri iter apes nullus miretur. cum
 iter ipsos per apostolos attentio
 facta sit quod eorum maiore virtute me
 ritus videretur quod et ita aliter
 dici potest cum quod in maxima virtute
 impollet ut in abstinencia et pen
 monia cibi eos qui embolismum vel
 naturaliter vel vsualiter patun
 tur secum etiam abstinere cogit in
 uitos. qui tamen illi in feruore spiritus vel
 alia virtute a caritate impollet.
 Propter quod paulus ad romanos
 scribens sic ait. Qui non man
 ducat manducatum non iudicet.

Diuersa enī dona gratiarū sūt.
vnus autem dñs. Proinde no-
ta q̄ in textu subiūgit. sūpa in-
ter apes interiectu pulueris to-
ta disartat. Et iuste q̄dē. Quid
enī supbis terra et cinis. nemo
altero nobilior vt dicit p̄hus
nisi cui rāus ingemū et artab⁹
bonis apcius atq; facilius. Cito
ignominia fit supbi gloria. ābi-
cio nullū terminū habet tū sol-
licita est ne quē ante se videat
q̄ se. Similiter et tūa fūmodif-
citat. Quid autē ē vita hōis nī
si vapor ad modicum patens.

**De subditorū mutua amoni-
tione. Capitulum. xv.**

Verax apum singule ha-
bēt aculeū. s; hīs mīti-
bus nichil nocēt. Si qui
vero sudores amaros habent et
ex natura fetidi sunt hos p̄scū-
tur et pūgunt. Sup̄ posuim⁹ re-
gem apū catere aculeo. Sic ve-
ro dicit verax apū singulas ha-
bere aculeū. S; nōndū est q̄
inter aculeū regis et apū acule-
um sit magna distācia cum ille
crudelitatem in prelato. iste lo-
co et tpe redargucionē vicij in
subdito signat. Verū enī apū
singule q̄ religiosos aut fideles
quosq; signant sine aculeo esse
nō decet. cū discretissim⁹ Augu-

stinus dicit in regula. Magis
inqt̄ inccentes nō estis si fr̄s
vestros quos iudicando corage-
re potestis tacendo p̄ire p̄mitti-
tis. Et beatus benedict⁹ i regu-
la sua. Si q̄s frater contumax
v̄l supb⁹ v̄l inobediēs ā murmu-
rans aut in alio cōtrarius regu-
le sancte et preceptis seniorū su-
orum cōtēptor rept⁹ fuerit.
Hic scdm̄ p̄ceptū domini nostri
iesu casti. amoneat̄ secreta se-
mel. et scdo a senioribus suis si
non emēdauent se obturgetur
publice corā omnib⁹. Talis acu-
leus in claustralib⁹ esse debet.
De hoc ezechiel p̄pheta terribi-
liter loquit̄ dicens. Si non an-
nūciaueris ipso impietate suam.
et ipse in impietate sua mortu⁹
fuerit portabis iniquitatē eius.
S; dicit cum cayn. Numq̄ cu-
stos fratris mei sū ego. Et q̄dē
negādo v̄tū dixit. q̄ fratrem non
custodiendo inuidus interfecit.
Caue ergo et tu ne in eo q̄ non
custodis occidas. et vtiq; nō cu-
stodis si peccātem nō arguis.
Ad sciens doctor gentiū paul⁹
discipulo precepit dicēs. Argue
inqt̄ obsecra. icēpa in omī paci-
encia et doctrina. Et bene dixit
in oī paciēcia q̄a dauid predixe-
rat. Superueniet masuetudo et
corapiemur. Et q̄dē v̄ga aarō

q̄ pus v̄sa fuit ī colubrū postea
tū flores ⁊ amigdala tulit. **Dñ**
ī ecclesiastico dicit. **C**ui corri
pit hoīez. g̃tiam postea iuvenit
apud ipsū magis q̄ q̄ p blandi
mēta decipit. **Q**ualiter autē ar
guēd⁹ ē p̄m⁹ apostolus docet
dicēs. **S**i preoccupat⁹ fuerit ali
q̄s in aliq̄ delicto vos q̄ spūales
estis instruite huiusmōi in spū
lenitatis cōsiderans tēp⁹ ipsū ne
et tu tēp⁹eris. **B**ene dixit in
spū lenitatis. **A**speritas enim
crudelitas appellata est ⁊ si qñ
q̄ corda timidoz f̄ragit fere tñ
ōmīū vt frequenter exasperat.
Moderata autē lenitas ⁊ si qñq̄
peccatibz reprobz audaciā p̄be
at tñ in generos⁹ aīnis malefa
ciendi voluntatem ex nichilat.
Alter⁹ vitia vt dicit p̄lus emē
banda sunt ⁊ alterus frangen
da. nec desperaueris diutinos
egros posse sanari si contra tē
porantiā steteris si multa inui
to facere coegeris et pati. **V**ere
quid⁹ est enim pudor q̄ q̄diu in
animo duāueat aliquis eat bo
ne spei locus. **V**itia alter⁹ et si
nō exadēro tñ inhibeo. non de
sinent sed intermittent. **F**ortas
se autē ⁊ desinēt si intermitten
di cōsuetudinem fecerit. **D**ebet
aliq̄d otia vitia dici asperere otia
piaula aīose. cōtra auaritiā sup

be. otia ambiciōem cōtūmeliose
luxuriam detestari. fallacias ob
iurgari. **Q**uomodoq̄q̄ tamē si
ue seueriter huc leniter excess⁹
peccatū corrigat. malle debet
cōā fāb⁹ ⁊ a fratre v̄ge v̄bere
vapulare q̄ in illo terribili ⁊ ex
tremo iudicio demonum seuita
cruciari. v̄ saltem si p̄t benignitas
nobiscū; ⁊ missius egerit
ad t̄pus aī iuditiū in purgato
rio tribulari. **M**iserū et plus q̄
fatuum iudicio q̄ differt ⁊ eligit
corrigi ī futuro. **H**ui⁹ autē rei vi
deas exemplum manifestum.
Apud sanctū victorē parisiensis
in mōsterio canoic⁹ ⁊ regulariū
magister hugo fuit q̄ secūd⁹ **Au**
g⁹. id est secūd⁹ ab augustio bi
et⁹ ē ī scā. q̄ et si vite valde lau
dabilis fuerit. in hoc tñ minus
p̄fecte fecit q̄ disciplinas in se
creto l caplo cū alijs p cotidia
nis excessibus non acceperit. ha
bebat enī carnem tenerrimam
et nimis a pueritia delicatam.
Quia ergo naturā v̄ cōsuetudi
nē pot⁹ min⁹ bonā ī seuitatis ex
ercitio nō euicit. audi q̄d eū su
stinere cōtingent inde. **A**d exte
riorem a q̄bā cōnoico suo q̄
eū ī vita sua valde dilexerat ad
iurat⁹ ē q̄tenus ei post obitū ap
pateret. **L**ibent⁹ iqt si hoc in p vi
te ⁊ mortis dñm cōcedat. **H**is

codicib⁹ appōitis medijs magi
ster hugo defingit. nec multo
post rediit ad sociū p̄stolāte di
cēs. **E**cce ego. q̄re q̄d vis. mori
non possū. timet ille. ⁊ si cū
timore nō tū modice gratulat⁹.
q̄modo inq̄t dilectissime tibi ē?
Bene ait nunc michi ē. s̄ quia
rēnuī accipe disciplinā. vix vll⁹
demonū in inferno remanfit qui
michi non ictū validū dederit
ad purgatorū trāseunt. **E**cce
nunc karissimi q̄nto melius q̄n
to grācius q̄nto leuius ī vita q̄
post mortē vir ille doctissimus
vapulasset. videāt nūc q̄ ī capi
tulis nec arguere volūt nec ar
gui. cessant accusacōnes ⁊ ideo
accreuerūt excessus. defert vn⁹
alteri vt sibi ab altero defecit.
vniēt certe t̄ps in q̄ cani muto
non valēt latrare silentiū indi
citur ore per ignē flāme voran
tis obstructo et ille qui latrat
accusantiū vel corrigēcium susti
nere cōtempnit clamores et ier
siones et cachinos demonū ad
penas inevitabiles opellentiū
sustinere cogit. **V**inc p̄ p̄phetā
dicit. sieges eos in v̄ga ferrea
⁊ tam p̄ vas figuli ofrīges eos.
Et post pauca quasi causam sub
iūgēs. **A**pprehēdite iq̄t discipli
nam ne q̄n irascat domin⁹ ⁊ pe
ccatis de via iusta. **N**emoz vir

ge ferree cuius p̄pheta iā memi
nit. q̄d inde in etate puerili au
dierū audiat. **E**rat in scola
duo isolētissimi scolares adole
scēti q̄ non solū pati volebant
correctiones magistrū verū etiā
et ad isolēcias ⁊ dissoluēcōes ali
os studere volētis sepissime cō
pellebāt. et hoc q̄dem magister
emendare non poterāt nec aude
bat. **C**ōtingit ergo magistrū mo
ri ⁊ tricio die ā quarto ī media
scola ī effigie magistrū dyabolū
cū v̄ga ferrea cōm omnib⁹ appa
rere. **N**ec mora cū nigro vultu ī
adulescentes dictos expurgēs. ⁊
cū v̄ga illis mortem intemptas
repēte disparuit. **M**oxq̄ illi p̄
pauore in furā verū post dies
aliq̄t obierūt. **E**x hinc ergo sco
lares diuinū aduertāt iudiciū
et magister suis subdi discant
nec vnq̄ refugiant corrigi ne
eis at̄gat postmodū sub v̄ga
ferrea vapulare. **I**n fine autē
hui⁹ p̄tiale de apib⁹ notari po
test q̄d dicitur q̄ aculeo nichil
mītib⁹ nocent. q̄a non p̄pter le
gū obseruatores s̄ p̄pter trans
gressores pena est ī legib⁹ oſti
tuta. **S**i qui vero sudores ama
ros habent ⁊ quasi a natura fe
tidi sūt hos persequūtur et pū
gūt. **S**udores amari peccata sig
nificant. que ad amaritudinem

ptrahunt sempiternā. Natura autē feci sūt q̄ per consuetudinem peccatū que p̄pe non est natura infames facti sūt. et fetore turpis fame sue corba hoīm oī fetore grauius ifecerūt. Tales vtiq; boni claustrales p̄xerit fideles quasi vire apes nō inmerito persequūtur et pūgunt sicut dauid de illis dicit. p̄fecto odio ode rā illos inimici facti sūt michi. Et supra. Iniquos odio habui et legem tuam dilexi. Cōsequēs ē enī vt q̄ legem diligit inimicos legis obit inīqs. p̄fecto tñ odio idest p̄fectoꝝ q̄ dei factura; diligūt hoc est hoīem et factū hominis quod est peccatum consequenter oderūt.

De periculo carentū zelo correctionis. Capitulu. xvi.

Apes que aculeum per bunt mella de cetero facere non possūt. Quid melle dulci? quid virtute ioā dūis. Hāc vtiq; in primo promouere non satagunt q̄ peccantem primum arguendo v̄l accusando non pungūt. V̄l aliter expōni potest. s; grauius. Apes q̄ aculeum perdunt mella de cetero facere nō possunt q̄a sepius fit vt qui proximo subuenire arguendo v̄l iudicando non auit. iusta vindicta dei a melle virtū

tis cadat et q̄ fratri suo a fouea cauere noluit ipemet laborantū iniquitatis incurat. Quid miru. **Maledictus** app̄ha dicitur qui prohibet gladium suum a sanguine. **Prohibere** autē gladium a sanguine est primum nolle verbo corrigere quo mori posset permitendo a peccato. et viuere corrept? deo. **Tal' maledict?** idest malo addict? ē q̄a i eo q̄ p̄p̄imum curare noluit eum in malum culpe in p̄nti et malū pene i futuro perpetue dānacōis inuoluit. **De** hoc qd nōo tempore agerent audiam? **Vidim?** i mōstero qdā mōchum naturali ingenio et scāa p̄ditū vtute castitatis et omī moꝝ honestate p̄clarū. **In** q̄ solus ille defect? eāt q̄ nullā cōtra peccā rigiditatē habebat. quē defectū in eo corrigēdy spantes mōchi eū i abbate vna mimiter elegerūt. **Et** ille factus abbas vt aī i pusillanimitate et ignauia perstitit. **Et** ex hoc ordo monasticus notā satis gūe dissoluōis incurat. **Qd** supiores ei? ordinarī gūe dūctes illū ab offitio remouēt. qd ille sup̄modū gūiter se res ad tāta paulatim impatiētā vit vt man? iniquitati totaliter daret et se ipudētissime neq̄ssimis in dilapidacōe; eccl̄asotar;. **Nec** hoc

temp⁹ distena⁹ intercessit aq³
esset positus ī agonia impo⁹ti
nos exatores sibi instare vidit
seq³ oportere reddere rāconem
nō solū de suis excessib³ v⁹ m
etiā de illo⁹ excessib³ q³s q³iq³
corrigere debuit et nō corripit.
Exatores ergo cū declinate vl
let nō potuit clamans inter au
gustias exspiauit. **D** q³ hōren
dū ē illius horā exit⁹ expecta
re et nō cū lacrimis debitis a la
mētis et dignis penitencie fru
ctibus prueire. **H**ui⁹ ergo ex
empli gēia correctionis auleū
habeas ne frustreris melle et a
virtute cadas.

**De culpe remissione. Capi
tulum. xvii.**

Unt et apes rustice as
pectu hōrende multo ira
cūdiōres. s³ labore a ope
prestantes. **I**lle aliquādo intm
attacto aaleo pūgūt vt intesti
num sequat⁹ a tunc illico moriū
tur. **A**pē rusticam a aspectu hōr
rida; quosdā claustrales intelli
go qui in exteriōri ordīnis obf
uacione supficialiter ābulantes
nulla dulcedine sancti spiritus
interius irroīantur. **H**ij bene in
actib³ apostolor⁹ signati sunt p
illos qui se spiritū sanctū ignoā
re respōdet a se tñ in Johannis
baptismate baptizatos. q³ vtiq³

dum abstinencia predictus zona
pellica et cameloz hysut⁹ hōr
rescebat. **T**ales vt predictim⁹
in austeritate mo⁹ exte⁹us am
bulātes actiue vite multo labo
re operam prestāt. et ideo iracū
diores sūt. **M**artha enī sollicita
erat circa frequēs ministeriū et
ideo erga plurima turbabatur.
tales enī et si intm adacto aaleo
pungūt vt in testmī a iaco
nas odiū sequat⁹. v⁹ etiā occasio
nem ihermis et nōdū perfectis
fratrib³ dederūt vt ab ipis odio
habeant⁹ mortalissime peccāt.
et q³h irremediabile peccatum
manet q³sq³ fratrib³ reconcilien
tur. et correctis morib³ se habi
litent. vt a ipi in pace viuant
a alios secū i pace viuere pmit
tāt. **E**t vide q³ rēphēhibile istud
cast⁹ in ewangelio denotauit.
Qui scandalizauerit inqt vnū
de pusillis istis q³ in me credūt
expedit supple magis ei vt sus
pendat mola asinaria in collo
eius a demergat ī profūdu; ma
ris. **P**ota q³ maxime cristus
nō hic penas certas in alio pec
cato distinguit. hic autem pro
solo scandalo demersionē in ma
ri cū mola asinaria fieri iudica
uit. **Q**uis autem magis scāda
lizat hominē q³ qui ei occasiōē
peccati et scābali prestat. **D**e

hijis aut qz reprehēsiōes vlt mor
dicitates obīū seqtur. intestinū
exemplū nēi tps ostendam?

Q Veneābilis iacobus de vitri
aco cuius supra fecimus mentio
nem vt multis adhuc notum ē
crucē iherosolimitanā ob salu
tem multorū in brabātia prebi
cauit. Contigit autem vt pacifi
catur? quadā die mōles inimi
citas iniuriam passum primo
suppliciter deinde pstratus pedi
bus eius semel itez? et tertio auz
multitudie populi pūte rogatz
nec pferret in rebellem. Cōuer
sus aut ad populū dixit palaz
ōnibus. Cōtestor vobis qā q sper
nit nos spernit et eū q mītat
nos. Rogate ergo dūm vt tale
signum ostendat i obstinatum
hoīez q cunctis pūtibz pateat
eū hostiliter cōtra se i retēione
odij cōtra proximū hoc egisse.
Nec mora. vbi vix sanct? oracō
nē expleuit miser ille euerf? ou
lis semel itez? et tertio i terrā cor
ruit oreq; cruore spumans et sa
niē horrois maximū spectacu
lū et pīculū oīb; prebuit. Tūc
flēte populo reuerēd? vir fusa
prece pstratū erexit q mor itez
time sospitat? vbi an se iūniat;
vidit qñ aliqd rogaturus cū la
crimis veniam petiuit. tuensq;
i oscula ei? ad lacrimas et laudē

xpi omnium corda commouit.
Q Similiter et de hoc eodē arti
culo quoddā valde memorabile
in germanie ptab? cōtigat. Ro
bil qdaz fratrē vterum a quo
dam plebeo et ignobili occisum
perdidit. fugiente ergo de pa
tria occasione. cōtigat vt nobilis
ille cum multo cōitatu peregre
pfūs in pmeditate soli i agro
ocurreret occisori. qui mor ex
tracto gladio vbi in iniuriam ex
pectat i terram pstratus occidit
clamauit. Miserere mei nobilis
timevit pro illo qui tui misert?
et omnium. mundum istum sua
morte redemit. repente robo
lis aīmus in lacrimis resolutus
illam quā extenderat manum
retraxit. Sed cum hoc ignaue
afficeretur a suis et iterum
manum extenderet in prostra
tum iterato re? ob remissionem
peccatorū ei? veniam petens se
cūdo manū deposuit. Tercio in
crepat? a suis cum mortem cer
ci? intemptaret et miser ille ob
euationem āgustie quā omnis
taro esset i extremo iudicio per
pessura veniam precaret? rēdit
nobis genere s nobilior mente.
Et ego iqt tibi pro? sus mortez
frīs indulgeo. Nec mora. eadē
die vt audiret missam ecclesiaz
itrogressus vbi coram ymagine

crucifixi tercio flexit genua visus est a quodā sancto viro ad singulas genu flexiones illius nobilis crucifixus caput suū humiliter inclinare. **S**ecūdo ergo vie sanct⁹ ille qui sol⁹ hoc viderat nobilē euocatū q̄s esset iter rogat. **E**t ille. Miles iqt̄ dicor in terra qua natus sū. **E**t cursū ille. **D**icas iqt̄ karissime nichil cels in q̄ p̄dis te magis diuinā misericordiā meruisse. **T**ūc miles peccator inqt̄ sū et seculo debet⁹ in nullo proorsus nisi hodie forsitā veniā pmerui. **E**t hoc dicens q̄d actū sit retulit. **H**or ille et q̄d vidisset exponēs ad actū vite gracios⁹ et meriti nobilē exhortat⁹. **E**t digne q̄dē de viro nobili hoc auditur quia phus dicit. **V**era ingenuitas non recipit otumeliā. **U**nde tacit⁹ ille nobilissim⁹ diuitem ituens villiā male dispēsantem reb⁹. **S**ūphissim⁹ inqt̄ de te supplicium nisi tibi iratus essem maluitq; ipunitū relinq̄re q̄ per iā ipiū punire. **N**ichilenim tā preclay tam magnificū q̄d non desideret t̄pantie moderamen. **P**roinde q̄d phi sentiāt super eo q̄ iniuriā dimitienda sit p̄mis videamus. dicit enim phus. **N**ūq̄ scel⁹ scelere vindicandū ē q̄ ipiū ē meminisse q̄d odens lede

re q̄nto iūq̄s odisse q̄d leseris. **Q**uā magnarū vitū ē ledētē negligere. **N**es igiē magne clemencie est indulgēdū corrigere peccata nō vindicādo. **I**udiciū est odio nocētis incēciam p̄dere. **S**ed reuēā memoria fragil⁹ est iniuriarū tenax. **S**i q̄s insciē et ab aliq̄ penas expetit a se erigit. **M**agni aī est p̄pū placidū esse t̄quillūq; et iūuas atq; offēhiones sup̄ me despiciere. **S**i magnanim⁹ fueris numq̄ tibi iūuā fieri iudicab. honestū enī genus vindicte ignorare. **P**ropositū optimi viri et igētis animi est tā diu ferre iqt̄ū donec fecerit gratū nec t̄raco ista deapiet succūbūt vicia v̄tutibus h̄ illa cōato obisse paraueris. **D**iscant ergo apes fidelī pro t̄pe loco et p̄sona auleo pūgere et nullū itestimū frat̄ni odij in coribz retinere vt sic in mellis bulcore p̄ficient et frat̄e caritatie correctū emendatū ostēdāt.

De non querēdo gloriā p̄pam.
Capitulum .xviiij.

Pter omnia genera animalū illud supra modū inābile q̄ apes omunē sobolem habēt et eis cōmunis ē fruct⁹. **Q**uid mōche religiose viuēs. q̄d p̄dicator egregie de

fratū multiplici singulari glori
aris. Et tuus frātis si cōgaudeo
me? ē. et hoc vt Aug⁹. dicit cari
tas opat. Caritas enī teste apo
stolo nō ē ābiciosa nī q̄nt q̄ sua
sūt. Rex dauid quē de⁹ hominē
fm cor suū iuēnisse testat i mul
titudine ppli q̄h sub eo auct⁹ cre
uerat gloriat⁹. auz ppl'o suo tāta
aiabūfione paissus ē dimit⁹. vt
lxp. milia populi angelo cedēte
corruerēt et ipse regni gloria de
stituit⁹ ppū filiū fuger; et i max
ima penuria trib⁹ mēfīb⁹ exula
r; Si ergo regi dauid i multa
tudine populi neq̄q̄ gloriari per
missū ē. quid est tibi pastore pre
late. qd tibi mōche. qd tibi pre
dicator ē et glorie. cōez tibi solo
lem reputes cōez tibi fructū auz
alijs. Paul⁹ ille excellētissim⁹
p̄dicator olī i elīs fidelib; repre
hēdit qd dicebant. ego qdē sū
pauli. ego aut apollo. ego vero
cephe. et iuste. q̄a postea subfer
tur. Ignobilia mūdi et cōtēptabi
lia elegit de⁹ vt nō glorie i cō
spectu ei⁹ oīs caro. Quare aut
ille gloriōssim⁹ nathanael au
x p̄ps fere sup oēs apostolos et dis
cipulos suos et testimoniū phib;
diēs. Ecce vere israhelita i q̄ do
lus nō est. sicut petr⁹ et ādreas
qui utiq; hoīes erāt sine lēis et
ybiote ap̄atus nō accepit dig

nitatē. Hic aug⁹. inuere videt^r
q̄ nathanael si ybiota fuisset
apostolus extitisset. Quid er
go predicator et qd dētor populi
de multis lēis gloriaris. Eōz
sū loci t̄pis et p̄sone q̄ beatissi
me memorie frat iohānus ma
gister ordīs p̄dicatorū predica
tor strenuus iuuenes vno t̄pe tā
pue lēature ad ordinem recepit
paratus sexagita vt plures eoz
vix possent vt audiri cū multa
repetitōne ad matutiale offici
um vnā legere lectionem. Sup
q̄ vt dicit a frīb⁹ gūit ad gñā
le capitulū accusatus spū scō re
plet⁹ dixit. Simite istos ne co
tēnnatis vñū ex hīs pusillis di
corobis q̄ multos et fere cōnes
predcatores videbitis glorio
sos et p̄ q̄s dñs sup multo laudi
ores et lātiores in salutem ope
rabitur. Quod nos veridico ore
dictū vsq; i hodiernū diem vidi
m⁹ et videm⁹. Discāt ergo mel
lilui frātis apes cū gaudio et
amiciā cōe fidelē sobolē cōez hēre et
nō i frātū singulari glorian.

¶ De mutua et vera amicitia.
Capitulū. xix.

Mutua amicitia apes fouent
ad inuicem. Et hoc iure
aim cast⁹ to a⁹ virtutis
exēplū neq̄q̄ discipulos seruos
sed amicos vcare dignatus est.

Ecclēstic⁹ q̄ de amicitia eleganter inuās dicit. **R**eobluiſ caris amici tui in animo tuo et non immemor sis illius ī opib⁹ tuis. **F**idelitatem amicitie ōnes diuine scripture omendant. **S** et phi iōāda nimis et pulchra de illa testantur. **A**it enī phus. **N**ulli⁹ boni sine aīco vī socio iōāda est possessio. **C**ū hīs cōſare q̄ te meliorem factum sūt. illos admitte q̄s tu potes facere meliores. **T**ales igit̄ cōpabis amicos q̄bus possis et in aduerſis cōfidere et in p̄ſpetis nō timere vt et hinc te in adūſis ſubleuent et inde te in p̄ſpetis nō ſupplātent. **Q**ualē amīcū habere volueris talē te exhibeas erga ipſū. **I**ta ſemper aīcum habeas vt poſſe fieri imīcū putes. **I**ta credas aīco ne ſit imīco locus. **T**urpius nichil ē q̄ cū eo bellū gerē aī; q̄ familiariter viperis. **E**go mōſtrabo tibi amatoriū; ſi ne medicamēto ſine herba ſine vllius vneficij carmine. **S**i vis amari ama. **R**egociacio eſt nō amicitia q̄ ad cōmodū accedit nō q̄t q̄d cōſecutiū ſit ſpectat de trahit aīcie maietate ſuā qui illam parat ad bonos caſus. **S**i aliquē amīcū exiſtimas cui nō tūdem credis q̄ tibi vehemēter erras et non ſatis noſti vim v

re aīcie. **O**mnia cū amico tuo delibera ſ de ipſo prauſ poſt aīciam credēdum ē. ante amicitia iudiciū eſt. **T**u ita viue vt nichil illi omittas n̄ q̄d omittete etiā imīco poſſis. **D**iu cogita aīḡ tibi ī amicitia aliq̄s cōpuland⁹ ſit. **C**ū placuerit toto illū pectore admitte tam audacter cū eo loq̄re q̄ teā. **U**trūq; viciū ē et ōmib⁹ credere et nulli. **S**emp in amicitia ſixus eſto. **C**ontra amīcū nulli credas niſi q̄ ipſe p̄baueris. **V**era amicitia nūq̄ ſeſellit ſ ſemp ſtabil⁹ p̄ſeuerat. **S**i vero in contrariū actū eſt numq̄ vera fuit. **D**e duobus amicis vir philoſophie dedit iſta narrauit. **Q** Erat vt memini p̄p̄ ante noſtra t̄p̄a iuuenis q̄dā ſagax ingenio diues valde qui nūcīos ſuos p̄ diūſas muni bi ptes cauſa mercatōis mittebat. qui vt venerūt q̄dam ex ipſis in p̄tib⁹ orientis repererūt gentile quendā in ōmib⁹ copiis et reb⁹ mūdi ſuper omnē modū diſſimū lib̄alē in ōmib⁹ et fidelem. **Q**uid pluā? **N**ūciant illi ſe habē talē dñm vadūt et redeunt. muneā expte dñi ſui gētili deferūt. referūtq; maiora iuueni xp̄iano. **E**t vide. tū amore amīcōneq; ſuccēdit q̄ p̄perit cū multo comitatu et munerib⁹

in oriente videre gentiles quem
ille cum magna gloria et exultatione
susceptum expertus est honestum
hominem moribus sagacem
ingemio et per omnibus liberalem
seuimque tenet illum non paruo
tempore nec paruis expensis. **Qui**
cum redire deliberaret ad patriam
eum ad thesauros incomperabiles
introducitur sed cum aliquid ille
accipere recusaret constantissime tandem
ostendit illi septem puellas
virgines in oculi nobilissimas
genere et pulcherrimas in decore.
quas secundum ritum suum ducere propon-
nebat tempore opportuno et dixit
ei. **Ex** hijs tibi unam eligas
in uxorem. **Rece** moras. **Iu**u-
enis super modum animo captus et oculis
unam elegit prestantiorem
moribus et decore. **Cui** gentilis.
Opportunem inquit dedi tibi et tu
quidem michi per omnibus dilectissimam
elegisti et tu quidem ut sapiens
expieris quod dedi tibi et ego
ut minus sapiens propter te quod
dimiseris non causabor. **Rece** dicentes
spose tradidit obsequium munuscula
et eam tradidit christiano. **At** ille ad
apparueris sponsam suam in magis gloria
baptizata accepit uxorem et
mulierem mitem et castam inuenit. **Ipe**
autem auctus gloria et diuicijs in vi-
profectus maximam ciuitatis. **G**en-
tilis autem frequenter recolens quod

in dicta iuuenula perdidisset
grauari cepit animo ultra quam credi
potest et paulatim per tristitia
stabuit in eo spes atque sensus.
De die autem in die de anno in
annum de tempore in tempus decres-
centes rebus cum nichil curaret de om-
nibus que haberet tandem ad extre-
mam miseriā deueniens exul de
patria quasi infatuatus pulsus est ab
amicis. **Cui** cum quid ageret ig-
noraret incidit cordi eius animus visi-
tare debere propter quod ista contulerat nec
posse credere eum futurum immortalem
et nunc tanta pietati contemptorem. **Ag-**
gressus ergo iterum venit ad locum
ubi illa manebat et pulsauit ab-
portam quodam animi sui dixit quod
esset neglexit nunc uerbum non
intromissus est. **Quo** in facto gen-
tilis constatat est ad mortem. **Des-**
perere uiente superuastum ecclesie attri-
um se piccit. **In** tempeste ergo
noctis silentio quodam insidiatus latrunculus
transiit occidit eum clamorque
discessit. **Hanc** autem inuenit est
homo occisus et iuxta gentilem igno-
tus capite et uirgatis nobilibus et
populo ciuitatis offertur captus et
sibi factum imponit. **Qui** cum de spe
ratione fractus homicidium non negaret
ille quodam animi eius stans diuicijs
stupefactus contemplantur est hominem et
cognouit statimque philius cum ille
ducere ad mortem clamauit.

Innocens iste est. ego sum qui factum feci. Rec mora dum cum maximo clamore et merore populi. puerum et decollandum. ille qui factum fecerat. providencia divina veritas tamen nobile et innocentem hominem deperire. In medium pfiliens exclamavit. Innocentes ambo et sumus et secundus. Ego sum ille nequissimus qui homicidium perpetravi. Hoc iudex et pater civitatis mirabiliter stupefacti simul capiunt dictos tres viros et factum diligenter perscrutantes cum veritatem per omnia cognovissent. innocentes absolunt et ipsi reum pre amiracione piauili dimittunt. Castianus autem ille obuius manibus et oculis amicum suscepit. et ut breviter dicam iuravit ad fidei. annuit ille. baptizatus est. accepit uxorem nobilem sobolanam alicui. et eo cogente dimidia cum illo lottum parit est que habebat. Apes ergo fidelium castiana et debita alicui adiuicem foueant. studeantque diuine gracie de diti. exemplum saltem gentis hominis imitari.

De bono hospitalitatis. Epitulum.

Sunt apes hospitalitatis virtuti dedite. Apes enim extraneas dummodo bone et mitis nature sint secum

recipiunt. Quid mirum? Per hanc enim et Ioth euasit iherusalem et Abraham receptis et affectis angelis meruit benedici. Et apostolus hospitales inquit inuicem sine simulacione. Et bene addidit sine simulacione quia maxime isto tempore in pluribus videmus hospicia simulata ut hoc faciant homines aut propter verecundiam honestatis. aut propter fauorem et gloriam secularem. pauci vero simpliciter propter deum. Et vere credo qui modo debito indigentibus hospitium exhiberet ei etiam dominus responderet in presenti et de hoc digna fructus predicationis relacione manifestum miraculum enarrabo. Fuit in roma vir pius et bonus qui in differenter homines religiosos et pauperes ad hospitium iurabat. contigit autem eum affectum semio attenuari vel aporari et bonis talibus et angustiabat plus quam solita hospitalitatem exercere non posset quam ad usus suos sufficere non habere. Cumque una noctem antequam pro talibus iaceret in lecto semi vigilans. audiuit vocem dicentem sibi. Vidi caritatem tuam quam in exhibenda hospitalitate multo tempore infatigabiliter habuisti. et per hanc ad vitam deuenisti pauperem. Volo ergo non solum in futuro remunerare te

verū etiam in pñti. **L**oq̃re illi di
uiti ⁊ de vinea tua que melior ē
cū vinea illi⁹ cōcābiū facies. **I**p
se aut libēter ānuet ṽbis tuis.
Habita ergo illi⁹ vinea ī medio
illius aceruū fodiens ī pñdū
⁊ sub eo repeties qđ rōmis cop
is est iuisum. **A**d hāc igitur vo
cem cum nō homo p̃tinus obedi
ret. secūdo quoq; et tercio idem
quod p̃mox diuina p̃cepit.
Tūc homo ad diuitem veniens
obtulit cōcambium vinearum.
Cui diues. **L**ibenter inq̃t ⁊ quo
melior tua vinea mea tibi solūā.
Cui pauper nolo ait. sed equo
valore cōcambium fiat. ⁊ factū
est sic. **M**ox pauper cōicato se
crete filio filio quem habebat
et duabus pariter filiabus ad
aceruum cum eis supradictum
accedit in vineam ⁊ incipiunt fo
dere cum spe magna. **C**ūq; diu
fodissent nec adhuc effect⁹ sui
signum aliquod inuēissent. ce
perunt patri suo filius cū soror
ibus insultare. **Q**uib⁹ pater.
Nullo ait modo possum crede
re qđ frustrator aceruo. **P**ater
igitur cum filiis vitaliter insistē
tes tandem ī profundum inter
ingentes lapides vas marmore
um plenum aqua. et in ore ipsi
us vasis ollam vitream plenam
balsamo ⁊ ī orificio olle vas par

uum fictile ⁊ in eo tres lapides
preciosos smaragdum saphi ⁊ ⁊
carbunculum quantitatis non
modice reppererunt. **N**ichil ce
go aquam in vase marmoreo re
putantes eam effuderūt. querit
mox est effusa instrumēta et ea
in quibus laborauerant per fusi
one contingens colorem eas in
pulcherram auti speciem cōmuta
uit. **E**rat enim aqua ex sangui
ne ⁊ carnibus basilisci in modū
aque rosacee per eleuacōem fa
cta qua sol; ab alchamistis au
rum fieri sophisticatum. sed hac
aqua deus noluit dicti viri ino
cētam maculari et ideo effusa
disparuit. **B**alsamovero cum
dictus homo debilitatus visu
vsus fuisset nescius qđ cōi oleo
per dies aliquot recuperavit in
tegeram visum ⁊ post cognito
per p̃sbitē suū quod esset bal
samū vendidit illud iestimabi
li precio ⁊ p̃ lapidib⁹ q̃s inuene
rat precioꝝ pecunias copiosissi
mas ⁊ multas accepit. **F**act⁹ q;
diues ⁊ iclit⁹ glorificauit deū ⁊
post se filios et nepotes suos in
multis copiis derelict⁹. **E**nde
ant ergo apes fidelīū hospitali
tatis gr̃a paupes et pēgnos et
maxime p̃batoꝝ vita seā reape
⁊ necessaria mīstrare.

De auaritia causda. Ca. xxi.

Quoniam plura aīalium gñā
cupida sint et auara, a
pum gen⁹ nullis auara
die spurciis scatet. h̄ sup bene
ficiū gñulat. Et digne qđem qđ
auaro fm̄ verbū sapientis nich
il est scelesti⁹. et h̄ suppleas xp̄i
ano. Est enī fm̄ apostolū; aua
ricia ydolozū fuitus qđ est pec
catum maximū et xp̄ianis hui
bus ppulsandū. Hanc auarici
am et phi detestant^r. dicit enim
seneca in pūblij. In nullo aua
rus bon⁹ est. i se pessim⁹. Cupi
ditatem effugere regnū est vin
cere. Regādi causa auaro nūq̄
deest. Pecunia h̄ uti scias ē an
cilla h̄ nescis dñā. Pecunia nō
satiāt auarum h̄ iritat. Quid
hac re stula⁹ reputam⁹? Nich
il satis ē moriūus. qđiū satis
nichil tibi fuerit ipse alijs sa
tis non eris. Resistend⁹ est oca
pacōib⁹ cupiditatū nec explicā
de h̄ submouende sūt. si semel ī
trauerit locum suū alias instat
et. pñapijs illatū obstem⁹. Ne
lius nō inapiēt qđ definēt. nos
cetera cupiditas in nocua nō sa
ciatūā precipitat. qđ; si inq̄t sa
tis esse fuisset qđ non cogitam⁹
qđ iocūbum sit nichil habere. qđ
magnificū plenū nec ex fortūa
pendere. Discedāt aliqñ ista in
fidiosa lō et sperantib⁹ meliōā.

si quid in ill⁹ esset solibi aliqñ
impletēt nūc haucenāū h̄am
cōitant non extingūt. Cum
dyogeī a capite de nocte fuit sac
culū aīz nūmis trahere conat^r
et ille sentiret. Trahe inq̄t infe
lix ut facias utrumq; dormire.
Docueris ergo mobilia esse qđ
debit casus et maiore cursu fuge
re qđ uire. nec h̄js porciomitus
qđbus ad sūmam puentū ē retro
ire. h̄ sepe inter fortunaz mari
mā et vltimā nichil penit⁹ ita
esse. Vñ cōgit ut didici frē
minore referēte ī porta frontis
ecclē cathedralis in gallia yma
go vsuarij sculpta de sup de la
pide quasi cum saculo pecunie
euidē a⁹ preminēt. ut aut qđaz
maxim⁹ et ditissim⁹ vsuarius ci
uitatis ecclesiaz debuit intrare
per portā. ymagovsuarij de sup
cadens. capiti intrare conantis
illisit et repente otat⁹ turpit⁹ et
expiauit. Vidi et ego ipse in
brabancie ptibus vsuariū neg⁹
valde qđ multos nobiles et potē
tes exheredaueāt et pauperes
spoliauerāt sup modū. Sic fre
quēter occurrēs religiof. roga
bat qđ cum lacrimis p se ora
ri. h̄ in nullo se peit⁹ et rexit.
Cūq; sup hoc eū frequētus ar
guissem. nec tñ ī aliq pfecte;
accidit⁹ repentina infirmitate

corruptus ad exitum propinquaret.
Et ecce subito duo in gentes te
nebrarum canes lectum iacentis cir
cuitibus abigebant. Ipse vero pro
tracta lingua prope ad longitudi
nem pedis de hisceris horribiliter ex
spiravit. Vos igitur apes fidelium
exhortescite que audistis nolite
auaricie sordibus inquinari. sed sicut
a deo beneficium hilariter acce
pistis. ita hilariter non habenti
bus concedatis.

**De laude et commendatione vir
tutis. Capitulum lxxij.**

In apibus quasi habitua
liter totius virtutis in
signe reperies et quod in alijs
animalibus singillatim sparsavi
dent in istis natura mentem apprehendi
beneficio congregauit. Ex his illa
quodam si fas est dicere felix casti
mentis maria significat. cui veraciter
et eleganter sapiens dicit. Multe
filie congregauerunt diuitias tu
supergressa es vniuersas. Hanc et
tu fidelis anima per captum tuo stu
deas imitari. Si vere conaris non
frustraberis in longinquum. Ante
te autem quales et quod virtutes sint
omnis sacra scriptura testatur.
Sed et has per diuersa capitula su
per dicta scripsimus. Ait enim
prophetarum maximus augustinus. Inicium vir
tutis est ymmo maxima virtus ama
re virtutem. Et seneca in proverbij.

Scias cum multis virtutibus
habundare quam alienas amat. Vir
tutem veram intelligo autem sam ex
cellam quam iudicat quicquid iudicat.
Non dat natura virtutem. ars est
bonum fieri. Si potest virtus effice
re ne aliquis miser sit facilius ef
ficiet ut bonus sit. Minus enim
interuallum a bono ad beatissi
mum restat. quam a misero ad bea
tum. Omnium honestarum rerum
semina autem gerunt quam amonitione ex
citant. non aliter quam si nulla fla
tu leui adulta ignem suum expli
cat. Eragit enim virtus cum ta
cta est et impulsu virtus et aliorum
sciencia est et sui. discendum est
de ipsa ut ipsa discat. Non con
tingit tranquillitas nisi inmutabi
le quod cuiuscumque adipiscaris et
hoc est deus. ex animo illum non
quia necesse est sequere. unde ho
minis bonum ipsa virtus est quam in
ter hanc fortunam et illam id est in
ter aduersa et prospera superba ice
dit autem magno utriusque contemp
tu. Reminem estimamus eo quod
est. sed addicimus illi et a quibus
ornatus est. Atque cum vides ve
ram hominis estimationem in
ire et scire qualis quantusque sit. nu
dum inspicere. Donat premium po
nat honores et alia fortune me
dacia corpus ipsum exuat. Ani
mum intueri qualis quantusque sit.

alieno an suo magn⁹. Corpus multis eget ut valeat. animus ex se contentus scipm alit. se exercet. Quid tibi opus ē ut sis bonus. Velle. Tunc te scito in omni virtute perfectū cū eo pueniens ut nichil dum roges n̄ qđ rogare palā possis. Sic ergo cū hoīb⁹ vive tamq̄ deus videat. Sic loquere cum deo tāq̄ hoīnes audiant. Nullo honestamento eget virtus. Ipsa sui magnū dec⁹ ē. virtuti retroire non licet. q̄cq̄b infigit in sui similitudinē adducit. q̄cq̄b tractat id amabile cōspiciū mirabile facit. Omnis virtus i modo ē. Mod⁹ certa mensura. Virtutē materia nō itat nec peiorē facit. dura nec facilis nec melior est hylaris aut letis. Quēadmodū minora luīna claritas sol obscurat sic dolores molestias iniurias vt⁹ magnitudie sua elidit et opprimit. Nec magis vllā porcionē habent i cōmoda cū in virtutem inciderūt q̄ in mara nimb⁹. Dicit⁹ nō potest maiore fieri. vnus stature ē. Atho qua die repulsus ē lusit q̄ nocte occidēbus legit. eodem loco habuit gatulati et vita excedere. Magnus et virtuosus animus deo pareat et q̄cūq; fortuna impulerit sine cunctatione patiatur. Conmirū ē i tranquillitate nō cōtū.

Ille mīare ibi extelli aliquem ubi omnes depremeant. ibi stare ubi omnes iaceant. Sapiēti nichil horū displicet que fructa sūt. nam quicqđ in hoīnem cadere potest in se accidisse nō q̄atur. Sapiens nichil se minoris vite q̄atur q̄ virtutes eius spacio breuiore clauduntur. Perfecta virtus ē eq̄litas et tunc vite per omnia consonas sibi. Ubique idem eris et prout et rē varietas exigit ita te accommodes tpi nec te in aliq̄bz mutas s; pot⁹ aptas. sicut man⁹ que eadē est et cū in palmā extendit et cū in pugillū restringit. De dulcibus non diffinias s; suspensam tene sententiam. Que possūt cōtingere animo tuo dicta p̄pone. nichil tibi subitum s; totū ante cōspicies. Cogitationes vagas et iutiles et q̄ si somno similes non recipies. Cogitatio tua stabilis et certa sit. siue deliberet. siue q̄rat siue contēplet nō recedat a vero. Renep tollas quēq; nec deicias. Nobilis esto non levis. Constās non p̄tinax. paucis familiaris oīb⁹ equ⁹. Omnes tibi pax facies si inferiores supbiēdo nō cōtinas. superiores recte viuendo nō metuas. auctis esto benign⁹. nemini blād⁹. seuerior esto iudicio q̄ sermōe. vita q̄ vultu. rati

sermone q̄ ipse. h̄ et loquētem
patiens seuer⁹ ac seren⁹ hilari⁹
nō aspernās. Que nosti sine ar
rogācia īparcies. q̄ nescis sine
ocultaōe ignoscis tibi postu
les impartiri. **V**elis oibz p̄dē
se. nulli nocere. **M**ēsura magna
nimitatis ē nec timidū esse ho
minez nec audacē. **N**ulli preclu
sa v̄t ē. omnibz patet. oēs ad
mittit oēs iuitat īgenuos liber
tinos seruos reges et exules. nō
eligit dñiū nec sensū h̄ nudo
hoīe otenta ē. **C**orpora obnoxia
sūt et accepta dñis. **M**ens qui
dem sui iuris q̄ a deo ē vaga vt
nec ab hoc q̄dem carcere cui in
clusa ē teneat q̄at quo min⁹ ipe
tu suo v̄t et ingenia agat et
in īfinitū comes exeat. **T**utum
iter est iocundū iter ē ad qd̄ na
tura te instituit. dedit tibi illa q̄
si nō deserueris par deo consue
ges. **S**ubtiliter enim ī celū ex an
gelis licet nec ad hec efficac⁹
vbi ulum q̄ v̄t est. **P**ostre
mo quidem exemplum virtutis
omni modo posuissē si non de
fectum virtutis in omni hoīe re
perissē. **N**emo enī bon⁹ nisi so
lus deus. **S**cio tñ personam
in brabandē partibz adhuc in
carne v̄uentem quā et consuaō
ne et vita annis triginta famili
arissime noui. de qua qui cū illa

annis. lx. fuerunt fidelissimē te
stati sunt q̄ nūq̄ in factis eius
aut dictis aliquid adūxerūt qd̄
saltem veniale peccatū iudicari
ab ullo posset hoīe. **C**ores ias
sus et v̄ba tā composita tā s̄nce
ta tā āgelica sunt vt modus ei⁹
vite super hoīes credi posset.
vult⁹ eius tāte maiestatis et glo
rie vel ḡcie apparuit vt oīm ī se
contūciū vult⁹ p̄e nimio stupo
re et āmiracōe cōūtat. **S**atagāt
ergo apes fideliū fm̄ datā libi
graciam habitualiter insigniri.
Qd enim sine habitu multimo
di exerciciū ingenijs n̄is adhe
sent sicut artes diuerse sūt. vel
cordis intamis vt virtutes. fac
lima dissimulacōe abolebit ob
liuio. qd̄ vero habitualiter ē
infixum per manet inconfusū.

**De ratione reddēda in om̄issis
officijs. Capitulū. xxij.**

Sunt et iter apes diuer
sa quidem officia. **A**lie
struunt alie poliunt.
Alie suggerūt alie distribuunt
ex eo qd̄ allatū ē. **H**ic notare po
tes diūsa officia claustralium.
Ad litteram struere dicuntur q̄
monasticis institutis prouidēt
instructas vt prepositi. **P**oli
re vero dicuntur qui ecclesiasti
cis operibz presunt vt sacriste.

Suggerē vero dicam⁹ illoz qm̃
 o filio regis mōsterium vt sunt
 maiores seniores atq; pruden
 tes. Distabuere aut cellānoū
 est qui abū alijs tabuunt in tē
 pore oportuno. Horum officia
 in regula beati augustini et in
 regula beati benedicti singula
 ter distinguunt^r et ex eoz traditō
 nib⁹ etiā iter canonicos secula
 res eorūdem officioz noīa sorti
 unt^r. Hijs opetat qm̃ sūmo iudi
 ci deo tacōez de suis officijs red
 dituris ita dñō desuere vt inter
 bonos et fideles suos euge mere
 antur audire et intētes domini
 gaudium sup oīa bona illi⁹ cōsti
 tui mereātur.

**De diuersitate et certamine
 virtutū. Capi. xliij.**

Quod dices omnes certare de
 munere. Iudicissimē ve
 rum ē. Nun⁹ apud fide
 les opus esse ṽtutis. Sicut au
 tem non om̃ium est ṽtus ita non
 oīs ṽtutē est om̃ium. Nemo est
 bon⁹ si solus de⁹ et dicat^r bōitas
 essentialis que soli cōpetat deo
 nō accidental^r. Sicut enī om̃is
 creaturā ex nichilo fca est ita te
 ste beato aug⁹ ad nichilum tē
 bit si hibimet relinquet^r. et non
 p̃uidencia diuina in suo mobili
 teneat^r. nō ergo om̃is ṽtutis est
 om̃ium q̃a soli⁹ dei est. Certes

ergo fidelis aīa de munere ṽ
 tutis alicuius et si nō de ṽtute oī
 moda. Certes deo tuo offerre
 aliqd qd in aspectu ei⁹ g̃ratificet^r
 oblatū. Alij aux in p̃fō dei ali
 argētū. ali⁹ gēmas. ali⁹ purpu
 ram. ali⁹ cocū bistinctū atq; ali⁹
 alia offerebant. Deū bñ agē
 si pilos capraz a minutū cum vi
 dua in gazophilaciū dñi posue
 ro. Primo corneliuz. postea ro
 mā obtulit petr⁹. Maria mag
 dalena p̃ciosum vnguentū. pau
 lus fere totū mūdū. apostoli ce
 tra singulas regiones vt pote
 Andreas achayā. Iacobi⁹ maiorē
 hyspania. Iohes asyam. Tho
 mas ibiam. Iacobi⁹ minorē iude
 am. Philipp⁹ p̃sydem. Bartho
 lome⁹ indiam. minorē. Mathe
 us ethiopiam. Symon et thade⁹
 mesopotamiā. Mathias palesti
 nam. Martires g̃raliter sang
 uinem. cōfessores linguā. virgi
 nes sc̃moniaz. Nec defuit san
 ctōz aliquis qui nō de p̃pō cer
 taret munere. ne in cōspectu sū
 mi vacu⁹ appareret. Sed et nēm
 certare q̃libet certare de mune
 re gestiat ne lāpade vacua cū fa
 tuis ṽgibz excludat^r. Palmes
 q̃dem cū lignis et folijs grauid⁹
 culai q̃si filo tenuissimō ī stīpi
 te pendet vt vir posset auelli.
 Quātulaci⁹q; ṽtutis sit compa

ge caritatis te tenebit in casto
dūmodo oīno non cadas. v̄tute
enī nemo male v̄tat. **P**ullū di
em penitus pretermittas nulla
te sollicitudo nullus labor exar̄s
quī boni aliq̄d operis facias. **E**t
vide causam. **I**n libro de natura
rerū plinius autor ē q̄ dicit. q̄
gallina a serpēte non potest īfi
ci ea die q̄ oīū ediderit. **Q**uid
in ouo. ī q̄ spes est pulli. m̄hi fru
ctus boni operis p̄ quem spes vi
te perpetue designat. **Q**uale
aūt debeat esse opus illd̄. p̄ph̄a
ysayas ostēdit dicēs. **N**ūge esu
ciēti panē tuū. egenos vagosq̄
induc ī domū tuā. **C**um videris
nudū op̄ti eī. et carnē tuam ne
desperes. **Q**uatuor ponit h̄.
bare panē esu ciēti. hospite; sus
cipere nudū v̄stire. nō despicere
p̄ximū h̄ fouere. de hīs quatu
or exēpla ponem. **¶** **D**e p̄mo
q̄ subueniendū ē pauperi. **R**o
stro tpe āno ab īcarnacōe dñi.
M. cc. xxiij. **Q**uidaz abbas wil
helm⁹ noīe mōstero vilariensi
ī brabācie partib⁹ fuit. q̄ ī pau
peres larg⁹ valde et pius talio
casione miraculi exst̄at sicut fra
tri waltero quōdam p̄ori fiat⁹
predicatoꝝ ī treueri a q̄ et īpe ac
cepi idē abbas secretius enarra
uit. **C**urā erat cenobio vilariēsi
in locēsi vel laucēsi comitatu

salbadie q̄ heyr dicitur attinet.
in qua bos conūf frib⁹ fuit ele
gans forma p̄guedine et v̄tute.
de cuius carnib⁹ paup̄ula p̄ g
nās comedere irremediabili desi
derio cupiuit. **F**lebat aūt coti
die et quasi cū vite periculo tor
quebatur. dabantur illi beuine
carnes pulcherime h̄ ab restrā
gendū; eius cupiscēciā non va
lebant. **V**eniente ergo abbate
wilhelmo ad curiam et narrante
cōuerso fratre periculum mulie
ris. respondit abbas. **M**elius ē
ocadi bouem q̄ hominem. sed
secrete hoc facias et comple desi
derium mulieris. **I**nduxit ergo
frater conuersus bouem et sperere
secretius in conclauī et occisum
excoratiq̄ membra diuisit et
reposuit. **P**articulā vero quam
mulier cupiebat ī boue mox t̄rā
misit. qua comesta mulier ex to
to conualuit. **M**ira res. hoc t̄dū
spectaculū. **H**anc facto cum fē
conūsus famulos suos ad arat⁹
sequerē vidit boue; occisū arā
tem in arat⁹ et extra q̄ credi
potest terribiliter stupefactus
recurrat ad domū itat thala
mum requirit carnes repositas.
nichil de boue p̄sus iueit. nec
carnes nec pellem nec saltem
sanguinē quem effudit. **H**uius
rei tres fr̄es cōfisi ī domo testes

ydonei pro veritate fuerunt. **S**ed
 ipse carnis vir fidelis et bonus
 necnon super omnes ipsa mulier
 qui in sola levis occisi carne coua
 luit comesta et non in alijs po
 tuit quia in eis quodam occiso si tamen
 naturali instinctu cum violenta de
 siderij virtute decreuit. **F**amilia
 autem curae res pemit lauit quia
 eam diuulgari abbas stricte phi
 buit. **A**postolus ipsum abbatem res adeo
 valuit ut fuit ipse dicebat qui
 ante naturaliter parvus fuit lae
 gus super omnes abbates ordi
 nis et pius in pauperes exstitit.
Hic postmodum claruallensi mo
 nasterio abbas electus et transla
 tus cum multis valde archiepiscopis
 episcopis abbatibus et prelatis ad ge
 nerale concilium roma a domino pa
 pa gregorio nono vocatus a frederico
 imperatore in lombardia partibus
 captus est. **E**t post triduum ab
 ipso imperatore pro vite meritis
 specialiter est dimissus et post
 pauca rebus humanis est exemptus.
Hunc specialissime debitum la
 crimis vidimus ut illi dixerunt quod
 hominem secretius cognouerunt item
 diuine contemplationis assiduitate
 vacabat ut ei dominus mul
 ta in visione monstraret de quibus
 nonnulla scripta vidimus et probata.
Sed hinc potius specialiter
 videamus de eo quod panis est dan

bus pauperi et quod in exemplum huius
 rei anno ab incarnatione domini
 millesimo centesimo nonage
 simo quinto multa per gallias et
 theutonie partes miracula contige
 runt. **E**x quibus vnum referam quod cui
 dam matrone in brachia partibus
 contigit quam optime noui. **E**rat in
 illo tempore circa montes alpium et an
 gliam mare fames qualidam ita
 ut omnibus multitudo populi per
 maxima moreretur. tunc illa quam
 diximus matrona genere clara
 et opibus egenis cepit sine pon
 dere mensura et numero libe
 raliter erogare. **Q**uod cernens vir
 eius miles artauit eam et ei fa
 ctine mensuram certam per singulas
 ebdomadas dari fecit. **Q**uam
 vbi die quadam totam expenderat
 instante paupere et petente prece
 pit ancille domina ut diligenter
 scopata cista in qua farina fuerat
 reposita pauperi si quod iuuenire
 afferret et fecit ancilla ut iussit
 domina. **P**ost hunc venit et al
 ter qui se nichil comedisse infra
 biduum deplombat quod vbi audi
 uit domina fleuit et iterato iubens
 ancille scopare cistam et pauperi
 aliquid impartiri iurat ancilla nich
 il penitus in cista remansisse. **S**ed
 istate domina cum lacrimis ut attēp
 tet currens impacatus et cistam
 aperiens plenam florantissima

similia mox inueit. **A**d cui⁹ ita
itum acilla clamans horatice ce
cidit in extasi resupina. **C**lamo
re audito occurrat dñs. occurrat
dñs. occurrūt famuli. ⁊ viso mi
raculo in omne dñm bñdiāt.
Mox vir ipse horatū let⁹ apert
ens oib⁹ ex illa die ouementib⁹
dedit. **N**ec defuit anona cistar
cijs donec supueniente augusto
ppicaret dñs populo quem af
flicxit. **D**ixit autē m̄ dicit⁹ miles
marit⁹ dñe q⁹ n̄ fuisset miaculū
neq⁹ sibi taa vlt⁹ quic⁹ horrea
suffecissent. **S**⁹ ⁊ ipsa ueneabil⁹
⁊ nobil⁹ scia ficut cōfessori suo m̄
sincero amico ⁊ cū gaudio men
tis dixit q⁹ ⁊ nocte et die septē
horis q⁹ canonicē nūcipat⁹ auis
mire pulchritudis ⁊ decoris eā
dulcissimi ⁊ ineffabilib⁹ uocibus
ānis aū mortem plurimis cōso
laret. elāguīt enī multo tpe le
cto iacēs. **C**ūq⁹ q̄huissēm ab ea
cui⁹ auis uocem imitari illa wlu
cas uidere. **N**ichil ait ī terre
nis est qd illi⁹ posset uocib⁹ cō
parari. **N**ec sol⁹ auct⁹ delectat⁹
in ill⁹ uocetiam ad cor interius
trial fundit modulamen ⁊ ex eo
spūs me⁹ ad delicias eternas
dehderantius excitat⁹. **H**ic eidē
bñssime mulier ut m̄ ipsa cum
lacrimis reuelauit. temptacōne
qdam. xvi. annis q̄si cotidie la

borati. in uigilia solēnitatis sue
bñs martin⁹ ecclesia cōfati ap
paruit. q⁹ q̄si uiueret pōtentiali
ter īfulat⁹ altaria singula cum
thurbulo creauit. id q⁹ ad eā
ueniēs eā ab illa temptacōe di
utina liberauit. **Q**uid miri. **D**e
aīal diligit sibi simile. **C**arta
nus adhuc cathecumīn⁹ xpm in
paupereſte cōterit. **M**ā autē nū
q⁹ letāuidim⁹ nūq⁹ ridentem n̄
cū man⁹ liberas ab egenos extē
dere potuisset. **E**t uere bñ ⁊ dig
ne. q̄a hoīes cū de⁹ cor bñficiū
tabuit. ⁊ elemosinis dādis hy
lariter delatī. nichil ī terrenis
credo dulcius expiri. **S**ixto ta
liū q̄s non sufficeret dare qd w
luit ut frequēter ⁊ sepe uisū ē.
eidē benignitas bñi qd nō habu
it mīstrabat. **D**ñ mīpi res mira
satis cōgit quā et si factā tē ge
re uoluissēm nō potui eo q⁹ mul
tis innotuit. **M**ense augusto
familia circa mēsem instancius
occupata. facto mane prandio ī
ter me ⁊ dyaconum qui mecum
religiose degebat. rethe sumph
mus et ut temp⁹ debueramus
ab piscinā late diffusam accessi
m⁹ ad piscādum. Remisso ergo
dyacono in custodiā dom⁹ intra
ui solus nauiculam piscaturus.
Multo ergo misu capere aliquid
lēga die frustra sum conatus.

Et circa occasum solis cū exire
temptare. ecce predictus dyaco
nus cum tribus fratribus mino
ribz hospicio receptis veiebat.
Quos ut vidi gaudius sū. et eb
missa salutacōe p̄ gaudio dixi.
Per totā diē laborāns nichil prē
didi in v̄bo autem vestro lapabo
rethe. Et accepta corba q̄ vn⁹
cinctus erat. rethis fumiulo alli
gaui. Prima ergo vice iactato
rethi in terram. traxi octoginta
piscis talis q̄litas saporis et
esus. q̄lis nūq̄ ante vel post i ea
dē pisana vel alia eiusdē speciei
videram vel gustavi. Icti ergo
in facto miābili domū perxim⁹.
cenauim⁹. reuersa familia q̄t q̄t
erant in domo saciati sunt. mis
isq; p̄tibz hīs qui non sibi p̄pa
rauerāt. gr̄as domino retulim⁹
largitori. ¶ Armauerūt michi
fratres ordinis predicatorū i tra
iecto q̄ p̄or eoz frater guiard⁹
vl̄ guiard⁹ quē ipse cognoui.
domū hospitū post prādiū itro
iuit dicens. Vade iqt cellāne et
affer fratribz et michi ciphū vi
ni si potes. Et ille. Vere inquit
tres dies sunt q̄ eleuato delio
vinū totaliter ē extractū. Quid
plura. Subēte p̄ore redit ad doli
um cellānus repletū iueit. et vl
tmā spem fratribz diū postea ad
augmentū miraculi mīstrauit.

Nec ab te vidi quēdā iordanū
vicū. in rebus tenuē s̄ elemosi
nis debitū supra vires. ¶ Anno
aut ab incarnacōne dñi. m. cc.
xxi. sup̄ renū. et mosellā i theu
tonia vinorum castia habeba
tur. et accidit vt duo fratres or
dinis predicatorū ab dicti vici
hospiciū declinaret. q̄bz hylar
ter mitroductis filiū cum lagū
cula pro vino misit. q̄ reuerso.
dixit filio mātē. Defectus cor
dis frequēter i mane patior. tu
aut michi nocte hac haustū vi
ni reserues de laguncula. q̄a mi
mis tarde solz pater tuus ante
prandīū vinū demandare. Hīs
dictis omnes p̄sederūt ad men
sam q̄ erant in domo. Cibito
aut fere de laguncula vino. filius
in aure patris matris verba su
fuerat. Que ille quasi cū indig
nacione dissimulans. lagunculā
in magna quātitate cū hospiti
bus exhausit. Hanc ergo illis
recedētibz. et eos hospite deducē
te. cepit mulier s̄m cōsuetū mo
dum cor̄bz defectū pati. et vocato
filio q̄sui si aliqd̄ esset i vascu
lo. et ille iqt nichil. Cui anxia
mater. versa inqt vt intacta
buccella panis. cor̄bz mei debi
litas releuet. Accessit puer le
uauit vasculum inuenit plenū.
¶ S vt vidit mulier exclamās

ceadit et fere pre amore defecit.
Curres aut filius post patre et
 ftes qd factū sit recitat qb in
 laudem casti cū lacrimis resolu-
 tis. orat hospes redire ftes bñ
 dictōez recipe quā debet oīpo-
 tens. **N**egāt illi. comēdant illū
 deo et cū bñdictōe remittūt ad
 ppā gūlatem. **P**ost multos re-
 ro ānos cū hoc a fābz treueren-
 sibz audiuissem et p descēsu mo-
 selle fluminis domui dicti vici i
 nauigio primāssē. exiui nauē et
 iui pedes ibi videre vitū vporē il-
 lius et filiū. et redij edificatus nō
 modicum i modo et verbis eius.
Eāt enī tot⁹ extra modū vite v-
 boz et gestuū habitatorū illi⁹ et
 re. q in vinctis montū et deser-
 tis agrestes moribz cōsantur.
Quo scābz qz articulū q egem-
 sūt hospicijs iducēdi. vneābili
 ade de belomē tale miāculū cōti-
 git. siccedēte viro suo nobilissi-
 mo milite et nō qñ diebz pluribz
 redituro. petēte leproso hospiti-
 um recept⁹ ē. **I**llo ergo gemēte
 et causante debilitatem corpis
 fatigati petat i lectum suauissi-
 mū se deponi. **D**ñā aut credēs
 nullū lectū dñi sui meliorē. i eo
 leprosu hoīez mor deponit. **N**ec
 mora. ex ispeāto dñs rediēs pe-
 tat i thalamū intromitti. **D**is-
 simulante ergo dñā coniecit ille

aliquē esse in thalamo et irrup-
 cione facta. hyemali tpe lectum
 suum rosis fraglāssimis cop-
 tum inuenit. **A**nunciatus igitur
 qrit qd factū sit. indicat vporē
 nec mora i laudem xpi ambo cū
 lacrimis resoluūtur. **A**d ter-
 um articulū qz vitiendū est nu-
 dus. **I**llustris dñā aleybis car-
 notēhū ac blesensū comitissa
 michi de auo suo retulit dicēs.
Nobilissim⁹ ac potentissim⁹ in
 barombz gallie comes carnotē-
 sium ac blesensium pariter the-
 obald⁹ liberalissim⁹ omi suo tem-
 pore extitit in donādo. **I**lle hye-
 me media que tūc solito magis
 iheruit peruiā cū multitudine
 trāseūte obuiam habuit paupe-
 rem nudū. **Q**uo clamāte respō-
 dit comes. quid petis. **C**ui pau-
 per. **D**a inqt cappā quā habes
 inducā. **N**ec mora. comes extra-
 ctam cappam paupi debet dicēs.
Si qdvis āplius pete. **E**t pau-
 per. **D**a et supertunicale quod
 habes qz habito statim tunicā pe-
 tuit quā vt comes debet remā-
 fit in lineis. **C**ui pauper. vides
 inqt comes qz caput habēā nū
 et nudū da et pilleū. **T**unc co-
 mes paululum erubescēs. calu⁹
 enī eāt. nunc inqt karissime mi-
 mis ihstis qā hoc ipse carere nō
 possū. **H**oc dicto relictis vltibz

pauper euauit. comes vero de equo cadens fecit lamentabile planctū. et omni tpe postea tale qđ cauēs omi se petenti tabuit.

In quarto autē articulo qđ primū nō oportet despiciere s; fouere. cūst⁹ eūdem de quo diximus comitem cōsolat⁹ tali modo. Leprosus qđamquā in medullis uie ita carnotū et blēsum mēbris deformatus et feb⁹ valde manebat. quem comes theobaldus pro sanctitate uite plurimū diligebat. et semp eandē uiam cāsiens uisitauit. Contigit autē comitē alias moras facere fere per annū. et medio tpe leprosu mori. Reu⁹ autem comes p locū tñl ijt. relictis q; omnib; solus casam itauit. et hominem quē tabefactū lepra reliqat. autē mīctem et integer unū mēbris inuenit. Bāpēfactus comes et diu se cū hehicans qñam esset. Ego sum inqt leprosus ille amicus tuus et nunc per manū dei sanus effect⁹ sū. super est q; michi corona iusticie. tibi uero uicē rependet dilectōis in illū diem iust⁹ iudex. quā michi et alijs paupib; exhibere dignatissimē uoluisti. Hoc dicto comes cū magno gaudio et lacrimis fuit atē semper in ipso et i alijs leprosis cōsueuāt

osculabatur man⁹ eius. et ualebens ei suos psequabatur. **V**eniens autē comiti qđam ex militibus aradēdo dixit. Cū debatis more solito leprosu aīam vlt⁹ qñ adhuc uiueret uisitāt. s; frustra qā iam diu carnis uia īgress⁹ ē uniuē. Tunc comes primo sciens leprosu esse defūctū caute dissimulauit. et uere recolēs qđ uidisset respondit. **A**nime eius miserat⁹ omnipotens et clemēs deus. **Q**uid autē pñ de misericordia in paupes sentiant uideamus. **H**omo q in hoīez misericors ē meīnit sui. Et qđ m euauius sibi pessim⁹ est et in nullo bonus. **I**nopi q beneficium dāt. bis dat si celeriter dat. **Q**ui succurrere potest morituro et non succurrit. occidit. **Q**uid ē dare beneficiū. **I**mitari dñm. **S**uccurrere paupi ymmo pot⁹ occurrere. **E**o aīmo q acceperis debes dare. si uero non eguisti accipe eo leuius dare debes q min⁹ eges. **E**rat ergo si qñ beneficiū libēcius acapit q reddit. **S**epe qđ datur exigūū est qđ autē scētur magnū ē. **N**ichil carius estimam⁹ q beneficiū q diu petimus nichil ualius q cū accipim⁹. **Q**ueris qđ sit qđ obliuionē nobis faciat acceptoz. **C**upiditas accipiendū. **S**ic debemus

erogare quomodo vellemus acci-
pere an omnia libenter cito sine
ulla dilacione. Ingratum est quod
diu inter manus dantis hesit.
Gratissima sunt beneficia parata
facilia occurrentia ubi nulla mora
fuerit in accipientis recubidia.
Qui hoc tormētū remittat mul-
tiplicat munus suum. Non tulit
gratis quod cum rogasset accepit.
Nulla res carius estat quam que pre-
ciis emptā est. Optima res ad-
dicere verba bona rebus bonis et
predicatione humana comedare quam
prestitas. non enim pro magis obligat
quod dedit parua quam quod magnifica.
Opes equit animo qui exiguum tra-
buit vel si libenter quod paupertatis
sue oblitus est dum mea respicit.
Nichil eque vitabundum in beneficio quam
iactantia. res loquuntur nobis tacen-
tibus. Non est beneficium nisi quod a bona
voluntate procedit. Non est beneficium
nisi quod ratione datur. quia ratio omnis
honesti comes est. Videbo ergo
quoniam deum. cui deum. quemadmodum.
quare. Des igitur tempore necessita-
tis pauperem large propter deum.
Primo deum necessaria. deinde
utilia. postmodum iocunda. Et in
hijs que sunt necessaria quodam
primū obtinent locum sine quibus
non possumus vivere. quedam se-
cundum obtinent locum sine qui-
bus non debemus vivere. quodam terti-

um sine quibus volumus vivere.
Sunt quodam notitura impetran-
tibus quod non dare sed negare beneficium
est. Estimabimus ergo utilitate
potius quam voluntate poscentium. Se-
pe enim noxia concupiscimus nec
respicere quam perniciose sunt licet.
quia iudicium interpellat affectus.
Non ea deum que non tamen accipe-
re etiam accepisse delectet. Ex o-
mnibus in precium rogantium sua bo-
nitas est. Turpissimum dandi
genus est inconsulta donatio. Dico
bono dabo. erat enim in summa in-
opia gratus et cum omnia illi non de-
erunt non deest animus bonus. Eli-
gam virum inter grati simplicem me-
morem gratum alieni. abstinentem
sui. non amarum non transactum
leniuolum. Animus totus quicquid
comiseris illi ad onus suum et per-
niciem et occasionem miserie facit.
Nichil enim potest ad malos pro-
uenire quod prodest immo nichil quod
non noceat. Tu ergo lector si mi-
seris ista que legis exerce virtutem et omni
tempore certare de munere videaris
quo deum places et proximum et
copiosius meritis augearis.

De vigiliis cum officiariis. Ca-
pitulum vice simum quintum.

Ades alias iugilare quod
sedo victualia. alias de
custodia esse sollicitas

et diligētem custodiā adhibere. Certare de munere dīa possūt qui sūm lūalem sensū ī aliq̄ omu ne negociū studuerunt cotidie pmouē. Inuigilare aut̄ q̄rēdis victualibz rez venaliū mercatio nes exercere ⁊ amutacōe nō ne cessariay rerū cotidiana sollicitudīe puidere. et hīj mercatores in cystreciēsi ordīe nūcupant. Hījs q̄h ī egipto iter mōdi tene bras phisicētibz valde nēcariū est. vt cū ioseph puerū ihesū se cum tollāt. Hījs vigilātissime cauendū ē ne aliq̄ p talem modū exerceāt p que sanct⁹ ordo inter illos q̄ religiosorum actus fraudulenter obseruāt scādalū ifamie patiat. De enī illi p quē scādalū venit. Hinc accidit q̄ in vacellēsi mōsterio q̄ddam nostro tpe molendinū factū ē. qd stramina et paleas q̄h in farinam otracione pualida cōute bat. Tali autem farina porci admixtis fufuribz īpinguebā tur. venūbatīsqz eis ī primam cameracēsem citatē. cū pulmosa et nō solida caro inueiretur in illis. ⁊ ex hoc graue scādalum creiretur. q̄dam ip̄hus mōsterij sanctissim⁹ frater lambert⁹ no mine cognomēto pater noster. audito qd actū est man⁹ et oculos eleuauit ad celū et dixit.

Numq̄ aplius dñe deus huius molendini mola v̄tat. Nec mora dicto citius machina totaliter corruit. et simpliciōres fr̄s et mōchos sui mīaculo a scādalo libeāuit. Proinde de cist̄is sollicitos dicim⁹ et eis custodiam adhibere p̄latoz vt priores et supiores in claustris vel illos q̄ dicunt officio curatores. Istis maxime vigilāter incumbit ne sessiones iordinate et itra et extra suspecta colloq̄a teneant p que pax domestica vel regularis disciplina negligencius subruatur. Istis etiam inter ceterā p̄stanter incumbit ne fratres minus timore aliq̄ per vsuras ⁊ l̄ iniuste acq̄sita vbi certe per se re inueniri possūt qbus debet restitui mōsterijs attrahant et ex hīs diuine vindicte p̄culum nō solum osciis s̄ etiam geneāliter fiat ex peccato achoro populo israhel auctis incumbat. Hinc accidit nostro tpe vt certissima relacōe didicim⁹ in p̄dicto vacellēsi mōsterio vt cōgesta cuiusdā defuncti feneratoris de actrabaco pecunia in ip̄o cenobio seruaret. Igit die quadam aīz ille famosissime sanctitatis frater walterus mōchus scilic; de beamont iuxta scaniū in q̄ pecunia suabat oraret

desup byabolū sedere videret. ter
 rat aut ad horā h signo crucis
 munit. interrogat qd h sedes.
Quid h expectas neqssime hu
 mani gñis inimice. **C**ui ille. bñ
 inqt et iuste h sedeo hoc qd me
 um ē cōsuādo. **R**ec mora. mona
 chus ad abbatem curēs qd vi
 disset exponit. **A**bbas vero in
 attrebaco pecuniā cū cōvelocita
 te remisit. **¶** **S** et hinc qd nro
 fere tpe sub qdā religioso abba
 te in vilariēsi mōstero i brabā
 cia pgerit audiam. **M**axima
 pecunie suma librātū forte mil
 le sexcentaz mortuo qdamysuā
 tio in namurco in dictuz mōste
 rium ē delata. **E**x quo cū multe
 possessiones empte essēt qdaz
 vir arte cōsciencie abbas mōste
 rij est elect. **Q**d vbi opent fa
 ctū cōdeluit et venditis ouibz at
 qz pecudibz rebusqz mobilibz pe
 cuniā i namurco remisit vt spo
 liatis singul redderet. nemine
 aut assumere volente restitucio
 nis negocia. pecuniā itez ad mo
 nasteriū est delata. **P**his ergo
 abbas repozitibz idigē. **I**ussit
 enī iterato referri et i foro corā
 ciuibz et oī plebe depomi dicēs.
 pecuniā q velit accipiat nostā
 esse cōnuo. quā iuste acq̄sitam
 non dubito. **Q**d vbi viderūt ci
 ues edificati nō mobiat i hoc fa

cto cōi consilio p man⁹ fidelīū vi
 roz pecuniāz ipsam iuratis sin
 gul reddiderūt. **M**ōstero aut
 deus nō multo post in deaplo
 plura restituit et qd añ tenuissi
 mū et fere mendicū fuisse pbat
 modo elegans et multis cōpjis
 opulētum videm⁹ et āpliatū. **I**n
 hoc mōstero multos vidim⁹ san
 ctos et plerosqz qz pphēcie spū et
 miācul claruēt. **I**nter qz wal
 terū quēdā dcm vidim⁹ detmie
 cto qz aqz esset vir nobil gñe di
 ues et delicat⁹ i seculo optie lris
 et maxie qdruualibz istitut⁹.
 nūqz tñ adeo vilē i ocul suis vi
 bi et vte hūilē. **D**e eo qdā r b
 tus abbas vacellē me corā po
 hito referebat qz ab ore illius au
 disset frequēte eū p dimidiāz
 vel totā fere diē dū meditare⁹ a
 oraz i tāta mētis sinceritate et
 tñquillitate fuisse vt nec vna
 saltē tenuissima cogitacōe ei⁹
 aimus altāsec⁹ pullare⁹ et hoc
 sup hominē fuisse nō ambigo.
¶ **E**st et aliud malū qd cauere
 debent prelati in hīs qui nego
 ciantur exterius. **Q**uidam enī
 vt veraciter expt⁹ suā causā pmo
 cionis domus sue mētū hoib⁹
 nō vrē pōcimiū mendaciā ab
 abrahā sara et ysaac et iacob
 et cōsimilibz de scriptis veterū
 pferētes qsi hoc istis modo sub

nouo testamēto facere liceat qđ
olīm fieri sub vterī testamento
licebat. nō attendētis qđ in eu
angelio dēmin⁹ dixit. Nisi ab
undauerit iusticia vestra plus
qđ scabarū et phariseorū nō ita
bitis ī regnū celozū. Verū etiā
et si secularibz vna occasione li
ceret. religiosīs tñ et claustrali
bus numq̃. qđ pfectionē vite et
sanctimoniā sūt pfecti. Memoz
sū qđ a layco vno simplicissimo
in cameraco pcepi. religiosi qui
dam pmissū ei non seruauerāt
veritate firmatū. Nō vidēs autē
qliter illos aliter excusaret dix
it. Isti michi mēdacter cotidie
qđ pmitūt infangūt. h̃ credo
qđ per abbatis sui licēciā men
tiant. qđ vsq; hodie illuc quan
do aliq̃s religiosus min⁹ vere lo
quit qđ pro puerbio retinet.
Salua res est. per abbatem suū
licēciōse mētē. **De vicio fal
situdinis vt phus dicit. nichil si
mulatio p̃huit. tenue est mēda
ciū plucet si diligenter inspere
tis. veritas autē ī omni pte sui
eadē ē. Numq̃ ī fastidiū veniet
veritas. falsa faciabūt. Simula
toze loq̃ et facere eiusdē ē vicij
qđ qđ facere turpe est loq̃ inho
nestū puta. Id agas vt omnia
facta dictaq; tua inter se congruāt
ac sibi respōdeāt. et vna forma**

passa sint. Non ē huius aīm⁹
in recto cuius act⁹ discordant.
Verbis turpibz et mēdacibz ab
stineto. qđ licēcia eoz ī pudēciā
nutat. Quātūmāq; magnus
et potens sis ī otēp̃tū vīes si
mēdax fueris. Honorabit autē
iops. veritatis aīas. **Vin** h̃ mi
est etiam nō pollicitā fidem ser
uare. Mōstrabo tibi cuius rī in
opia laborent magna fastigia.
Quid oīa possidētibz defit scili
cet ille qđ ṽp̃ dicat dū nemo ex
aīmī sui sentēcia dicit suadetq;
h̃ adulādi certamē ē vñū aīcoz
oīum officiū. vna cura. q̃s eoz
blandissime fallat. dic illis nō
qđ audire nolunt h̃ qđ audisse
semp nolent. Plenas aures ad
ulaciōibz aliquādo ṽra ṽp̃ in
tret. **Qm̃** stricte autē mēdaciū
in libro de mēdacio et cōtra mē
daciū ad cōsenciū ab augustino
sumat legat claustralis et vide
at et excommunicatū librum illū
quē in patrociniū mēdaciū quē
dam maledictū fecisse coguim⁹
m⁹ respuat nec attēdat.

**De subditis suspectis diligen
tior sit p̃lator custodia. Capi
tulum. xxvi.**

Oderes de castis alias
esse sollicitas et diligē
tem custodiā adhibere

Hos utique prelatos dicimus et
proceres. Istis maxime vigilan-
ter incumbit ut si quod conuersatione
suspecti sunt et prelatos callidita-
te delubunt arceant claustrum vel
ab alijs diligenter obseruent.
Quod si nec sic deprehendi possunt
defacili zelus in oratione magis
spirituales accendat ut diuino
adiutorio fiat quod humano non
potest. **¶** Vidi fratrem in ordi-
ne regulari qui prelati sus-
pectus de incontinentia multa ta-
men sollicitudine callidissime la-
tabat ita quod in nullo penitus
poterat deprehendi. Cuius au-
tem de collegio visio talis appa-
ruit. Vidit ipsum qui suspectus
erat et alium qui bone conscien-
cie credebat in claustrum stantes.
qui subito conuersi in arbores ut
in somnis plerumque fieri consuevit
et in terram prostrati ipsarum ar-
borum caude membro pudoris fe-
mineo ligabantur. Quod ut il-
le vidit abbati retulit. Qui cum
merore respondit ambos illos
finem vite in luxuria sortituros.
Quod non multo post vidimus nam
uterque factus infamis de monasterio
fuit prociati primo tamen primo alius mul-
to post. Veridica enim domini senten-
tia in talibus frequenter expressa est.
Nichil optatum quod non reuelet neque
absconditum quod non sciat.

De iugo domini ab adolescentia
portando. Capitulum xxvii.

Quibus est earum adoles-
centia ab opera exierit se-
mores itus operantur.
De operibus adolescentium vel
manualibus vel spiritualibus satis
diffuse dixisse superius estima-
mus. Nunc autem exemplo euiden-
tissimo doceamus quod a seruitio cri-
sti nulla prius etas excipit. Cum
perfectissimus ille in regibus rex ioseph
as octennis cepit fieri deus et ob-
sequium mandatis eius. Cum beatissimo
viro iob ab infanzia creuit mise-
ratio et abytero matris egressa
est seum. **¶** Nec admiratione
dissimili sub nostro nuper tem-
pore in thorouth opido flandrie
puer achaz annorum quique ho-
nestis valde parentibus oriundus
fuit. qui primo visis minoribus fra-
tribus a parentibus suis lacrimis
multis obtinuit ut ipsorum ha-
bitu vestiretur. Sed cum hoc illi pri-
mum quasi puerile videretur crede-
returque secundum quod in alijs pueris vide-
ri solet obliuione temporis similiter
in illo aboleri. adiuturum parentis
et vicini eorum omnes quod seriose puer
cepit consuetudines ordinis mo-
dis minus obsequare. iocunde re-
nudipes. nudata et dura corda
precingi. argentum et aurum

sumope vitabat attingere. et in hoc articulo casus accidit mīr⁹ valde. **N**egotatores q̄dam ad hospitū patris eius hospitādi gracia declinānt. q̄ viso in tali puero habitu mirati sunt. et cū intellexissent puerū ōnem vitare pecuniā. nūmum ī vasis fūdo quo bibeāt latenter imittunt. et cū modico vīni puero potaretur. **Q**ui vbi exhausto vīno nūmū vidit exclamās horrificas piecit tentisq; in celū oculis et maib⁹ cū lacrimis dixit. **T**u deus nosti omnipotens q̄ in laus meū ordinē violauit. hic tremebūd⁹ expalluit. et q̄h ad mortem tendēs nigredo eius faciem occupauit. **Q**d vidēs eius pater expauit. et currens appere sacerdotem adduxit. qui puero absoluto manū iponēs. eū a dolore et peitūdie mitigauit. **I**n platea puer sedēs pueros vicinorū dieb; solemnibus conuocabat. et eos si distorti essent in moribus. si supbi. si ornati vestibus arguebat. penas īferni p eorū excessib; pponebat. bonis vero pueris celoz gloriā pmittebat. **I**nter eos docebat orationē dominicā scilic; pater noster. et q̄ bonū esset matris cūcti in salutacōe āgelica et genuflexioib; defuīre. **A**d has puera

conuocationes et exhortaciones. senes etiam ipi cū iuniorib⁹ concurrebāt. et mīto modo delectabant in prudēcia et responf ei⁹. patrem p̄p̄iū iustitiam vel leuē in gestib⁹ aut ebriofū si quādo videret ei opatiēdo et q̄h cū lacrimis arguebat dicens. **P**ater karissime nūq̄d p̄sbyter nē ī ecclesia dicit q̄a q̄ talia agunt regnū dēi nō possidebunt. **M**atrem q̄ cū in solēmitate quabā optimis scarletis et rubicundis vestib; vteretur. cū gūi merore corrupit ī ecclesia cōm cōsedentib; dicēs. digito q; demonstrans ymaginē crucifixi. **I**ntuere mater. itueret et videas dñm nostrū ihesū cristū in cruce nudum pendētem sanguine rubratum. et tu te in otumeliā eius vestibus scarlētis ad ornasti. **C**auē mater. caue karissima ne pro rubore vestīū penas eternalis ignis iurmas. **N**ec moā. mater vbum filij nō modicū exhortatōes vestes deposuit. et eis vltalib; vti vltcrius penit⁹ abnegauit. **S**ed q̄d moror. **I**mpossibile q̄dē esset verbis vniq̄ attingere. q̄nta dignitas mor⁹ eius. q̄nta in oracōne sedulitas. q̄nta oculorum grauitas. q̄nta incedētis humilitas. q̄nta in loquente congruitas. **E**t hoc quidem

miabilius omnibus excedebat quod
 etas tamen et umbra exilii corporis
 puerum ostendebat. mores vero et
 gestus eius perfectissimi virtutis vi-
 rum in omnibus predicabant. **H**ic novum
 septuaginta annorum impleverat etatem et con-
 summatum in brevi explevit tempo-
 ra multa. **P**lacita enim erat deo
 anima eius. captus est ne malicia
 mutaret intellectum eius aut fictio
 deciperet animam eius. **A**ppropinquans
 enim morti confessus est sacerdoti.
 sacramentum casti corporis po-
 stulavit. **S**ed cum hoc propter
 gratiam consilii vetitum ne in eta-
 te tali puero conferret sacerdos fa-
 cere non auderet. puer cum maxima ora-
 tionis gratia extensus in celum manibus
 dixit. **T**u nosti domine ihesu caste
 quod summum desiderium meum est te ha-
 bere. **P**etui te fecique quod debui
 et spero confidens quod tui precia
 non frustrabor. hijs dictis petes
 circumfidentes et flentes consolatus est
 et ad meliora provocans. inter verba
 exhortationis orationis et laudis spiri-
 tum deo reddidit impollutum. **R**ec-
 mora. sine ulla intersticio habi-
 tus ordinis fratrum minorum tunica
 scilicet cum assuto capucio qui super
 eum extenta iacebat repente dispa-
 ruit. et nunc postea fuit visa.
Igitur post mortem eius cum ad
 sepulchrum illius stantes quidam
 de fratribus psalmum de profundis

dicere voluissent. nullo conatu
 nulla intentione hunc finem vel di-
 cere potuerunt. videlicet ut hoc da-
 retur intelligi nullis illam sanctam
 animam orationum suffragiis in-
 digere. **C**redo quod et idem michi ad
 sepulchrum illi ostendit et regit.
Patres vero pueri post mortem
 eius in tamen exemplum filii perfectum
 ut omnia oblationem seculi de seren-
 tes. per ordinem predicationis me autem
 cisterciensis. ordinem hunc eiusdem tem-
 poribus intraverunt. **S**imili devotio-
 ne et si non simili etate quam ad-
 ultus magis puer nobilissimus
 annorum. xii. in theutoniam pertransiit.
 hic filius comitis de flankenberch a
 matre missus est ad regem francie cog-
 natum suum cum eius filiis educandum.
At quoniam mos est maxime in alienis
 partibus opationes sibi iuncte com-
 gaudere acabit ut dicitur puer al-
 bertus nomine beatus meorie frater
 iordanus magistrum ordinis predica-
 torum natione theutoniam eo tempore
 pacius amovatur et alios fratres
 theutonicos visitaret. **C**umque id se-
 pius et diutius faceret ex collatione
 sancti viri puero ceperunt terrena vi-
 lesceere et placere celestia. incepit
 quod itare ordinem et apud magistrum
 iordanum occulte pro ordine pe-
 tere. **E**rat enim puer parvulus
 tus litteris hic magister inconstans
 ducens affecit puerum ad regimen

coitatus sui. cuius solus puer legi-
gitim⁹ heres eāt. vt māfuetudi-
ne subditos gubernarē. potius
hōetabāt. fact⁹ ergo puer anno-
rum. xvi. p solēnes nūcios a ma-
tre mandat⁹ est. qñ ductur⁹ vx-
orē nobilissimā ⁊ coitatus gub-
nacula suscepturus. Pater enī
eius iam longa etate senuerat.
Dicit ergo puer militibz ⁊ ser-
uis suis. **E**am⁹ videre cōpatro-
tas nostros fratres ordīs prebi-
tatoz pifius anteq̃ recedam⁹.
Veniens ergo cū suis omibz ad
domū fratru. in clauī seorsum
magistru vocauit et fratres. qz
pedibz puolūt⁹ dixit. **C**ōtestor
deū cōsā vobis qz hodie pat⁹ sū
mūd⁹ deserere. et vobiscū i ordīe
casto domino defuere. **Q**z si vo-
lētem respuitis videat ⁊ iudicē
ipse de⁹. ⁊ nō iulū ita a vob me-
um sanguinē patiatū. **N**ec vt
dixit puer magister fleuit. et
fratres attoniti in v̄bis ei⁹ ar-
tati sūt spīritu. ⁊ soli domino ne-
gociū cōmiserūt. **C**ōuocato autē
tu causam et v̄ba pueri diligen-
ter exposuerūt. et receptū statū
habitū ordīs iduerūt. **Q**uod
vbi suis inotuit planxerūt val-
de. ⁊ ad patriam reuē rumores
tristissimos pentibz detulerūt.
Cui⁹ pater senex assumpta copi-
osa multitudie venit parafius ⁊

cū filiū violēter extrahere cona-
retur. fere a nouicijs fratribz la-
cerat⁹ mēbratū ad patriā infe-
cto negotio ē reuſus. **E**āt au-
tem ea tempestate pifius archi-
diacon⁹ qdam theutonie specio-
sus forma pre omibz clericis ci-
uitatis theoderic⁹ nomine. nec
ab re pulcher theutoic⁹ cogno-
mēto. **H**ic qdē ex mēe dicti ado-
lescētis auūcul⁹ eāt ⁊ bat⁹ gra-
uiter cōsobrino. diu distulit vi-
dere illū. **T**andē aut cū repria-
re deberet. mādaui ei p clerū
suū qz ad videndū eū sequenti
die viret. **A**d vt audiuit puer
frater albert⁹ currit ad magi-
strū. currit etiam ad fratres
magis spīrituales supplicat omi-
bus. vt pro auūculi salute quē
hincetis diligebat dñm exora-
rent. **Q**uo facto venit archidia-
con⁹ auūcul⁹ eius. et in capella
ad colloqum cōfederūt. **E**t mox
obortis lacrimis dixit puero.
Quomodo hoc karissime facere
potuisti vt matrē tuam sororez
meam que te solū in filijs sup-
stitem habuit et me auūculum
tuū q te p omibz diligo deserere
potuisti. ⁊ nūc vt audio mater
tua pre tristitia moriē. **E**go au-
tem post ingressū tuū fere mo-
rturus elāgui. nec vmq̃ vllō so-
lacio releuabor n̄ vidē a te infra

anū. bacōnis licite ad seculum
 redeūtem. Cui puer cum mira
 oris grā rīdēns q̄at. Ecce triū
 ymaginū figure pictē ī fenestra
 vitrea cōtā nobis. q̄nā sunt illi
 karissīme. q̄rū memoriā repre
 sentāt. Rā xpī et mētis sue et iō
 hānis osobrini ei⁹ in ceteris pre
 dilecti. Ex hīs vere comicias q̄
 et si crist⁹ dilexerāt mēz et in tū
 ex passione cernerz cruciaty
 aīam ei⁹ doloris gladius p̄tūfi
 rz. consobrinū vero dilectū iohā
 nē euāgelistā quātūvltm q̄ cre
 dī potest doloris anxietate vide
 bat tū cū potens esset de cruce
 descēdere noluit p̄pter illosq̄ in
 cruce p̄stāt moriturus. A simi
 li me scias karissīme hui⁹ religi
 onis sancte crucē cū xpō et p̄ ip
 so xpō dño ascēdisse. Et licet
 mēz mori videā pre dolore et te
 karissīme piclitarī in cruce tū
 vsq̄ ad mortē immobilē p̄mane
 bo. Et hāc q̄dē si credis nū ascē
 des et tu ne te mundi hui⁹ vt ce
 pit dānabilē laborant⁹ inuoluat.
 Quid plura. Resolutus archidy
 acon⁹ ī maximas lacrimas cor
 de cōpūgit. osāne stimul⁹ agi
 tur et non valebat resistere spīri
 tui q̄ ī puero loq̄bat. Sup hoc
 īstītat omcōibz iuuenis et eādem
 ī paucis dieb⁹ archidyaconum
 flexit ad ordinē mīrate clero et

populo ātatis. q̄ tū subito leo
 minū aīam ab tāta hūilitate ver
 ba pueri demuissent. Creuit au
 tem puer fē. Allet⁹ ī viz p̄fectū
 et bonū et vsq̄ hodie predicator
 nobilissim⁹ declarat. Tūc dñs
 papa episcopū maxime ātatis
 p̄ficere voluit. h vir scīs resti
 tit mēorabili v̄bo dicens. Beau
 r⁹ et let⁹ moriar fē ordīs q̄ v̄llo
 episcopi honore s̄limat⁹. Po
 nū ē ergo hōi cū p̄auerit iugū
 domini ab adolescētia sua et cer
 uicem subdere leui sarcine. Hu
 casti.

De v̄tute castitatis. Capitu
 lū v̄tutū mūctauū.

I Regitas ē cūctis api
 bus corpis virginalis.
 Neq̄ enī v̄llo inter se
 cōcubitu miscēnt nec ī libidinē
 resoluūt. Et tū maximū filiorū
 examen emittunt. Et hoc max
 ime mirū fm lām videā potest
 et vnum ex abditissimis vacare
 secretis. Si hoc ergo ī minimis
 aīalibz repitit q̄d calūniaris iu
 dexnā apd cristianos v̄ginē pe
 perisse. et hoc nō quēlibet hōiez
 sed castū quē messīāx misse cre
 dim⁹ et v̄s dicitis esse venturū.
 Videas iudee castū natū et non
 mirens v̄ginis partum. Obser
 ua lector q̄ nō biliter dicit. itē g
 tas cūctis ē corpis virginalis.

quare ergo de eas sicut et alia animalia non statuit misceri. Absolute credo nō ambigo q̄a et hominibz dare voluit virginitatis exemplū et resolui in libidinem extramodice euidenter ostēdere q̄ sit nociuū. Queri autem potest. cur in antiquo populo dei nō cōmendabatur integritas v̄ginalis et nūc post aduentū Christi deserta heremi v̄ginitatis liliis decoſat. Una ratio fuit p̄pagatio generis hūani et maxime populi dei. Secūda q̄a rudy ille popul⁹ ad līā maledictā sterilem metuebat. Unde filia iepte v̄ginē se moriaturā expauit et a patre deflēdi v̄ginitatem suam t̄ps t̄m̄traum mensum postulauit. Beatissima vero virgo maria sup̄ quā requirit sp̄itus sapientie et intellectus v̄ginitatem deo prima om̄iū vult et sterile a fructu bonorū opeꝝ legis maledicōne plectendum ostendit. In aliis rei figura cast⁹ postea fieri nō habēti fr̄ais maledixit et acuit. S; et discipulis plane dixit. Omnis arbor que non facit fructū bonū excidet et in ignem mittet. Proinde nota q̄ v̄ginitatis dec⁹ cōtra illos q̄ p̄fecerunt nuptias v̄ginitati virginis matris necnon et eius filij virginis q̄ om̄is v̄uitis exēplar

est gloriosissime cōmendat. Et ad exemplū baptistā vide quo maior inter natos mulierū non surrexit. S; et apostolū et euangelistā iohannem q̄ de nuptiis specialiter vocat a domino. cui in cruce v̄go virgini cōmendatur vt liliū lilioꝝ cristus nostra amore languidus ex vtraq; pte fultaret. Et beata q̄dam virginitas lilio compat. tū p̄pter cōdorem m̄ueū. tū q̄a ex sex folijs repandis constat. vt cordi primo deinde quinq; sensibz corpis ab omni cōtagio illibatissime caueatur. Et bene folia ista repāda dicemus q̄d p̄minēs et apertum significat. q̄a licet om̄is gloria filie regis abint⁹ q̄ntum ad scienciam exigatur. tū q̄a dominus i euāgelio iubet vt opa nostra ad exemplū luceāt p̄ximo rum necesse est vt cōpositio foſseca sensuū ad cōmēdācōnē virginis dignitatis ordinatissime famulet. Quod vtiq; de regina v̄ginū sanctus q̄dam eleganter afferat dicēs. Vic; maria etiam in corpe mulierū pulcherrima fuerit vtpote que cōcepit hne admixtiōe virili et peperit speciosum forma p̄ filiis hoīnū. tū ita ordinatissima fuit in moribus vt numq̄ eius decentissima pulchritudo quēq; etiam

facinorosissimum luxu ad concupiscen-
tiam saltem tenuissima temptacione
commouit. et hoc per spiritum sanctum
cooperantem in ea credimus et fate-
mur. quomodo enim aliter fieri potue-
rit non videmus. Igitur lector non
struere ut plene credamus non pige-
bit de gloriosa uirgine aliquod in-
serere locum per quod et ad amorem ip-
sius et dignam ueneracionem eius
sincerius accendamus. ¶ Iuue-
nem fuisse prope nostra tempora in ger-
manie partibus certa relacione di-
dicimus. Hic mortuis parentibus
puorum consilio de priuatis heredita-
tem preclaram in ludo tessarorum
et tabernis totaliter dissipauit.
Hic vagabundus et miser per priuam
ferebatur quod et si alias stultus ca-
stitatem tantum corporis conseruabat.
Quem quidam miles patruus eius
non modice miseratus obuium die
quidam alloquitur dicens. Male te
competit consobrine karissime
taliter oberare quod clatus genere
probum virum et magnum effi-
cere potuisses nisi te talis infamia
rapuisset. Cuius uerba cum qua-
si muliebria iuuenis derideret.
subiunxit miles. Est ne aliquid
care meus quod pro me facere tu
curares. Cui ille. Est utique. Cui
miles. Volo ergo ut gloriosam
dei gemitacem matrem salutes
quinquaginta vicibus omni die.

Cui cum cachinnando responderet
Hoc semel faciam et non omni die. pa-
truus insistit dicens. Hoc te fa-
cere omnibus modis oportebit
si quando te oculis misericordie
sue gloriosa uirgo respiciat et
pro tua miseria suum filium inter-
pellat. Ad huiusmodi uerba an-
nit iuuenis et recessit inde. Post
annum contigit patrum videre
iuuenem quem et si premissum
fuisset interrogat. Et ille. Ser-
uauim inquit et nollem me nullate-
nus non obseruasse. si emissus
enim michi est quod ante in uanita-
te mundana. Cui patruus cum gau-
dio dixit. Ergo in subsequenti an-
no seruiciu tuum casti matri in sa-
lutaconibus duplicabis. Et iuue-
nis. fiat inquit. Exacto autem se-
cundo anno reuersus est ad pa-
trum dicens. Jam suffragante
matre christi omnis recordia miseri-
cordie mei statim euauit et firmo
benefacendi proposito voluntatis
mee constantia stabilis. Cui pa-
truus cum lacrimis dixit. bene-
dicta sit pietatis mater. et tibi
quoque karissime gratias refero
quod salubri consilio credidisti. Ni-
chil ergo restat mihi ut anno pre-
senti propositum tuum scriptum expiar.
et si dignum inueniero condignas
tibi nuptias procurabo tu autem
medio tempore auxiliatacem tuam in

salutacōibz quinq̄gesime tercie
sedul⁹ honorab. **C**ōsentit iue
nis stabil⁹ iuētus est. **E**t euolu
to anno patruus qđ pmisit iu
ueni cōq̄fuit nuptias. **E**t istau
rato cōuiuio ex vtrāq; pte conue
niunt pntele positalq; mēsis ⁊
lotis maibus cū iam sponsus ⁊
spōsa cōmessua pntre cōsedissent
ex inopinato memor spōsus nō
dum se sponsionis debite saluta
tiones illa die gloriose virgini
occupat⁹ alias p̄soluisse. **S**epē
te surgens susuerat patruo vt
paululū iduciet ferula mīstrā
da. quo ānuente sol⁹ iuuenis in
trat thalamū soluit mēi casti
qđ voueat tanto deuotius q̄nto
se clementius p̄baueat exaudi
tū. **N**ec mora vbi extremā salu
tacōnē tercie quinq̄gesime iam
compleuit apparuit illi gloriosa
virgo. lucidior sup̄ solem tres to
gas in sua tunica. iuueni vnam
antecorē et duas laterales ostē
dens. **E**cce inq̄t salutacōnes tue
lēis aureis scripte q̄bus me in
tab⁹ quinq̄gemis sedul⁹ hono
rasti. ⁊ q̄mā in tuo corpe licet va
nus et vagus v̄ginitatem cōser
uasti. ⁊ mor te febas lenta cor
rumpiet ⁊ ad me die tercia sine vl
la carnis corruptione puenies.
Hoc dco gloriosa virgo dispa
ruit. **I**uueis autē egressus horta

tur ōnes letari epulari ⁊ gaude
re se vero appetitu comedē di de
stituti et ad p̄ns cū eis esse nō
posse. **S**ingul⁹ ergo ab mēsam
cōsedētibz et comedētibz iuueis
interū lectū ascēdit et facto p̄a
dio spōsam suam patruū et aī
cos in thalamū cōuecauit ⁊ eis
qđ sibi cōgerat v̄l dictū fuerat
iniciuit. **M**ortuus ē ergo iue
nis tercia die vt p̄dixit. spon
sa vero eius nulli postea nubere
volens in sancta v̄ginitate per
māsit. **N**ec mir⁹ si i tabz quinq̄
genis beatissima v̄go a p̄dicto
iuuene se dixit p̄ salutacōnē an
gelicā honoratā cum in tpe gra
cie q̄si anno iubileo electa sit ⁊
effecta nobile trachiniū tanita
tis. **U**nde venerabilis magister
adā canoicis sancti victoris pi
hus cū in dictāda sequētia. **S**al
ue mater saluatoris aliū t̄gmī
v̄ficulū edidisset. **S**alue mater
pietatis et totius tanitatis no
bile trachiniū. gloriosa virgo ap
parens ei ⁊ q̄si pro honoris lau
de satisfaciēs cogitāti eidē sup
plex et altissime huilitatis cer
uicem inclinauit. **Q**uid iteāto
de triplici quinq̄gesima i saluta
tione v̄sus āgelicā aue maria an
no ab incarnacōis dñi. **M**cc.
li. cōtingerit referam⁹. **V**idi et
cognoui iuuenem in brabancie

partibus gñosum q̄ q̄uis esset
tōliter seculo debet? bñ tñ vir
gini marie deuot⁹ cotidie tres
dictas quīq̄genas ī salutacōib⁹
exsoluebat. **I**nfirmatus autē ad
extrema pduct⁹ ē. **C**ūq; per ho
ras diei plurimas mortuus iacu
isset reuixit subito et sorori mo
niali q̄ iux̄ sedebat īclinauit di
cēs. **S**oror ecce redij cito abuo
ca facias sac̄dotē. **H**ic itib⁹ om
nib⁹ presbiter abuoct⁹ et ī marīa
cordis leticia palā oib⁹ cōfitef
dicens. **A**d tribunal casti iudi
cis apt⁹ cū ī trib⁹ marie a demo
nib⁹ acūsarer feratq; deberet
sentencia contra me. pñssia mē
casti rogauit filiū vt ad corp⁹
reduceret locū pñie susceptur⁹.
Nec mora. factū ē vt rogauit.
Unū de pcās eāt. p q̄ damnd⁹
eāt. decime. q̄s de bonis et agris
meis subtraxerā sac̄doti. **S**ecūbū
erat q̄ cū sodalib⁹ meis pisces
q̄dā religiosoz furtiue subtrax
erā. **T**erciū erat q̄ segetes et fru
ges pauperū cū canib⁹ venati
cis vagabūd⁹ destruxerā. hec cū
coram omnib⁹ loq̄ret⁹ q̄dam ex
mansuonarijs dixit. **E**t ait iqt
p̄ damno isto extremo damnd⁹
bus ematis cū nos oēs illud vob̄
puro corde remisim⁹. **E**t ille.
Hichi q̄dem vestra remissio ne
q̄q̄ suffecerat ad salutem. cū co

piofior essem vobis ī iniurijs re
fundendis q̄ vob̄ michi in iniu
rijs dimittendis. **E**t hec dicēs
restituenda damna x̄tin⁹ affig
nauit. sicq; disponēs vob⁹ et do
mū in spe et pace mirabili spira
tū exalauit. **H**inc de ipso ve
riculo salutacionis angelice ali
quid specialius attollam⁹. **P**o
tissimum enī laudis eius illd
euangelium reputamus in quo
eam decēssime paraniphus
gabriel honoauit. **E**t hoc quod
dam a cisterciētib⁹ mirum pla
ne miraculum recitatur. **E**rat q̄
dam emerite milicie veteran⁹
q̄ seculo et si tarde renūciās san
ctum cisterciēn. ordinem intra
uit. **Q**uesit⁹ autē a magistro
nouitiorum si sciret oracionem
dominīcam scilicet pater noster
negauit se nunq̄ scire potuisse
contestans. **Q**uid plura. **F**it la
bor inanis vt discat. **E**t cum nō
posset precepit abbas vt saltē
illi breuem angelice salutacōis
versiculum inuolarent. **Q**uod
et si multo diutino labore factū
est tamen. **C**um enim ad exhor
tacionem magistri sui ipsū ver
siculum iter prandendū ad vnā
quāq; buccellā fere ne obliuio
ni traderet tuminari ex frequē
ti et longo vsu tantū ī ipsa salu
tacōe mētis dulcedinē cōcepit.

ut cordi eius et oī sola memo-
ria matris casti tūq; alias ad-
uocat⁹ indelebiliter adhereret.
Contigit ergo ut post aliquāta
ānoꝝ circula veteranus ille de-
uotissime moreret et sepeliret^r
in cymiterio inter fratres. **M**ira-
res. De tumulo eius nō multo
post a parte capitis arbor nasci
ignoti generis visa est cuius fo-
lijs lēis auris insignita. aue ma-
ria gratia plena notabiliter sin-
gula cōnebat. **Q**uōd ubi notum
fuit dyoclesano pontifici ad locū
venit miraculi radicem arboris
per effossionē diligētem scru-
tatus est et eam de ore vet. āni
illius cētum habere probauit.
Nō mora ubi diuine ofisionis
arbutula debitum officium ex-
secuta ē in oculis omīū atruit et
defecit. **Q**uiaq; ergo matra
casti cupis esse deuot⁹ salutati-
onem istā frequēs et deuot⁹ in-
gemines. nec credo q̄cūq; ḡtius
illi vocalis laudis offerat. **P**ro-
inde fateor a me q̄situm q̄d i ip-
so versu salutacōis āgelice au-
dieret letius mē casti. **E**go autē
nichil ambigēs mox respondi.
letātē q̄dem audisse v̄ginē gra-
cia se plenā. secū dominū maie-
statis et se in mulierib; idest pre-
cunctis mulierib; b̄ndictā. s; in
eo mariā graulātius exultasse

p̄fido in q̄ audit fructū ventris
sui singulariter b̄ndicta. **Q**uid
mirū? Ipsa dilecto suo. et ab eā
cōuersio eius. **B**enedictū autē
idest bono addictū. vel b̄ndictū
idest digne dictū dicim⁹ fructū
eius. q̄a ip̄e malo pene crudel^r
mōtis addict⁹. bono addictus
sedens i potiorib; patris. **U**nde
per p̄phetā dicit^r. **B**enedictus
omnis q̄ pepēbit in ligno. qui
v̄tiq; cast⁹ fuit. p̄pter q̄d et de⁹
exaltauit eū sup omne q̄d ē. et
donauit ei nomē q̄d est sup om-
ne nomē. **B**enedict⁹ etiā dicit^r
q̄h bonus dict⁹ q̄a nemo bonus
nisi solus deus. et hoc essentiali-
ter ut in nomine eius oīe genu-
flectat^r celestīū terrestriū et in-
fernoꝝ. **Q**uocācs ergo castum
b̄ndicimus fructū vteri v̄gina-
lis bonū simpliciter vel bono ad-
dictū dicim⁹ et in hoc mariā po-
tissime credim⁹ ḡtulari. **P**roter
ea remiscor me adolescētulū ad-
huc vidisse piter et audisse pie-
temeāriū quēdam i hac senten-
cia s; nō per eadē v̄ba de mariā
cristi matre locūtū. **E**āt autē
inter religiosos quosdā spiritu
mire feruētes sermo mutus de
maria. **A**lius s; me uāgelīū luce
specialiter extollebat p̄. de iōsi-
tatem eius ubi in sermone āge-
li sit turbata. **A**lius prudēciam

ei⁹ et cōstāciā vbi seābandā se
 aubiēs modū cōcepōis inq̄nt.
 atq; alius huilitatez vbi an al
 lā se vocās cū tñ esset dñā āge
 lozum gabriel assertiomib; obe
 diuit. Tunc ille pie tēmeātus
 obortis lacrimis auz applausu.
Et ego inq̄t meā dicā sentēciā
 de dulci matia. Nichil illa stul
 tius in creaturis iuenit. Cūq; i
 hoc oēs pañter attoniti stupe
 mus. an ignoātis inq̄t qd oēs fe
 re totaliter peccatores vbi post
 lapsum surgere ceperint deum
 vltionum ⁊ vniūsitatis dominū
 formidantes ad matrem eius
 quasi propiciatorium pietatis
 confugiunt et eam vt vere recon
 filiaticem carius amplectun
 tur. **R**ec mīz qā circa frequēs
 ministeriū satagere nō deficiat
 donec p̄digos filios reconciliet
 vite patris. **A**t illi clemētissimū
 patrē sup se peitētes auz āgel⁹
 vt viderēt exultātem fere post
 modū reconciliatū obliā te
 nerame nimiz i pñ patris oscu
 la p dulces lacrimas resoluūt.
Aubias lector si micatus. auscul
 ta. **V**erissime ⁊ exp̄tissime didi
 ci. **Q**uid mīz mē. **Q**uid mīz o
 bona dñā p oīa. s; popam⁹ est
 ille. **D**ulcis per oīa tu. s; v̄etas
 tui fruct⁹ oī suauitate iocūdiōz.
Qūto enim altior tanto suauior

fruct⁹. **P**lane et si pie tēmera
 rius ille. tñ verissime dixit. nich
 il i creaturis stultius maria pos
 se iuenia. **B**emignissima mē
 ne viro illi vel mī i tuo assultu q̄i
 tēmeātis idignetur. **N**ec dicēs
 o dñā stult⁹ fact⁹ sū. s; me coegi
 sti. quī ymmo xhemētior amor
 tui. **V**erū vt seriose loquar de te
 inq̄ sancta virago nō te minns
 deuit in reconciliatōez peitēci
 um stultā dicit qd filiū tuū vt sal
 uos faceret cōdētis quē paul⁹
 stultescere patris sapiēciā p̄bi
 cauit. **C**ert⁹ sū pia mē et dñā q
 nullū i reconciliatis amicitie pa
 teris detamentum cum erga fa
 uorem tui remissiores existūt.
 vt in amorē filij tui plenius tñf
 fundatur quin potius omnimo
 de tibi dulciores sunt q̄to illi
 fuerant gratiores. **S**ed et il
 lud referamus quod cetera valde
 et indubitabili relatione didici
 mus. **I**n partib; lumbardie in
 domo quadam fratrum predica
 torum apud granum ciuitatem
 de gloriosa matre cristi miracu
 lum accidisse. **D**euotissimi fra
 tres sub sincerissimo precere er
 ga beatam virginem erat in ora
 tionibus deuota et infusi sepius
 lacrimis diuine cōtemplatōi va
 cabāt. **A**ccidit aut vt qdam ma
 gis sedulus secedentibus alijs

vel ab studiū vñ ad q̄etern dies
qñq; noctes cōtinuaret in preci
bus. **H**ic gloriose v̄gini specialis
sime deuot⁹ et supplex speciale
ab ea meruit solaciū obtinere.
et cōgīt vt eo solo ī ecclesia re
manente altaris aruitū luce io
cūdiffima circūfūdi et ei super
altare gloriosam v̄ginē cū ipsa
sua nobilissima prole īauditis
vultū et formatū scematibus
apparere. **S**up eos aut in modū
stellatū septē globi ignei radia
bāt. **H**ec vt vidit frater timuit
fantasma q̄p ī signū v̄tissime
visionis solacio miābili et intel
lectuali lumine repleter. **D**ixit
ergo cū magna reuerētia cordis
et lacrimis. **O** gloriosa mater
et domina nō sū dign⁹ solus vi
dere que video. **R**ogo suppliciter
vt si es v̄re mē casti vt sentio
appareas p̄ori nostro appareas
et totū cōuētū q̄ vīa sunt serui
tui et tue gr̄e feruētissimi dile
ctores. **H**ec vt dixit mē pieta
tis ānuīt et toto cōuētū scema et
formā p̄orem aperuit. **E**t vide
lectōr miāculū cūctis seculis īau
ditum. **N**eferebāt fratres q̄ hoc
viderūt q̄ illa visio imaginaria
q̄dem fuit s̄ ex certis grossis et
circūscriptib⁹ lineamētis
corpis non cōstabat. **E**t autem
compacōne aliq̄ et h̄ p̄p̄a nō v̄ta

mur. cōpus illud apparet dya
phanū videbat. et tamē tā pro
ptiā tā excellēter egr̄a gīa īgere
bat formā ocul⁹ ītūcū vt nich
il iocūdius nichil capabilius vi
dere posse a mōilib⁹ videretur.
Hec vidētes fratres crebrius so
lito precib⁹ et fletib⁹ īstebāt.
et orabāt benignissimā matrē
vt secūdo et tercio fratrib⁹ appa
reret vt si forte p̄mo dyabolica
fuit illusio. in noīe sancte et īdi
uīdue trinitatis frat⁹ p̄cū ī
stantia fugaret. **A**t q̄mā nulla
casti cōuētio vñ matris eius ad
belial. secūdo et tercio s̄m formā
p̄aus dictā toto se cōuētū glori
osa dī genitrix demonstrauit.
Facta aut sunt hec in iūcio fere
ordinis p̄dicatōrū vt in tali et
tam speciali miāculo regina mī
sericordie sibi h̄p̄i debituū ordi
nē approbaret. **¶** Vidi in brabā
cie p̄tib⁹ cisterciē. ordinis mo
nialē in qua cōūsa de iudaysmo
opus digne marie matris casti
gloriosius exercebat. **A**nnoꝝ nō
plene qñq; in domo pentū iude
orū abuertere cepit aīmo. cir
distictio nominū heret iudeoꝝ
piter et cristianoꝝ cū vnus vul
tus atq; loq̄le homines essent
vtriusq; gentis. **M**ira talis pu
elle discretio īherebat. tamē vt
postmodū tetulit auidi⁹ audiēti

cordi ei⁹ magis castianū q̄ iu
dayā nomē. et specialiter bte
marie nomē letabat⁹ audire cū
castiani aliq̄d inuicē petere vel
iurare solebāt. **F**urabat autē s̄b
vtraq; asella panem de mensa
parētū ⁊ pueris occulte mendī
cis partiebat⁹ vt regādo sibi
marie nomem audiret. **I**n hīs
ergo de tēpore i temp⁹ mīre p̄fi
ciēs ita sagaciter laetabat⁹ vt
neuter parētū aliq̄d sup cogita
tu filie adūtere potrāt p̄ audire.
Cōtingit autē vt parētes ei⁹ a co
lonia i louaniū brabācie opidū
cū filia deueirent vbi aq; succel
su temporis in domū cuiusdam
preclari p̄sbyteri magistri t̄y
neci noīe cum castianis pueris
aduēisset et eā ex noīe nouis
set p̄sbyter eamq; venire libē
aus ad se frequētius adūisset.
interrogauit eam dicēs. **V**is ne
rachel karissīma fieri xp̄iana.
Et illa volo iqt. dūmodo erudi
as me q̄d sit fieri xp̄ianā. **T**ūc
p̄sbyter vt vir scūs mīre gau
sus in spīitu sentiebat de puel
la futurū nescio q̄d diuinū. **E**t i
cipiēs a cōstitucōe mūdi cepit il
li scripturas exponē p̄ q̄s fides
casti v̄l ipse cast⁹ h̄gificari pote
rat v̄l oīdi. **Q**uaz expōsitiōnes
vt ipsa met dixit ita itegro sen
su in illa etate sex ānoz tūc ⁊ di

midij. discrecione spiat⁹ ita lex
it vt raro opoeretur p̄sbyterū
tacionem aliquam ita rare. **D**ec
etudicio fere per annū dīmidi
ū p̄durauit occulto abita. p̄ quē
furtiue et oportune raptaz puel
lulā edocebat. **E**t vide amīatio
nis insignie p̄bīgiū. **R**ūq; rach
el auditu verbi dei sciam pote
rat vel lassari cū tñ p̄sbyter ⁊
martha mīstra ei⁹ mulier religi
osa et prudens valde ambo fre
quenter lassari sibi inuicem suc
cederēt in docendo. **Q**uid pluā.
Mox vt parentes i filia ceperūt
aduertere cogitatum conuenien
tibus iudeis pluribus conue
runt in hoc vt missam filiam de
louanio vltm tēnū sponso trade
derēt arcius conseruandaz. **E**d
vbi puella cognouit p̄sbytero
cum lacrimis idicauit vt si illā
eadem nocte non raperet et ca
stianam efficerz. perditā esset
in perpetuum ⁊ confusa. **Q**uod
audiens p̄sbyter puelle prece
pit vt ad solitū auditum sūmo
mane veniret. **Q**uod cum iam
ctanter ānueret de vespere ma
tra ei⁹ dixit. **P**er me mater vo
lo ista nocte iacere. **Q**uod dum
simplex puella dixisset et diu
us tēnuisset m̄. consensit tādē
eidē super ceruical ad pedes su
os lectulū p̄cipiēs preparari.

Iacente ergo puellula vsq; ad mane et obliuiscēte penitus qđ presbitero p̄cedēti nocte p̄mise rat astitit illa glorioſa mē manā in habitu cābido sup̄ niuem et offerēs illi v̄gā splēdidā quā gestabat dixit. surge katheria et iter arape. gādis enī tibi restat via. **H**ec illa dicēte rachel v̄gam apprehēdere credēs de lecto cecidit et exclamauit. cuius clamore excitata matre et q̄rente clamoris causā filiaq; cauci⁹ dissimulāte mater p̄tin⁹ obdormiuit. **E**t rachel surgēs ad ocltū locū presbiter⁹ mox iuenit. **Q**ui leuiss affūp̄it eā et venit ad mōsteriū qđ p̄tū dominaz dicē qđ erat ab leuā dimidiā dicte ville et gaudētib; cunctis baptizauit eā nomē katherine imponēs ei qđ vocata p̄us fuerat a casti matre. **S**tatiq; habitiū ordīnis induit baptizatā. **R**ec mora vt audiuit pater et amici eius qđ gestū ē cōsternati sūt. **E**t p̄ducē dominū tēte et p̄ episcopū leobien. tādē p̄ papā honoriū datus maximis pecunijs laborabāt vt ifea etatem legitimā filia ablata p̄ntib; redderetur. **Q**ue si i domo p̄ntū vsq; ad duodennē etatē pseueraret in fide suscepta tūc iuste castiano nomini reddi posset. cogitantes

neq̄ssimi medio tpe ifantilem animū facilliter deflectere posse vt ad natua parentū vota rediret. **P**orū fraudulēta conamina pro chdoloꝝ multi magni et lēta via pecūia suscepta seuebāt. pro quo presbiter supradict⁹ nō mobice tabulat⁹ solū castū et mēz ei⁹ que auctar fuerāt hui⁹ facti multis lacrimis iuocabat. **M**ira res et vsq; in presens auctis secul⁹ iaudita. **P**etijt a presbitero ad ōnem citacōnē et iudicē se puella deduc. forsā inq̄t iudices flectenē etate et ad mei piaciū mouebūt. et factū ē vt petiuit et dixit. **E**t enī qđam die apud leodiū venit cōm episcopo clericis et magnatib; diuhs aduocatos et iudices tā et stāti qđ veridica ratione confudit et mouit vt vices vlulancū et clamancū aq; lacrimis pre stupore in ecclia sancti lambti a locis bistatissimis audiretur ita vt omnes manifestissime discerēt et viderēt in tā epili etate diuini spiritus sapientiā p̄ualere. **P**hic post ānos duos cessatū ēa litis iuris et aliud deceptōis tendicūlum prepatum. iuuenis elegantis forme iude⁹ cōduct⁹ ad hoc venit ad mōsteriū supradictū in qđ puella eāt simfaro aio baptisma suscepit. **Q**ui cū se fingeret

mīro modo ut puelle q̄si cognate
sue gracia et uicōis loq̄ posset.
dicebat enim plus sup oīm ser
monibz michi cognate uerbum
salubrius impamet. **I**lla tñ ut
michi retulit iterius discerne
bat fictū ad fidem iuuenē acces
sisse. et ideo nec prece nec pretio
nec ulla obediētia flecti potuit
ut solū vbum iuueni loq̄retur.
Hec ut viderūt iudei misera cel
sauerūt ab illa. **I**uueis autē ab
vomitu ē reūsus. **H**anc postea
tāta ḡtia potui vidim⁹ ut nich
il ea serenius videri posset. **C**ū
qz nobiliū parētes cū multa am
bicōne venirent videre filias et
cognatas. hec cōm ymagine b̄tē
virginis veniebat et gracioso
vultu dicebat. **A**lie sorores n̄re
momiales a matribz et amicis
solatiū habēt et gaudiū ego au
tez paup̄cula pupilla et ī bigna
ad te dñam et cognatā meā fidē
ter accedo. tu sola pre oībz esto
m̄i refugium et solamen. **E**t hec
dicētem q̄s dubitet eā a misera
cordissima pietatis matre sola
tio defraudari. **N**ō te decz o do
mina tuā carnē tuū sanguinem
spernere. de cui⁹ gñe ut rosa de
sp̄mis orta est. liliū de tribulis
glatu. **E**t qm̄ de iudeis sermo
exortus ē de cōuersione cuiusdā
iudee alterius rem nup gestam

miābilem testam⁹. **E**āt ī par
tibz theutonie mōsteriū vginū
quo bellorū euentu funditus de
structo ab dom⁹ parentum mem
ales redire cōpulsē sūt. **Q**uātū
vna pulcherrima agnes nomi
ne vbi ad patrez militez redijt
abeviolētz et opp̄ssa mor̄ ip̄reg
nata fuit. **A**d partū ergo appro
pinquās anxia fugit ad deuia
et partu edito adē dyabolus in
specie mōchi q̄ se ei⁹ solitimum
cōtestās et osciū facti ei⁹ dixit
ad ciuitatem et q̄si pre tristitia
et spēntem. **N**e tu karissima p
partū editū cū patre et parētibz
confundaris paruulū ī stagnū
primū pice. si enim vixit la
tere non potest. **T**ūc mē mīro
certaminis pōdere fatigata tūc
post lacrimas post dolore vicit
erubescēcia mēnū pect⁹ et mor̄
paruulū subm̄sit ī stagnū et sta
tū dyabolus ad mire tabescētez
dolore cōiecit. **I**nq̄t oīm femi
narū miserama qd nūc restat.
Melius est ut sine scandalo tui
et tuorū in grauiori mortis perī
culo. facta michi confessione in
aquā aqz filio te subm̄gas. **H**oc
audito iclamans mulier exhor
rescat et gloriozā vginē m̄rez ca
stī iuocat et tra dyabolū adiuta
cē. **H**ec moā vidit demonē cū fi
mo et fetore teterimo disparētē

et mox effusa i laudem matris
casti ad spem meliorē in pte
et lacrimis confortat. **V**enit er
go in primā ciuitati m et hēspi
no suscepto ab honesta matro
na locata est ab eadē cū quadā
iudea sam noie vt eius paruulū
enutaret. **M**ansit ergo annis
qñq; cū eadē iudea in tanta cor
bis casticia vt vix eam q̄s pos
set videre cōdētem. bis i pane &
aqua per ebdomadā ieiunabat.
Interū domine sue iudee de fide
casti et bonitate ac pietate ma
tris eius vt eāt femina prudēs
et eloquēs predicabat & sensim
cor illius vba edificatiā & effica
cia penetabāt. **C**uius hortatu
orationē dominicā & angelicam
salutationē addiscēs. castū et
matrem eius cotidianis precib;
inuoabat. **H**inc factū ē vt nu
tar ipsa quidam fratri ordinis
predicatorū nomine conrado con
fessa mitteret ad papā. **O**bten
ta ergo absolucōne ad patriam
est reūsa et accelerauit visitare
iudeā dudū dominā suā. **C**uā
illa gratulabūde valde suscipiēs
rogauit fessā q̄scere super le
ctū. **A**t vbi vespere iudeus venit
et cognouit hāc esse nutricem
q̄h in furā raptus suspectā eam
quasi perūtracē sue vxoris ha
bebat. **C**erte inq̄t male venit

huc ihibiatop. ista iā occidam
eam et mox extracto campulo
inuadit dormiētē et trā dicit
ei vulneā citra vel itra cor. **E**cce
viso iudea hōruit et itrans tha
lamum obserauit. **H**inc noctis
medio facto signo iudeus syna
gogā cū vicinis intrauit. iudea
autem post luctū obdormiēs in
sommis vidit glōriofissimā do
minā cū duabus puellis ab occi
sam mulierē intētam et ex tra
bus pīridib; quas ferebat vñā
quāq; vngume salutari i rēdiui
uū statū mortis vulnera reducē
tem. **I**ntuere lector. mirāre mira
culū. **I**udeus mane rēdiens oc
cisam feminā non iuenit. et de
batq; q̄ vxor sua cadauer mor
tū subterrasset. hoc idē m de vi
ro vxor illuc scēte die credbat.
et super hac re nec q̄s alt p re
quisiuit. **V**ix dies .xl. comple
ti sunt & ecce venit mulier per
egana iudeamq; et virū ei ex
parte agnetis occise officiofissi
me salutauit & abiit. **T**unc iude
us vxori ait. **C**uid est q̄ illa vi
uit? **R**ūq̄d occidi eam. **C**ui vx
or. **P**otens est inq̄t cast⁹ dmi
nus eius mortuā suscitare. **E**t iu
deus hoc est ait qd semp timui
q̄ te apastatā duceret in erro
rem. **N**ec moā. hec dicēs opte
hēbit vxorē & i thalamo duob;

annis reclusit obstructa. **H**inc accidit ut ab remotiora recedente iudeo vxor euasit et cum duobus paruulis tertium gerens in utero ad ecclesiam fugit et cum gaudio fidelium qui eam ditissimam et honestissimam nouerant baptismum suscepit. **H**anc postea duo filij eius adolescentes et una filiatum secuti sunt et fidem alacriter susceperunt. **M**ansit autem post baptismum cum filiis dicta dudum iudea in coloniensi diocesi mutato nomine uota gertrudis et inuenit agnem quondam nutricem suam ibidem manentem et de consuetudine eius inestimabili gaudio gratulatem. **Q**uesiuit ergo ab agnete gertrudis quomodo reuississet. **E**t illa mirata subleuit dicens. **Q**uare nunquam mortua suscitaretur. **A**d hec stupefacta gertrudis. **V**ere inquit vidi quod tunc me us tribus vulneribus aultro confodit occidens. **E**t ait. **N**ouent castus omnipotens quod in somnis tamen me vidi et non sensisse videbar occidit. **H**anc vero offensam vixit tamen manifeste precogitans omnibus insalutatis recedere festinaui. **R**ec mora. gertrudis apprehensa veste circa collum agnetis lacerauit eam simulque allicium quo induebatur ad carnem usque ad pectus medium et inuenit manifestissimas trauul-

nerum cicatrices. **M**anifestata sunt hec archiepiscopo coloniensi domino conrado. **M**ortua est enim in maria penitencia et feruore spiritus. **A**nnus secutus. **M**.cc.lxx. eo tempore volebatur quo ipsa agnes a iudeo occisa est et per gloriosam casti matrem et virginem suscitata. **G**ertrudis vero supstes est miro fidei colore succensa. **Q**uam de iudeis mentio facta est miraculum celeberrimum refert quod anno post ab incarnatione domini. **M**.cc.lxxi. factus est in villa theutonie forche nomine. **C**ontigit autem ut quidam malignissima vetula iudeis familiaris effecta puellam eis annorum vii. orbatam pareret unde ret occidendam. **H**anc igitur in secreto super plura parua lintheamina obstructo ore eius in omnibus fere iuncturis membrorum incisioibus vulnerauerunt maximo conamine sanguinem exprimentes et in ipsis lintheaminibus diligentissime receptantes. **H**anc autem post tormentum defunctam iudei in aquam fluidam prope opidum proiecerunt et super eam congeriem lapidum posuerunt. **T**ertia autem vel quarta die per manum erectam ad celum a piscatoribus est inuenta et in opidum deportata horrentibus et clamantibus populus ab impijs iudeis tantum flagitium perpetratum. **E**rat autem in

vicino marchio de babe q̄ mox
audito t̄to piaculo puenit ad
corpus statimq; erectū rehens
tendit man⁹ ab p̄cipem q̄h
vindictā sanḡnis v̄l forte mise
ricordiam implorat. Post ho
tamvero dimidiā iterū se depo
suit defuncti more supinā. Abdu
ctis ad hoc spectaculū ip̄is iu
deis statim iterperūt ōnia vul
nera corporis et in testimoniū
nephande necis copiosū sangui
nem effuderūt. Mox clamor vul
gī ad sydera tollit et in vindictā
zeli totaliter aīatur. Ex q̄bus ī
dicijis capta est vetula et cōiuncta
maxime cū filia ei⁹ paruula om
nia prodiderūt quia a puero et
ebrio extorq̄uerat. Iudei q̄
q; capta sūt q̄ in puellam man⁹
nepharias extēderūt. rotatiq;
et suspensi sūt cum vetula. duo ve
ro se mutuo iugulauerunt. Hec
nob̄ ordinis fratres predicator
repper⁹ et egibi⁹ sicut illi q̄ ī vil
la fuerūt post traditū quo hec
gesta sūt vāciter retulerunt.
¶ Hinc igit̄ vident̄ est cur iu
dei s̄m cōsuetudinē in ōni p̄uin
tia quā inhabitāt xp̄ianū sang
uinē sūbant. Certissime enī re
peritū ē qd̄ ōni āno in q̄libz p̄
uincia sortes mittunt que citas
vel opidū xp̄ianū sanḡnē alijs
ciuitatib⁹ tradat. Constat qd̄

ex sancto euāgelio qd̄ pylato la
uante man⁹ et dicēte. mund⁹ sū
ego a sanḡne iusti huius. iudei
imp̄issimī clamauerūt. **¶** Ag
uis ei⁹ sup nos et super filios no
stros. Sup q̄ b̄ssimus aug⁹.
in s̄mone quodam q̄ incipit. in
cruce. inuere videtur. qd̄ ex ma
ledictōne patētū aīrat adhuc ī
filios vna facinoris p̄ maculam
sanḡnis vt per hanc fluidam ī
portune ples impia in expiabi
liter cruciet̄ q̄sq; se reat; sang
uinis xp̄i recognoscat penitens
et sanet. **¶** Preterea audiui quē
dam leātissimū iudeorū n̄is tē
poribz cōuersū ad fidem dixisse
quēdā q̄h p̄phetā eorū in extre
mo vite p̄phetasse iudeis. Cer
tissime nos inq̄t scim⁹ nullo mo
do sanari nos posse ab illo q̄ pu
nimur v̄reūbissimō cruciatur.
nisi solo sanḡne xp̄iano. Quod
vbū cecī supbi iudei et imp̄i ra
piētes induxerūt in ōni āno. in
ōni p̄uitia fūdendum sanguinē
xp̄ianum. vt tali sanḡne cōua
lescat. **¶** Et addidit. male inq̄t ī
tellexerūt verbū sanguinē intel
ligentes castiam cuius libz. sed
proius illū sanguinē qm̄ in sa
lutem peccaminū cotidie sūbiē
ī altari. quē q̄cūq; v̄m ouersus
ad fidē casti sūpsent vt deant
mox sanari ab illa maledictōne

paterna. **M**agistro richardo
noemāno viro p omnia lēato et
pio naritate cognoui. h et i scrip
tis cuiusdā fr̄is ord̄is predicatorū
in beluato legisse me meini.
Quēdāz i noemānie partibz vi
rū flagitiosū valde et ipiū fuisse
suis temporibz rapinis et cedibz
hoīm debachātem. quē inimici
sui i decliuo mōtis cuiusdā dep
hendētes āputato capite peme
rūt. **C**ui⁹ caput abscisū trāco cor
poris i loco manēte in vallē sb
iacentem deuolutū est clamans
horribiliter p hec verba. **V**irgo
sancta maria da vñ cōfessionē.
hoc nō paucis horis iēssanter
capite clamāte vn⁹ inimicōz pro
sacdotē auerit in villā. **P**enit
ille. h appropinquare nō audēs
nisi relatū caput suo corpori cō
paginaret. **Q**d vbi factū ē ad
uēit presbiter. sedit. et loquēte
capite compaginato cōfessionē
illius audiuit. **I**n fine ergo con
fessiois presbiter inq̄rit dicēs.
Miror in miāculo de te fr̄o sup
ōne miāculū qd audiui. **E**t ille.
causa inq̄t miāculi hec ē. **A**udi
ui adhuc iuueis qd q̄nqz quar
ta; feriā ā sabbatū i honore glo
riose v̄ginis marie ieiunaret. ve
ram cōfessionē aīq̄ ab hac vita
discederet matas casti p̄cibz
obteneret. hoc vt audiui i omni

scēlestissima vita mea dictū ie
iuniū obseruauī. alterius boni
nichil aliud feci. hoc sac̄des au
dito miratus est et statim hoc
dicētem et contentē; absoluit
spiritū d̄iunct⁹ efflauit. **N**ota
ergo lector me nō credere esse re
gulā necessariā sup hoc et in di
ctis feriis ieiuniis efficacem q̄
q̄ gloriola v̄go in isto peccatō
tale voluerit miraculū d̄mōstra
re vt sedulos dilectores suos iu
uādos a se et honozādos alius
cōprobarz. **S**cio tñ et cert⁹ sum
q̄ in multis dictum ieiuniū effi
caciā habuerit salutarē vt i fine
cōfessionē v̄rā haberent et ar
cius peniterēt. **I**n germanie
partibz circa annū ab incarna
tione d̄m̄ni. **M**cc. xxix. glori
ose v̄ginis marie assumptio so
lemnis instabat. **M**issus ergo
frater ord̄is predicatorū religi
osus et feruens valde ad stacio
nem quādam inbictā solēmiter
predicare. v̄it mane ad fluviiū
q̄ melius eāt loco stacōis et loco
frat⁹ et nō inuēit aliquē q̄ eū in
naui tñsponeret vt solebat. **I**n
gustiat⁹ ergo non modice pre
dicandi tempore iam instante
nec locus erat transire per pon
tem eo qd finū amnis extende
bat. in castū et matrē eius fido
corde cōsus cū p̄ce supplicia capā

ordinis exposita; super undas
liquidas explicauit signo crucis
edito relesbit desuper et ficcis
omnimode vestib⁹ p'transiuit.
frater vero locus eius t'm mira-
culū amiat⁹ nec se q̄ ausus na-
uem ad t'ra'seūdū diu postmodū
expectauit et transiuit. **S**imi-
li modo frater eiusdem ordinis
predicatorū vir deuot⁹ et bonus
in anglia transiturus rogauit
in portu dominū nauis ut se et
secū in nauis locū reciperet prop-
ter deū. **S**i ille nec deū timuit
nec fratrem reuerit⁹ est. h̄ subla-
to velo nauigauit a portu. **T**ūc
frater angustiat⁹ gūiter. regēs
enī erat negociū t'ra'seūdi. post
oraciones et lacrimas fiduciam
mente cepit et ad sequendum
fratē locū exhortatus iter vn-
das p'fundi maris tinctis tantū
in sūma extremitate vestigijs
ambulauit. **N**ec moā. vbi nau-
ta retrosperit exhortuit et fra-
tres mor cum velocitate nauis re-
flecta suscepit. veniāq; petens
cū lacrimis indulgēciā impetra-
uit. **V**idi homines fide dignissi-
mū q̄ fratē eūdē ambulātem
in fluctibz vidit et michi ī mag-
na deuotione obortis lacrimis
enarrauit. **I**n ordie cystercien-
specialiter debito v'gini glorio-
se multa valde facta mirabilia re-

ferunt q̄ nōnulli ex eis p' scrip-
ta digna memorie tradiderūt.
nos tamen vnū qd nostro cōta-
git tpe licet forte cōscriptū sit
referam⁹. **F**onij claustr⁹ iph⁹
est nobilissimū atq; diuissimū.
Contigit aut vt ī obnubilacio-
ne celū tempestatem aens gra-
uissimā minaret. que et facta ē.
Spatis ergo chorus cōitibus
vnde q̄q; per aera sequūt et ful-
gura. q̄ vt viderūt mōchi certa-
tim ad ecclesiam fugerūt vbi
cōuentu totaliter ī choro agre-
gato vidēt patre et specialiter
claustro p'culū iminē. inheāt
altissimis v'cibz. **V**alue regina
misericordie. etc. **E**t cū venissent
ad illū locū antiphone. **E**ya er-
go aduocata n'ra illos tuos mise-
ricordes oculos ad nos auerte.
subito vehemētissim⁹ ventus ab
occidēte veniēs cū horribili fra-
gore tonitruī fenestras ecclesie
vitreas cū tanto ipetu totaliter
dissipauit vt ecclesia firmissie
solida corruere videretur. **N**ec
moza. vbi ī tanto discrimine sa-
tis p'terit⁹ quēt⁹ flexit genua
et illa v'ba antiphone cātavit.
Et ihesū benedictū fructū vn-
tas tui nobis post hoc exilium
ostēde. **S**tati ymago crucifixi q̄
media stabat iter chorū mona-
chorū et quersoz fratru quersa

ad orientem vsus chorū mōchoꝝ
reflexa est. **E**t ut michi a mona
chis dictū est oīa naturā pictu
re oculos aperuit et mox oīs tē
mox sublata tēpestas cessauit.
Quis ergo ī tāto miraculo non
obstupescat. **Q**uis non videat
et plene collaudet illāz misericor
die patronā et mēm q̄ speciali
pūilegio cūsto potest impare et
filio reconciliare miseros quos
nora pscipserat vt bñdictum
Ihesū fructū ventris sui illi ī sa
lutem oīdat q̄ ventur⁹ est repro
bis incōdenacōnem. huius fru
ct⁹ gratia mirū accidit qđ sub
iūgo. **E**rat frater wolter⁹ no
mine ordinis predicatorū de me
senboꝝch vir nobil⁹ et religiosus
valde q̄ p̄bēda cathedral⁹ ecclē
ī treueri derelicta necnō et alijs
possessiōibz magnis sub ānis
etatis sue. xvi. predicatorū ordi
nē ītrauit et itm sciētia et religi
one p̄fecit vt p̄or in multis domi
bus et lector ī ordine magnifi
cis haberet. hic a quodā p̄ci
pe īperij vocatus multa istācia
venit vt ei ad salutem cōsuleret
et ei cōfessionē audiret. **P**re
cēdēti aut nocte q̄ p̄ciapē de ma
ne auditurus erat meū ī thala
mo vno ī domo iacebat. **I**n tem
peste aut noctis salēto clama
re valide cepit q̄h ī somnis. bñ

dict⁹ ihesus fructus ventris tui
quo mirati sumus panter et ga
uisi. **M**ane facto conueni secre
us dictum fratrem quid sic cla
mans valide sompniaffet. **Q**ui
respondit. **I**n consuetudine in
quit duxi multis annis vt ī sa
lutacione angelica nomen ihe
sus addam dicens. **E**t benedi
ctus ihesus fructus ventris tui.
Hinc nocte ista factū est vt ne
quā ille hūani generis inimic⁹
inuidens salutē principis quem
auditurus sum strangulare me
voluit et ego in solitam salutaci
onis vocem pauid⁹ exclamaui
et hec dicēs abcessit. **S**imile
q̄z accidit michi aīz illam nobi
lem iuuenulam relictam frēde
rici filij comitis de vienna a seu
lo reuocassem et ad aīsterā. or
dinez adduxissem illaqz p̄mo
grauissimis demonum īsultibz
pullaretur vidi q̄ dyabolus a
dextris eius stabat et eam ad
se foratē trahere conabatur.
Ego autem ex aduerso stans et
eam a vniū re trahere non va
lens clamaui audientibus fra
tribus qui mecum eānt. benedi
ctus ihesus fructus vētris tui.
Nec mora iuuenula liberata
est et in ordine p̄stitit. tantūqz
profecit q̄ abbatissa effecta est
et custos collegij virginalis.

Hic idem frater est qui nobilissimā illam puellā comitis de vienna ut postea dicemus ad statū vite perfectissimū adduxit et in miris et iauditis tribulacionibus lacrimis et precibus cōtinuis assiduā cōservauit. **R**etulit quoque michi frater ordinis predicatorum de cuius veritate et sinceritate non dubito miraculū de gloriosa xpi mēte maria plane pñssimū. **V**ir quidam longo tpe deuotus deo ordinē alterciē inuēnit in quo et si diu sancte vixit tamē tandem dyabolo temptate deuictus in peccatū cecidit et multis per hoc occasione scandalī dedit. **P**ro quo ut in illo ordine cōsuetū est grauissime tribulatus ad cor tñ cum amarissima penitentia rediit et se ad gloriosam casti matrem in precibus et lacrimis cōtulit. **I**n magno igitur luctu per tps nō modicū positus tandē die quadam orauit et captus in excessū mētis gloriosam vginē vidit et ī brachio ei⁹ quasi lactētem puerū paruulū super omnē pulchritudine; speciosū. **C**umque videret p se matrē supplicātem instabat ille se a peccato et tribulacionibus liberari et ad gratiā pōis vite restitui. **S**ed cū puer qñ remittens vulū auerteret et mater ecōtra puerū ī al-

teta brachij pte transferret ut cōmodius vulū eius vultum sue benignitatis iungeret illeque iter vultum auerteret et auersū mater frequēter regere; tandem post mīā et piā supplicacionē euicit mater in filio et vultum eius ad pīculū serenaui ut peccatū hoī ad indulgēciam et statū prioris vite ad grāciam condonaret. **Q**uid miri. **M**arie enim speciali pūilegio cōcessū ē ut sūm pphetā utrūque arguere posset et manum ponere in ambobus. **Q**uod in libro de naturā rerum apte valde signatū est ubi dicitur q in deserto ubi vnicornus illud ferocissimū animal in mortem hominū grassatur atque feratū puella vgo relinquitur qui adueiens omni ferocitate deposita casti corpōis pudiciā in vgie venerat. qd reclīnās caput ī sinu vginis soporat. **C**ui⁹ cornu ut vidim⁹ in brugenſi ecclesia flādne .vii. pedū in longitudīe vgo manib⁹ apprehēso flexibile reddit et animo moderatū ita q qñq capis et occidit vel ad spectaculum exhibetur. **Q**uid in vnicornu ferocissimo animalī nisi castū signatū accipimus: q vnice potestatis ē qā non est potestas que oparet ei et pās eterna q non auferet.

q̄ ante incarnationē puniendi in
celo i angelos ppter supbiā in
terra i hoīes ppter iobediētiā.
i sodoitas ppter luxuriā. i filios
israhel ppter murmur siue cra
pulam seuiebat. Huic nullo au
dētē tradicere seuienti clamās
cōquerat ysayas. **Nō** est inqt q̄
arsurgat et teneat te. **Et** vide q̄
vere et q̄ recte cōq̄at. **Req;** enī
hoc āgelus in celo nec sanctus
in terra presumpsit. sed illa pul
cherima mulierū maria virgo
stirpis dauitice i deserto mūdi
a filio dei mediāte angelo para
nīpho inuēta ē. cuius pulchritu
dinem v̄tutem et sapientiā et pu
bicitā casti corporis venerat⁹ ele
ct⁹ et in sinu v̄ginali v̄tera caput
alassime diuinitatis sue humi
liter inclinauit. in q̄ nouem mē
sibus sopoātus i tātū a sua fero
citate deflexus est et aīm⁹ mode
ratus vt se capi permitteret et oc
cidi maīb⁹ iudeoz. indeq; resur
gēs et ascēdens i celū ante cōspe
ctum paterni vultus et ciuitū sup
nozū in gloriā solēnis victo
rie qua cōtra demones tāūpha
uit ab ammiābile voluit specta
culum exhiberi. **Et** inde est q̄ nō
modo seuit vnicozn⁹ noster ihe
sus. sicut ātāq̄tus seuiebat. q̄q̄
et peccatores maiores nūc sūt
q̄ tunc fuisse pbanē. eo q̄ salu

tas uitas magis innotuit et fo
mes peccati p mortem eius mi
norat⁹ sit i peccātē. **S;** virgo
materq; ppter nos materno iu
re et fiducia patronali cornu illd
vnite potestatis obseruat vt ip
sos q̄sq; lōganimitate sua paci
enter expectet et nō vt olim mor
i scelere feriat deliquētes. **Sed**
q̄d conor florentissima v̄go pia
mē et dñā q̄d conor p̄leq̄ virtu
tes tuas. **Si** aucta mei corporis
mēbra et oēs gutte vitalis sang
uinis mei uerterentur in liguas
pocius tamen michi laudis tue
v̄ba deficerent q̄ exempla. **Hic**
de clāssima in personis virgi
nitatis dignitate fm̄ textus cō
sequentiam aliquā videmus.

Item in eodem capitulo.

Integritas est auctis api
b⁹ corporis v̄ginali. **Dicā**
ergo illud et si a multis obioh⁹
audiatur. **Multo;** hactenus fu
it opinio vt si in mulieribus pu
doris sigillum integrum perseue
ret. habita contricōne et penitē
tia iam pacta. dicā tamē dēbēt
et credi incorrupte etiam si ali
as corrupte sint et v̄ginitatis
aureolā promereri. **Qd** ille incō
parabil scientie magister albe
rt⁹ frater orbis predicator et dix
it et scripsit. nullo mō debere vir
ginē reputari quā sopita sensuū

macōe in carnali delectacōe fluxus concupiscēcie polluisset etiā si sigillū pudoris intactū incorruptum et integrū cōseruet. **A**licui in seru virili q̄ illo sigillo caret neq̄q̄ v̄ginitatis dignitas habere. qd̄ utiq; dicere impium et absurdū. cū beatissim⁹ apostolus **J**ohānes euāgelista virgo sit elect⁹ a domino et pro eo inter ceteros magis dilectus. **T**eneamus ergo q̄a et in mulierib; et i viris dignitas v̄ginalis est et in utroq; seru sancti aureolam merebū. **I**n mulierib; vero et si verecūdi⁹ p fluxū concupiscēcie carnalis aliq̄ in mēte corrupte sūt dū tamē sigillū pudoris a coitu viri itegrū p̄seueret habita otione et penitētia de peccatis cōsecrati et velati ab ep̄is q̄si v̄gines iure possūt. et hoc qd̄ fit ad idulgēciā pietatis ecclesie q̄ in casu verecūdie humane cōsulit et pudori. **H**inc p̄terea v̄ginitatis exempla q̄ nostris temporib; euenerūt ad exhortacionē v̄ginū disseām⁹. **D**e v̄ginitate aut loq̄tur beatus augustin⁹ dicens. **M**ulte q̄dem otarios conatus patrum suorum ignite ardore supni amoris supauerūt. **I**ustus est pater plorauit mater nō cōtruit illa cui ante oculos v̄sabat speciosus for-

ma pre filiis hominū. **H**ui⁹ rei exempla q̄ plurima q̄tū vnum sub nostro tpe qd̄ a nobili de go melin p̄p̄ cameāum accepi et pote q̄ p̄sonā nouit et vidit gloriosissimū refecim⁹. **I**n roma q̄dam sanctissima virgo fuit nomine iakelina. **H**ec soror nobilissimī et ditissimī comitis apulie sapiētia ac decore p̄stātissima fuit. que cū a fratre comite tradi nupcijs conaret assūpto virili habitu clā aufugit dirās ergo nūcijs per oēs vias frater comes eam īseq̄tur via q̄ fugiebat. **P**ullū aut effugiū soror videns ad obuū mare se cōtulit et crucis signo se signās i mari se ex alta rupe p̄ieat. **Q**uābi frater vidit eiulatu magno sorori de rupe clamauit. **S**uper omnia michi soror karissima cōtatis ad me cōstruā tibi mēsteriū ditatū copijs i quo libere seruias soli deo. **C**uis clamores v̄go sancta quasi surda aure p̄tāhens per āpla maris spacia procedebat. **E**t vide q̄nta v̄tus diuini mīraculi. **R**imirū natābi artis ignata ocul ac manibus in alū extensis quasi per arduū alula ret maris p̄hida tñibat. **Q**uo tñsito in desertissimis grece siluis tab⁹ āmis sub virili habitu sanctissio auidā seni h̄emite

seruiuit vt sibi spiritualem viuē
bi modū plenius iformaret. In
de verens astutias inimici et ne
quicias ne se proderet feminam
q̄a heremita; erga se affici soli
to āplius aduertebat. fugit a
tra mare ī propinquis sicilie de
sertis et ibi super arctorem ad
iutorio cuiusdam fidelis vici ar
to valde constructo tugurio per
nouenmū latitauit. eodem sibi
vico ita elemosinam ministrāte
vt numq̄ propter victum descē
dere cogereetur. **D**ec postea ī ro
mam spiritu cogente perueit et
īnocentium papā tercium aq̄ oī
clero et populo ciuitatis seuerā
et audaci redarguōne pmouit.
Hic vict⁹ ei⁹ longissimo tpe fu
it. ter in ebdomada nullo adie
cto panem aq̄ comedebat et su
per nudam penit⁹ terram eq̄ta
ceruice pedib⁹ req̄ueit. Talia
et hys similia de v̄ginib⁹ facta
et gesta meo tpe si referre po
tuis me tps deserer; q̄ exēpla.
Vidim⁹ enī plures filias comi
tum et baronū q̄ spretis nupcijs
in mōsterio vel congregacōnib⁹
virginum vitā; celibē elegerūt.
quaz̄ inter ceteras vnā filiā vi
ensis comitis vidi que ad prædi
cationē cuiusdam fr̄is ordinis
predicatorū walteri nomine cu
ius supra fecimus mentionem ī

audita cōstancia parētes euitit
vt spōso suo casto ihesu cū sor
oribus ordinis predicatorū ī val
le beate marie in dyocesi treue
rensi libere et seruiret. **D**ec enī
romanozū moderatoris neptis
et impatoris grecie consobrina
et achaie principis soror a pa
rentib⁹ et amicis p̄parabat nobi
lissimis nupcijs copulari p̄ quā
posset eatū posteritas sublima
ri. **I**lla aut̄ alias intendens sol
licitauit aīo matrem dicti loci
sorores iuifere. **Q**uorūbi v̄it ali
as cum militib⁹ et familia m̄e
intenta filia vt prius ordina
uent vocatis in capitulum sor
oribus votum religionis fecit ha
bitum induit et impositum res
ponsorium. regnum mundi ip̄a
met inchoauit. qd̄ conuētū leti
simis vob⁹; p̄sequētē audit ma
ter mirat̄ concētum repētane le
ticie. **V**isitit vnū ex suis videre
qd̄ esset. renunciat ille beatissi
mā voleyda; habitu sacra ordi
nis insignitā. **Q**uo audito mē
attonita; accurret t̄pe filiā fur
būda. **D**ec cūctata emunitatem
loci violēte ifrāgē aptā sc̄ā ad
duxit et ī palatio viēnēsi artissi
me custodie mācpauit. **E**t vide
quali cōstancia viciat. **C**ibis
tantum regularib⁹ sc̄m ordinē
contenta alios comedere nulla

cogi violēcia poteāt. alia q̄ sta-
tuta ordinis a q̄bus corpus vel
animus arceri non poteāt vigi-
lantius obseruabat. Detracto
tamē illi habitu ordinis violen-
ter coloratis eam vestibus in-
duebant. Nuditatem enī pati
v̄ginalē pudiciā nō decebat.
Quid moror verbis. Per ep̄os
abbates et prelatos et per alteri-
us p̄fessionis moniales et reli-
giosos diuersi generis tempta-
bat nec tamen infra tēniū vel
ad reditum seculi vel saltem ad
lariceis vite ordinē. animū ei⁹
conuertere potuerūt. Dicebat
enim verbis inuens apostoli.
In ea vocacione qua vocata sum
immobilis p̄maneo. Patres
igī et amici a reuocacōe illius
finaliter desperati eā redire ad
dictū locum et ordinē p̄miserūt.
Vbi tantis exemplis vite fulgē
vt nulla in ea deesset virtus dig-
nitas videat. **¶** Vidimus et illā
quā minus iuste extremā poni-
mus filiā ludowici regis f̄ncorū
sororē salicet deuotissimī regis
ludowici qui felicissime regnat
ad p̄sens. hec desp̄sata filio
frederici cōrado romanozū ipeā
toris in v̄ginitate p̄manere in
nuba p̄relegit q̄ soli deo vacās
adeo cōtēplacōi data et v̄tuti vt
nulla ei cura in vllis t̄āhitorijs

videat. **¶** Et ip̄ius frater quē
dixim⁹ rex deuotissimus ludowi-
cus it̄m āplectit̄ v̄rginee dig-
nitatis pudiciā affectantes vt
parcius collegent maximā m̄l-
titudinē beginaz vt se i hūilita-
tis obsequijs exerceat et salute.

De fuga peccati contra naturā.
Capitulum. xxix.

Ades inter se nullo con-
bitu miscetur. nec i libi-
dinem resoluūt. Sapiē-
ter et bene v̄ba distinxit. Coi-
tus et si est naturalis maris et fe-
mine tamē ad fornicacōis vel
adulterij p̄tinet malū. Resolu-
cio vero in libidinem inaturalē
vicij t̄agit camē. Et hoc fit du-
pliciter vel per se vel per aliū
q̄d fel dici potest omniū pecca-
torū. Et q̄dem de demonijs mai-
bis in diuersis libris expositorū
legit i libris augustini sup ge-
nesim cōtra manicheos et alijs
multis locis. De demonibz vero
sucasib me nūq̄ legisse reperi.
Et in hoc notat q̄ viciū contra
naturam demonibz est etiā vere
cūdum. Q̄d glosa velle videt̄
super illū locum ezechiel. xix.
vbi dicitur. dabo te i manibus
palestinorū idest demonū qui
etiā erubescāt de via tua sceleā-
ta. viciū contra naturā itelligēs.

Nichi per plures annos in episcopatu cameracensi vices gerenti episcopi in confessionibus audientis quedam mulier cum maximo merore et pudore se confessa se assuefactam hoc scelere in loco laquei cuiusdam demonis inter se et parietem cum cachino clamantem audisse. h. h. h. interiectio; signis indignatis. Quam voce confusa mulier eadem hora currit ad me et benedictio absoluciois accepto. penitentiam etiam ultra quam statui amarissimam egit. **S**ed et aliam per idem tempus audiui vocem quam cum multis lacrimis in confessa fere se in communi vitio polluetem audisse vocem demonis et dixisse. Age misera age quod agis bene tibi solue in proprio quod nunc facis. **R**ec multo post ubi mulier confessa est et a peccato reliquit ex furore maximo mortem iuravit. et quod si per penitentiam non explevit in purgatorio dicitur penam exsoluit. **R**icharda quidam huiusmodi nephandissima vetula fuit quam multis annis in monasterio degens nichil tamen religionis in eo commissa se ad vitium. immo tanto erat deterior quanto magis professa fuerat sanctitatem. **M**ortua ergo in claustrum sepulta est. **R**ec mox se queta nocte scropham nigram cum porcellis. vij. coloris eiusdem visa est manifeste intrare claustrum vetu-

lamque sepulcrum effodere et membrati corpus miserabile laniare et viscera eius longo tractatu per claustrum abitum dissipare. **Q**uo facto cum porcellis scropham disparuit et post se feda vestigia dereliquit. **E**t notandum valde ac mirandum est quod nonnulli ex mortalibus claustra scropham cum porcellis videre non poterant. sed grunitionum eorum clarius audiebant. **C**ertum quidem est quidam oculos esse minus habiles demonum fantasmata cernere. aliqui vero natura plucidos ut eos possint demones assumptis corporibus non latere. **V**enerabilis bonifacius quondam lausanensis episcopus nunc rector in theologia parisiensis tunc et multis alijs retulit quendam clericum se in confessione audisse qui malo assuefactis visu se contractationibus illicitis ad libidinem provocabat. **P**ro nephas auditu et vide quod sequitur. **U**bi hoc semel ut erat solitus attente taret manu inter curia loco virilis membra colubrum apprehendit. quo in facto horrore percussus ab confessionem mox peruenit et in multis lacrimis penitentiam agit. **A**ristoteles in libro de animalibus auctor est quod dicit quod nullum animal eiat extra semet nisi homo et in hoc ordinacioni nature contrarius plures quam peccat. **H**oc tamen

malū iheronim⁹ esse dixit vt p
eo filius dei multo tēpore distu
lerit incarnari. Hoc etiā tm ē
vt augustin⁹ dicat. deo nature ī
carne veniēte omnes hostes na
ture. sōdōmitas itelligē. morte re
proba et subita perisse. **A**d
lescēs adhuc sobalē habebā in
scōl paraliū studiorū carū valde
pudiū et bonū h̄ heu postmodū
a magistro quodā suo per hui⁹
crimen vich̄ deprauatū. **A**dmo
nitus aut per me et alios amī
cos et familiāres suos cur ipse tā
te nobilitatis vir talis turpitu
dinis infamiam pateret. **C**essa
uit ille plures h̄ semper itez in
p̄stima labebat. **A**d hūc euentū
damnabilē res miranda pueit.
Venerūt ad eū in ciuitatem in
qua eāt canonicus viri nobiles
osanguinei ei⁹ et apud eum hos
pitati sūt cū multo seruientū co
mitatu. facta aut cena cū se loca
tis hospitibz iuuenis sopori de
disset clamare cepit et auxiliū
fortiter inuocare. **A**d domini er
go sui clamorem clientes turba
ti surgūt et racionē nullā in ei⁹
clamoribz iueniūt. **A**dūtes
tū canonici decanū accerhunt.
Conat⁹ ille veniē ad lāilū resi
det clamitātis. cōfiteri peccata
iuuenē adhortat et diuinū non
hūanū cōsiliū inuocare. **D**ec cū

de cam⁹ ei magnis vocibz iclama
ret. tandē post biutnam de cam
clamat⁹ vocē eū terribilibus
ocul⁹ isperit dicēns. **V**e illi q̄ se
duxit me. **A**d qd̄ super me diu
nū auxiliū inuocabo. **E**cce iā vi
deo patulū ifernū. p̄ntes demo
nes et ad rapiendū me terribi
liter ihiantes. **C**ū qz̄ ones. se vt
poti⁹ signaret cū lacrimis icla
marēt ille quasi nichil adūtes
claus⁹ ocul⁹ auertit faciē et cū di
uis clamoribz animā exalauit.
Simil in vicio qd̄a de ep̄atu
cameacēn. cum sacerdotē suo ac
cedens ad me rogabat vt cum
absoluerē. quē reciduiantem p
annos plurimos al solueā et pe
nitenciā ei iunxeram salutarē.
Quem cum ad dyocē sanū eī m
mittere vellē quasi grauius affli
gendū a sacerdotē rogat⁹ sum
vt tali cōdicionē absoluerē peni
tentem. vt flexis genibz coram
nob̄ rogaret dominū vt si post
modū reciduiaret ī scelere eum
mor̄ diuina vindicta puniret.
Consensi ergo condicōni et heu
michi misero qz̄ cōsenh̄. mor̄ il
le flexit genua et vindictā in se
reciduiatē precatus est. **A**bsol
ui eum. recessit gaudēs. **S**z̄ fe
ria tertia ā quarta post pascha
istigante diabolo passus est re
ciduiū. mor̄ qz̄ horrafice clamās

vidicta dei sup me vt in postea
sacdos retulit amarissima mor
te multat⁹ est. **V**idi ⁊ quēdā
huius vicij nephādum virū de
q̄ michi vir boni testionij pres
biter referebat q̄a cum ille per
viciū pratum ante ⁊ presbiter
seque⁹ inueit⁹ vestigia preeūtis
in gramine q̄si igne cōtacta ma
nifestissime palluisse quē ⁊ nos
postea pcepim⁹ p vita scelerat⁹
fima morte turpissima perhisse.
Nullū enī peccatū tā sepe dñs
reproba morte cōdenat. **D**icit
nōnulli ⁊ vere credo q̄ nullus ta
lis vicij postq̄ tps vite mōrl
casti qd ad annos fere trigita
tres extendit i scelere pseueris
excessat. n̄ speciali miāculo re
demptoris poterit liberā. quod
frequēter in eo pbauim⁹ q̄ in
octogenarios ⁊ cētenarios isto
crimine p̄fessionē iueim⁹ irre
titos. **Q**uid mir⁹. **O**mne tēp⁹
quod cristus vixit mox discipli
na fuit. **Q**ui ergo sp̄eto tēpo
re qd ad penitēciā abilissimū i
dicat aīc⁹ nature q̄ crist⁹ est ab
hostilitate nature cōita neglex
eat. vix vniq̄ postea sine diffi
cultate pmaria ab hoc scelere cō
tinebit. **E**tē mēorie magister
petrus quōdā cantor parisiē.
quidā in noto narrauit se vidisse
locū i gmine vbi de vespere qdā

clerci hoc vicio ifecti cōfidearūt
de mane oībus circa locis abun
tissime rore ifusis. sine vlloro
q̄si sceleris cōfū sic assimū in
ueisse. **V**n i libro sapiēcie ap̄ te
satis de sodoma dicit. **I**n t̄stio
mū inqt neq̄ae fumigatunda
constat de sēta terra. et hoc iu
ste i gente que ita exarsit. i sic
citate etiam illa loci illius q̄ ex
pers mansit a rore sterilitas de
signatur. que fit in talivicio gē
tis ipie. **U**nde psalmista. **E**rra
uerunt ab vtro locuti sunt fal
sa. quia vix perfecte et integre
tales ostent. **V**n ille vir fortis
simus iudas q̄ tot victorijs fue
rat insignit⁹ deuict⁹ ad dexte
ram hostibz. sinistro cornu cui
bachides preerat cōtat⁹ ⁊ occi
sus. **S**ic multi confiteri volen
tes de peccatis cōibus et assue
tis audacter se expediūt ostēten
do. **E**t cū ad iustitā peccata si
cut sūt inaturalia veniūt pūdo
re erubescētie p̄uio segmiter
obruūt. **U**nde bñ sodoma it̄p̄
tatur muta. q̄dū tales sūt mu
ti spūs s̄cis ad eos itrare non
potest. **Q**ua ap̄ter **J**ob dicit.
Nō parā oī meo s̄ loqr i tri
bulacōe spūs mei ⁊ cōfabulator i
amantudīe aīe mee. **Q**uid autē
⁊ p̄hs de cōfessioe pccōz videat
dicere in mebiū proferam⁹.

Proximū ad innocentiam tenz
locum. verūda peccati confessio
Bonū narrare. vigilāis ibi
tum est. et vitia sua confiteri. sani
tatis indicium est. Non pdest la
tere peccata b. q̄a si latendi fa
cultatem hnt fiduciam nō hnt.
tuta esse sceleā non pnt. **M**axi
ma enim pena peitentiū ē pec
casse. **N**ec ullū scel⁹ licet illud
fortuna excoenet. suis muneribz
impunitum ē. q̄mian scelus ī sce
lere supplitiū est. **A**liquē ergo
habeat oīs homo secretū quem
creat. q̄ scius sui secreti sit. cu
ius auctoritate secretū cor rigat
si eruit. **T**ales solat et aiat
ad audaciā vir ille animalissim⁹
et hūanissim⁹ **A**ug⁹. **Q**uid inq̄t
erulesas o homo confiteri pecca
tor. sicut et tu ego sum. **C**onfiteri
ergo homo hōi. peccōr homo ho
mini peccōri. **Q**uid times confite
ri. homo sū. hūanū a me nichil
alienū puto. **Q**uid times confite
ri. **I**d qd per confessionē scio mi
nus scio qd nescio. **C**onfiteri
times q̄ nō confitendo potes esse
ocult⁹. **E**lige qd vis si nō confes
sus lates. inconfessus dānaberis
Ad hoc enī de⁹ exigit confessionē
vt liberz huilem. **A**d hoc dānat
nō confitentem vt puniat supbū
Ergo tristis esto aūq̄ confitea
ris. confessus exulta q̄a iam sana

ris. **I**pse est iudex tuus p̄tector
tuus. **P**rouidet enī et puenit fa
ciem ei⁹ in confessione ppter quē
et per quem confessus est agz cau
sam ei⁹ et defensor est peitentis
et impetrator venie cōfitentis.
confessus ābula securus et exulta
iam ī via. **N**oli tēre iudicē. ad
iutor tuus iudex tuus. **A**nq̄ el
ses confessus iuenisti saluato rē.
Impū te q̄fuit vt redimeret. re
demptū deseret vt pbat. **A**per
as in confessione peccōr os tuū ne
claudat sup te puteus os suum
Et nō q̄ puteū dicit infernū
hic. **Q**uid hinc nēis t̄pibz acci
derit audiam⁹. **E**rat in villa
brucellēsi brabātie sacerdos q̄
dāvita et moribz plurimū inho
nestus. **H**ic gule et luxurie dedi
t⁹ nichil fere videbat aliud me
ditari. **P**ost finē ānoz paucorū
postq̄ presbiter fuerat ordiat⁹
iusto dei iudicō impremeditate
defict⁹ est. **N**ec multo post qdā
presbiter cōmēsalis eius et soc⁹
cum crepusculo noctis viā agerz
extravillam audiuit miserabili
lem vocē q̄si de sub terra clamā
tis et plangentis. **C**ōsternat⁹ au
tē presbiter q̄snam esset cuius
vocē audiret cruce se designans
inq̄t **Q**uis es tu. **E**t r̄p. ego
inq̄t sum ifelix ille socius tuus.
Et rursus presbiter **Q**uo inq̄t

tibi ē. q̄re de hūmo eloq̄u tuū.
Cui ille dato rugitu magno ym-
 mo maxio. **D**e inq̄t michi v̄ v̄
 q̄mā clausit sup me puteus os
 suum. **E**t cū q̄h p̄migerō volatu
 v̄x plangentis d̄ferret in lon-
 gū audita est. **M**irabilis tñ in-
 telligas ipsū q̄ hoc audiuit p̄s-
 biterū in nullo prozsus vitā mi-
 seā correxisse sed obijisse morte
 turpissimā. q̄ feda neq̄ssime cō-
 uersacōis vestigia postens reli-
 quisse. **V**idim⁹ quēdam tamē
 multaz beliciaz et possessionū
 p̄s biterū q̄ p̄oris audita dāna
 cōne p̄s biteri oīa pemit⁹ radu-
 ca dimisit et religionē cisterci-
 intās b̄n̄vixit et obijt. **N**ō et
 go q̄a illi ad amulū dānacōis.
 et isti ad vitā correctōis res ista
 cessit. **V**ideāt itaq; fidelīū et po-
 tissime claustralīū apes ne iter
 se coitu misceant. **I**nductū enī
 gñale diluuiū tpe noe legīt su-
 per terrā eo q̄ filij dei filiabus
 hoīm miscebātur. **E**t ecce plus
 modo sit vbi nō solū filij dei fili-
 ab; hoīm s; etiā filiab⁹ dei q̄d
 gñius ē. sic religiosi sc̄is religi-
 os miscent. **D**eu vidim⁹ et hoc
 frequēt q̄ q̄daz s̄m̄v̄bū aposto-
 li ceperūt spū et carne cōsummati
 sūt. **V**oluerūt q̄dem et v̄tinā bo-
 no modo filias facere spūales et
 eas fecerūt postea cōiubinas.

Ecōuerso nōnulle femine ex vi-
 ris spūituales filios facere volu-
 erūt. que postea carnales ma-
 tres effecte ex filiis s; ūalibus
 carnales filios peperūt. **D**e
 cōiubitu ergo talīū michi narā-
 te sanctissima abbātissa ordi-
 asterici. q̄d moderno tempore
 in burgūdia accidit v̄ldeam⁹.
Presbiter q̄dam noīe tñ san-
 ctus et cast⁹ moialē quādā alci-
 oris ordiis iuuēculā sub religio-
 nis specie parabat. **R**acta er-
 go occasione cū socia seniore iu-
 uēcula moial⁹ p̄s biteri visita-
 uit. **P**ost lautos aut cibos et
 potū imodeatū momiales i loco
 vno et p̄s biter i altro q̄ue-
 rūt. **M**ane facto vetula moial⁹
 socia iuuenulā ad matutinorū
 executionem officij misa est ex-
 citare quā cū strepitu primo q̄a
 silēciū tenebat deinde pulsacio-
 nibus vt attemptasset nec p̄fe-
 cisset. surgēs q̄suiit socia nec i-
 uenit. **T**urbata ergo cū tota fa-
 milia moial⁹. cū factum p̄e con-
 fusione celare vllēt nec possēt.
 cū horreze et scādalo multoz. si-
 aut iuenta fuerāt aboz s̄l cada-
 uea sūt sepulta. **S** et hic potest
 q̄a si miāculose a naturaliter fa-
 ctū sit q̄d narrauit. **E**t cū deo.
 et miāculose et naturalit. **M**iracu-
 lose ad exēpla fā detestabil vt

vitae ē. **N**aturaliter q̄a p̄e mi
nimo ardore libidinis ī ipso luxu
et delectacōne coitus. nimie ex
hauriūt spiritus animales. et cor
nimie dilatatum. reclusionē nō
recipit subitis motibz intercep
tum. **Q**uid autē de luxuria et tur
pi amore et ipudicia phi senti
ant audiamus. **L**uxurie hoīnes
debita voluptatibz se imergūt.
q̄bus in consuetudinem adductis
carere non possūt. et ob hoc mi
seramī sūt q̄ eo pueniūt. **V**e
ill' que supuaria fuerant facta
sūt necessaria. seruiūt volupta
tibz non inuita. et mala sua qd
maloz vltimū est diligūt. **T**ūc
autē cōsumata est infelicitas. vbi
turpia non solū delectāt s; etiā
placent. et definit esse remedio
locus vbi q̄ fuerant vicia mores
ferunt et non sūt. **R**ecessit est
enī vt in immensū exeat cupidi
tas. que naturalē modū tñsilit.
Nlla enī habet finem suū. iam
autē et ex libidine cetera sine ter
mino sunt. **C**onsiliata nisi turpi
tatione turpis amor nō potest.
Et si sedum. delectacōis tamen
cōmodū luxuriātem sequit. cōsi
liatē vero turpia nullū. et hoc
turpissimū iudico. **Q**ūto enī in
honestior luxurie turpitudine pre
dicatur. tanto honorificior pu
dicie castioria cōprobat. **E**st

aut pudicia virorū ac mulierū
p̄cipuū firmamētū. cuius no
minis respectus. sincerus iuue
tutis flos per manēs. qua a sto
de matamoialis scola censetur.
Due voluptates sunt gustus et
tactus hoībus cōmunes et bestijs.
et ideo ī pecudū numero habēn
di sūt q̄ hīs femininis volupta
tibz deseruiūt. **P**ū qdā stolidus
audiēte pictagora diceret. malle
se cū mulieribz q̄ cū p̄ his cōsila
ri. **E**t si iqt ī cōno q̄ in flora
bz volutari malūt. **E**t qm̄ ab oēz
terminū semp via dirigis. de
vīs per q̄s ad fornicacōis lap
sum iprobe pueniunt. laus dis
seamus. **E**t hec via p̄ima ad
fornicacōnez cogitacōnes ma
las et turpes. cōsensū aut malā
volūtatem p̄cedere certū est.
Has maxime polluētes vel pol
lucōnes. orationis nostre sacra
ficiū. virga crucis qua deus pa
ter filiū liberauit vel verbeāuit
cum abraham abiga. **U**nde ysa
yas. **A**uferte malū cogitacōnū
restruū ab ocul' meis. **P**erūse
enim cogitacōnes separent nos
a deo. p̄bata aut virtus subaudi
crucis. corripit īspiciēs. demo
nes vtiq; qui verant nos in co
gitacōne maligna. **Q**uod in
libro de natūa rex aptissime de
signatur. **A**it enim perditionē

Arbor est i pñde et itēpretat
 orna dextera. In hac colūbe que
 fugiūt serpentes volatiles. tum
 ppter tutelā. tū ppter fructum
 eius q̄ mīstīce delectant. liben
 cius rēq̄sūt. Nec mīstū. nō so
 lum enī odor ei⁹ ē et ymbra ser
 pentes vpat. ita vt eam vident
 attingi. Quid i ista arbore nisi
 crux casti. quid i dextera n̄ ma
 ter eius q̄ iuxta crucem stetit.
 et q̄d in serpentibz n̄ demones
 q̄ columbas idest sanctas aias
 valide psequūt. Hui⁹ non solū
 odorē v̄tutis quā i frā casti⁹ cō
 trahit v̄tutē et ymbra hoc ē
 crucis signū fugiūt et abhorrēt.
 q̄a teste augustio. Vbiq̄q; cru
 cis xpi signū cū fide precesserit.
 nichil ibi nocere poterit iūmic⁹.
 De hac arbore scā ecclā letabū
 da cantat i ymno. Crux fidel in
 ter oēs. rē. Huius fructū i can
 tias sponsa dicit dulcē gucturi
 suo. Qz aut arcend⁹ ē aīmus a
 cogitacōe oñdit phs dicēs. Nō
 cito ruinā patē n̄ q̄ ruinam ti
 met. Null⁹ maior est cōst⁹ q̄ q̄
 coherceas aīm. anteq̄ capiat.
 Penes enī aīm effugere potes
 siue capi. et hoc plane pbatu
 r. Omē peccatū actio. oīs aut
 actio volūtatis. ergo omē pecca
 tum volūtariū. Mitte igīf ex
 causacōez q̄a nemo peccat iuit⁹.

Sūt q̄z corp⁹ inoriū ē et i mil
 le facinor⁹ fines mēs viciosa dis
 arant. Nichil peccāt oculi si nō
 ocul⁹ mēs ipe⁹. Qñtū aut ma
 lū sit cogitacōes pūsas fouere et
 p eas allici ad cōsensū s̄b exēplo
 ponim⁹ euīdēt. Vidi vix i bra
 bācie p̄tibz dēcore v̄tutis et for
 ma aspiciū quē iuuenē puella
 lasciuēs ipetebat. Rephas au
 tē ducēs iuueis v̄ginē deflorare
 stuprū tēnuit. et aufugit et i con
 spectu failie dom⁹ tut⁹ a puella
 recedit. Quē illa iuerecūdius i
 secuta sup ei⁹ genua se locauit.
 et dato graui suspicio aīmā mī
 seram euerf lumīmbz exalauit.
 Cui vitium grauitē contrasta
 tum quasi reum mortis subite i
 puella prout potul cōfortauit. et
 eius constanciam ac rectum dēi
 iudiciū i defuncta sicut debui
 collaudauit. Secunda via ab
 fornicacōez est lūxus oculor⁹ in
 visu. Quod iob euīdenter conq̄
 ritur dicēs. Animā meā de p̄da
 tus ē oculus me⁹. Ad vtrq̄ pa
 tuit i dauid q̄ incaute visa beth
 sabee capt⁹ ē oculis et cū adulte
 rio crimē p̄dicōis et homicidii
 ppetruit. Et ppter hoc solli
 citus orauit in psalmo. Aūte oū
 los meos ne videant vāitatem.
 In p̄tibz siue uie q̄s alemānia
 atq; sicut a frēwalcō quē sup

posui nup̄ audiui. **M**ulier que
dam deuotissima eāt et nobis
pulcherama etiā scdm carnē
inter oēs patrie feminas repu
tata. **A**d hāc vidēdā cū mlti no
biles et potētes sepi⁹ cōuenirēt
et illa pro visitatione huiusmo
di grauius sepi⁹ turbaret ne scī
licet auarosa vidētibz occasio scā
dali preberetur. q̄a scdm phm
magno vel malo periculo custo
ditur qd multas placet. **O**rato
rum sola suum semel itans fi
lis ad deum lacrimis dixit. **V**i
deo michi caste ihesu ex carne
qua iduisti me pialū iminece
licz enī aīm meū foratēre fire
as vt nulla p̄sus vanitate con
mouear. tñ non modicā p̄timē
co dare me posse cām debilib⁹
vt tēptacōnū cupidie aliq̄ten⁹
agitantē. **R**ogo ergo te misericor
dissime pater ⁊ domine vt spe
cie meā in tanta feditate cōmu
tes vt carnis misere ēpitudo ī
horrore poa⁹ sit q̄ pulchritudo
fuerit in honore. **H**oc dicto sta
tim fedissima lepra stabuit vul
tus eius. eruperūt pustule. oau
li tumuerūt. os lacez iepte pa
tuit. nasusqz gibbosa deformita
te otortus alienā penit⁹ faciem
demonstrauit. **R**ec mora **E**gre di
ente illa occurat marit⁹. virqz
eam tñ per habitū cognoscēs

querit que ipsa sit. et ea dicen
te ego sum. **H**orqz ille tot⁹ in
horruit et vt vidit familia om
nes simul exclamāt in planctū
mirantes p̄cipue qd tā subito
domine sue contigisset. **T**urba
tis parētib⁹ illius notisqz om
bus ⁊ amicis consuliē phisicus.
respōdet iauābilem lepā. nich
il aliud esse cōfili nisi qd extra
habitationē hominū colloce⁹.
Qd vt factū est et audiuit fra
ter ordinis p̄dicatoz q̄ eius cō
fessionem audire solebat. venit
ad illam ⁊ mire gaudētem inue
niens querit causam iopinati ⁊
subiti morbi. quā vt illa p̄ ordi
nem enarrauit. frater ipse tur
batus ⁊ miātus non modice in
crepauit eaz dicens. **M**iserā
ma et stultissima mulierū que
in otumeliā ⁊ in pialū vici tui
opus dēi in te p̄cāi īstancia de
struxisti. ⁊ parētes ⁊ amicos tu
os q̄ dēi laudauerūt ⁊ v̄nēti
sūt in te ad blasphemādū nūc
p̄ tale īfortuniū cōegisti. **A**ge
nūc karissima inhiste p̄cibz et
ad cōtritiū tēi geste diuinā mi
sericordiā interpelles. **H**oc di
cto recessit frater. **I**lla autē tota
liter ī lacrimis resoluta orauit
ad dominū dicens. **D**omine pa
ter et dominator vite mee vt li
beriori mente et puriori spiritu

seuirem tibi hoc i me flagellu
lepre a tua boitate expetui. **S**i
quia audio a patre meo spirtua
li cui tota deuotione comisi me
contra salutem meam a te oim
domino petuisse. rogo te p tu
am benignissimā caritatem vt i
me tuū plasma restituas fm q
tue placuerit optime voluntati.
Mita res. **V**ix verba compleuit
et in tanta claritate cutis et ele
gantia forme subito fit facies
restituta. vt nec in ea vnus ru
ge vestigium vel saltem tenuissi
ma macula remaneret. **Q**uo vi
so gaudet miles et vxorem repu
tat sibi quasi redditā rediuiuā.
Exultat familia. fama rei ge
ste diffunditur. letantur amici
applaudit et patria et inclita ca
sti pietas ore omnium collauba
tur. **E**t vix quidem miles anno
dimidio superuixit. et iclita mu
lier eius non immemor bonita
tis cristi cū filiā vnica quā habe
bat et possessionibz vniuersis
ad monasterium soroz ordinis
predicatoz tñsijt qđ heinberch
dicitur et in eo auctore deo reli
giosissime conuersaē. **V**ide er
go lector considera virtutem in
femina que intm horruit oculū
impudiū vt in se pream instā
cia lepre plagā accipēt. **Q**uid
nimis nequius oculo qđ creatū

est. **I**deo moyses i lege inhibz
filijs israhel ne sequantur cogi
taciones suas et oculos per res
varias fornicantes. **E**t ecclesi
astias. **P**aulus malus ad mala
non faciā et in castitia erit
semper. **N**on ab re dominus in
euangelio dicit. **S**i oculus tuus
scandalizat te etue eum et pice
abs te. **Q**uāqđ hoc ab litteram
durum sit intelligere quin poa
us per oculum nequā concupis
cenciā male volūtatis itelligas
et hāc eiā dāz a capite cordis
picendamqz mutato pposito.
ne in facto prediēs plabatis et
sic scandalizetis a primo et p cō
sequēs primū scandalizes. **V**i
di sanctū virū magistz guidē nē
ps biterū beghinarū i niuella de
qđ certissime ferebat qđ cū in so
negio opido hanonie scolas re
geret adolescens incaute sel fe
minā cōtemplat⁹ p annos tres
ipsa mortua intm tēptat⁹ vt
excepto eo qđ vigilans sustine
bat oī nocte in somnis crederet
esse pntem. **B**eatēs ergo fm se
dyabolū nō cessare de nocte clā
tumulū mortue mulieris aperu
it et nares et faciē i ceno putre
facti corporis tam diu tenuit vt
pene nimio fetore suffocat⁹ qđ
mortuus caderet resupin⁹. **Q**ue
res intantū valuit sancto viro

ut nullū postea stimū in carne sentiret. **D**e hoc illud secretum accipi q̄ statū ubi dictū vix beata anima pro condicione carnis corpus exiuit aīda; ad x̄iij. miliaria longe posito per visionē apparuit et cuius esset mentis lapis preciosus quē ī peccatore portare videbat ad illustrandum totum orbem ydneus et clar⁹ ostēdit. **N**ec mirū ut q̄ mīl. torū corda ad cognitionē veritatis illustravit dei verbo et virtutis exemplo felix ei⁹ aīma tanto lumine potret. **S**anctus ludovicus cathalanenhi⁹ epus fuit vir corpe venustissimus et pudic⁹. Quē ut vidit q̄dā gallicā regina oculos coniecit in eū et oportuno loco vocatum ad cubicū iuitavit. quā ille toruo vulu et oculo idignā despiciens verbis mirificis confutavit. cui⁹ oculus post mortem etiā ī sicco caduere extingui et caligare nō poterat. ut michi et multis alijs audientibz magister iohānes de firmitate abbas quondā regulatū in eadem ciuitate qui ipsū oculū quasi castallinū lucidissimū vidit et postmodū enarrauit. interfuit eleuacōni dicti sancti corpeis qd̄ ānis plus q̄ quibzētis ī terra iacuerat. **E**t iuste q̄dem oculus etiā in mortuo

corpore extingui non poterat. q̄ contra mortificatā hostem ī fragili vasculo viuī⁹ permanebat. **E**t vere merito extēscens caligari non debuit q̄ venenum corruptionis itālice recipe nō curauit. **Q**uid autē de caulo non figendo plus seneca sentiat audiam⁹. **Q**ui deponere in q̄trult desideria verū mōmū quātū cupiditate flagrauit et caulos et aures ab hīs que reliq̄t aūtāt. **N**ichil enī facilius q̄ amor recudefat. **A**ffect⁹ quocūq; se vertet aliq̄d p̄is sue occupacionis inueniet. **C**ogitacōnes vagas et inutiles et quah somno f̄miles non recipies. **C**ogitatio stabilis et certa siue delibret siue querat siue cōtemplet non recedat a vero. **S**i retinens es et ammi et corporeis tui sensus singulos motus observa ne indecē sint. **N**ec ideo cōtēnas q̄a latent. na; nichil differt si nemo videat cum ipse illos videas. **S**i oculus carpis auerte. si aures heferant fuge. si arseat lingua restāge. si tactū man⁹ illeperet retrahē. si curiosus odor irē p̄ferat nares atorq̄. **E**t hec q̄dē si primo motu ī v̄su duxeris abhominabunt sensus vicia et imto federe cū aīmo cōq̄escent. **E**xcludit affect⁹ facilius q̄ expellit.

Quia ergo non est regredi facile. optimū est omnino non progredi. **H**ic pulchritudinis adolescentēs cernēs in sua specie sollicita plumas illustrū fēiarū vultū suū ofodit vulneribz. malens deformitatem habere fedtatis q̄ formā icitamentū aliene libidinis. **T**ercia via ad fornicationem est consiliatū ab herēda immitas. **D**e hīs ecclesiasticis dicit. **I**ngua tertia mulieres fortes deiecit et p̄uauit eas laboribz suis. **I**ngua tertia ē turpitudinū mediatrix q̄ prime matris eue sp̄tem gerit que vitū in omni sapiētia et decore p̄fectū seduxit et expulit a paradiso. **Q**ue es igitur puella simplex expers fallacie q̄ talinū manus possis effugere si semel etiā tenuissime prebes. **A**uditu. **S**olum tibi restat consiliū vt talium cōsortia tibi semper vitas nec cū eis vadas aut sedas q̄a nil puell̄ p̄ciosius isto malo. **M**iror certe et diu mirat̄ sum q̄ iura ciuilia tales nō puniūt que p̄ re modica fixem iudicant et suspendiūt. **I**ex moysi i leuitico precepit si q̄s hominem furatus fuerit et vendiderit sine vlla misericordia moriat̄. **F**it furtū manu sit furtū consilio nec vllomō differūt in peccato. **Q**ua er

go pena plectenda est lamia q̄ puelle aīaz quā seduxit tradit dyabolo et corpus lenocinijs defedandū. **P**reterea turpius dehonestare vel dānificare non potest hominē q̄ i filiarū vprore. **A**udi q̄d hinc nostro tēpore remis acciderit. **E**āt homovt michi frater ordinis predicatorum retulit faber lignarius admodū tenuis vrox ē habens pulchram et bonam. **I**n hāc dñes q̄dam pecunia s̄ iops corde oculos iiecerat ipudicos. **D**issa ergo ab eo nephanda vetula itrat domū iuueculē salutat eā quasi incognitam. **R**esidet ad ignem. **N**ec mora. circumductis oculis fatigatam se plangit. **Q**uerit hinc iuuecula anū aut veniat ā quid querat. **E**t vetula si ipsa sis nescio talis nominis talisq̄ matris filia quā habere me credo i ista vicinia cōsobrinam. **C**ui iuuecula si sum nescio tali quidē nomine censeor et etiam habui talem matrē. **T**unc vetula tuēs i oscula iuueculē bene inq̄t affimularis optē mē tue. **T**u autē q̄lem virū habes. **C**ui illa bonū inq̄t ope fabriū lignariū. **H**or vetula alcius elato gemitu. heu inquit optime matris filia quomodo ad istā miserā vēsti vt fabriū habeas viz q̄ tot i pentela

tua magnos diuites habuisti.
Hec dicens quasi mesta nil amplius
 locuta recessit. **I**nde quarta die
 reuſa. vere inquit multum sollicitor
 ut post infortuniū saltem copi
 osius rebus valeas abundare. **I**n
 ueni ergo via; qua hoc fieri po
 teat si cōſentis. **E**st i cōtate ista
 vir diues et potens valde qui te
 ut heri in dixit cum tuum infortu
 nium deplorarem super omnia dili
 gēs concupiscit. **C**um isto quidem
 habebis quicquid corpori placere
 poterit vel decere. **C**ui iuuenula
 Bonum inquit virum et meliorem
 me habeo. diuitias autē cum pctō
 augere nō aspiro. **C**ui vetula qua
 si blādo vultu agatulanſ. et hic
 inquit magis te diligo karissima.
Hec dicens abiit. et post tridu
 um reuſa dixit. **V**eni mecum ka
 rissima et ecclesiā pariter glori
 ose virginis visitemus. **N**ihil er
 go mali suspecta simplex iuuen
 ula par; illi et cum vetula vadit.
At ubi aſſi portam diuitis trans
 eū ut preordinauerat vetula.
 iuuenula rapit et pertrahit i cōcla
 ui. **A**ngustiata ergo iuuenula et
 eminus ab aures vetule se inclinās
 ait. **M**ichi hac nocte contigit iux
 ta cōsuetudinem ſcīarū. **A**d horā
 nūc liberes me cognata dulcissi
 ma et fide data spondeo cras re
 dire. **A**nnuit vetula cōſentit et di

ues. **H**ic ergo iuuenula de mum
 redies quod fiat excogitat. pparat
 deriamia tres fortes et validas
 feminas et eas cum scopis clā i
 thalamo collocauit. et quasi vellet
 melioribus vestibus indui. uientē
 vetulā velut ad suum auxiliū in
 troduxit. firmatque hostio con
 currūt ſcīe et nubatam vestibus
 paratū scopis miseram vsque ad
 sanguinis effusionē. **R**ec cessat
 a verbis donec eluctuato co
 namine vetula hostiū exiliuit
 et nuda pemit per plateas au
 fugit. **M**istibus autis quod factū
 sit audiunt. et cōſtatē in casti
 tate iuuenulā per totā minime cōta
 tem extollūt. plusque lucrata est
 in honore et gloria bone fame quam
 fuisset in omnibus copiis diuitis ad
 eptuā. **D**e taliūque cōſiliata
 ce miserrima a fratre ordib; p
 dicato; verissima relacōne pce
 pi. **E**rat vetula infelix qui relicta
 iuuenulā per septem mēſes circūduxit
 et diuerſimodis vendidit viuis per virgi
 ne incorrupta. **M**aleſitio autē
 suo hec egeat vetula ut vnicui
 que cognoscere illā inuiolata pei
 tus videret. **C**ontigit inde ut p
 lata intente augusto mēſe vetu
 la pcederet iuuenulā sequentem.
Rec mora. **D**emonibus capitur
 vetula et videte iuuenula per aeras
 vacuum vsque in longinquū quo

eam amplius videre nō poterat
ferebat. hoc viso contentē iuue
cula et illi q̄ hoc michi retulit se
quēti die confessa laudabiliter
vixit post hoc. Sicut autem de
cōsiliatib⁹ dixim⁹ q̄ puellas
p̄stituunt. ita et de adulteris di
cimus q̄ proximorū vxores defe
dant. q̄re fm̄ leges ciuiles sta
tutum nō sit vt crimē tā abhoi
nabile nō puniatur. ¶ Q̄ntum
aut̄ malum et q̄ deforme sit de
us omnipotēs in quodā milite
theutonie demonstrat. Hic de
latere diugis i tempeste noctis
silentio exurgēs opleto cū alie
na flagitio domū luna lucēte re
dibat. Cuius faciē p̄ fenestrā in
tūctis vxor emim⁹ contemplata
clamat horrefice. Ad cui⁹ clamo
rem acille dom⁹ et famuli curre
tes mox ad cōtuitū dñi pariter
clamauerūt q̄si a spectu demo
nis deturpati. Qd̄ vt miles vi
dit aiadūtat faciē suā a p̄p̄a for
ma recessisse et diuino iudicio
fm̄ vilitate; peccati cōfisionis
ignominia iduiffe. Ergo vbi de
lituit vsq; mane p̄peāt vsus ec
clesiā vt cōfessus sacerdoti formā
p̄p̄iā recipere mereret. Cui cū
vacce et penidesville p̄cedētes
ad palua lōgius obuiarēt. mox
diros dedere mugitus et quasi
mox minaci fulmine retroacte.

queq; q̄ possūt diffugiūt. De
pastores et obuij quiq; fecerūt.
Sacerdos aut̄ i hostio ecclesie ad
dicēdas horas rēdēs mox vt il
lū vidit signauit se et itās eccle
siā hostiū post se clausit. Tūc
miles p̄sternēs se añ fores ec
clesie. Misere inq̄t pater scē.
misere miserrimo peccatori.
Non enī sū ille q̄ videor h̄ hoc
m̄ p̄ctis meis exigētib⁹; accidit
vt in me larua quasi facies de
forme. h̄ p̄itenti iniūge qd̄
vis. et sic de me qd̄ deus voluerit
expectabo. Nec mora. vbi mi
les cū miā ote cōe et lacrimis ē
cōfessus. larua illa cōfissio de ter
ra ē et p̄p̄a faciē cū sua ite grata te
recepit. Vidim⁹ pluēs ex hīs q̄
militē optie agnouerūt nobisq;
ista de illo veritate testatissima
narrauerūt. Quartaria ad for
nicatōez; luxur in vbis. qd̄ salo
mō de muliere blāda et vaga te
stat dicēs. Illa q̄auit eū multis
fm̄omibus. Vici enī mulieres et
qd̄ turpius ē. mulieres viros il
laq̄ant et illaq̄ant. Taliū ling
ua est vt dicit iacob⁹ apostolus
in canoica epistola inq̄tū malū
qd̄ mentes i se añ pacificas flu
ctuare fāt v̄l iauit. plena vene
no mortifero qd̄ mētes ita ifiat
tēptatoz. vt nec flore de i v̄l ho
minū v̄l dāno a scābalo possint

auelli vt sic in corpore per corruptionē et in aīma per peccatum in oculis dei prāmū et subsequenter in oculis hoīnū ostēdantur. Tu ergo vgo casti siue in pposito vidua vlt quis honesta mulier matrimonio copulata ab initio caput contere tēptatōis et non erat necesse cū labore et necessitate nō modica heretē animū reuocare. **M**aria vgo omnis v̄tutis et castitatis exēplar etiam in sermone āgeli vbi ad seclausam īgrediētem vidit turbata est. et hoc q̄a aetēū corpus in similitudinē viri loquētis acceperat. **D**istatōnes enim āgelorū in spīatu p̄ p̄p̄ū subiectū hoc est in p̄pria natura āgelica vt credi dignissīe potest assue ta erat habere. **S**alutātem ergo angelū et fecundandā v̄ginem astruētem non v̄bi dubia s̄ modī nescia ostēter inq̄at. **Q**uomodo inq̄t fiet istud quoniā virum non cognosco. **S**ed et tu castitatis amatric s̄ saltem v̄bū viri suspectum audieris. **S**ande moras. **D**icūpe sermonē auditiū auertas. **A**ristoteles testis ē in libro de animalibz q̄ q̄dū sus sollicitante matre rigidas aures tenuerat non cōsentat in coitum. vbi vero aures īcepit laxare ad luxuriā stimulat. **Q**uid euiden

tius hoc exēplo. **E**t nota q̄ idē phus dicit q̄ oīne animal habz aures mobiles p̄ter q̄ h̄mo. **R**igidas ergo et imobiles aures habeas et cū aspide cauda exit⁹ rei q̄ tibi suggerit eas obturane exaudias. id ē corde audias incantātem. **R**aro enī fit vt nō cūū q̄d aures itreant et cor nō lebat. **E**t p̄pter hoc hortat salomō dīcēs. **S**epi aures tuas s̄ i mis salic⁹ vt q̄ ip̄a tunc it̄ra uoluerit importū⁹ hūc repellas. **E**t hoc patet sub exēplo. **D**e nerabil⁹ iohānis bosnen⁹ diuīdam ep̄i et postea magist⁹ ordinis p̄dicat⁹ et vt a fratre ip̄i⁹ ordinis p̄cipi factū cōmēdatissimū audiam⁹. **I**ndecū nuper ex manorū ip̄atē tē luxu corporis impudentissimū hic beat⁹ vir secret⁹ arguebat. q̄d licet ip̄ator patienter audire videretur exteri⁹. in corde tamen indignantissimē gūabat. **P**recepit ergo audā sue pulcherrime inter ceteras cōsueuine vt sanctum virum secretius oueriret et eum si vllomodo posset īclinat⁹ ad lapsū. **Q**uod vbi illa secretius conueienci⁹ et malici⁹ at t̄p̄tauit clam in īfidijs impatore cum pluribz cōtente vir beat⁹ manū engēs ī sublimi meretricem in maxillā cū v̄tute p̄cussit

et facieten⁹ in terrā elisit. Quo
in facto sanctum virum imper
tor in tanta postmodum reuerē
cia habuit. vt vixvllit m̄ i eccle
sia sancta crediderit. Vide ergo
serue dei. vide vgo casti. quan
tum lingue malum qñ tam filuā
nisi reperta fuisset miravi vir
tutis soliditas icēdisset. Quis
non videt in tanta viri lapsu totū
et tantum ordinem vacillasse.
Credde salomoni tamq̄ experto
q̄ vipereum vir⁹ mala lingua.
Nec seipsum hinc excludere uale.
Dicit etiam sapiens. Cum fatu
is non habeas consilium. Non
enim poterunt diligere nisi ea
que sibi placent. Et iterum in
fra. A consiliariis malis serua
animā tuam. Et beatus aug⁹.
sibi cauens. Appetit inq̄t et ap
petitur cōcupiscentia mulierū.
Et vide q̄ execrabili⁹ dolus ē q̄
q̄da; magis tēptant de psonis
q̄ specie i habitu et religiōe pre
tēdunt q̄ de hīs q̄ seculo se de
deēt. Et mulieres similiter que
nūq̄ de viciis secularib; tempta
rent eas dyabolus et mēs puer
sa in sanctos et religiosos vel vi
ros ecclesiasticos stimulabat.
Cuius simile q̄d in libro de natu
ra rerū plinius apte ponit. Sus
inq̄t qñ luxurie furens agitāt i
virū irruit candida maxie uste

indutū. Et vt hoc pateat sub ex
emplo q̄d nostris temporib; in
hyspania contigerat audiam⁹.
Predicator q̄dam et actōne
et ordine in hyspania maxim⁹
fuit q̄ frater dominic⁹ dict⁹ am
beato dominico ibidem predica
tor ordinem āplauit. hic op̄mi
one sc̄atatis et ḡcia acceptissim⁹
erat regi castelle et nobilib; vni
uersis sicut a fr̄e ordinis predi
cator i nouitate ip̄ius ordis an
nis iā fere xl elapsis accepti. q̄d
vbi q̄dam soldanū vt gallice w
cant tales s; reuera solēis mere
torū vidit et iudic. dixit regi et
suis. Quid creditis de isto h̄cie
quē sc̄ssimū reputatis. Et sten
dam vob; q̄s ip̄se sit. et cū vobis
vidētib; ad cōsiliū flectā. Cū
q; rex meretice vt vir urban⁹
et nobil⁹ incēpat; et illa i per
iculum vite sue si nō posset hoc
instanter promitteret. Respon
dit rex. fiat vt sp̄spōdisti. Rec
moā. vbi q̄dā die vir beatus in
predicacōne stabat. publica me
retor ad vestigia ei⁹ cum miro
eiulatu et lacrimis spectāte po
pulo se prosternit. Quod vt ille
vidit exhilarat⁹ se q̄i sup peni
tēte; cōpassionis lacrimas fu
dit. Tūc audita cōfessione ei⁹
p multos dies consolabatur eā
et ipsam s̄m q̄ decebat mutare

habitu fecit. **H**uilitate ergo et obediētia in oib⁹ simulata post multos aratus flexuosos q̄s atq̄ spente doctē teptauēat. ad istud tandem inauditi doli tendiculu⁹ ouertit ingeniu⁹. **F**leuit dieb⁹ multis nec vllā lacrimaz causam extorquere potuit vir beatus donec ille pmitteret vt eāt innocētissime simplex i subuencōnem salutis illius tōlitter se daturū. **A**d hāc vocē meretriz cum clamore vali dō et lacrimis. **D**e⁹ inq̄t oipotens non hec miserrima metuit vt p voto tm̄ viz salicz suū tuū i salutem meā ad ōnem libitum obtinere. **E**t ille audacter inq̄t pete qd vis et fiet. **E**t illa. **V**ere iq̄t nūc scio q̄a mei misus ē deus. vnum restat quo pacto parata sum et in mortem et in penā ire q̄amq; preceperis expia. **C**ui ille qd ē hoc inq̄t. **E**t illa inclinato vultu suspirās q̄ nil min⁹ q̄ meretriz vilissima putaret. **V**ereandor inquit dicere qd tm̄ vita comite vitare nō possū nisi vice sola tuo fruaz carbitu mee salutis aut vite spes esse nō potest. **M**ox ille dolū viperee mentis intelligēs. nec hoc inq̄t frustraberis. esto certa. **E**t hec dices assignuit ei locū quo eū solū sumo mane post dies q̄tuor iue

niret. **I**ntermedijs igit hīs diebus vir beatus in oracōe cōtinuus pnoctabat. **M**ulier vero regi et suis qd actum sit occulte indicat iubēs eos suum introitū obseruare. **Q**uid plura. **S**tupefacto regi cū suis qd fieri debeat p̄stolant. **S**act⁹ vero dī a media nocte ad instar lā ex carbonib⁹ ignem in cella parauerat. **M**ane ergo pulsante ad ostium muliere intronisit eam vir beatus. baculoq; ostiās ignem vt magis ignesceret. mox se deposuit super ignem dices. **E**cce lāis tali opere dign⁹. hic cuba meū alium nō habeb. **H**oc vt vidit mulier q̄i mortua cecidit. **M**ilitis vero regis ex insidijs irruētes beatum viz sine adustione aliq̄ corporis a amicti i medijs ignibus. mulierē autē irrigidatam ad parietem q̄i mortuā inuenērūt. **H**orrorē igit et amiraōe cōfusi flexis genib⁹ rogant ab igne surgere sanctū virū et stultis suis presumptōnib⁹ indulgere. q̄ facto extrahunt cum furore miserrimā et nisi vir beatus instātissime et cum difficultate ei fuisset p̄hibio. illā statū in bēte rege ignib⁹ concremassent. **N**ec mīz in isto facto p totum regnum hispanie predicatorum ordo recens adhuc et coaliuit et

conualuit sublimari. **N**ō igit
lector qñta puritatis ī muliere vi
lissima cui fornicatores in tota
neq̃q̃ hispania sibi sufficere po
tuerunt n̄ etiā in tam sancto or
dine queterz corruptores. **I**deo
de muliere nequā salomō conq̃ri
tur dicēs. **I**nueni amariōrē mor
te mulierē que laqus est venato
rū ⁊ sagena cor ei⁹. vinacula sūt
man⁹ ei⁹. q̃ placz deo effugiet
illam et qui peccator est capie
tur ab illa. **E**t iob. **V**alitus iqt
eius prunas ardere facit et flā
ma de ore ei⁹ egreditur. **Q**uid
igit serue dei qd tibi cū feminis
cōfabulatio tam assidua. **M**ira
bant de casto q̃ deus et homo
simul ē ⁊ ideo ab omni suspiciōe
remot⁹. **M**irabāt inq̃ discipuli
q̃ cum muliere dñs loquebat.
Quid ergo tibi faciendū ē pec
cator homo q̃ carnē gestas ihe
mā ⁊ naturā ihectā. **S**i iuuenis
es nulla securitas. si senex expire
in te cū illo q̃ dixit. adhuc igni
culus viuit. **S**⁹ respōdes. zelus
me trahit ⁊ hec salus proximī.
Et rñdeo. **N**ūquid et aīas vici
habent. quare non cum illis as
siduas colloquia. ⁊ et vtiq; vici
pluribus et maioribus pericul
patent. **M**oderas ergo verba
cū seīs. semp sit tibi testis ī oai
lis. **S**ermones viles et lucan

ctos p̃pone hīs. si nolūt illi ef
se cōtente flectiq; nequnt ad sa
lutem consulo q̃ te subtrahas ⁊
negocium deo omittas. hoc est
marie si speciali sorte persona
rum aīa non habes. **Q**uid enī
pdest si vniūsum mūdum lucre
ris et anime tue detamentū pa
traris. **S**i forte in longeuo eta
tis vsu ⁊ retroacta castitate con
fidis audias quid dicit sanctis
simus et veridicus aug⁹. **C**ū mu
lieribz; mo brevis asper et rīgi
dus semper est habend⁹. **R**ec
ideo min⁹ vitande q̃a bone idē
et honeste videntur. s; qñ to reli
giosis tanto magis alliciūt
et sub specie religiōis plurimū
vigilant libidinis. **E**cce michi
vt ep̃s loquor et expt⁹ cedros
libani gregū anetes reperi s; b;
hac peste corruisse. **D**e quorū
vita non min⁹ suspitabar q̃ de
iheronimi vel ambrosij turpitu
dine ipudica. **E**cce qd audisti.
si in vici hec facta sunt in an
do qd fiet. **I**gnis ē mulier etiā
ignis ad cōsumptiōē deuorans.
Quid autē de se iuuenes senti
ant nescio. ego aut. lx. ānorum
sum vno min⁹ ⁊ vndiq; p̃stē pē
abus malis casum adhuc lucta
ritas hōrresco. **M**emor sum fa
cti quod moderno tempore p̃pe
tame taceñ. dyocesim accidit.

Quidā clericus a puericia ce-
lebs et castus post longū theolo-
gie studiū in solēni cōuentuali
ecclesia canoniā est adeptus.
Aīatum ergo zelo ductus preben-
dā pro parochiali ecclesia omu-
tauit ī qua cū per septēniū fru-
ctuose multū et fideliter labora-
set predicacōne et exemplo ani-
mas lucratus est casto quas dy-
abolus conabatur auferre. **A**cca-
dit ergo vt virgo septagenaria
que ciliū ipsius sacerdotis la-
uare et mūdare solebat sola sine
testel socia thalamū īgredere-
tur. **Q**uid plura. **A**d tā nephā-
dum infortuniū res deueit vt
ambo sacerdos et mulier anteq̃
separaret diu seruato castitatis
et ṽginitatis lilio frustarentur.
Et q̃dem mulier intm̃ doluit vt
pre nimia amaritudine mortem
accelearet in planctu. **S**acerdos
vero expertus īcognitū ī luxuria
adhuc vt credim⁹ vilissim⁹ p-
seuerat. **Q**uid mira. q̃nto loc⁹
altior tanto casus grauior. **U**nde
merito angelorū casus irrepara-
bilis fuit. **Q**uid in ordie aliorū
religiosorū fiat ignoro. nec enī
est meū iudicare. **S**i scire de fra-
trū predicatorū ordine vtpote
magis familiari michi et cogni-
to scio oēs fere quos ī scādalum
sancti ordinis cecidisse cognoui

quasi irreparabiliter corruisse.
Credo tñ vsq; in hodiernū diē
qua p̃ns opusculū scabo vnum
esse inter ordines istū quem do-
minus ihesus castus sua pietate
et gr̃a mitius custoduit fiat
ipse exptus sū q̃a. xxx. annis in
diuersis regionibus vices episco-
porū confessiones audiens exse-
quebar. **Q**uīta via ad forni-
cationem est luxus in osculo qd̃
salomon in puerbijs insinuās
de muliere garrula et vaga. **A**p-
prehensū inq̃t iuuenē osculatur.
fiacio huius est q̃a luxuria per
osculū inatatur q̃a in osculātib⁹
conuēcio partū fit et aīales spi-
ritus coniūguntur. **U**nde aristo-
teles dicit q̃ equi ante coitū cō-
spirant anhelitu et per hoc ad
coitū prouocantur. quomodo hec
verum sit illi maxime conscij sūt
qui confessiones audiūt illius ge-
neris mulierū quas nolo p̃pter
scādālū ex habitu p̃palare. **C**ū
ta enī ex osculis enormitas febi-
tatum eueiat salomō insinuat
vbi ait. nolo detegere nesciēti-
bus ne nitant ī vētū et a dyabo-
lo gūis attemptantur. **H**ic for-
te dicas. **N**ulla p̃sus ī osculis
libidine moueor s̃ deum ī virgi-
ne veneror et presēcia eius ī ha-
bitatoris afficio. **N**e q̃ssime
mentēs qui hec dicas. **A**udi qd̃

dicat castus? quod falli non potest nec fallere. Spiritus est deus et eos qui adorant in spiritu et veritate oportet; adorare. Quid ergo dicas deum per osculum in virgine venerandum? Esto. possumus te in osculis libidine non moveri. quod securum te faciet non mentem saltem virginis non vas fragilissimum corpus in osculo lubricum. Sedamus talibus maxime feminarum etiam devotarum affici corpora que coitus non novierunt. et in hoc evidenter firma ratio demonstrat quia hoc in illis maiori delectatione coitus minorat quam in istis expertis qui solum sine corruptione corporis licitum augmentat. Absit tamen ab ulla mente castiana licitum et sine camine credendum osculum. dum veridicus augustinus in regula sua etiam fixum oculum tanta pena censuit iudicandum de te. Si igitur virginem aut feminam in christo diligis quia sancta ei cavere debes sicut et tibi. de te quidem ut dicas securus esse potens in osculis non moveri. de illa nunquam. discedamini ergo te sine mortali peccato committere non licebit. Si quod virgo casta quasi ad sanctum osculum te invitaverit sputum pro oculo reddas pugnus igitur tractat. Nec credas hunc servum christi sed sathane. non amatorem sed cor

ruptorem. non pudicie zelatorem sed cum certissime novens vilissimum lectatorem. Existens in opido magno brabacie brucelleni venit ad me puella quidam rebus tenuis et formosa cum multis lacrimis sibi postulans misereri. quam cum hortaret dicere quod haberet. illa cum eiulatu magno heu inquit me miseram quia cum sacerdos quidam violenter me vellet opprimere et osculare me inuitam illum aversa manu percussit in faciem et per nates sanguinolentum reddidi. pro quo ut mihi dicitur a clericis romam me adire mobis omnibus oportebit. Tunc ego viri continens a cachino et quasi senose locutus terui illam. tamen quod graviter excessisset tandem in amorem eius accipiens quod staret mandato meo dixi illi. Sub prelo in amorem precipio tibi si ille vel alius presbiter violentiam tibi in osculo per tractationibus facere voluerit tracto pugno valide oculum si potes exartas tractatum. Nec in hoc ulli credi precor. quia castitate tuam licet sicut corporis vitare. Hoc ut dixi ceteris quod de faciat et ipsam puellam in usum magnum et letitiam commutavi. Vidi mus in gallie partibus virginem aius virtutem mirabilem non expedit subtrahere. hec utroque

orbata parente in domo fratris
mulas loco pedis que serue
bat. que cum nullius viri iocos pri
sus vellet admittere. ea quadam
die in paranda salsa manibus oc
cupata. quidam ex satellitibus eam
misus est osculari sed frustra. nam
pistillo quod salsam terebat. eum ca
pite percussit. Tunc ille lesus. O
nequissima inquit quare me volentes
ludere percussisti. Cui illa subito
machas. et ego inquit nolo. In tali
ergo rigore virtutis virgo nobilis
per seueras adeo famosa effecta
est ut comitissa de encholismo
eam cum filia sua regina aglieret il
lius instruere obsequis colloca
uit. Nec cum nullo modo postea
virum accipere consentiret. cum mul
tis regis muneribus et honoribus
ad gallias est reuocata et in domo hos
pitalis apud patavium humilis so
ror est effecta. quam nos vidimus
eiusdem domus magistrum et in seruitu
te casti labore et senectute conse
ctam. Quem quidem et si modo ad
propositum non spectet ista narra
te narrabo. Eo tunc quo in aglia
morabatur monasterium a nautis in
mare captum regine allatum est quod in
paucis distabat a feia. nisi quod ca
put ita signatum habebat ac si su
per frontem coronam in modum va
sis quod sicellam dicimus insigniret
comedebat et bibebat et nouis

maxime frugibus letabatur. nullum ve
bis utebatur ac voce non quod exilige
mitum molestias exprimebat. tri
bus annis in palatio fuit. Etiam
hic magnificandus est deus qui dig
ne in creaturis talibus etiam deus
mirabilis predicatur. • Sextaria
ad fornicationem est luxus in cotre
ctationibus verbum vel pudor dorum.
quod salomon in proverbiiis insinuat
de muliere vaga. et accipit iquit rui
tu blandis dicens. Veni inebrie
mur verbum et fruamur cupitis
amplexibus. • Neque quod flagitiosis
actibus se immiscet humana nobili
tas. hac nota irrationabilitatis
solus rationabilitatis capax ho
mo fedatur nec ullum irrationale
animal huiusmodi fecit macula
tur. • Pro ergo quanta miseria illo
rum est qui inmetis insipientibus
insipientiores fieri comprobantur.
Nec bestia factus homo. bestia
turpior est. sicut primo libro le
gitur quod azoch qui interpretatur iten
dentes mutuo palpatores et co
trectatores intellige in secretorum
parte natum vindicta dei iustis
sima sunt percussa. • Vide quantum
scelus et quanta nequitia cum accum
bunt viri feminis nudi nudis et
credunt se corruptionis euasisse
spurias si certa regione pollu
ta sigillum carnis integrum pseue
ret hoc saluo faciunt quicquid

volunt. **A**bhi hoc a mūdissime
 v̄gis filioy hāc spōsaz nō repu
 tet sceleratissime sordidatam.
Apostol⁹ enī despondit vni viro
 castā v̄gicē exhibē x̄po. **C**astā ī
 q̄t nō pollutā. **T**estor dñi sp̄s q̄z
 cōez oīm bonoz q̄ plures me ī cō
 fessionib⁹ audiuisse q̄ magis cō
 tractacōnū occasione oīa pūdi
 citiā peccauēt q̄ si dē pūcos
 de p̄p̄is fāb⁹ genuissēt. **Q**ue
 enī operatio peccati natūal⁹ ab
 innaturale flagiciū. **H**oc maluz
 late p̄ orbem sp̄ens etiā vīculo
 coniugali iūctos inuoluit. **E**tride
 q̄d hīc etiā vīculo coniugali ī ca
 meracēsi ciuitate sub venerabili
 rogeō eius dēvrbis episcopo cō
 tigent. **¶** **D**icū quēdam fuisse
 percepim⁹ q̄ tali vicio subiace
 bat vt non ei sufficeret delecta
 cio coy⁹ v̄i v̄pore quā etiā cā
 tractacōnib⁹ illicitis molestarē.
Ergo vbi nocte quadā eclamā
 te v̄pore et iprecante vindictam
 dei. maritus perpetrato violen
 ter scelere ad v̄etras officiū sur
 rexiss⁹ moē solito. v̄tre soluto p̄
 secreta nature ī cloacā viscē ei⁹
 desce dēūt. **N**ec moā clamans
 re portatur ad lectū et publico vo
 ce cōfessus aīz durissimo manu
 um cruciatus. q̄s quasi ignibus
 v̄rentur abscondi peccit in horā
 diei tertiā exp̄iauit. **V**ide et

go q̄ digna tali op̄e vindicta
 illata sit. **S**i ergo v̄i flagiciū
 cum v̄pore tanta aduersione
 percussū est et punitū. quid
 illi actū sunt qui in p̄p̄is cō
 tinēdi et sub specie religionis ta
 lia cōmiserūt. **I**ste sunt vie sex
 certę reprobis per quas ab for
 nicacōis lubriciūm perueiunt.
 nec illud vitabit. aut pen⁹ qui
 per eas v̄ vnā etiam cōsensē
 rit frequētā. **I**n ecclesiastic⁹.
Via impiōrum complantata la
 pidib⁹ et in v̄is eoz īfeta et mors
Et p̄s iprecando dicit. **F**iat via
 illorū tenebrę q̄ntū ab exēta
 cōnem. et lubricū quantū ab faci
 litate peccābi. et angelus dñi
 subaudiis malus coartans eos
 quantū ad exp̄iū. **C**ontra semi
 te iustoz q̄i lux splēdes et vie co
 rū vie pulchrę et nō coartantur
 gressus illorū. **P**er vias er
 go imūdoz flos aga in coniuga
 tis. et liliū ouallū ī v̄gib⁹ oīrū
 tur. **Q**uo fugiendū est q̄ diuer
 tendū ē in libro iudiciū requē
 rē. **A**ngelū gedēonē istū en
 tē attēdas. **C**ū enī gedēon q̄ et
 ieroboal sacrificiū sup lapidē ex
 coctis carnib⁹ obtulisset. prę
 pit āgelus vt simul ius carniū
 supfusū offerret. **Q**uid ī carne
 n̄ fornicacōis aut adulteri car
 nale petm⁹. **E**t q̄b ī iure in quo

caro excoquitur n̄ predictay viay
lurus per q̄s etiam mentes con
stantissime in molliat̄ resoluū
tur. Prus enī q̄ mēs imūdis
cogitacōibz imoret carlos va
gos incaute p̄ciat. suggestiones
consiliatū exaubiat. amato
rijs se v̄bis imisceat. oscul mul
ceat et eādem cōtractacōes illi
ctas patiat. Prusq̄ inq̄ ista
sustineat mens et caro cōstans
fortissima pseuerat. Qū vero ta
libus dare aīm ceperit et senſe
rit miserijs delectari velut exco
cta caro ī tabē resoluī et absq̄
vlla fortitudine subsequi ante
faciē tabulātis.

**De spiritualium filiorum ge
neracōe. Capitulū. xxx.**

Ades q̄dem licet neq̄q̄
coitu misceant tñ maxi
mū filiorū examē emit
tunt. Quid est aut̄ sine otagio
lurus caste et pudice maximum
examen filiorū emitttere n̄ inymi
tate matas ecclesie non adulte
ritates v̄bū dei sicut dicit aposto
lus idest ad lucrū aliud iclman
tes sedule predicacōis et v̄tutis
exēplo casto dño adopcōis fili
os gñat. Inde est q̄ sp̄s sanctus
i canticis admittit dicens.
D q̄ pulchra ē inq̄t casta gñacō
cū caritate. Nichil fedicatis ca
ritas patit sed mūda et pudica

complectit. Unde beatus aug⁹ in
libro sup iohānem. D sp̄sa cu
sti pulchra inter mulieres idest
virtutes dealbata ascēdens et i
cumbens sup fratruele tuū q̄a
cuius lumine illustratis ut cande
as eius adiutorio fulcins ne ca
das. huic zelator aīarū iūgans
consortio. hāc in nullo negotio
pretermittas q̄a quicq̄d sine il
la q̄ forma v̄tutum est agit om
ni v̄tute frustrat. hoc preceptū
de mīni lucibū ī q̄ vniūsa lex p̄
det et p̄phete. hec est lex casti
conūctans animas testimonium
dñi fidele sapiētā p̄stās par
uulis idest hūilib⁹. In luc⁹ er
go animarū sicut lex dñi tecum
opere caritas et non ages p̄pe
tam. Quotq̄t enī in lege carita
tis que est gratia p̄ legē carita
tis conūctis. coronas meritorū
tot habebis. Iete ergo innume
rose examē filiorū poteris labō
re. q̄a singulorū gloria videberis
choruscare. ita vt ab ysaiā dica
tur tibi. Teua in circuitu oculos
tuos et vide: oēs isti congregati
sūt venerūt tibi. Filij tui de lōge
venient et filie tue de latē sugēt.
tūc videb⁹ et afflues et dilatabit
cor tuū qñ cūsa fuerit ad te mlti
tudo manus fortitudo genciū
venient tibi. Quid autem hinc
tpibz meis acciderit videam⁹.

Magister iohānes de miuella
leodiēsi ecclie decanus diuicias
atēp̄it ⁊ gloriā ⁊ i mōsteno de
oignies ad ēgulatē ordīez wmit.
de hoc beato viro q̄ba; vidim⁹
et q̄dā audita narram⁹. vixim⁹
q̄ indultit oco vel q̄eti qui sem
per inde fesse in reuocacōne aīa
rum pereūcū laboraret. et vide
zelū. **E**o diutina et graui poda
gre molestia laborante q̄ba; no
minatissimus phisic⁹ a supeno
ribus p̄tib⁹ gallievt eū i p̄p̄is
expensis auāret aduenit. **C**ūq;
a medico q̄eret quātum se t̄pis
expēdere i morbi remediū opor
teret. sūdit. **P**erfectissime inq̄t
infra menses q̄tuor vs curabo.
Mox ille t̄biam manu p̄uicēs
clamosē dixit. heu me miserum
tunc si p̄ ista cum deus voluerit
in p̄ximo putredine resoluēda
a predicacōne et salute hominū
etiā t̄bz ebdomadib⁹ cessem ⁊
aīe q̄s crist⁹ p̄cio sui sanḡis
emit per me interū liberande a
demonib⁹ distrahāc. **V**os autez
magister karissime ad p̄iam re
dire potentes cū placebit. bonā
volūtatez vestrā ac labores x̄ps
vobis ipse restituat. **I**p̄e q̄dē be
atissim⁹ homo adeo pius cū zelo
aīarū i pauperes fuit. vt cū qd
daret paupib⁹ obuijs nil h̄eret.
sp̄ali ihermitate semp p̄ defectu

muneris torq̄bat. ⁊ tūc pro cor
porali eleōsina sp̄ual benefici
oracōne pro eis suppliciter exsol
uebat. **P**roinde lector cōsidera
zelū quē habebat. **A**gōizabat
in morte exspectē q̄ nocte ē de
fict⁹. **E**t ecce virog⁹ et nud⁹
ex h̄ijs q̄s n baldos dicim⁹ in ex
teriori parte d m⁹ x̄mit q̄ ille i
terius d aībebat. **R**egauit ille
vag⁹ de cōfessione colloq̄ scō viro.
s̄ ei r̄sū ē q̄ nō p̄cisset. **H**est o
illo x̄cedēte quēdā ex cūsi den
tib⁹ aduocat vir beat⁹. **R**educite
illū inq̄t ad me quē ēpulistis.
hoc audito mirati et cōfusi cōs
hoīez eduxerūt. q̄ cū oī diligētia
fā cōfessioē ⁊ absolucōe suscepta
cessit. **E**t dixit oib⁹ vir b̄tis.
Rollem pro mille maras aut
me hominem non audisse. **E**t vi
de quo fructu. vix enī per quat
taz partem leuē homo secessit
a domo tū ecce x̄pentina morte
percuissus cecidit iam defict⁹.
Rec mora. in sequenti nocte vi
ro sancto migrante ad dominū
accidit qd s̄būgo. **I**n vltēri
orib⁹ p̄tib⁹ āglie q̄dam vir s̄as
et bon⁹ p̄dicacōis officio p̄mine
bat. **E**o aut i statōe publica pre
dicāte quēdā peccatrix mulier
amarissie cōturbat patuit i po
pulo cū lacrimis exclamauit. **M**i
serere mei serue dei. **A**udi misera

et absolue me a peccatis. tunc ille ut potuit eam opesavit. et post finitum sermonem expectare precepit. Quid plura. Iterum paululum cum clamore surrexit. et petijt mori audiri. sed cum iam finiendum sermonem permitteret predicator. et illa parum quod esset. surgit iam tercio clamat hoc fac. cadit in faciem et exspirat. Turbatus ergo non modicum cum populo predicator orat omnes presentes cum lacrimis orare dominum ut aliam quod sit factum de anima peccatricis ostendere dignetur. Interea per tres dies clausus in cellula predicator nil dormiuit neque gustauit. sed otinuis in oratione permansit. Tercia ergo nocte anima defuncte lucidior super sole apparuit prestanti. Assumit anima per qua oras ab omni pena soluta sum. nichil restat nisi ad superos statim auolare. Tunc illo nimirum iterius hecitate respondit anima. Hoc signum tibi quod non deciparis. Quidam magister iohannes in partibus brabancie in monasterio matre de oignes leobien. dyoces ista nunc hora abiit. et hanc vitam semper super afflictos et pauperes plus fuit. ita et nunc cum post mortem anni locum purgatorii in quo cum innumerabili multitudine detinebar. ei felix

anima ab angelis deferretur et ibidem multos recognosceret quorum auctor salutis extiterat. pietate commotus pro eis suppliciter dominum exorauit ut a pena purgatorii soluerentur. Nec mora exauditus a domino et non tamen per illis per quibus orauerat. reuertens. cum alijs multis et ego pariter liberata ab celis in maria gloria sit susceptus. Hec dicens anima ab oculis mirantis euauit. Ipse vero in transmarinis statim directo cum litteris nuncio. hanc animam pro signo de deat diem horamque beatitudinis migrantis inuenit. Vide ergo lector quanta gloria digni sunt qui in salutem proximorum fideles existunt.

~~De virtute orationis. Capitulum xxxi~~

Nocte in expebitione de phese exaubat super ut alas a rore pergerat. Porro in sacra pagina per ignorantia ponitur. Si ergo in ignorantia per quam ad christum pergas incidens exaubas in oratione superius. ergas oculos et manum ad celum donec eleuetur splendor in tenebris et viam dirigas ad optatum. Idem facias si noctem vel tenebras incidens peccator. si oculos cum publicano leuare non audis inuita sanctos. angelos interpellare deum

tibi mitigent precatum ut secundum prophetam dominus exaudiat celos. celi terra et terra te. Sicque etiam interscalanter prouehans ab gratiam et spe certiori quam prius hylantatem premi vult attingas. Unde beatissimus augustinus in libro de vera religione hoc fieri confidenter assentit dicens. Quis quis angelorum eum diligit certum sum etiam quod me diligit. Quis quis in illo manet et potest humanos preces ferre in illo me exaudit. Quis quis ipsum habet bonum suum in ipso me adiuuat. nec ei participationem non potent iudicare. Et non dubium valde quod auctor tangit in littera. Apis ideo exultat in nocte supinavit alas a rore protegat. In rore hic rigore tabulacionis in alio vero virtutes gratias et naturales accipimus. Unde spiritus in canticis querelas. Caput inquit meum plenum est rore et cunctis mei guttis nocturnum. hoc est ut dicit glossa. In moribus et grauioribus tabulacionibus cunctis caput ecclesie tumulat. Supina ergo id est supplex peccatorum anima in oratione precebat. ne cum gratias virtutibus naturalibus spoliatur. ut dum gratias quod deum offendens perdidit adiuuari non valeat naturalium admiranda potentia erigentibus precebat. Et idem fere in homine factum est quod descendens a iherusalem in ihericho incidit in latrones

quos etiam spoliauerunt eum gratuitas et plagis impositis abiecti seminuio relicto. Ablatis enim gratuitis a peccato re et si naturalia premit non tollant. debilitant. et non sicut ante hominem ad vota succedunt. ¶ Vidi hominem sine compactione fere sui temporis humile. feruidum caritate. egenis beneficiis. sobrius supra modum erga afflictos pius. in corporis castigatione precipue assiduus. ab omnibus contagionum spurcijs alienus. hec in gratuitis. In naturalibus vero ita erat bene et decenter ornatus ut nichil in eo imperfectum reliquisset omnipotens bonitas putaretur. Pro celibatu ergo et sanctimonia ab omnibus honoretur. ¶ Quia sanctus iam in terra iter homines habebat. ita ut de eo maria quidam quedam dicentes audirent. ¶ Quia cumque istum me videre contigit. me hominem non putavi de te sed angelum. Hunc postea gradum a rigore iusticie vidimus recedentem et tantum erga deum in gradum dinem incurasse ut missarum solemnia audire contemneret. et nullum in eo virtutis vestigium remaneret. sed omni labe pollutus nullam pro suis luxuriam nullum facinus abhorreret et hoc quia alas virtutis gratuite vel naturalis

orōib⁹ insistēdo vel lacrimis nō p-
terit. Qualiter autē oracōib⁹ p-
tegamur beat⁹ aug⁹. i libro de
mētib⁹ euidenter ostēdit dicēs.
Fidenter itaq⁹ fratres nostras
preces ad deū dirigamus. Pro
nobis enim angeli deorsum cele-
stia descendunt vt protegant.
uersusq⁹ ad celestia ascendant
vt pro nobis dominū petāt. vt
hinc desideria nostra ad ipsum.
et inde ad nos diuina beneficia
reporrent ad premiū. **F**act⁹ est
autē ipse angelor⁹ gressib⁹ perui-
us. nitescit cotidie per cōitū
sanctor⁹. Nil enī māne in elemē-
tis vacuū qd nō culti mortē fu-
erit cōsecrāt. **E**ius manus i cru-
ce leuate sunt vt fideles sui pos-
sint ipetrare qd petūt. **F**eruen-
ter ergo cum fide petas ⁊ accipi-
es. **S**ine feruore ā fide oracio tua
debita virtute puat. **P**erūtāme
cōsiderandū est qd in oracōne vo-
cāli duo sūt. labor et itencio. **S**i
cū itencōne oras loq⁹s cum deo
et exaudias a deo. **S**ivero sine
intencōne oras oracio qdēz pro-
prie dici nō potest s; tñ labor tu-
us premiabit ⁊ non frustrabit
fructu suo. **M**ultū tñ i fructu ⁊
premio differūt oracōis virtus
et labor. **C**ū oracōib⁹ deo iunga-
mur ⁊ in laborib⁹ partē qlemāi
q⁹ penar⁹ ad q⁹s p pētis obliga-

mur exsoluere deponam⁹. **F**ra-
trem i ordie prebicator⁹ vidim⁹
de q⁹ritate testatissima fereba-
tur qd dū in via pgerz et orarz
sepissime a socijs visus ē qd eū
a tergo sequebant⁹ ad altitudi-
nem ymius cubiti a terra suspē-
di et p aera ferri. **H**oc idē de
moiali quā aū qdāragita ānos
vidim⁹ in foresto brabācie mō-
stero qd multis āmis i die pēthe
costes hora tertia dū i choro. ve-
ni creator spirit⁹ cātabatur ad
vnū cubitū eleuabat⁹ a terra et
vsq⁹ i fines ymni suspēsa mane-
bat. **N**e quōdā i adolescentia
cōstituto ⁊ qulāte qd alijs debi-
t⁹ oracōib⁹ vacare nō possem qd
dā sancte vite rēdit. **A**d min⁹
inqt semper semel i die ⁊ nocte
captes horā vel spacium qua de-
um libeā mente deuotus oras ⁊
talīs quide⁹ oracio robur virtu-
tis prestat et iacula submouet
inimici. **S**upina ergo idest sup-
plex fidelis apīs anima in ora-
cione pambas ā vt p prios re-
atus ā alienos emūdes. vel pro-
prij stat⁹ pericula vel aliena de-
moueas vl⁹ celestibus desiderijs
inherendo huius misere carnis
incolatum euadas.

**De vera libertate que in casti-
fuitate cōprobat⁹. Ca. xxxij.**

Libere poſſe ſint ſub lege
tñ libere ſūt. Dñs i euā
gelio dicit. Qui facit
peccatū; ſuus ē pcti. Sup quo
beatus aug⁹. **A** q̄ q̄s deuict⁹ eſt
hui⁹ ſeruus addict⁹ ē. Vñ q̄dū
in antiq̄s t̄pib; poſt diluuiū in
noceciā i hoib; pduciuit. nemo
inter hoies dñat⁹ fuiſſe deſcri
bit. Cū aut abūdauit iniquitas
et pax refugit caritatis. nem
roth robuſt⁹ venator. hoc ē rap
tor. hoies cepit deprimē et ſub
lectis p pōpam p̄cipari. Erim
de reges facti ſūt et totum iūis
legib⁹ ſubiecerūt. Vñ beatus au
g⁹. i libro de ciuitate dei. Et q̄d
magna regna n̄ magna latroci
nias. **I**n die q̄dā q̄dā pirata
capt⁹ a nautis magno alexandro
oblat⁹ eſt. quē cū interrogaret ſi
mare vellet habere infeſtū vt p
q̄d peccauerat per hoc et torq̄re
tur. libeā cōmilia iuect⁹ i alex
andriū rēdit. Et tu inq̄t ſi totū;
mūdum velles habere infeſtū. ſia
pimas quia exerceo parua nauī
cula latro vocor. tu aut q̄a mag
no nauigio. i perator. Cuius rñ
fionis et inuecte v̄tutis auda
ciam intantum et miratus et cō
plexus ē alexander vt piratam
redderet liberū. Itaq; lex liber
tatis ē caritas quā ſi ferre volue
ris etiā ſub x̄po p̄ncipe lib̄ eris.

Vñ dñs i euāgelio. Si vos fili⁹
liberauerit v̄e libera eritis. **E**t
ſi reſtaueris et ſubdi etiā regū
p̄ncips ſbiciet te dyabolice ſer
uituti. **E**t q̄d nōſtro tempo
re i germanie p̄tib; ſiact michi
frater ordinis predicatorū nar
rauit et vidit. virgo quedā ſan
tiſſima fuit q̄ nullis artat clau
ſtis vel ſenis potuit nullis pro
ſus vinculis opedita tenere quin
more vt ſpiritu mouebatur ſicut
ſagitta que quāto in arcu forci
us ſtangiē tanto reſuſcitius ia
culatur. ita ſolutis clauſtis ſvin
culisq; diſruptis inſtar auis c̄ſi
per aera ferebatur. Vñ dicitur.
Ubi ſpiritus dñi ibi libertas.
Sed illud notum omnibus ſolē
ne miraculū dicebatur. q̄ ſacta
virgo videntibus multis fre
quenter exibat in campum et a
ues indomitas cuiuſcumq; gene
ris clamoribus conuocabat. et
in medio earum quaſi gallina
inter pullos ſingulas manu de
mulcēs et ocul⁹ reſidebat. **Q**uid
mirū. **I**n illa innocentia perſi
ſtit. a qua abaz lapſus principa
tum animalium perdidit. que
ei deus per obedientiam in pri
ma creatōe ſubegit. **D**e libe
te dicit p̄lus. Non poteſt ḡas
oſtare libertas. hanc ſi magno
eſtimas oīa pua eſtimāda ſūt.

Multa non q̄a difficilia sūt nō
audemus. s; quia non audem⁹
difficilia sūt. Libertas nichil ali
ud est q̄ animus quodāmodo se
ipsū habens. **D** q̄ magnis ho
mines tenent errorib⁹ qui cau
sa dominādi manā cupiūt per
meare. ignari q̄ sit ingens par
q; cel regnū. **I**mpare sibi maxi
mū est imperium. sicut habitas
hylaater vti pars ē libertatis.
Beneficium accipe ē libertatē
perdere. et nisi incumbat necessi
tas defacili non mendices. Sa
piens se contentus est. nō vt ve
lit esse sine amico s; vt possit.
Ea sola putamus emī pro q̄b⁹
pecuniā soluim⁹. **E**a ḡuitavoca
mus pro q̄bus nos ipsos ipendi
mus. adeo nichil est cuiq; se vi
lius. **S**epe maximū precū est
p̄ q̄ nullū dat. **N**ostri essem⁹
si alia nostra nō essent. **Q**ui se
habz nichil p̄didit. **O**mnēs ad
hoc nobiles sum⁹ nec pauperes
abiat philosophia nec diuites
eligit. **B**ona mēs nec comoba
tur nec emic. et puto si venalis
esset nō haberet eptorē. et ma
la mēs cotidie emic. **A**nim⁹ no
bile facit. **E**x q̄ntaūq; enī con
dicōe licz sup̄ fortunā surgere.
Nō de deformitate corporis feda
tur animus. s; pulchritudine animi
corp⁹ ornat. **S**icut nec ulla con

dicōis seruitute subicit. sic in
tm se fruēs libertate ad nullum
sui otariū cogi potest. **S**ubdere
igitur ap̄is anima fidelis vt li
bra seruias regi cristo ne tibi
dñetur dyabolus tamq̄ seruo.

**De electione prelatorum a sub
ditis. Capi. xxiiij.**

Sicut regē ordināt sic et
populos creat. **N**emo
enī sibi assūit honore
sicut dicit apostolus sed qui vo
cat a deo tamq̄ aaron. **V**ocari
aut a deo dicit qui volūate di
uina canoice ab hīs q̄ iter est
dign⁹ eligitur. **R**eges dico iudi
ces s; p̄latos et illis q̄ idigni
elcōis suffragio sustollunt. **E**is
fiet sicut i libro iudiciū dicit vt
ignis egrediat de fano et succen
dat ligna filiaz. **D** q̄aens pro
bleuma istud etiā isto tpe vide
mus impletū. **E**rat miser fatuel
los et simplices et oīs v̄tutis ob
liti gen⁹ tm̄ spiciūt. nō p̄sonā.
Et vide q̄lit illi repēdit iusticiā
ces. **I**sti q̄dē dignitatis apice ro
borati q̄d sit iusticie v̄tutis et iu
ris nō curāt fas oē cōtēnūt. gra
sanē i clericos et laycos de bach
anē et cum horum vltorius ra
piē nō suppetūt proprie ecclesie
man⁹ iponūt. et suos creatores
ipios spoliāntes eos magis q̄

alienos et turpius expectantur.
Hoc in figura istorum sicut liber
 regum testatur zacharias filius
 ioiade sensit. qui a ioias rege quem
 per octennem regem populi prefece-
 rat imaturum occisus est. **R**ec re-
 cordatur est qui sibi perfecisset bo-
 na sed eum crudeli morte multa-
 uit. **E**t notandum quod dicitur sicut re-
 gem ordinat ita et populos creat.
Quid sit autem apud fidei popu-
 los creare id est generare breviter
 dici potest. **I**n generatione quod est tra-
 nscientia sunt precipue scilicet validudo
 congrua generantis. debita qualitas in
 semina generantis materia. ma-
 ter in accipientem creantem. **G**eran-
 tis personam dicimus prelatum. **S**e-
 minantem generationis materiam; pre-
 dicationis verbum. **C**onvenientem in acci-
 pientem materiam; catholicam ecclesiam
 finem. et hoc semper sancti perdoneitate
 creantem. **H**ereticorum enim creantem
 locum si qui dici poterit materiam dis-
 rupta et scissa est. et ideo fecerunt viros
 generare non potest. **E**t ideo propheta
 ysayas dicitur dicens. **V**enerunt fi-
 lij usque ad partum et non erant viri
 parandi. **D**icamus ergo de vali-
 tudine congrua generantis. **T**res sunt
 sicut dicit aristoteles qui in alibi
 sunt generare. infirmus puer et senex.
In infirmo generare non potest pro-
 pter debilitatem et defectum virtutis
 actus. **Q**uos per infirmos accipi-

mus nisi illos qui languent in vicia
 in alibi ad virtutes. **V**elle quod bonum
 non potest sicut dicit apostolus. proficere
 autem non valet. **I**sti ergo per predicationem
 non spirituales filios generare perdonei
 non sunt sicut eis dominus per psalmistam
 improprie dicitur. **P**ec-
 tori autem dixit deus. **Q**uare tu
 enarras iustitias meas et assu-
 mis testamentum meum per os
 tuum. **E**t vide causam. **T**u vero
 odisti disciplinam et piecisti ser-
 mones meos retrorsum. **I**ndig-
 nus est ergo qui verbum ore seminat
 et manu dissipat. **S**ecundo genera-
 re non potest qui puer est propter
 crematum. quia semine generantis
 materia transit per uerum in cremen-
 tum. **E**t in signum huius dominus ihesus
 cum factus esset annorum duodecim
 inuenit est in medio doctorum non
 docens sed audiens et interrogans
 eos. **E**t illud quod lucas de eo in acti-
 bus apostolorum scribit. **C**epit
 ihesus facere et docere. **E**t primo scilicet
 facere et postea docere. **C**omedit ergo
 primo iuniores id est incorpora-
 re sibi ad incrementum virtutis secundum
 ezechielum volumen debet sacre
 scripture ut in ore eorum per predica-
 tionem fiat oportuno tempore itaque mel-
 dulce. **T**erciumque id est senex ge-
 nerare non potest. et hec causa quia
 natura non potest in eo digere san-
 guinem seculum. **U**n in libro regum dicitur quod

rex dauid senueat et calefieri non
poterat dum coopiret pellibus. Na-
turalis enim vires in senibus a ri-
gore deflectit et necesse est ut dum
organismus corporis quasi for-
nae ad instrumentum ignis destrui-
tur feruoris et sensus qualitas mi-
nuatur. Si enim verum est quod mag-
nus ille grammaticus dixit. Quanto
iuniores tanto perspicaces ergo
ex consequentia verum est quanto seni-
ores tanto tardiores. Et in libro
quarto regum dicitur quod asa rex iu-
de in senectute doluit pedes et
hoc affectum qui utique fuit infirmi-
bus circa salutem proximi tardi-
ores. Calor enim feruoris caritatis
causa est ut sermo exhortationis
in predicatione apte et bene dige-
stus valiter auditoribus profice-
rat. quod vix et sine diuino miracu-
lo in senibus qui a sexagesimo et
longius annis senibus minorant fieri
comprobat. Quod autem de beatissi-
mo patre augustino legimus teste
possidio calamenfis episcopo
qui senectute longa confectus ver-
bum dei usque ad extremam ipsam
egritudinem in pretermisse alacritate
et fortiter sana mente sanoque
consilio in sancta ecclesia predi-
cauit membris omnibus sui corpo-
ris in columis integro aspectu
atque auditu dormiuit cum patribus
suis diuine virtuti potius affectu

benedictum est quod nature. Et in tempore transi-
to et certe in presenti simile
non videmus. Tercio necessaria est
qualitas in semetina generationis ma-
teria ut scilicet in eo transi-
toris sit fragilitas siccitatis et
humiditatis. Unde dominus dicit in eu-
gelio semine est verbum dei. In semine
autem predicationis necesse est ut pre-
dicator sermonem contemperet au-
dientibus ne excessu feruoris et
zele erumpat in talia per que scin-
dalifet et turbet aut prouocet audi-
entes. Unde psalmus instruit bi-
bens et bene patientes erunt ut
annunciet pacem. volens intelligere
in predicationibus moderamine. Hoc idem
ceteris excessibus caueat ne te-
poris a fragore in verbo ne sine humore
grate siccum ne et humidum nimis
hoc est in prophetis aqua id est secula-
ri scientia mixtum minus reddat infectum
et sollicitos auditores. Disceat
ergo apes fidelium reges id est
prelatos prouidere eos ordinare quod per pre-
dicationis semen conueniens pos-
sint adoptionis populos generare.

~~De pueris et iusta iusticia~~

Capitulū xxiiij

Proterogatum examini
iudicii tenent. Incon-
gibiles necant casti-
gant mores et morte puniunt. Quid
mirum. Audi quod dixerit iosaphat
rex israel iudicibus populi

q̄s cōstituit. **V**idete inq̄t quid faciatis. **N**ō hoīs exercetis iudicium s̄ dei. ⁊ q̄dāq; iudicaueritis in uos redūdabit. **Q**uā hōrēda sententia in illos q̄ perūtūt v̄l p̄tēre p̄mītūt iudicia. s̄m aphaz iustificāt p̄ munerib; ipiū et causa vidue non īgredit̄ ad eos. **D**e ergo ip̄is ī malū. ⁊ tabuō enī illoz venit q̄a iust; dñs et iusticias dilexit eq̄tate; vidit vult; ei;. **S**i aut̄ dilexit iusticias ⁊ approbāōis oculo cōfideāt eq̄tatē. p̄ cōsequens iusticias obit in iudiciis ⁊ improbat falsitatem. **U**bi ergo iusticiam habere non poteris patient̄ ad dominū cum fiducia cōuertaris q̄ ip̄um tam neq̄am ire non finit et cum accepit tps ipse iusticias iudicabit. **Q**uid aut̄ super hoc nostro fere tēpore s̄m q̄ a fratre ord̄is p̄dicatōrū audiui in lothorīgia cūcta bmbācie sc̄m sic audiamus. **M**onasteriū sc̄i Jacobi ap̄d leobinū notū multis ē et acceptū. **I**stud q̄dam adolescēs o sobrinus maioris ip̄ositi causa maioris deuocōnis ⁊ eligionis īt̄ruit. **Q**uōd vt audiuit prepoit; indigne tulit. mandat abbati ēmitti sibi o sobrinū per clericos. **S**enit ille. **T**ūc ip̄oit; fori manu collāsa telliū itat violēter cenobiū. ⁊

pit iuuenē et nudato sc̄o h̄itū induit seculatū. **A**bbas ergo mōsterij collās p̄morib; v̄l p̄orib; citatis ep̄o cōgrit; ⁊ totū clez p̄tantis iniurijs interpellat. **H**oc cum indignāter audire vix v̄l; ep̄iscop; ⁊ abbat; p̄cūs ip̄eterec duns v̄bis. abbas flexis genib; cū modēamine dixit. **I**udicē cōtra te o ip̄oitē in terra habē nō possū. ideo cōtra te deum sūmū iudicē īterpello vt infra. xl. dies vterq; nostz oparet cōā illo sentēciā p̄meritis accepturus. **A**d hoc p̄sul cachimnans cum suis itat hōiem atq; sp̄etuit ⁊ repulit exprobratū. **Q**uid plura. **Q**uadragesimo aut̄ die circa nonā mortuus est dict; abbas. **E**t cū; pro eo solēmiter pulsaret. sedens in balneo p̄p̄ositi q̄huit a circūstātib; q̄d hoc ess; **M**ox q̄dā īgredies ⁊ rēq̄hēt; de solitu cāpanaz. rēbz abbatē sancti iacobi iā defūctū ⁊ pro eo pullacōem fieri tā solēnē. **I**lico recordatus ip̄oitus q̄dragesimū diē esse q̄ se citatū corā summo iudicē audierat ab abl̄ate cōsternatus animo dixit suis. **C**ito videte q̄d faciā. **M**oratur; ego sum. **C**ōparere me hodie summi iudicis aspectibus oportebit. **N**ec mōā. **P**ost hec verba cū balneū egredi festinaret

in altitudinē man⁹ cū dico eiula
tu et uobis exspirauit. Illic paul
dubio respondere cōpulsus ubi
causarū strepitus cessat. iurispe
ntorū aduocatio cōtaceat. ubi
nec preces nec precū libeābūt.

Simile qđ et de cōte quōdam
hanonie fide indubitata p̄cepi
mus qđ dum uellet ī ecclesia san
cti iohānis inualētemis canoni
cos expellere regulares et p̄ eis
ponere canonicos seculares ab
bas eiusde loci ad sūmum iudi
cem appellauit. Appropinquāte
aut appellacōis die cū abbas in
ciperet iherimari et se ad cōparē
dū coram sūmo iudice oracionis
instācia p̄pararet ipseq; comes
sub eodem tpe sentiret incōmō
dum cause cessit oīode diē reu
ditus iudiciū et sententiā exspe
ctare. Et nō ī petūsiōne iudiciū
duo mala. Unū qđ offendūt deū.
et vnum qđ offendūt p̄imum.
Damū sit mādatū dei t̄nsgre
diēdo. Secūdu p̄rio iudiciū s̄b
trahēdo. Si et abucio ergo eius
ueniet ut offensam dei etiā si h̄
penituerit per afflictōez corpo
ris luat et offēsam p̄imi quā
p̄ iudiciū iniustū inuēiat dānis
eius satisfaciēdo restituat. Idē
enī iudico qđ manu dīape. Vt
si inpeitens pseuerat penā pro
utroq; p̄petuo damnatus exsol

uet. Qua frōte ī futuro illo ex
tremo et tremēdo iudicio ipsum
iudicem expectabit qđ hic tpa
liter iudex eū p̄ inuersū et falsū
iudiciū irritare non timuit.
Quid sit aut tenere iudiciū ad
illos maxime spectat qđ iudicare
et corrigere debent excessus et
opa subditoz. Unde dicit icorri
gibiles enī necāt castigāt mor
et morte puniūt. Cuius exēplū
in p̄mo libro regū iuenies ubi
heli sacerdos contra legē exce
dentes filios nō corripit et cum
eis in vno die vindictā crudelis
sime s̄ iustissime aīadūsiōnis
accepit. Qđ uenit in utroq; qđ
dictū est de iustis iudicib; et de
hijs qđ sunt circa correctionē sub
ditoz icorrigibiliū negligētis.
Comes qđā iustissim⁹ iudex
ut certissima relacōe didicim⁹
in p̄riū filiū et vniū tale iudi
ciū fecit. Deuicueāt comes an
nis duob; aut trib; languēs. et
vna die rū filio ei⁹ virginem op
primente clamor populi per ci
uitatem validus exatāt. Quo
clamore pater attonitus inqui
rit que causa sit. Negāt prima
tes qui astabāt s̄ tādē mīmis
tercia intīmāt ueritatē. quo de
tecto vului dissimulante cum la
camis peciit ab astante seruo
cultrū exaciatū et longum qđ

vellet sibi vnguam excrementa
resandi. **N**ec diu immorac⁹ au;
vix sex horarum spacio interie
cto filius pcepit aduocari. Quo
veniente ⁊ apius accedente dix
it pater. Nunq̄d nosti q̄ sim do
minus terre ⁊ tu me superstitē
et viuentē in confusioem mei
et tui opprimere virginem volui
sti. **A**bstine vt te talem heredem
habeā et te talem post me terre
dominū relinquam. **H**oc dicēs
subito eum ī corde cum cultro p
cussit. nec q̄tuor dieb⁹ post hoc
spacium intercessit cum ecce co
mes mortem sibi imminere respi
ciens quendā secreta sui consau
mādauit abbatem. Cui cum cō
fessus esset ⁊ peteret corpus p̄
⁊ nichil in confessione de occasi
one filij tangisset abbas nolēs
eum absoluerē vel cōmunicare q̄
re t̄m scelus filicidij cōstans ob
mīssisset q̄siuit. Cui comes mīā
constantia respondens dixit. Ab
stine illum reputem p̄mī princi
patus heredem licz genitum car
ne mea qui cōtra fas ausu nephā
rio iuras violator existēs se dig
num fecit mortis iudicio. et om
ni iure successionis indignum.
Nec vere ergo pater filium sed
legum violatorez occidit. Tu
autem abbas vicari⁹ iudicis dei
contra legē me iudicas que deu

tronomij libro teste in necē pa
trēni filij primas parentum ma
nus esse precepit. **U**nde ad cri
sti iudicis tribunal appello vbi
sine tua absolucōne facti huius
astare volo et certus eius iudici
um expectare. **H**oc solum peto
vt p̄xidē apertas dominici sa
cramenti et me salutare dei oau
lis t̄m videre permittas. **Q**d
vbi annuit abbas hostia saluta
ris mor se ori cōmīs patenti i
fudit. ⁊ eum iustum prerogati
ui exāminis iudicem et rectissi
mum vindicte scelerū compro
bavit.

**De virtute innocētie et sim
plicitatis. Capitulum xxxv.**

Meo mō īnocie sūt. Illū
vbiq; apes fidelīū fūcā
tes q̄ s̄m pphas p̄t̄m
nō fecit nec iuēt⁹ ē de lus ī ore
eius. **S**ic res est istis t̄pibus
etiam in pueris qui nomine ⁊ fa
cie innocētie puritatem osten
dunt puritatis innocēciam in
uenire. **S**ed etatē supplente ma
licia luxurijs in se vires exhau
cunt ante tempus. ideo d̄ aus
omne d̄perit. robur elanguit
in adultis facinorosi quiq; pre
ferunt palmam. virtus obiecta
succumbit ī fūcib⁹ reuiuiscit.
abel innocēs de nouo p̄stermit.

Non est q̄ reputet puritatem ⁊
 ideo sectator inocēcie rarissim⁹
 inuenit. **H**is q̄dem si soli essēt
 principes obnoxij seculares pos-
 set vtiq; h̄ tñ cū gemitu tolerā.
Si in illis est cū detestacōe maxi-
 ma aspuēdū q̄ sunt loco aposto-
 loꝝ dispēsatores ecclesie q̄ des-
 pectis inocentib; ⁊ pbatis nō
 ponderāt pmouere impiū si eū
 videāt et versutū. **N**on sic vilis
 deo inocentia credit qui ab in-
 iūto mūdi inocētem enoch a secul-
 o tñstulit. noe iustū seruauit.
 abrahā āpliauit. esau reprobauit.
 iacob dilexit. ioseph inocuū
 toti mūdo prefecit. **I**nocētiā
 puritatis in matre cast⁹ elegit.
In inocētib; coronauit. **I**n bap-
 tista laudauit. **I**n iohāne dilex-
 it. **I**n illis q̄s vocauit ad se ⁊ cō-
 plexus est puul⁹ commendauit di-
 cens. **S**inite puulos vire ad me.
 talū ē enī regnū celozū. **E**t qd̄
 dicā. **T**empus me potius de se
 reteret q̄ exēpla. q̄niam q̄amq;
 domino placuerūt aut per vite
 pfectōez post lapsū. ā pervite i
 nocētiā ante lapsū. ā certe
 ad vite puritatem post lapsū re-
 dierūt. **Q**uid aut i confinio
 burgūdie per inocētiā actum
 fit vt a fratre ordīs minoz per-
 cepim⁹ referamus. **A**ntiq̄ssimo
 more seruātū est in ordine san-

cti benedicti a cunabul⁹ fere pue-
 ros ibui et sic eos i ordinē p vi-
 te inocētiā educati. **Q**uo cō-
 tra sepius tamen actum audiui-
 mus nec approbam⁹ p oīa pue-
 rum rationis expertem vouere
 qd̄ nescit. h̄ potius adulū quē
 libet q̄ possit discrete reproba-
 re qd̄ displicet. et electione dig-
 na approbā qd̄ placet. **P**uer
 q̄dam in cōfinio burgūdie fuit
 q̄ in mōsterio ordinis sancti bñ-
 dicti apud cluniacū ab ip̄is
 cunabul⁹ inocētissim⁹ ac simpli-
 assimus adoleuit. **A**dulū ergo
 iuuenē abbas suus pro recreacō-
 ne vel ioco seculi p̄ficia extra pre-
 cepit. **S**ufferēdoꝝ ergo equoz
 causa abbate cū suis añ domū
 ferriā descendēte miratus ex
 simplicitate iuuenis eo q̄ num-
 q̄ tale qd̄ viderat ferrū candēs
 nuda illud manu sine abustioe
 aliqua vel lesura eleuās stretta-
 uit. **S**tupefactus ergo abbas et
 omnes q̄ p̄ntes adeāt inocen-
 tiā in iuene venerati sūt ⁊ rē-
 iterato ac pluries probauerūt.
Post hoc abbate cū suis alias
 occupato iuueis mox itē aora do-
 micalij est igressus vbi p̄p̄e fa-
 bri cū puero super gēua mira-
 tus inueiens aq; puulo cui num-
 q̄ simile videāt iocabat. **I**llico
 aut mulier i iuuenē q̄si ierptū

malicia stimulata. si talem habere vellet inquit. Et ille libentissime inquit. Que mox nesciū ab concubitu instruens puerum sic fieri promittebat. Ergo ubi iuuenis post concubitu innocentia spoliatus egressus est. feruē cādens ut prius existimans contrectare adustus grauiter exclamauit. Qua in re turbatus abbas non modicum admiratus animaduertit ex interiori lesura anime iuuenem foris lesum. et priore innocentia quā eū contra ignē propter erat denudatū. seductum ergo ad monasteriū iuuenem abbas super gestis diligenter inquit veritate. quā simplicissime confitetur. Et sic cum multis lacrimis damnum suum tremebundus expauit.

Sed et potentia contra demones puritate. mira gesta iuliane virginis et cipriani testantur. Vbi aprianus adhuc puer a magistro suo compulsus legimus. xviii. annis puritatem virginalem innocentie custodisse ut per hanc maiorem potentia contra demones et ipso potaretur.

Super hoc quoddam valde memorabile certissima relacione ab hijs qui presentes aderant et viderant in machinaria opibz brabā et precepimus accidisse. Puella quidam sacro die diuino cum iuuenibus conuenerat diu valde. fatiga

ta ergo demum rediit. Nec mox dormitū pergens demone sit repleta. qua clamante surgit filia ligant vinculis seuientem. Mane in hantwic ad oratoriū gloriose virginis extra epidum deportatur. Frequenter enim ibidem maria virtutum operatrix miracula plurima demonstrauit. Quod ubi scolares pueri percepant ad locum ubi verabatur puella in oratorium accurrunt. quorum unus annorum ferme. xij. audacior ceteris atque sagacior cepit compellere et adiutare demonium ut corpus obsessum desereret et exiret. Nec mox ubi demon arcum biliarum per tumorem se esse monstrauit. dictus puer crucem cum pollice in contrarium fixit et sic paulatim per crucem versus os ascendere compulit donec eum in speciem hirsuti vermis omnis populi ita hiatū oris heretem vidit. Quo miro conatu ad inferiora redire volente clamauit populus. puer instanter signū salutis expulsiuit et cum maxima violencia demonem exire coegit. Eiectum ergo ut diximus in modum hirsuti vermis puer audacter dextera comprehendit et in fossam paruellam ubi pluuiarum aqua descendit mox proiecit. Qui statim in oculis

plebis totius disparsens leticie
et laudis omnib; materiam dere
liq̃t. Proinde man⁹ pueri a cō
tactu ṽmis nigredine infecta re
mansit s; p̃tinus aque bñdicte
lauamento discessit. Sacrosca
ergo res est esse ab omni labe
caminū innocentem. s; simul es
se cōueit simplicē et prudētem.

De innocentia boni hoīs et iusti
q̃ nemini cupit nocere s; oībus
p̃desse. Capi. xxxvi.

Fructib; nulli nocent sed
nec mortuis q̃dē. Cast⁹
de patre dicit. Omē pal
mitem q̃ fert fructū purgabit
eum vt fructum pl⁹ afferat. sic
ete aut subdit. nec mortuis qui
dem subaudi nocent. Et hoc est
q̃d i euāgelio de casto rege fide
liū signante legi. Calamum
quassatū non conteret et lignū
fumigās nō exstinguet. Quod
et ad nos moraliter refera po
test. Fructib; nulli nocēt. idest
fructificatib; per bona opeā no
cere non debem⁹ vt impediā⁹
eos i aliq̃. s; potius adiuuem⁹
vt eoz exemplo ad similia pro
cedamur. Unde salomon in puer
bijs. Noli p̃hibere eum q̃ bene
facit. s; si potes et ipse bene fac.
Multis modis dicit nocē ho
mo homini. s; precipue tribus.

corpus occidēdo. animā seducē
do vitā ifamando. Corpus tripli
citer occiditur. gladio materia
li vel cōsimili vt cayn abel. sub
dola p̃dicatione vt iudas cassū.
victus subtractione vt q̃ tpe ne
cessitatis et famis negādo victū
pauperes p̃ce permittunt. de q̃
dicitur i decalogo. Nō occides.
De secūdo i eodē. Nō fers con
tra p̃imum tuum falsum testio
nium. De tercio dicit abrohu.
Pascere fame morientem. q̃ si
non pauperis occidisti. Aia eti
am p̃imi tripliciter seducitur.
peccato. exemplo. cōsilio. Pec
cato vt qui hominē peccare facit
sicut heli ophni et finees q̃ pec
cabant cum mulierib; que exu
babant ad hostiū tabernaculi.
Exemplo vt salomon q̃ illectus
amore mulierū ydolīs imolauit
et per hoc peccare fecit multos
ex israhel. Cōsilio vt q̃ tempore
iude machabei p̃suaserunt mul
tis vt derelinq̃rent leges patrū
suorū et ydolū imolarent. Vel cō
silio possūt dicit seducere q̃ incau
ta p̃dicatione nescientes et sim
plices de occultis peccatis red
dunt curiosos sollicitos de hijs
que prius ignorabant. De pri
mo dicit i decalogo. Nō mecha
beris. De secūdo in libro he
ster i fine. Gladio et igne pereat

per exemplo contemptus et inobediencie. De tercio in libro iob. Abbu: consiliarios malos in stultum finem. Vita etiam proximi tripliciter infamat. vel minuendo bonum quod in eo est vel agendo malum quod in eo non est sed fingendo malum. Primum malum secundum peius tertium pessimum. Et hec est bestia quam vidit daniel cum triplici ordine denarium que multos populos devastabat. et hoc quare quia eo minus peccatum detractiois vitae a pluribus quam minus peccati mortalis culpam ab ignorantibus habere putatur cum tamen multo gravior sit sine culpa primum infamare quam furtum veltem ei auferre. et hoc quidem multa illud vero ponderat pauci. **¶** Huius rei vindictam horribile valde et mirabile vidi. Noui ordine non re. nomine non actibus sacerdotem. sed inter vicio lingue deditus erat ut potius de se pessima mereretur quam non socios vel cohabitantes sibi cumibus infamaret. sed ante mortem raptus in furiam tanta in se debachatus est cedere ut propriis dentibus linguam maliloquam lamar. et palam cunctis ostenderet quod quia lingua sua dolose egerat. et venenum aspidum sub labijs eius quasi sepulchrum patens guttur illius fetorem terribilium abelaret. * * *

¶ Quod quilibet studeat occasione proficiendi et emendandi sumere non solum a bonis verum etiam a malis. Capitulum xxxviii.

Non solum ab odoriferis verum etiam a fetidis herbis mellis alimomiam trahunt. Vnde cum odoribus bonis delectantur et naturaliter fugiunt fetida. Sed in eis propter mellis bonum ad tempus utiliter demorantur. Et hoc est idem quod dicit paulus. Omnia probate quod bonum est tenete. Per odorifera intelligimus opera bone fame. Vnde apostolus. Bonus odoristi sumus deo. alii quidem odor vite invitam alios odor mortis in mortem. Augustinus super eodem verbo dicit. Si aut quondam illud preciosissimum unguentum fracto alabaistro odore domum implevit ita et apostolorum optimo bonorum fractis eorum corporibus per martirium quasi suauissimum holocaustum domino ecclesiae toto ore besperit. Et hoc quidem alijs communi gaudeat fama vite in vitam alijs invidentibus fama mortis in mortem. Tu autem apis fidelis anima delectare fame operibus odoribus bonorum quam tibi in mutua collatione de bonis et edificatorijs

v̄bis os lapidum ⁊ odoriferum
 reddāt per qđ edificet p̄rim⁹
 et cor mūdātū spurcijs gratu
 labūdū faciant. quo magis ad
 desiderū collū eternoz ei⁹ sus
 piriū excitetur. **G**racius tibi sit
 qđ fauos mellis ⁊ lactis dulcediez
 liguā tuam ⁊ labia distillare qđ
 amaritati ventē tue memorie ⁊
 felleis recordacōibz ad v̄mītū
 prouocant. **I**llud vero qđ textus
 apte subiūgit qđ licet fugiant
 natūaliter fetida in eis tñ prop
 ter mellis bonū ad t̄ps valiter
 demorant. sic intelligi debet qđ
 non solū in bonis hominū acti
 bus proficiendi occasionem san
 cta aīa sumit verū etiam ī mal
 dū in hīs videt qđ iuste displi
 cet ⁊ in ill' imitatur bonum qđ
 videt. **V**idim⁹ ⁊ valde dilectū
 ⁊ familiāre habuim⁹ nobilē phi
 lippū de mōmīaul militem vite
 perfāssime virū in qđ illud mēo
 tabile frequenter adūtam⁹ qđ to
 tum temp⁹ suum vel in oracione
 ac deuocōe p̄stauit vel in sanctis
 colloquētibz expēdebat. **R**oue
 rat enī multos valde religiosi vi
 ros ac feinas qđ ī grecie
 lūbardie burgūdie puicie gal
 lie flandrie brabācie partibz
 illustrauēat. quoz v̄tutes mores
 et v̄ba cum miro feruore ⁊ desi
 derio referebat. et ab meliora p

hoc mētes audiētū exatabat.
Si et auditores suos et colloca
 tores miā oris ḡcia cōpellebat.
 vt sibi aliqđ dignum relatu qđ
 audissent vel vidissent in facto
 vel ī dicto bonorū exponere dig
 narent. **E**t hec quidem vltra qđ
 credi potest in eo tantā deuocō
 nem tantā leticiā et tñ desideri
 um exatabant. vt istis sol' vi
 uere crederet. **S**i qđ vero extra
 talia eū audire cōtingent quasi
 esset percussus ī capite cū miā
 anxietate sp̄rit⁹ faciem auerte
 bat. **N**ec frustra⁹ ē fructu oris
 auris bonoz salicet que libēter
 p̄tulit et audiuit. cum eū deus
 miro modo remunerauit etiā in
 presenti. **D**ix enī habuit de om
 nibz paternis bonis necessari
 um vite victū et tamē octo mō
 sterioz cisterciens' ordīs funda
 tor extitit indefessus. **E**xceptis
 congregacōibz beginarū qđ vs
 qz ad qñqz milia ī diuers' locis
 ⁊ eo āplius ī casti seruiicio m̄a
 apauit. **E**cce quid sit bonis bo
 ne fame odoribz delectari.

Quāgor iusticie et zelus corre
 ctōis in capitul' stricte sit ser
 uand⁹. **Capitulū. xxxvii.**

Mita mūdicia circa eas.
 admoliūt omnia in me
 biū nulla opa spurcie

latent quoniam et excrementa operantium intus ponunt ne longius recedant ut congesta in unum locum turbidis diebus et operum otio foras efferant aggregata. In his verbis notatur capitulum necessaria et celebris officina ubi debent excessus peccatorum proferri accusari corrigi et purgari. Cōuētuales enim omnes generaliter decet et precipue cenobitas ut mira sit mundicia circa eos. Et hoc quomodo conueniens fiet quod in medium excessus singulorum quasi excrementa operantium salutem mutuam proferantur. Et sic fit quod scriptum est. Salutes nostram inuicem operemur. Multum est enim remissius misericordius et tolerabilius in presenti coram paucis et hoc coram fratribus corrigi et emendari quam in illo horrendo iudicio coram omnibus bonis et malis sententialiter condemnari. Et hoc est quod dicit apostolus. Si nosmetipsos diiudicemus non utriusque iudicemur. Sed heu tunc quilibet paci sue et peccantibus veretur arguere ne sibi a sociis aut peccauit talio refundatur qui potius gaudere debet argui cum peccaret et illa fronte socium audacter corripere qua nolle eum su-

os excessus vel negligencias tacere. Sed nunc secundum prophetam iob protegent umbram eius et corpus eius quasi sacra fulgia compactum quasi ex squamis se prementibus. et in hoc dyabolum cum suis omnibus intellexit qui inuicem se vel defendunt vel contegunt ut sic omnis ordo monasticus in dissolutionem omnis honestatis deus in turpitudinem omnis forma virtutis in vicium omnis rigor iusticie in precipitium facinorum euanescat. Nec omnia proelus eueniunt eo quod accusationes et correctiones in capitulo non habentur. Petrus ananyam et saphiram quasi in capitulo seniorum proicio appetitus corripuit et puniuit. Paulus principem apostolorum petrum quasi in capitulo coram senioribus et fratribus arguit quia reprehensibilem iudicauit. Nec in initio nascentis ecclesie et inter dispensatores fidei maxime ad instructionem nostram acta sunt et conscripta. Oblatumque ergo horum seruatur exemplum ibi indiuidua semper cum ipsa habundantia rerum temporalium casti gratia perseuerant. Et licet in mutua accusacionibus et

correctionibz capitulorū subite
aliqui p̄turbacōes p̄ueiant ani
morū. sp̄iat⁹ tñ sancti v̄tute cū
us conq̄esant et ad se redeunt
corde pacati. **U**nde text⁹ satis i
nuit q̄ hec fieri solent turbidis
diebz et operū ocio hoc est cum
deliberacōe et discreto moderamī
ne prelatoz. **Q**uā aut̄ premita
tur poni ī mediū opanciū exco
menta ne longius recedāt itel
ligi sic debet. vt p̄ accusacōibz
et correctionibz capituloz appel
lacōes et diffamacōes fieri pro
hiberet. **S**olertissimū quē
dam in remēs ecclesia anglicā
genere decanū ab hīs q̄ vitium
cognouerūt audiui⁹ q̄ canoni
cos suos pro excessibz vialiter
corrigebat. **A**cabit aut̄ ei⁹ tpe
vt venerabil⁹ et deo dign⁹ alber
tus leodiē. episcop⁹ frater du
cis brabantie ab impatore hein
rico epul ab ip̄eio pelleret et a
militibz eius iuxta remēsē v̄
bem pro iusticia dolosissime ne
citet. **A**d cuius obsequas cū vene
rabil⁹ richard⁹ ex regali genere
ort⁹ tunc q̄dem archidiaconus
remēs⁹ h̄ in cathalauno presul
electus sine nupciali veste cū m̄
ta turba nobiliū interesset. **S**e
pulto aut̄ sacro cadauere ī cho
ro ecclesie cathedralis vt dece
bat decan⁹ omnes canoicos nec

non et ipsū cathalaunēsem ele
ctum ab capitulū euocauit. **R**esi
dentibz ergo cunctis dixit deca
nus electo. **N**ondum adhuc vt
credo archidiaconatū aut cano
niam resignastis. **C**ui electus.
Nondū inq̄t. **E**t decan⁹. **S**urgi
te ergo et satis faciatis ecclesie
et dorsiū ad disciplinam coram
fratribz p̄pante eo q̄ sine veste
nupciali chorū cum canoicis cō
tra regulā introistis. **N**ec moā
surgens et prouibens elect⁹ ve
stes exuit et a manu decanivali
diffinam disciplinam accepit.
Qua accepta elect⁹ vestibz rei
dus exiit se et decano cū max
ima oris ḡtia coram oibz dixit.
Gratias ago deo et patrone re
men⁹ ecclē ei⁹ p̄ssime geniti
ci q̄ te talem h̄ in regimine de re
linquo. hinc magis diligā k̄cū
istum et in sede ista dignam sem
per veritatis memoriā v̄neātoz.
Hec dicens archidiaconatū et
canoniam resignauit et in se ve
rificauit illud vulgare puerbiū.
Quanto caput alcius t̄to collū
mollius. **H**ic enim d̄cet nobi
litatis celsitudinē humilitatis
māsuēdine remolliū. **E**go aut̄
inq̄ntum in re narrata comicio
non min⁹ in correcto exemplū
v̄tutis relinq̄tur. q̄ in plato cō
stācia precessent corrigētis dū

nobilis et electus in presule correcti
one pualidā pue culpe ai paciē
cia et humilitate sustinuit. et ille
etiā in tāto viro iultū ire nō pu
lit qd nō correctū alijs in ruinā
futurū fore preuidit. **A**udi ite
rū qd idē decan⁹ de filio sororis
sue egerit excedente. Ob amorē
et reuerenciā dicti auūculi sui
canonica prebenda in attreba
censi ecclesia clerico est libeāli
ter collata. Post tempus autem
ipse clericus p lapsu carnis pu
nitus per annum suspenditur a
prebenda. Inde casus accidit
vt decanus eius auūculus ad ci
uitatem attrebaecē. causis emer
gentibus deueniret. Quis hone
stus talem vicum decebat a ca
nonicis est receptus. Narratur
etiā ei excessus nepotis a so
cijiis penaq; inflicta. vt canoni
ca porōne vno anno careret p m
tumq; esse capitulum penam li
beāliter elapare nepoti. si p eo
preces fundere dignaretur. Et
ille. quare. Nonne inquiunt fi
lius sororis vestre est. Conuoca
to ergo capitulo canonicorum
dixit. Nepotem meū excessisse
percepi et iuxta consuetudinem
ecclesie per annū in prebenda
punitum. si ego vos vt in meum
arbitrium ponatis hanc noxā.
Nec mora cunctis annuentib⁹

letovultu. erat enim clericus de
bonis socijs illis quorū nec vn⁹
vmq; vt vulgo dicitur benefice
rat. decanus subinxit dicens.
Desta gracia vos denū mei ka
rissimi noxā nepotis mei in me
um arbitrium pelsuistis. Cōmen
do quidem et approbo consuetu
dinem vestram qua per annum
lubricos in carne punitis. Iste
anno quo nepos meus a vobis
in prebenda est punitus alter
annum addo. vt duobus annis
omni beneficio careat prebenda
li et si quid medio tēpore se cor
reperit tali modo vt digne resti
tui mereatur vestre in hoc ānuo
beniuolencie largitati. **I**n au
tem ipso facto quo male se ges
serit. vt numq; ad prebendam
vel gremium huius ecclesie in
perpetuum admittatur. **R**ec
vt audire canonici mīre in ver
bo edificati sunt et tantam vir
tutem decani per totam galli
am vulgauerunt.

Que consonancia vocum i psal
modijs sit vigili mente seruan
das. Capitulum xxxix.

Pater congregare sua
uiter cantant. Quid au
tem de cantu apum ad
laudem casti scdm litteram acci
derit audiamus. Narrante mi
chi viro sancto abbate quedā

quodā audiuit hominē pauperē
 ī suburbio ciuitatis cuiusdā alue
 aria apud mariā habuisse. Cum
 q; frequēcius pauper apes solli
 citus visitaret. primū aduertit
 eas sepius in die mira alacrita
 te cinere et postea cum curiosi
 us indagar; series interpolare
 concēti. nec vll conuehendis
 abis opem dare. **R**ec diu post
 hec cum casu media nocte surrex
 isse vidit super apes totū aerē
 illustratū et contra consuetudinem
 omnium apū apes ipsas in no
 cte cantib; modulati. **S**tupefa
 ctus ergo vit et rem frequēcius
 probās ad ciuitatis episcopum
 cum suo presbitero vit narrat
 de apib; qd agatur. **R**ec mora.
 presul in ppa psona vitatē ex
 ploās fuit ei dictum fuit inue
 nit. **C**ōmunicato ergo consilio pro
 bis vitis et euocato populo cui
 tis qd ī alueari sit aggrediat
 expia. **E**t fracto vase inueit in
 modū pīridis eburnei vasculū
 ex cera cūbissimā ī fastigio al
 uearis et ī ea sacmētū corpis ca
 sti. circa ipsū vero apū choros
 in modū phalangaz celestium
 exubias celebrantes. **S**ublato
 igitur validissimo clamore cum
 lacrimis corp⁹ casti in ecclesiā
 detulerūt. et ī locum vbi iuentū
 fuit ī remediū languēdum inu

meabilū. oratoriū astruxerūt.
Cūq; iā narrata vbiq; terrarū
 fama celebri vulgarent. duo fi
 res rei perterriti nouitate spon
 te cōfessi sunt. qd in vicina ecclā
 corpus casti cum pīride argen
 tea rapuissēt. et retenta pīride
 sacmētū corporis casti iux tū
 seuntes sub alueari predicto in
 fuga celerem proiecissent. **H**ic er
 go innotuit. si tū dici potest eti
 am breuissie īvolatilib; api pa
 mis illeptius qd de celo descēdit
 et dat vitā mūdo et hominē cre
 dere monuit veritati que dixit.
Panem quem ego dēdō caro
 mea ē p mūdi vitā. **E**t qd suffi
 ciens ratio est huius preciosissi
 mi sacmēti illa veritas attestās
 que fallere nec falli potest qd qd
 hoc manifestissimis mīacul et iā
 nostris temporib; nō cessauerit
 cōprobare. **Q**uidū duacense
 amplū et magnū ē inter camera
 cum a dextas vie et attrebatū
 nobilissimas ciuitates. **H**inc ī
 ecclesia canonicorū sancti ama
 ti episcopi. cū sacdos in pascha
 cōmunicato populo corp⁹ casti
 super nudā terrā stupid⁹ iuuenis
 set et flexis genib; eleuare tēp
 tasset. mox p se ī aera sublima
 tum pāniculo quo cōsecratos di
 gitos sacerdos detergere sol; in
 hehit. **C**lamās ergo presbiter

canonicos vocat. **A**ccurrunt illi
spectant in panno corpus viuifi-
cum in specie faciei venustissimi
pueri. **E**t mox conuocato popu-
lo ad spectaculum presentatur.
et indifferenter nulli tanta ce-
litus visio denegatur. **H**ec cum
audissem fama vulgante veni in
opidum quod predicti. **A**cceffi
ad decanum ecclesie cui optime
notus eram. **p**ecij videre miracu-
lum. **A**nnuit ille. **p**recepit ut he-
ret. **A**perta est theca conuolat
populus moxq; ibi pueri reuol-
uitur. clamant omnes. **E**cce iā
video ecce conspicio saluatore.
Stubam ergo attonitus nichil
videns nisi tantū speciem panis
albissimi. nichil quidem consa-
us michi. quare sacrosanctum
corpus cum ceteris non viderē.
Nec diu mecum ista volebam.
tum ecce vidi faciem in mēsurā
etatis plenitudinis casti spine
am coronam in capite et duas
guttas sanguinis ex utraq; par-
te nati per faciem descendentes.
Mox igitur genibus flexis ado-
raui cum lacrimis. **S**urgēs autē
nec coronam in capite nec sang-
uinem vidi s; faciem hominis su-
per effigiem honoratam conu-
sam ab dextera. ita ut vix oculus
dexter videri posset. **N**asus
erat admodum longus directus

valde. supercilia arcuata oculos
simplicissimos et dimissos ha-
bebat cesatem longam super
humeros descendente. barbā
intusam et sub mento arcuatā
subactu exterminatā. iocū diffi-
mi oris ex utraq; parte menti
nudam. **a**ppe a pilis malliculas
ut in iuuenibus solet apparere
qui barbā a puero nutuerūt.
frontem letam. macilentas ge-
nas et collum longum cum capi-
te parumper inflexum. hoc sce-
ma hic decore benignissime faci-
ei. **E**am autem diuersimode sub
vnius hore spacio vidē solebāt.
Alij autem in cruce extensum.
alij quasi ad iudicium venientē.
pleriq; et hoc ex magna parte
sub pueri forma. **Q**uā sanctum
autem et q̄ mentozium sit mī-
sam audire cotidie vel saltem cū
se facultas obtulerit exemplis
manifestis ostenditur. **S**a-
cerdos quidam de dacia andre-
as nomine ut fratris dachij bo-
ni et beati viri de ordine predi-
catorum cum eo de parisijs re-
means certissima relatione di-
dici cum conuicaneis suis terrā
sanctam peregrinus abiit. **T**ū
sito ergo marī vigilia pasche
venerunt in iherusalem et sum-
mo mane recedere voluerunt.
q̄bus sacerdos dixit. **S**āssim?

bies est pasche et locus resurrectionis dñice ē. audiat prius missam et eucharistiā sumite postea recedam⁹. Abnuētibus omnibus et recedentibus sacerdos remansit in vrbē. et dicta missa factoq; pñdio solus cepit insequi preceidentes. Quem vt attigit qdam in equo sedens qd est ait qd solus pperas peganus. Et ille factū narrās hac inquit de causa solus a socijs sum relictus. Tunc ille. ascende inqt retro me. et ille residens obdormiuit. Circa vespēā vero cum euigilaret et circūspiceret vbi esset. dixit illi ductor suus. potes ne cognoscere locū istum. Et ille p timore maximo vix respondere valens. videt inqt michi dñe mi qd ecclesia q an nos ē ecclesia mea est et domus hec pñia in qua māh. Cui ductor eius. recte tibi videt. xpm glōificauit sacramenta venerat⁹ es et quorū causa i peganas terras solitudinem nō horruisti. Hec dicens subito disparuit. Sacerdos aut diuina suis omib; narrās magnalia qd secum actum esset per regressū sociorum postmodū cōprobauit. At quoniam i dubiū plurib; venire posset qliter sub breui tps spacio i graui corpore per tot maris et terre tract⁹ tñ

fire posset excepto euidenti exēplo abbauc per puā diei horā in babilonem de iudea tñslati. Miraculum cōsimile qd diebus nostris i brabancia cōtingit. qd nulli q hominē nouit dubiū esse potuit referam⁹. Anno circiter ab incarnatione dñi. M. cc. xij. cum crux tñsmarina predicaret vbiq; fere terrarū. eāt vir i brabancia iestimabil sanctitatis q desideriu longū habuerat terrā in qua steterāt pedes ihesu cristi peganus iuifere h et tārba a contemplacōne diuina in corporali exercicio vtebat. In oracōe aut existens i vigilia sancti petri ad vinula clauso cubiculo astitit illi cum ingenti lumine. eāt enim nox. āgelus dei dicens. Vidit dñs ingens desideriu tuū te velle iuifere terrā sanctam. et nunc ad hoc mittoz ab te vt tuum desideriu cōpleat. Hec dicens angelus hominem apprehendit et in vna nocte ab omia loca spectabilia terre sancte tñstulit et retñstulit in eadem nocte. Videbatur aut illi ipsa nox omi die lucidior ita qd omniū ciuitatum gallie. burgūdie. lūbardie. tñschie et terre scē loca disposicionē et sit⁹ hñs q terras nouerāt pñssime designar. Postmodum vero factum est vt hortatu

quendam deuotum virum quibus hoc negare non poterat cum illi crucem susceperet. planeque per viam demonstrationem cunctis ostenderet quod nequaquam mendax. sed verus dei nuntius qui eum duxerat extitisset. **Hic** vir beatissimus postquam reuersus est tunc vidit quod in honorem cepit haberi apud conuicaneos dulcem solum natalis derelictum. et usque in finem vite in alienis partibus sancte vixit. **Et** in hoc miraculo questio difficilis oritur. quomodo vir iste momentanea visione tam diuersimodas viarum dispositiones et tenere memoriter potuit et docere. **Et** sic solui potest. **Ci** coniectiones recessus habent. a nostro autem orbe gallie et germanie remotissimi sunt recessus. **Quis** ergo eas semel attemptatas vias ad muros ante redire voluit. quis inquam si nature sagacitatem. **Quod** ergo natura hoc et de nature potuit. **Et** certe plus de sacratissimo dominici corporis sacramento nata occasione loquendi quantum peccatum sit indigne confidentium excepta beati pauli solidissima veritate miraculum subsequens demonstrabit. **¶** Prope villam in qua natus fui sacerdos lubrius et immundus fuit. **Et** olim quidem cum immundis a mulieribus panem illum legale;

sabbati. significante hunc panem vinum edere non licet. infelix ille presbiter hunc cotidie polluto ore sumebat. et vide vindictam dei. os eius circa nasum et mentum et lingua conputruit. ita ut vix posset prefatore ab amicissimis sustineri. **Et** et alius in gallia fuit ut quodam puer audiui cuius manus in missa super altare extense igne celesti usque ab auribus obuste sunt et consumptae. **Proinde** occasione laudis apud ad laudem quantum in gloriam corporis per eas exhibuisse describimus. de vocali etiam laude angelorum aliquid dicere laboremus. **Si** autem laus angelorum in patria vobis futura sit. magna questio inter theologos ventitatur. **Et** ego quidem si vocalis laus in celo futura sit nescio. vnum scio quia et si nequaquam angelis laudare deum sicut nonnulli volunt vobis laude forte quasi ex necessitate conueniat. tamen utramque et vocalem et mentalem laudem in potestate vtriusque obtinebunt. **Hinc** vero hoc est in aere in terra peregrinationis nostre angelos vocali laude vobis fuisse legi plures et audiui. **¶** Vidi suessionensem civitatem in gallia excoicam omni sibi auisse diuina. et non nisi sibi silencio diuina mysteria clericos

ministrare. **I**n vigilia igitur assumpsit beate marie dominus iohannes cognomento res vel bas prior canonicorum regularium sancti iohannis iuvenis iuxta muros eiusdem civitatis assumptis secum tribus canonicis devotissimis viris qui nunc ones defuncti sunt in morte primo civitati in loco ubi quodam heremita resederat ab celebranda solemnitate virginis gloriose successerunt. **I**nclinato autem die cantatis vespis panem et aquam ore sobrio libaverunt. **I**n completorio dicto post orationes devotas et longas membra super nudas humum deserti enim locum erat ut quiescerent paululum praestruerunt. **R**ec mora detentorum surgunt ad matutinas cantant simpliciter et devote. **A**t ubi ante laudes prior nonam lectionem ex more finivit subito concitatus mirabiliter insonuit angelorum et responsorium. **F**elix namque altissimis vocibus cantaverunt. **Q**uo peracto tamen quatuor ex illa innumera multitudo versum et gloria singulariter succedunt multitudinem semper crescente. **P**ost repetitionem vero secundam introitum felix namque iuxta morem gallicum inchoaverunt et persequenter ab omnibus communiter finierunt. **F**inito autem responsorio factum est silentium angelorum. **P**rior autem incho-

ato **T**e deum laudamus matutinas cum suis laudibus profecerunt. **Q**uibus dominus qui singulorum quot lacrimis qui suspiria in recordatione suavissimi modulantis ab ymopectoris ediderunt illi quatuor beatissimi non est nostre possibilitatis evolvere vel effari. **S**ed in eis completum plane poterat credi et reliqua cogitationum diem festum agere tibi. **N**ox salutat duos novum scilicet priorem et rectorum dictum cognatum ceterorum novum scire non potui. **D**e vili etiam laude angelorum illud quod in miraculum attingit quod subiungo. **C**amera beate marie monasterium est monialium ordinis cisterciensis in brabantia iuxta bruxellam. **I**n hoc loco capellanum erat nomine godesfridus devotus nimis dilectissimus mihi et notus valde hic disrupture et viscerum cruciatu animis fere penitus tribulatus numquam tamen a predicatione et salute hominum quiescebat. **C**ontigit autem ut ipse morte subita ante noctem mediam inter cepta melodia et cantus mirabilis angelorum quasi de loco prope ecclesiam audiretur qui attente vigilabat ut quod sicut solito tempestivius surrexisset et ante esset sollemnitas sancta quam feriata nocte tam insolitis vocibus et concentibus efferebat. **N**on enim

suspiciari poterat aliunde esse cā-
tum n̄ a monialib⁹ intra chorū.
ergo ubi cantus ille cessavit ho-
rologium cecidit campana pul-
sata est et sic vigil cognovit pa-
mo q̄ cantus celestium non mo-
nialium fuit. **H**ane ergo inue-
to mortuo omnibus patuit. q̄ i
exitu sancti vici angelorum ex-
ercitus tantis tripudijs exulta-
uit. **H**ec de cantu apum ad lām
in laudem et gloriā corporis
casti. necnon et de cantu vocali
spūum angelorum satis q̄dē di-
cta sufficiāt. **N**ūc de cātu spi-
rituali apū fidelīū differam⁹. **C**ā-
tus et laus vocalis a patribus
institutus ab ecclesia frequen-
t⁹ est. **U**nde septem horas cano-
nicas a verbo psalmiste tenem⁹
qui dixit. **S**pecies i die supple
naturali que est dies et nox lau-
dem dixi tibi. **E**t illud. **D**ēs gē-
tes plaudite maīb⁹ iubilare deo
in voce exultatōis. **E**t illud. **C**ā-
tate ei et psallite ei narrate om-
nia mirabilia eius. **H**ic quidem
cantus et laus vocalis innuitur.
de quibus augustin⁹ in libro cō-
fessionum dicit. **F**lebat autem
vberissime in ymnis et canticis su-
ave sonāta ecclesiarū reb⁹ re-
mēter affātis. **V**oces igit ille in-
fluebāt auab⁹ meis et eliq̄bat
veritas i cor meū et fluebant la-

me et bñ m̄ eāt cū eis. **G**allici
vulgarī pūbio vtunt⁹ et dicunt.
Bominus gale latine as celo
maine. quod latine et si non eā
sic dicitur. **B**onum vinum ping-
uem lacrimam ducit ad oculos
Credo ergo q̄ illud vinum exul-
tationis i canticis q̄d vt in au-
gustino patuit lacrimas tam
pingues exauit de vasis opti-
mis propinabatur. et idē qua-
si voce celesti fundat⁹ mundo
sublimi⁹ itonabat. **H**eu nūc
corruptis dolijs acēcit vinum
et abhoiācōnem pot⁹ p̄uecat
q̄ deuocōne. **D**ū enim q̄s sine
deuocōne formare voces nitit⁹ i
mentib⁹ audiētū deuotio diffi-
pat⁹ et inuānum exte⁹ claman-
tis lingua labat⁹ n̄ spūs artifex
cor int⁹ tāgat. **U**n̄ i gallia mēo-
rabile q̄ddam circa tempus phi-
lippi regis filij lodowyci egie ca-
noizati accidisse ēfēt. **I**n qua-
dam ecclesia ouentuali canoni-
corū seculariū p̄cipua s̄a cuiusdā
festiuitas agebat⁹. **I**n completo
no aut inter p̄ n̄ et credo t̄iso-
rū illud in pace in idipm clea-
tis cātāb⁹ et discātāb⁹ statim
ubi secūda; repetitōez post gla-
p̄tī finierūt et simbolū fidei cre-
do sub silēcio dicere crediderūt.
vox celestis oib⁹ audiētib⁹ dix-
it. **N**ullus exaudiat⁹ n̄ rauis.

Stupefacti ergo omnes abuer-
terūt despectum quēdam aī vo-
ce lugubri et discordā i angu-
lo cōstitisse nec eū aliq̄s abige-
bat sup quē vox descenderat ex-
tisse. Quātū aut malū sit in
psalmodijs et canticis spūalia
libus dormire euidenter ostē-
dam. ¶ Etat monachus vt me
legisse recordor q̄ ad matutinas
frequentissime dormire sole-
bat. Contigit aut vt eo ad ma-
tutinas in choro in laudibz dor-
miente videret in somnis demo-
nem teteramū cum pice in pa-
tella liquata mōchos singulos
visitare et dormientibz q̄busdā
offerre ferreum coctiar pice ple-
nū. Ad se vero cum venisset de
moniū et coclear feruēs oī dei
mitatis offerret. retracto subito
capite ad acubitu sedium cui in-
nitebatur offendit. et lesus eui-
gilans se sauciū et vulneratum
inuenit. Animabūtat ergo in
facto cōsequenter quātum negli-
gētia circa horas diuinas dñō
displiceret. et quātum i ea demo-
nibus complaceret. Unde eti-
am accidit qd per illas que ve-
re nouerūt audiui eadez de qua
supius fecimus mentionē de ar-
gensole venerabil' abbatiſſa.
cum demō neq̄ omnes in cōuē-
tu moniales somno fallacie delu-

hisset et nulla earū ad matutina-
tum offitium euigilasset. illa
demonē cachinis iudentē om-
nibus vidit. et fusa prece ab do-
minū eū visibilem multis ostē-
dit. Inuixit qz singul i cōuētu
p negligētia penā. et de cetero
contra astucias byaboli q̄ ipedi-
re semp officiū nititur diuinum
cunctas rebibidit cautores. Si-
mul ergo apes fidelū aggrega-
te mente cōsequēter ex ce sua-
uitate cantant vt in aures dñi
mi sabaoth bulater modulēte.
et mediantibus auribus congru-
enter deuotio in mentibus fide-
lium exercetur.

~~¶ Ex suauitate cant' dulce
do et deuotio mētis fit triūda~~
Capitulum. xl.

Absent grati mīqz vo-
cis suauitatem. Quid
enī grāius qd suauis
laude dei. Si fm augustinū in
gratitudo maximū diffinit pec-
catum ergo vt maria gratitu-
do. Ideo omne psalmodiā et cā-
tū i laudis gloriā termīam. Un-
nato ab redēptionē omniū in
betlehem saluatore. Gloria i ex-
celsis deo. et cantauerūt angeli
vt pro pace in terra banda ho-
mībz omibz laudis materia
preberet. Quāq̄ et grata miā
qz vocis suauitas cōtēplatie aīe

mentalis iubilus possit intelli-
gi. qui pre magnitudine celestis
gaudij conceptus interius nec
fieri potest nec exprimi. Et hec
tuba dicitur iubilem que lata q̄
dem interius et capax est h̄ lo-
co ubi oī coniungitur angusta-
tur. ¶ Huiusmodi tubam i bra-
bandie partibz monialem vidi
que ubi aliquid de iocunditate
eterna et celestibz gaudijs audi-
ebat rapiebatur i spiritu et cum
ad horam paululum quiesuisset
incandescēbat vultu et clausis
oculis tam miris vocibz iubilum
emittebat. vt nullum melos mu-
sicum posset eius dulcedini com-
parari. Et hic quidem sonus n̄
la articula ravoce penit? prome-
batur. h̄ inter pectus et guttur
armonia illa mirabilē sonabat.
Hec est illa de qua beatissimus
augustinus dicit contemplatio-
nis species. que rapit omnem
animam desiderio suo tanto ar-
dentiorē quanto mundiorē et tā-
to mūdiorē q̄to ad spūalia re-
surgētē et tāto ad spūalia resur-
gētē quāto carnalibz desiderijs
et terrenis affectōibz moriēter.
Ad hanc contemplacōem ipse glorio-
sus augustin? capt? fuit. Cum fi-
at beatus possidius calamen? e-
pus de eo testat? sine vllō cibo
potu ve in contemplacōe celesti

um tribus dieb? et noctibz conti-
nuis permaneret. De seipso q̄z
in libro cōfessionū testat? a te
dicēs. Aliqñ inter mittas me in
affectū multū inuittatum itre?
sus nescio ad quā dulcedinem q̄
si perficiatur in me nescio cōd-
eat quod vita ista non eat. ¶
recido in hīs etūnis ponderi-
bus et resorbeor solitis et teneor
et multum fleo et multum te-
neor. Hic esse valeo non volo.
illuc volo non valeo. miser vtro-
biqz. Est autem gaudiū qd nō
batur ip̄is h̄ hīs qui te gratis
colunt. q̄rū gaudiū tu ipse es.
Et ipsa ē beata vita gaudere de
te ad te p te. Ipsa ē et nō alia.
Qui aut putant aliud esse gau-
diū sectant? illud non tamen ve-
rū. In vocibz igit? mētāl iubilū ḡ-
tus eris deo grat? āgel? nec mirā-
bilis aliq̄d sub celo nec icādi-
us poteris expriri.

¶ Qui nolunt deapi omnia
faciāt cū oīlio. Capitulū. xli.

Abent priuatū cōsilia.
Et hoc s̄m salomonē.
Est salus vbi multa cō-
silia. Contra in deuteroniō
moyses in canticis de reprobis
dicit. Gens absqz consilio et si-
ne prudentia est. Thobias fili-
um suū instruens verbis dicit.

Consiliū a sapiente semp req̃re.
Sultū est enī voluntati p̃pi mo
 t̃ immittē. Et p̃pter hoc salomon
 diligēter amonuit dicens. **F**ili
 sine consilio nichil facias et post
 factū non peitebis. **C**onsiliariū
 aut̃ habe illū q̃ puidet et discret⁹
 est et cui consiliā et viam tuam
 in omnibus reuelasti. **I**ustū et tu
 tissimū est nec ōnem hoīez idu
 cere in domū tuā. **V**ñ in puerbi
 is dicitur. **C**onsiliarius tibi sit
 vn⁹ ex mille. **E**rat vir bon⁹ q̃
 simplex valde sicut indubitabi
 li relacōne p̃cepi in finib⁹ galli
 arū cui dyabolus in specie et visi
 one angelica frequentius appa
 rebat. **C**ui et dixit. **D**iuers⁹ q̃ p
 pe voluntatibus fluctuas et q̃d
 facere debes ignoras. **I**n hoc er
 go missus sū vt meo regas cō
 silio. et cōsiliū aliud ōne postpo
 nas. **Q**uāq̃ aut̃ hora p̃bide
 ris me consilio meo et sincera visio
 ne careb⁹. **N**ec morā vbi miserā
 m⁹ ille pactū cum morte spospō
 dit. visitat̃ illustrat̃ serenatur
 et in tāta tranquillitate cordis et
 corporis cōsequit̃ vt vix se hoīez
 inter hoīes s̃ sup hoīes angelū
 estimat⁹. **V**inc cum temptator
 astut⁹ in familiarem sibi supbi
 am pre nimia sinceritate hoīem
 extulisset. paulatī cepit ei mol
 licies blandiri et per hanc tan

de miserū inclinauit vt in cimen
 maximū p̃pe corrueret et ip̃ius
 corporee mortis p̃cipitio p̃pi
 quaret. s̃ eū diuina misericordia
 preueit et tali remedio liberauit
Eat inuicinia ei⁹ vir sagax i ge
 mio et expt⁹ multa. cui ille cōfite
 ri consueuerat p̃usq̃ i laq̃um dya
 boli cecidisset. **D**ixit vidit hoī
 nem solitarium iādere et absen
 tatem se ab ōni societate bonoz
 eū alloq̃tur i hūc modū. **H**ic et
 karissime cuius diu iam agna
 ris consilio et mutatis p̃stis mo
 rib⁹ nec confiteri te video nec lo
 qui vias spiritalib⁹ nec predica
 cōnem ecclesiasticā frequētare.
Videas ergo ne decipias et met
 ipsū et irretians laq̃is dyaboli
 tēptatoris. **E**t ego q̃dez te sim
 plicem noui et facilem q̃ te solū
 p̃uatū consilio callid⁹ hostis eli
 dat et non habeas subleuantē.
Ad cuius verba mox homo rubo
 re p̃fus⁹. credebat illi ōnia q̃
 gesta erant per sp̃itū patuisse
 cōmotusq̃ et effusus in lacrimis
 arguēt̃ se totam cōscia⁹ patefe
 cit. **N**ec mora. consilio eius a tēp
 tacōe solut⁹ est et per consequēs
 a tēptatore.

Qz prouida aram inspectione
 preteritorū presentium et futuro
 rum aucta sint p̃spiciēda. **C**a
 pitulum. xli.

Tempa p̄nosūt. Et i
hoc diligēs fidelīū cau
tela notat. Vñ paulus
ēdimētes inqt tps qm̄ dies ma
li sūt. Mali qđē dīcūt bies non
quia mali sunt s; quia mala in
eis sunt. Vos ergo rebimimus
in bonum si per cautam conuer
sacionem aut arcam ā spītu p
uidencie malignanciam contra
nos īsidias declinamus. Sunt
autem pleriq; fidelīū qui in hīs
que p̄sencia sūt oculos aptos
habent ⁊ claros. Eawo q̄ futu
ra sunt non attendunt. Beata
illa animalia que vidit ezechiel
oculata erant ante et retro totū
q; corpus eorum plenum oculis
erat. Quo pluide batur intelli
gī omnem vitam nostram p̄te
ritis p̄sētibz ⁊ futuris opor
tere prouida circūsp̄ctione mu
niri. ¶ Erat qđā nobilis adoles
cens q̄ valde sagax ingenio regi
patra successit ī regno. Vñ acci
dit vt in regīa ciuitate nūdū
ōstitutus rex cū sobalib; suis ad
īspiciēdos īstītores et res vena
les solliat; circūiret. et videns
hoīez grandēū etate sedētem in
nūdūis querit quis sit. si qđ ve
nale haberet. Cui ille. Dicoz in
q̄t phs sapiētiā vnalē habeo.
Ad hoc gauisus rex ⁊ subridēs
bene inqt vt iuuenē ōstitūtū ī re

gimine op̄et sapiētiā habē
re. Tu aut videas quantū velis
vendere centū maras. Et senex
vñū iquit tibi pro statuto pre
cio dīcā qđ si tñ ⁊ nūc op̄e
p illis ēgers et reges. Temē nil
loq̄s. Temē nil attēptes n̄ p
us cogites qđ sequatur. Si pl
volens addas et p̄cium. Ad
hoc igī omnibus concitatis in
tūsum. Rex considerans verbi
pōb; abūt. Et p̄ho statū solui
p̄cū īpauit. Verbū aut qđ acce
perat ī sup̄limīanb; palacij ⁊ ī
menf; ⁊ ī ciphis autēis ⁊ manu
tergij s̄cabi fecit. Tūc postea
successu temporis rex in sapiē
cia et virtute p̄ficiens institui
it fortiter animū ex p̄re po
pulū humilem de manu potēti
um qui a nobilibz terre graui
ter p̄mebat et regnū suū ī ōi
iusticia gubernat. Pro quo no
biles sui in sedicōez vñ cū neq̄q;
in maīfesto p̄pter fauorē popu
li oīa eū auderēt aliq̄b attēp
tare. occulite quendam rāsozem
precio aduxerūt vt regem ī cō
clauj radendū nouacula iugula
ret. Ergo vbi rex ablētata bar
ba se radendum exhibuit dictus
rāsoz in manutergio quod erat
circa collum regis scriptum le
git. Temere nil attemptes n̄
prius cogites qđ sequatur. Et

supposito sceleris pauefact⁹
expalluit ⁊ manū tremulā mor-
tetur. **Q**uo viso rex exegit.
nec sine causa euēum cōfideās.
dissimulātem rāsozē quasi hoc
sibi ex infirmitate cōtigisset ex-
tendit ad penā. et veritatem rei
cum tormētis extorhit. **S**ic er-
go rex liberat⁹ a morte verē didi-
cit q̄a melior sapientia cunctis
opibus et omnia que desiderant
huic non valent cōpari. **P**ossu-
mus tñ ⁊ ad litterā precognos-
cere tempora futurorū nō tamē
quasi ex nobis s; reuelante illo
q̄ dixit discipul⁹ suis. **N**on est
vstrū nosse tempora vel momē-
ta que pater posuit in sua pote-
state. **F**it aut hoc per spiritum
interius suggerentem vel p som-
num i enigmatē vel per cōiectu-
ras vt homines sagaces i gēio
de preteritis vel presentib; futu-
rorū causas eliciūt spiritu reue-
lante. **P**refat⁹ frater heinric⁹
de colonia ordīs predicatorū
anteq̄ ipse ordo inchoat⁹ fuiss;
fuit per ipsum didicim⁹ futurū
predicatorū ordinē precogno-
uit. **H**abuit patrū militem se-
bulū in aula dei i partib; theu-
tonie opido mōtis martis. **H**ic
dictū iuuenē heinricū sagacē
videns etate adultū ⁊ optie gra-
maticis institutū misit parafius

vt dyalectica ⁊ artes ceteras as-
sequeret. **Q**uod vt factum ē pa-
trius eius defunct⁹ ē ⁊ intermissū
est eius studiū annis trib; q̄b;
in predicto opido scolas rexit.
His q̄dem elaphis apparuit ei
patrius suus dicens. **T**umes i
remediū pene qua crucior i pur-
gatorio ihere solimītanā crucē
que i theutonia predicat. ⁊ tñ
fratib; et exacto ibidem tpe au-
redieris pges parafius et inueni-
es nouū predicatorū ordinē quē
intrabis. **P**aup tatem eorū ne-
veraris ⁊ non dispicias pauca
tem quoniam in salutem multo-
rum felicissime coalescentib; cō-
ualescet. **A**d hec vba dict⁹ cleri-
cus stupefact⁹ sine vlla turbulē-
ta cunctatione q̄d iussus eāt ag-
gradi. **E**t facta pēgnatione
vbi rediit. et venit parafius iue-
nit ordinē predicatorū nouiter
in partib; albigencū inchoatū
domūq; iā iceptū pifius. ⁊ sine
hesitatione aliqua in puo post
tpe ordinem est adept⁹. **I**bi cū
annis plurib; deuotissime pro-
fecisset iterato illi apparuit pa-
trius dicens. **A** pena qua cru-
ciabar te iuuāte solut⁹ sū. **T**u
autē ne cunctis iterato tñ hie-
mare si te semiores tui elegerūt
tñ mittendū. **E**t hoc q̄dem au-
dictus frater heinric⁹ celatum

haberet a magistro cedis et dis-
finitoribus provincialium fratrum
in terram sanctam transmissus est
a qua postea rediens. tertioque
a felicissimo rege francie ludowi-
co in socium sue peregrinationis
ad transmarinam terram debu-
ctus. Elapsis autem tempore cum
rediret in via qua reuertebatur
ad gallias felici morte defunctus
est. Quantum autem vir iste predi-
catione profecerit in clero pius.
quanto ue consilio aut etiam ali-
as ubi diuersi populi et clerici
predicauit ad plenum posse nemi-
nem arbitror estimare. **¶** Quod etiam
homines sagaci ingenio futura
preuideant tali exemplo probabo. Co-
mes losens in finio brabacie lu-
dovicus nomine phisium expulsum valde
in comitatu habuit. quod cum per villam
quandam iuxta choraciam quandam ha-
beret transitum puella quondam pulchra
facie cum mirabili suauitate vocis cho-
razantibus precinebat. quam quidam co-
mes per horam nimis intuitur dili-
genter cum familia pertransiuit. Et
cum stuporem videret. Phisius.
Miras inquit o comes vocem et
pulchritudinem precinentis. ma-
gis iam miraberis mortuum. Dixit
verba conpleuit phisius et clamor va-
lidus in villa sublatusest. Cogno-
uitque directis nunciis dictam pre-
cetrice; morte subita corruisse.

Et nota lector quod phisium non cre-
do alias nisi duas cantatas viri
indagabilis vicio mortui in pu-
ella subitam precognoscere potu-
isse. Ducissam etiam braban-
cie nobilem aleyzam ante quam no-
bilissimum heimecum ducem duceret
per phisium patris sui ducis
burgundie prenouisse ipsa refer-
rente cognouimus quod primo con-
ceptu viri nato et baptizato pro-
tinus priuaretur. secundo vero
debili. postmodum letaretur. quod
quidem euidentissime vidimus nos.
Et hoc forte phisius potest atque pre-
uideat cognita qualitate et debilita-
te matris. Spiritu autem prophete
ioseph somnia sagacitate ho-
mines quidque et maxime deones
tempore prenoscent. Somnio quendam
imminentem mortem preuidisse cogno-
ui. In una quidam de me nos de
sacerdotes et duo diaconi studio
debiti morabamur. et spero quod si-
ne labe potui mori. Unde ergo no-
strum visum somnium sic narrauit.
Missam me in somnis celebrae pu-
tabam et ecce vidi sacramentum sangui-
nis christi in calice crescere usque ad
supercilium et effundi. Tunc vnus ex
necis suspirans gemit dixit. Calix
passionem signat et nunc karissime pre-
parata anima tua ad temptationem
validissimam vel ad mortem.
Rec mori. secunda nocte ita gemit

infirmitas ut mori subito credere
ret. Tercia aut nocte quāda ex so
cijs dñs matutinis orare volēs
dormitare cepit. et ecce vox ito
muit et dixit. Vigila et ora. hoc
cū scio fieri et tertio dormitaret
subito accurrebat famulus q̄ custo
diebat egrotū dicens eum mor
tuum aut excitabiliter dormien
tem. Attomiti oēs q̄ erant i do
mo avaram iueim⁹ hoīez mor
bificū et verficū somnū et in
terpretacōnem eius in misterio
calias prefignatū. Nota ergo
in exatōne dormitatis quāta
diligētiā quāta instātiā ora
cionis velit circa morientes cle
mentia saluatoris ut ab inimici
infringentis calcaneo nō tueāt
inursu. Multum ergo reprehē
denda est negligētia quorūda;
religiosorū q̄ sine opatione si
ne corde sine intentissima etiā
obsecracōnis ope ita vident fra
tres q̄si peccantes morientes. Et
tales q̄dem timere debēt ne eis
dem iusto dei iudicio rependat
i sine et sine auxilio destituti an
gustissime a demōib⁹ arceant.
In quibusdam regulariū mōsteri
is approbabil valde consuetudo te
netur ut imminente fr̄is sine dis
ciplinā acerbissimas singuli
cum inuocacōe scōrū accipiāt i
apulsacōnem demonum et sub

sidiū morientis.

¶ Qz tribulacōnes et persecucōes
patienter sint tolerande. Ca
pitulum. xliij.

Probeduinant enī imbres
ventosq; et tunc se cōti
nēt tactis. Quib in ym
bre n̄ tribulatio et iuentis n̄ co
natus demonū designat. Pau
lus q̄dem adūsus se tribulacōez
erigi vidēs a fratrib⁹ per murū
in sporta demissus est et sic i no
mine domini man⁹ prepoiti pse
quentis effugit. Et hoc q̄d bo
min⁹ i euāgelio idulsi. Si vos
in vnam citatē persecuti fuerit
fugite in aliam. Hoc nup fr̄es
minores et predicatorēs in vnga
ne poloni regnis et postea ter
re sancte quicūq; irrudentib⁹ tar
tari et corosimis simili rācōe
fecerūt. Vbi de duce quodā qui
ordinē pdicatorū itraueāt quod
dam mēorabile a fr̄ib⁹ ferebat.

¶ Dup quādam i vngaria poten
tissim⁹ relictis i pncipatu fili
is ordinem pdicatorū itrauit.
Eāt aut sufficienter l̄is instru
ct⁹ et factus est egregius pdica
tor. Irrudentib⁹ ergo tartari et
pore dom⁹ cum fratrib⁹ fugiēte
petiuit idem frater quodā dux
ut i solatiū mitteret debiliū
populorū se aut affectū senio et
etiā si nō occideret a tartari

se tamen in primo moriturum.
Permissus ergo remansit in
domo fēm et amonitione dulcissi-
ma paupib⁹ et debilib⁹ q̄ fugam
ire non poterant ad patientiā
fortatis ipsel⁹q; ad irruptionē;
barbaroz in oratione et lacrimis
in ecclesia prius in modum cru-
cis extensus ante altare iacebat
et sic ab impijs est occisus. **R**e-
cedētib⁹ ergo tartaris ad domū
fratres reuerſi sunt et fratres quō-
dā ducē lanceis terebratis ma-
nib⁹ et pedib⁹ atq; ossis oib⁹
membris et cerebro exausto de ca-
pite coram altari ut dictum est
inueniunt. **Q**uo piaculo cum
cūcti fratres nimirum ad laci-
mas mouerent. q̄dam prae cete-
ris horres igemuit dicens. **T**u
dñe de⁹ q̄re tantum viz tā iniqua
morte et pessima passus es in-
terire. **C**ūq; i luctu et lacrimis
et rebarguōne iudicioz dei tri-
b⁹ diebus et noctib⁹ fere ieiunius
et sine somno penit⁹ permane-
ret. tandem in excessu mentis
rapt⁹ vidit occisū quē fleuerat
dicentem sibi. **Q**umq̄d oportuit
xp̄m pati et ita intrare in glori-
am suam. **N**ō sūt obigne passi-
ones huius t̄pis ad futurā glori-
am que reuelabit in nob⁹. et hec
dicēs disparuit. et frater q̄ rulan-
ti diuina iudicia q̄ inscrutabilia

sūt vboz breuitate et auctoritate
concluit. **I**gitur si tabulacō nū-
ymbres si ventos temptacōnū et
suggestiones demonū imminere
preuidens n̄ p̄ defensionē fidei et
iusticie cas⁹ emergat. te tectis
tutis contineas aut fugias in re-
motis. **M**elius est enī fugere
bñ et latere q̄ bello succūbere et
pugnare. **U**n paul⁹ apostol⁹ sa-
piēter nos admonet dicēs. **F**u-
gite fornicacōem. **Q**uod et dñi-
nus ammonuit contra regē hay
et postea contra filios beniamin
et sic hostes populus sublata
fuga deuicit. **V**el sic imminen-
te inter fratres rixa aut vento
discordie. primum si potes la-
bores ad pacem si nō potes cō-
q̄scas aut fugias. q̄ enī se misc-
re alterius ut dicit salomon
q̄si q̄ canem aurib⁹ apprehēdit.

~~Qz q̄es mentis et corpis multū
inuāt ad contemplacōnez sc̄p-
turarum. Capitulum xliij.~~

I dies futur⁹ est mitis
puolantymīse. **N**ō q̄
h̄ dicē puolae ethiolo-
gice q̄si paulolae idest remote
Un dauid optat dicēs. **Q**uis
dabit michi pēnas sicut colum-
be et volabo et equiescam. **E**t sub
inferat. **E**cce inquit elongaui

fugiēs et mān in solitudie. Et
dicitur hic solitudo contemplatio
nis in deum. vel solitudo medita
tionis i studiū scripturā. Pa
cis enī tpe opera iusticie libera
us exercentur. Et ideo alibi dicitur.
In tpe vacuitatis id est pa
cis scilicet iusticiā quasi diceret.
qđ tpe belli non potes. Vñ in
libro machabeoz fit oratio ubi
dicit. Adapiat dñs cor vestrū in
lege sua et i preceptis suis et fa
ciat pacem ut scz subinferret cō
modius hiea precedentia si sub
ditum sequer qđ est pax. Salo
mon pacis tpe dilatauit quasi
philosofia sapientiā. Job enī post
dita tabulacōis certamina mo
ralem illam phie sapiētiā scap
fisse credit. Dauid post datas
victorias psalmoz ymnos i lau
de dei cecinit. Esdras et neemias
post reuersionem in iherusalē
libros suos comodius ediderūt.
Ipse aut domin⁹ ihesus crist⁹ a
turbis qā ubi turba ibi turbacō
in monte discipul⁹ et i cenaculo
an passionē spūalia predica
uit. S; et in signū qētis in stu
dio ipse theolog⁹ iohānes euā
gelista sup pect⁹ ihu saluatoris
rambēs fluēta euāgelij de ipso
dominici pectoris fonte pōuit.
Necnon eūdem i pathmos i su
lam diuino nutu credim⁹ relega

tum vt ibidem sine impedimento
apocaliphm id est diuinas cōe
retrisiones et i erudicōne eccle
sie studiosius scriberet q̄ vidis
set. ¶ S; etiam quēdam parū
ante nostrā tpa i episcopatū leo
dieñ. beatissime vite magistrū
fuisse pcepim⁹ q̄ cum op⁹ qđdā
theologiā inchoasset et cū cle
tus guissimis pscraricmb; ipe
dirz tandem i locū solitariū diu
narolūtate tñslat⁹ est. Et in eo
ceptum opus apparēte sibi apo
stolo paulo et ncēia m̄mstāte
cōpleuit. Ergo apes fidelū qbz
deus sciencie talenta cōmisit ap
parēte die tps a pscraricmb;
mitiori in campo scripturā p
uolent vniūse. et ibi qđ textus
indicat consequēter attingat.

~~Qz multum sit vale insi re
studio sanctorum scripturā.~~

Capitulu. xlv.

Procedentes p rura redo
lencia inhiant florib;
et sugentib; cuius per g
mina et herbis dulcib; iherētes
curiose satagunt et dolēcias exi
ci. Ecce qđ manifestissime apparz
studiosoz delectabil fruct⁹ scru
tatio scripturārum. Vñ domin⁹
in euāgelio. Scrutamini scrip
turas in qbus vos putatis vicā
eternam habere. Et nōdum

que sunt rura. Flores. rui. herbe dulces. In textu enim hec quatuor distinguuntur. Et potest in his quadripartita sanctorum scripturarum species assignari. Prima species legem continet sub qua et diuersae historiae continentur. In secunda specie prophete sunt quibus tres libri salomonis liber sapientie et ecclesiasticus coniunguntur. Tercia autem species in quatuor per se euangeliorum librum et hec nichil habet adiunctum. In quarta specie actus apostolorum et epistole complantur. In lege ergo rura redolencia sumas et hic est ager odore plenus. Cui secundum verba ysaac benedixit dominus. hunc cum eodem egredians ab meditandum in agrum. In prophetis vero dulces flores accipias de quibus spiritus in canticis dixit. Imber abiit et recessit flores apparuerunt in terra nostra tempus putacionis abuenit. In euangelis riuos fugientes hoc est descendentes per gmina denotant de quibus in principio genesi dicitur. Fons egrediebatur de medio paradisi hoc est cristus de corde patris qui dixit. Exiui a patre et ueni in mundum. De hoc deriuant quatuor flumina euangeliorum qui orbem irrigant vniuersum. In actibus vero per epistolas apo-

stolorum herbas dulces intelligas quas dominus in principio mundi tercia die geminare precepit ut hanc virtute potenti aia cum natura diuersi morbi efficacissime pellat. Ruribus ergo floribus riuis herbis dulcibus inherentes articulus satagamus in singulis virtutibus et dolencia expiamus. Instamus tamen primo orationi et postea lectioni ut oratio preueniat studium et parat intellectum. De studio autem laus gloriofissimus loquitur augustinus dicens. Puta aia tua lectionibus et multis parabit enim tibi mensas spirituales delectacio enim diuini eloquii dulcedo est palato cordis. Et dum cum auditate percipitur ut lis est si teneat. In hac enim presentia luce nichil puto iocundius paulo scripturarum quo omnia mella superantur. Homo timens deum voluntatem eius in scripturis sanctis diligenter inquirat et ne amet certamina pietate mansuescat. Plus enim affectus penetrat quo superba loquacitas non accedit. quod in danieli patuit euidenter. Quid autem philosophi de studio sapientie sentiant breuiter videamus. siem maria promittat tibi sapientia ut te reducat tibi. Tale tibi animi statuas ut multe in illo artes sint. multa precepta multarum etatum exempla. Nichil

aut habere ad quod exacerbat non firmitatem animi tui temptes. **S**ed in otio iconcussio iacere non est tranquillitas sed malitia. Magna et pretiosa res est sapientia. Vano illi loco opus est. Non habet se in angustiis virtus. **V**erum spaciatur res magna desiderat. expellantur omnia. totum illi pectus vacet. **L**iberalium artium consecratio molestos verbosos impetuosos et hihi placidos facit. et ideo non discentes necessaria quae suppellectilia didicerunt. Non ergo ista prospicienda sunt. sed prospicienda tamen et breuiter salutanda. tam diu enim immorandum est quam diu nichil animus agere maius potest. Aut plus aliquid scias sed quod melius. Quid est quod estimas non futurum sapientem cum qui laus nescit. cum sapientia non sit in laus sed res tradit in verbo. Et nescio an certa memoria sit quam quae nullum extra se subsidium habet. Nos omnia nobis difficilia facilius fastidio fecimus. Sufficiet ad id natura quod possit. Quae quod sit amplissimum spaciaturque ad sapientiam pervenit. quod ad illam venit attingit non longissimum sed maximum. non est quod imbecilem aciem omittas improbo lumine. a tenebris primo et umbrosa procedere. deinde plus aube et paulatim claram lucem assues

ce. Quaeque salutaria sunt sepe agitata debent sepe versari ut non tamen nota sint nobis sed etiam parata. Discas quod oportet et quod didicisti augendo firmes. Nam quod didicit et facienda et vitanda praecipit nondum sapiens est nisi ea quae didicit ei animus transfiguratus sit. Antiqua sapientia nichil aliud quam facienda aut vitanda praecipit et tunc longe meliores erant vitae. postquam vero de ceteris tamen perierunt boni esse desierunt. Simplex illa et aperta virtus in obscuram et solertem scientiam versa est. docemurque bene disputare non bene vivere. Simplex erat ex causa simplici validior. non multum ad fructum confert locis nisi se praestet animus. Omnes vacant quod volunt. neminem res sequuntur. Si vis ista quibus vigeris effugere non alibi sis oportet sed alius. Servire sapientiae libertas est. nostra leticia et illuminatio mentis integratio vera et quae a tumultibus iocundissime serenata. **V**idi adolescentem in primis gallicae in ordine regularum. hic scientiae tenuissime fuit et hebes ingenio. instanter tamen posuit animus ad discendum et studio scripturarum devotus incumbebat. habebat autem consuetudinem ut eo revelante cognovisset semper

omni vespere post seculā oracō
nem totius diurni studiū mēor
esset et sic se in lectulo depone
bat. **H**inc mox vt nōle sonū in
exaltacōne fratrum de nocte aū
tēptabat. illa extrema recorda
tio locis aī quā vespere obdormi
erat ei ī mēoriā veniebat. et aī il
la ad chorū ad matutinas p
gens clausis oculis stabat. Ap
parebat autem ei quasi amplū
altum longū et pulcheramū pa
ladium tota series scripturarū. et
eam ī illa hora ita perfassime
intelligebat. vt nulla ei etiam
difficilimarum questionū insō
lubilis videretur. s; omnia occul
ta scripturę quasi quicq; digitis
ī manu lucidissime discēbat. s;
si quā vō vel ad ictū oculi oculos
aperiret visio fugiebat. nec nū
me p̄uale visionis ipsius nisi
superficialiter tantū memor esse
poterat. reclusis aut oculis vi
sio repente redibat. **E**t eāt illd
in hac visione sup modum mirā
bile cum eo psallente aī ceteris
in nullo penit⁹ vel cōtemplacōe
vel eius admirāda dulcedie fru
statur. s; diuidebat q̄bāmō
psallētis et cōtemplantis inten
cio et vtriusq; fructu iestimabi
liter fruebat. **E**t hoc ē qd phs
insinuat dicens. **Q**uā quēab
modū vniuersi mūdi facies in

conspectu nōo vīt ita phia no
bis tō posset occurrere pulcher
amū mūdi spectaculū exhibere.
Profecto e nō oēs mōles ī am
irationem sui raperet et derelictis
hīs querēti ignorantia magna
credimus paulatim per partes
in cognicionem totalis veritatis
facilius deducemur. **S**; et
in campania qd dicitur galliāz
provinciarū. in monasterio or
dinis cisterciē. qd dicit argē
soles vidimus abbatissam q si
ne vlla lātūā artis gmatice nō
solū libros theologie et ceterā
libros gloriofissimi aug⁹ de tri
nitate plenissime itelligebat.
et difficilimas q̄stiones eorū lu
cidissis solucōnib⁹ exponebat.
et hoc qdē sicut venerabil⁹ rob
tus abbas vacillens michi etu
lit et probavit. impetraueāt a
dño annis plurimis aī mortē.
Hec eadē aī videret quobā tpe
ceruici comitisse campanie dñe
blanche q monasteriū fundauit
cum gladio angelū imminere.
supplicauit cum lacrimis dño vt
comitisse parceret et contrit⁹ is
iducias daret. **C**ui dñs diffini
ta inquit sentenciā lata est eam
mori oportere s te moritūā ictū
gladij fenētis accipere. **E**t illa
felix inqt mors quā cōitissa sen
tenciā damnacōis euadat.

Et ego cupiens dissolui et esse
cui casto ab incolatu misere car
nis absoluer. Nec mora post
hec verba decessens ab podora
transiit. Et quod in hoc facto non illud
christi maioris caritatis exemplum

Quod quilibet in studio maneat in li
mine fidei sancte romane ec
clesie. Capitulum xlvii.

Quius prae limine clau
duntur et in hoc unitas
ecclesie et integritas fidei
designatur. Ut enim dicit spiritus
in carnis. Una est coluba mea
eius ecclesiam sine ullo infidelita
tis felle et testas quam sine macu
la sordis in scelere et sine duplici
tatis tuga paulus affirmat. si
autem unus deus et pater omnium
sic fides et unum baptismum in sinu
matris ecclesie ministratur. Ab hac
igitur testatissima veritate quam
que turpiter exciderunt seipsos a
militantis inferioris ecclesie nume
ro et a superius triumphante me
rito preceperunt. Unde iheremias
conquestus pro populo dixit. Era
mus incredibiles ad dominum deum
nostrum et dissipati recessimus ab
eo ne audiremus legem vel vocem
illi. ideo adheferunt nobis multa
mala et maledictiones quas con
stituit dominus moysi. Et hoc
idem sapiens in ecclesiastico dicit.

In gente incredula exarsit ira
dei. Tales sunt qui illam tunicam
domini incusantem significantem fi
dei unitatem quam milites crucifi
gentes scire noluerunt passim
lacerare conturbant. Unde in eccle
siastica historia reperitur. Cum enim
dominus noster ihesus christus apparui
isset cuidam episcopo lassa tu
nica et quesisset episcopus cum la
ceratis quibus hoc fecisset. Respon
dit dominus. Arras hoc fecit.
Nec mirum quod inter omnes here
ticos excepto manicheo nullus
eam crudelius lacerasse putatur.
Sed et quodam nostro tempore in urbe
antwerpiensi brabacie super mari
tima guilhelmus cornelius nomine
supra modum irrationabili here
si sandere dominicam fidei tunicam
est conatus. Hic quidem prope
si et simulacrum debet et diuici
us ouersat prebende beneficium
quasi sub pretexto perfecti et pau
peritatis dimisit. et tamen luxurie
deditur totus. Dicebat autem
sicut rubiginem igne sic omne pec
catum paupertate consumi et ante
dei oculos annullari. Melius esse
publicam metum pauperem quam
aliquem castum perfectissime continen
tem aliquem in sui subsidium retine
tem. Et propter hoc omnes pro
sus religiosos esse debent. Quod
autem dicebat pauperem luxuriam non

esse peccatum fuit blasphemia
maria quasi esse vellet iniustice
iustissim⁹ deus ill⁹ q̄b⁹ p̄cepit.
nō misereberis in iudicio paupe-
ris. De isto autē certissima rela-
tione didicim⁹ q̄ cū de fūcto eo at-
q̄ i ecclesia btē v̄gīnis cū hono-
re sepulto. q̄bā die tertia ipsam
ecclesiā introisset vidit corpora-
libz ocul⁹ sepulchrū dicti wilhel-
mi cornelij vacuū ⁊ aptū. mani-
festissima h̄ḡcōe p̄sagiēs futu-
re dānacōis euēti. Rā post an-
nos q̄tuor cognita denudata ac
p̄bata neq̄ssime heresis illi⁹ ne-
q̄cia et malicia p̄ v̄neābile p̄ez
nēm nicolaū cameracē. ep̄m ca-
baū ei⁹ de sepulchro q̄i stirps i-
uat⁹ s̄m ysayā loquētē de nabu-
godonosor pietū ē et cōbustū.
Vni⁹ ergo ecclē q̄ romana et ca-
tholica dicūt vni⁹ vere fidei clau-
datis limie ne hostio clauso tibi-
cum fatuis virgīnibus excluda-
tis a sp̄sō ⁊ i seditione chore a
flammis vltimab⁹ defloreat.

~~Q̄ modus pius habend⁹ sit in
studio scripturaz. Ca. lviij.~~

Non trāsgredim⁹ termi-
nos cōstitutos. Termi-
nus cōstitūt⁹ dicūt pius
mod⁹ itelligēcie scripturaz. Hūc
modum aū baptisma glōriosus
aug⁹. adhuc mūdi phs ignora-

bat. qm̄ tumēs iam phia volebat
hūana ratione op̄prehendere qd̄
pia mens viuacitate fidei mitē
apprehēdere. Multū enim ⁊ q̄ui-
ter reprehēdēdi sūt q̄ questio-
nibus vel p̄dicacōibz difficili-
mis vel sup̄uacis ab intellectu
perturbāt potius q̄ instruunt
auditores. Contra tales dñs p̄
moysen i libro numeri p̄cepit
dicēs. q̄ qm̄ aggrēd⁹ est popu-
lus ent tuba ⁊ clāgō. qd̄ salomō
videt exponē in p̄cūbijs dicēs
doctrina p̄uēciū facit. Et ec-
clesiasticus. Nō abscondas sapi-
entiā ⁊ doctrinā eius. Propter
hoc ysayas de bōis p̄dicatoribz
vel doctōribz p̄dicat dicēs. Cō-
flabūt gladios suos iuētes et
lāceas suas i falces. Quid per
gladiū n̄ acutē q̄stiones i dispu-
tacōibz. Et qd̄ p̄ lāceas n̄ v̄ba
p̄dicaciū i subtilitate s̄moies.
q̄ qd̄ i romētes ⁊ i falces bñ cō-
flamus qm̄ ad aptitudinē itelli-
gēcie. disputacōes audienciū vel
p̄dicacōes salubrit̄ ordiamus.
Tali v̄mē sicut dicūt i libro iu-
dicium percussit sangōe duan-
tos. et sampson i māribula asi-
ne philistinorū mille p̄stravit.
Paulus i lege doctissimus p̄-
cepit p̄dicare non i sapiētia
verbi vt nō euacuetur cruc cū-
cti. sed complacuit inquit deo

per stulticiam prebicationis sal
uos facere credentes. **A**udi quod
de doctoribus aut philosophis sentiat.
Quemadmodum inquit rerum om
nium sic quorumlibet licet item
petencia laboramus nec vite phia
hunc scire discamus. **N**ullos plus ve
reti de omnibus metemur modis in
dico quod quam phiam velut quoddam
artificium didicimus tunc scilicet ut
quodliter viuere esse sit percipiat. **E**t
quoddem necesse est ab aliena vir
tutem exercendam ut quis exerce
at et suam. **S**tude certis et bonis
moribus non questionibus quod finem non
habent. **S**tudeas non multa le
gere percurrere sed quod utilia tantum.
Fastidinetis stomachi est multa
de gustare querere varia sunt et di
uisa inquant non alunt. **P**roba
tos itaque semper lege et si aliquan
do ad alios diuina libuerit ab op
eribus redi. **E**x pluribus quod legis ali
quod apprehendas hodiernum. sol
enim autem miles in aliena castra
transire non tamquam trans fuga hunc velut
exploator. **D**andum est aliquod in
teruallum animo non ut resoluitur
sed ut remittat. **A**rcus non remis
sus aut frangitur aut mollescit.
Dicium tamen sine laus mors est et vi
ui hominis sepultura. **N**on multum
autem refert ut obmittas studiū
vel remittas sed eorum more que in
teresa diffiliunturque ab iicia sua

revertat quod a continuatione disces
sit. **V**ocamus autem continuū contin
tueri tunc tante moderamen ut fa
tiscedo non consueat ingenium hunc
consumet. **N**on semper in actu sis hunc
interdum animo tuo regem dato
sed et reges ipsa plena sit sapien
tie studiis et cogitationibus bonis.
Prudens enim nunquam otio marces
cit animus aliquem remissum habet nun
quam solutum. **S**apiētia animus for
mat et fabricat vitam. disponit
actiones regit agendas obmittit
da demonstrat. sed et ad gubernan
dum et per anticipia fluctuan
tium dirigat cursum accedat tac
ta perplexa expedit. exequat
ardua. infima leuat. duā tunc peat.
aspera mollit. cogita hunc esse
sapientie effectum gaudij quietatis. **G**au
dium hoc non nascitur nisi ex virtutū
consuetudine et vita pura. **P**uritas enim
mentis ex puris magna existit.
ex aptis obscura. ex proximis
remota. ex partibus tota. **N**on
te moueat dicentis autoritas.
nec quis dicat sed quod dicat inten
dito. **I**d quod quod potes iuenire.
Id discere quod potes scire. **I**d op
ta quod optari com bonis potest. **N**on
quod multis sed quodlibet placeas cogi
ta ne altiori rei te imponas in
qua stanti est tremendum de scendē
ti cadendum est. **D**octor ut phia
in precordia tua dimittas et ut

expimēū pfectū cui capias non
 oracōne nec scripto s; aī fēmita
 te cupiditatū dīminuōe. vba re
 bus pba facere docet pbiavera.
 nō dicere tm̄. maxīm hoc ē et of
 ficiū sapiēcie et iudiciū vt ver
 bis opeta cōcordēt vbiq; aīm⁹
 par sibi idemq; sit. **Q**uid te tor
 ques in illa questīone et laceās
 quā subtilius ē et melius cōtemp
 sisse q̄ soluere. **N**ichil in cōside
 faciū nichil stultus q̄ q̄stioni
 bus et reb; aīm occipare q̄s nec
 sciē vāle ē nec expia honestū.
Moueat te q̄stio honesta mori
 bus cogitacōib⁹ pacis accōmo
 da. speculacōis diuine termios
 nō excedēs. **I**mpossibile et idig
 nū est attingere velle sūmū p̄ci
 piū cū ipsa naturalīū rerū p̄ci
 pia ī omni arte agitata pbaōe
 nō sustinēt. **H**ab; et ipa nature
 ratio metas. hab; et fines q̄ soli
 natūe deo note sūt et apte. **Q**uid
 te iflas hūana supbia. **Q**uo tē
 deas q̄ assurgis forā? tāto tur
 pius aquassaris. **A**udi illū de q̄
 beatus volusianus ī laude mira
 bili testat̄ dicēs vel scribēs. **I**n
 alijs inq̄t sacdotib; per mūdū
 q̄modoūq; tolemur īsciētia id
 est ignōtia. **C**ū autē ad angu
 stinū glōriolū venū fuerit legi
 dei de effectib⁹ quicq̄d eū cōti
 gent ignorare. **Q**uid autē tā

magnifico viro sup p̄fūditate
 sermōis et arduatū rerū dispu
 tatione cōtingit audiamus. **I**n
 ter miācula q̄dam aug⁹. tale de
 eo miāculū iuēit. **E**o ī tpe quo
 beat⁹ augustin⁹ librū de tēnita
 te oposuit illi tale miāculū de⁹
 ostēdit. **I**ponēf ciuitas affat̄ ce
 nobil⁹ in q̄ būs augustin⁹ episco
 patum admistat super lit⁹ ma
 ris pulcherrime sita eāt. **B**ūs
 autem augustinus ī consueti bi
 nem habebat vt post diurnum
 studiū et laborem vespere super
 litus maris sequentib; a lōge
 episcopis et clericis q̄ eū p cōsilio
 et negotio vniuersalis et clehe
 frequentabant solus ante cōdēs
 deambulabat. ne scilic; eius cō
 templacōnem aut studiū collo
 quēciū fabulacō īpediret. **C**um
 ergo sit solus īcederet puerulū
 mirē pulchritudinis super litus
 maris sedētem inuenit. q̄ fci ī
 terra fossa puula sicut pueri in
 plateis ludētes solent. cōcliarī
 argēteo aquam de mari haue
 bat et in illā fossam puulā effū
 debat. quēvt būs aug⁹. ita ser
 ose sedentem vidit pedem mor
 pressit et stetit. procedens in
 de puerū salutat et inq̄t quid
 agat. **E**t puer cum magno sero
 respondens. **N**olo inquit. totum
 istud exhaurire mare et isti

fosse si possū infidē. Quo res-
ponso quasi pueriliter sanctus
in risum decentissimū cōtatus
respōdit. Et quō iqt o bone pu-
er hoc poteris. **I**gēs ē mare ⁊ p-
uū coclear quo exhausta fossa
puula in quā sūbis. Et mox pu-
er. possibilis inquit michi est
hoc facere qđ intendo qđ te imple-
re qđ cogitas. **A**d hoc beatus au-
gustin⁹ mirabiliter stupefactus
qđ hoc esset interrogat. Et puer.
cogitatu ait voluis estimās volu-
mine breui occludere qđ sit illud
in diuine tēnitatis inexpli-
cabile sacramentum. Et hoc qđ an-
qđ possis isti fosse puule poti⁹
maris vndas infundā. **H**ec di-
cēs puer repēte disparuit. **B**ea-
tus vero aug⁹. castum in facto
glorificans qđ vix puer dixerat
mox abiit. **V**ide ergo quid ipse
gloriosissim⁹ aug⁹. huic rei o-
nū in libro de baptismo loq̄tur.
Ubi de te inqt obscurissima dis-
putat non adiuuantibz diuina-
rum scripturarum certis clau-
qz documentis. cohibere se debz
humana presumptio. **S**ine dis-
pendio enī pmissē salutis hūa-
ne multa possumus ignorare.
Scrutāde tñ sūt diuine scriptu-
re. nec eaz sup̄icie debem⁹ esse
contenti. que ab exercitacōnem
nostram ita modificatē sūt vt in

tus semper p̄ntare velint. Et vi-
de qđ dicat idem beatus aug⁹.
in libro de ope monachorū ad
illos qđ sine edificacōne fidelium
scripturas sacras isudant. **C**on-
feram⁹ inqt cum fratribus qđ ab
nos ab estu seculi veniūt fatiga-
ti. alloq̄mur eos. cōsolemur. ex-
hortemur. p̄uocem⁹ eos. edifice-
mus i eis si qđ in vita eorū pro
gradu suo deesse p̄spiciam⁹. talia
opa si non facim⁹ p̄uocē se a do-
mino ipsa spiritualia alimenta
suscipimus. **Q**uā vera aut et qđ
efficax sit illa sententia ysaie cō-
fundentis omnes plectentis et
terētes subtilia exemplo euidē-
tissimo sub nostro fere tēpore
videamus. **M**agister symon
de cornaco parisi⁹ i theologia
regebat. ⁊ erat excellēs ille suo
tēp. s̄ contra decenciam tal' ef-
ficij icōtinēs ⁊ superbz. **H**ic cū
super omnes doctores ciuitatis
auditores haberet ⁊ i scola cō-
omnibz de humilitate alacrisse
doctane cristi questione dispu-
tatione prehabita terminaret.
in fine tandem dat⁹ i reprobum
s̄m in erectanda contra casum
blasphemie vba prupit. **T**res
sunt inquit qui mundum seculis
suis et dogmatibz subiugarūt.
moyses. crist⁹. et mathomet⁹.
Moyses primo iudayā populū

infatuauit. scūdo castus a suo
noie castianos. tercio gentile
populu; mathomet. **R**ec mo
ra euerf ocul pro humanavoe
mugitū emisit et epilentia stati
elusus i terram. die tercio eius
dem morbi vindictam accepit.
Plaga ergo isanabili eum per
cussit omnipotens et omni scē
ciavsq; ad prima līaz elementa
priuauit. et grauiori q̄de; i aīa
a; hac plaga percussus ē. cum
vsq; in diē mortis sue quasi mu
tus opatus est iumentis insipi
entib; et in luxurie feditate per
manfit. **E**t vide summe amiracō
nis miraculū. **A**leide fornicariā
cō. ubinam suam noīare poterat
et sciebat. **B**oetū vro de trini
tate q̄ iux eū ad spectaculu; po
nebat quē oli cordetū? scēat.
post iditā plagā nec noīare no
ueāt nec valebat. **N**ō tūsgredi
aris g° terminos ostitutos et pi
um mōm sp hēas i scripturis.

~~Q̄ predicacōe scripturārum fide
lium anime ad vīe perfectionē
prouocatur. Capitulū. xlvij.~~

Oudent plausu et tīmitu
eris. **E**ris natūa sono
ra ē et i ea p̄dicacōis so
noritas delīgē. **V**n̄ ysaie p̄cepit
dñs dīcēs. **C**lama i fortitudine

q̄si tuba exaltavocē tuā. **T**ubā
h̄ ductilē itelligim⁹ q̄ ex ere vel
argēto fiebat s̄m p̄ceptū mo
ysi q̄ etiā dīcēt iubileā q̄a tali
b⁹ vtebant i festis et neomeni
is sacerdotes. **P**er has predicato
res vbi deī rāssime figurant. q̄
cū vox quasi tuba vehemēs nūc
terre; ipios nūc iustos ad exstē
dum hostib; exhortat. **H**inc ro
borat exemplis debiles. hīc ali
os in tabulacōib; solat. **N**ūc
dulater congaud; p̄hs. nūc mī
rens de malez interitu q̄ualat.
Et notandū q̄ in textu duo po
nunt in q̄b⁹ gaudent apes. scilicet
plausus et tinnit⁹. **P**lausus
s̄m psalmistam manib⁹ fit qui
biat. **O**mnes gentes plaudite
manibus. et significat boni opis
exercitium cum v̄tutis conamīe
q̄d p̄dicacōis finitui sociatum
mīz reddit fidelī apum auri; modula
men. **A**d plausum igit
boni operis et tinnitum predica
cionis gaudeant fideles apes et
eorum modulamine ad vīte per
fectionem et desiderium celestis
patrie prouocentur. **E**xempli
gracia referamus quoddā quēd
valuit multis ad imitāmētum
virtutis. **E**rat in gallie pat
ribus vīe not⁹ et carus predica
tor quidam iohānes noīe agno
mēto polim⁹. **I**dic tūc q̄dem q̄n

istud acabit eam canonicus regu-
lans in monasterio de elsoynes
h postea ad ordinem predicatorum
in quo verbum dei non esset; alligatum de-
uota mente transiuit. **D**ic iuxta
cameracensem urbem in monasterio
religiosissimo et deuoto cantu
cenam in choro canonicorum regularium
pateribus legimus multis cum po-
pulo in festo apostolorum philippi
et Jacobi predicauit. **C**umque il-
lud verbum quod manet in me et ego in
eum. hic fert fructum multum ha-
beret in manibus et illi crebas vasa
comibus miris modis insisteret.
virgo quedam amica feruētis-
sima spiritu cepit primo intra se fre-
mere pre nimio deuotionis ardo-
re et coacta omnibus membris suis.
Sed cum ter aut quater aliquam
diu remitteret circum sedentium
pulsibus sociatum tandem ubi pre-
dicator inseparabilem mixturam
exprimeret quasi vini et aque aie be-
ate cum deo spiritus eius quasi mu-
stus absque spirituculo lagunculam
cordis eius cum valida effusione
sanguinis et clamore discrupit et
et in conspectu omnium expirauit.
Ecce breuis in volatilibus avis quod
liter ab predicationis sonore fini-
tum gaudiosa est. nec se postea ta-
stibus misauit. que gaudium ita
domini in mira super dilectum suum
ter requiescit. **H**abet et dyabo-

lus finitus lufiores suos quem ap-
plausu serui eius et subbita gau-
dent. **U**num horum genus est. tor-
neamentis militis ac satellitis
debiti. **I**sti adeo fidelibus popu-
lis et plebe multitudi maxime
nocui sunt ut danabilibus et ito-
lerabilibus expensis eorum. vix vlla
copia terrarum sufficiat. **E**there
dant diuites rustici. ciues velut
deuastant. expoliant pauperes
et vix eis relinquunt frustum pa-
nis. **E**t hoc totum fit. a ut finitu
applaudentium hystrionum longe
lateque nomen Christi militis de fe-
rat. **E**t certe perijt nomen eorum
cum sonitu quatuor strepitus per-
trahuit. **Q**uid habet in tali lau-
de probus miles equo baiardo
magis. **G**uilielmus de barts
nostro tempore miles optimus dictus
est. insonuit nomen eius dum vix-
it iam mortuo non auditur. **B**a-
iardus vero equus tempore karoli vi-
guit quingentis et eo amplius an-
nis et mortuus est et adhuc super
est eius fama. **S**ucephalus equus
magni alexandra regis macedo-
num ob honorem sui mortuus
meruit ostendi ex suo nomine bruce-
phalem ciuitatem. **E**t tu miles
tu satellites probitate tua quod simi-
le meruisti. **Q**uid quod nostro
tempore gestus sit teste tota theuto-
nia **A**nno circiter ab incarnatione

domini. **M**.cc. xliij. Juxta nusi
am super eum opidum nobile
ad torneamentū multa nobiles
duces comites barones ac mili
tes congregati sunt. Superue
nit quidam frater bernardus
de ordine predicatorum cum so
cio rogauit suppliciter et qua
si cū lacrimis ut sibi parcerent
et desisterent ab inani propo
sito compaterenturq; castiamita
ti et afflicte matri ecclesie que
illo tempore in ungaria colonia
quonia et polonia a tartariis
miserabiliter vastabatur. At cū
multa essent q̄ ad preces eius li
bentius desisterent. q̄dā comes
de castis alias de marka dñs
subsannauit fr̄em et osentētes
eidem. **E**t aggregatis turmis mi
litum ferale illud torneamentū
ifelix ifelicissim⁹ ichoauit. Ma
ne autē eiusdem diei ut a plu
b⁹ ferebatur q̄si gleba ingēs et
lata sup aera videbatur. et circa
globam ac sup quasi coruini ge
neris volucres cocitantes diuina⁹
volitare. **N**ec credo aliud q̄ de
mones has fuisse qui futura ma
li prodigium hoc dederūt. **N**ec
mora cum torneamentū hoc fi
eret milites ac satellites i tan
ta strage et i tanta multitudine
plurimi in mortem nōnulli in ve
saniam pleriq; etiam in languo

res perpetuos et adierunt ut nē
lus ambiret ludum hunc nō tñ
hominum sed vassime et tunc
diuina demonum extitisse. **E**m
nes vero mortui vsq; ad tria n
tos. lxxij. cōputati sunt. **I**ni q̄s
etiam primus dicitur mortuus
comes ille de castis. q̄ dicto fra
tri predicatori contumaciter cō
tradixit. **S**ub eadez nocte quo
die hec facta sunt in speciebus
miliū armatorum iuxta vil
lam brabacie que yska maior di
citur aggregatōnes fieri a demo
nibus presbitero ville teste cog
nouimus et hoc credo in signū
leticie tāti mali. **¶** Fuit i theu
tomie partibus fuit a fratre or
dinis predicatorum audiuimus
qui illius terre incolā fuit. mi
les potens mire deditus et ine
amentis. **M**ortuus est autem
miserabiliter sicut vixit. **R**eli
quit autem uxorem valde deu
tam et sanctam que mortuo ma
rito ut ipamet magistro alber
to fr̄i ordīs p̄dicatōrū cū fletu
magno nartauit et ipse m̄. **R**ap
ta ē inq; ab excessū mētis et vi
dit circa aīaz vira sui demones
in magna multitudinē cōgrega
tos dixitq; vn⁹ eminentior cete
ris ad osortes. **P**omite caligas
in pedib⁹ ei⁹ quatū spicula pe
netrēt a plantis pedū vsq; ad

cerebrum. **V**inc eū lorica induite
 cuius spicula ante et retro pene
 trent totum corpus. hinc galeā
 capiti eius imponite cuius simili
 ter spicula descendendo tūseat
 vsq; ad plantas. hinc scutu col
 lo eius imponite cuius pōde mē
 bris omnib; aquasset. **N**ec om
 nia cum ad iussu principis de
 monū in animā miserā opleren
 tur. dixit iterato demonib;. **C**ō
 suetudo istius eāt vt post torne
 amēta balneis foueret et post
 balnea deponeret in lectum et
 iux eū puella tenerior cui⁹ apler
 ibus in coitu fruebat. **H**is om
 nib; aptate similia. **N**ec moā.
 flāmis balnearib; aīma crucia
 ta in lectum candentem ferreum
 depōit et iux eū bufo terribi
 libus ocul⁹ ad magnitudinē et
 longitudinē lecti cuius cōplexu
 contactu et oscul⁹ adeo exhaust⁹
 est vt magis eum bufonis illi⁹
 hēribil⁹ q̄ armor⁹ p̄dictor⁹ ter
 ribiliū balnei p̄ lecti v̄p̄acō cru
 ciaret. **N**eu q̄ digna sit pena ta
 liū. **I**lla autē beata mulier que
 hec dispensante deo de aīa mari
 ti vidit oībus dieb; vite sue ex
 recordatione visionis adeo affli
 cta fuit vt null⁹ poss; ābigere
 q̄ eam antea cognouisset quin
 illa sup̄ quod credi potest cordis
 in cōmodo v̄paret. **V**idi con

sobrinam patris mei mulierem
 ānorū centum. **x**xx. **N**ec in vil
 la i qua nata erat leues scilic;
 iuxta burzellā i brabācia factū
 huiusmodi suo t̄pore n̄ ferebat.
In hac villa. **l**x. milites arma
 portantes sp̄sim per p̄tchi
 am morabant⁹ vbi vix vnus est
 modo. hī omnes alijs militib;
 circūiacenciū regionum sine vl
 lo armor⁹ p̄hibio exceptis lan
 ceis scuto et galea induti necnō
 et plicata linea tūca torneamē
 ta frequēti⁹ faciebant. **E**t cō
 tigit frequēter vt in congressu
 operis miles male p̄tctus cli
 peo in corbe lancea feriretur.
Cum graui ergo luctu ab d̄mū
 p̄p̄am corpus exaīme sic delatū
 in locello cōpōit⁹. **E**xābias v̄
 ro facientibus p̄tctib; aīas
 fit media nocte circa corpus n̄ i
 ta osusio et post hōram egresso
 famulo et misso pro negōcio p̄
 pe villam obuius ei in equo ni
 gro fact⁹ ē miles occisus. et dix
 it illi. **A**scendas retro me et fe
 rā te ad loū q̄ mitteris p̄pe vil
 lā. **T**erat⁹ aut⁹ famul⁹ vt iuss⁹
 ē ascendit et cum brachijs tene
 ret se ad latera sedētis i eq̄ n̄ n̄
 ci⁹ manu vuln⁹ lateris tetigiss;
 dixit miles. forcius iſige manū
 vulnera et extrahe ferrū lancee
 qua percussus fui. **T**remebūd⁹

Igitur famulus fecit quod est iussus.
Ad locum autem ubi transmissus
 est. famulo veniente dixit mi-
 les. **D**escende nunc et occisori
 meo specialiter dicas et alijs om-
 nibus quibus vis ut veniant ad
 talem locum et videant iudicium
 dei factum de me et in signum hu-
 ius quod me veraciter videris fer-
 lancee ostendas eis. **M**ane au-
 tem facto famulus ea que iussus
 est fecit. **E**t cum ventum esset ad
 locum ubi venire mandauerat cum
 alijs occidere. iuenerunt coruorum
 et miluorum multitudinem infinitam
 qui validis maxillis cadau-
 m miserabile discerpserunt. **S**ed hinc
 forte querendum est quomodo occisus
 resurgere vivere loqui et equare
 dicat. **E**t respondemus quod in vita
 beati benedicti abbatis assertio
 sancti gregorii pape sufficiat. ubi
 dicit pistacis mortui corporis de tu-
 mulo surrexisse et reversum ad prop-
 riam et ad prestandum familiam excitasse.
Possumus tamen saluo iudicio
 meliori probabilem satis redde-
 re rationem. **M**anente adhuc mor-
 tui corporis organismo velut ve-
 stem homo corpus organizatum
 potest dyabolus subintrare et ad
 voces et ad verba reformare fau-
 ces et ad motum membrorum arte-
 reas revocare. **N**on in longum
 tamen hoc potest quia naturam

corporis fluxibilem sine anima
 vegetabili in rebus debitu conser-
 uare non potest. quin ad lentato
 humore citius corrumpat. **E**st et
 aliud genus ludorum plenum va-
 nitate sub sole. **S**unt enim luso-
 res tessarum quod adeo nocivi sunt
 mundo ut vix aliquid illis nequius
 reputetur hoc ludus pauperes nu-
 di sunt. mendici divites. nobi-
 les ingratum et suis rusticis vilio-
 res. **E**t tessarum autem ludus des-
 peratissimi homines sunt sicut
 fures raptores et homicidae assue-
 ti talibus de facili non desistunt.
Ardet tantus inest luscibus ut
 omnes veraciter peribant usque ad ve-
 randa nudati. **F**ui in quadam villa ca-
 panie ubi iudeus cum castiano in
 sacra nocte pasceus in tessarum
 ludus confedit. **C**umque iudeus mul-
 tam pecuniam perdidit et ex hoc
 impatientius turbaret tunc in cri-
 stum retorques in iuriam blasphem-
 auit. et mox cum ad iactandum
 hazardum tesseres collegisset
 manum eius cum tesserbis sit con-
 tracta. **Q**ui reprobo furore suc-
 cessus cum ipsa manu contracta
 mensam lusoriam pautere nitens
 iteato in christum et matrem eius blasphem-
 miam turpissimam eum mens sta-
 tim eius oculis terribiliter ce-
 cidit et expiavit. christum vero col-
 lusor eius pauore nimio in amensam

versus elanguit. et vitam miseram
 morte finiuit. ¶ In brabā
 cie partibz urbe louanio quem
 vidimus generosū et bonum q̄ i
 nocte sancta parasceues ad ma
 tutinas surgēs tñibat ante cel
 lariū in platea in quo p̄dissi
 mī adolescentes ad ludū tessēā
 cum sedentes blasphemis et iu
 ramētis adiūcē cōdebāt. ¶ Tñ
 fiens aut ciuis inueit homines
 platee ante cellariū q̄am mag
 no murmure plangebant hoīez
 quēdam ignotū plagatum mise
 rabiler et sanguine cruentatū.
 Qui cum querez auctorē lesio
 nis tante q̄s esset. Respōdet.
 Isti inqunt iuuenes q̄ hic in cel
 lario ad tesseras ludunt. ¶ Mor
 igitur igressus ciuis ip̄operat
 ludētibz tali nocte et eos dīcis
 verb̄ interrogat cur hominem ig
 notum igressum ad eos tā crū
 deliter vberassent. Attomiti au
 tem iuuenes negāt aliquē ad
 eos itasse postq̄ cōsederāt. nul
 lū vero ab eis verbo vel verbere
 lacessitum. et mox cū aue surgē
 tes omnes q̄rūt hominem crue
 ratum nec iueniūt. Conuersiqz
 singuli ad seipsos aīaduertunt
 iuramentis suis terribilibz cur
 sum cristū dñm cōtumelijs af
 fectū. rursum ip̄operijs crucia
 ti. Hec cum michi frater ordīs

predicator sub dubio retulissz.
 Ego ipse in dicta urbe pueiens
 interrogavi pro viro. inueni ho
 minem. q̄hui veritatem rei sub
 p̄stito iuramento. narrauit ille
 ut scripsim⁹. Et addidit q̄ do
 minus dom⁹ in cuius cellario lu
 sores sederant in dicto facto tā
 ta contricione p̄mot⁹ est ut me
 diante ciue illo q̄ hoc narrauit
 cum vxore omnia bona diuideret.
 et que per vsuram rapuerat iu
 natis restitueret et vitam suam
 beatissime terminarz. ¶ Frater
 qz ordinis predicatorum bonus
 et veridicus narrauit mī q̄ q̄dā
 nudat⁹ ludo tñsserū adeo des
 peāt⁹ est ut accepto arcu sagit
 tam i aere iaceret quasi ipsum
 celi dominum percussurus. Et
 mox sagitta reuersa ante faciē
 iacentis sanguine recenti tota
 liter īfecta cepta est. Qui mox
 in irremediabilibz lacrimis t̄so
 latus fratē q̄ michi hec narra
 uit ad duo miliaria questum i
 uenit et confessus vitam suam
 cum mira penitencia et deuocōe
 correxit. ¶ Est et terciū corizā
 tum ludorū gen⁹ qd̄ q̄ nociuū
 sit i libro de ciuitate dei beat⁹
 aug⁹. insinuat. vbi narrat na
 ficam sapionez romanoz nobi
 lissimū duce; subsella de thea
 tro sustulisse. ne rōi q̄ de nouo

trūphauerant ī bello cōtra carthaginem diu īnīcam īmperij choreis et ludis venetis debita vacare possent. et per hoc effeminati inuiderent alterutrum et cessantibus bellis extēseas intestinis malis ad discōrdiam moueretur. **S**ignum in choreis est euidentissīme manifestū q̄ ab sinistram circueuntes in qua parte hedī maledicti ponentur regnum perditū sunt. qđ bene dictis ad dexteram a iudice cōfēretur. **S**i autem scđm veritatem augustinū sententiam melius ē dñico vel festo die arare q̄ choreas ducere. et opus seruale qđ est arare mortale sit in festo die. ergo multo grauius est choreas ducere q̄ arare. **E**rausant tamen in parte. h̄ non in toto q̄ in nupcijs fidelium fiunt in quibus solacium modesti gaudiij habere decet illos qui ad vitam laetiosū matamoniū ouenerūt. **U**nde vulgarter dicitur. virum dignū habere pnam cum aurea cathena suspensam qui īfra annum de suscepta vxore non doluerit. **E**t qđem q̄ta mala in choreis euemiant mulieres ex parte nouerunt tam ex visu q̄ in auditu tam in fabulacionib⁹ q̄ in complexibus. **I**n villa quadam biabancie vt michi frater

ordinis predicatorum narrauit. mulier proci et vana eāt que in omni fere festo choreas hūgere consuevit. **E**t factum est vt in iuuenibus vias ad saltū iuxta choream ludentibus vni earum pilam ferre conanti baculus demanu sambucalis euaderet et dictam mulierem ducentem choream percussam in capite mori necaret. **E**cce enī vt viderunt omnes confisi sunt. et corpus ab domum propriam detulerūt. ī fenestro posuerūt. **P**resbitero vero cum clericis dāto vigilias viēte ecce taur⁹ migrim⁹ ymmo demon pessimus cum mugitu acurrentis fenestram cum corpore deiecit. et cornibus illud dissipans membratim cōfodit. ita vt visceribus hīc inde disperhis fetor in tolerabilis spargere tur. **F**ugientibus ergo cunctis. cadauer lateatū vsq; ad crastinum solum relinquitur. quousq; euaporato fetore proximi eius intrare possent ad corpus et sublatū extra finitertum sepelire. **I**n gallia iuxta laudunum fuit a presbitero ville percipimus quidam corizante saltib⁹ super pontem disrupto ponte fortissimo subito in aquis valibus tōliter sunt submisi. **V**i di et ego adhuc puer in choreis

prociatissimā saltatricem q̄ me
 presente post choreas isolenter
 cum adultero luctabat. et cum
 cessasset subitanea morte paus-
 sa mirabiliter exspiauit. ¶ Est
 et quartū illoꝝ gen⁹ q̄ in auib⁹
 celi et per canes ludunt quozū
 damnatio marie ī clericis ma-
 nifesta est. q̄ per vagacionē ta-
 liū debitum ciesto obsequium nō
 exsoluūt. s; et laycis nobilib; et
 se ista damnabilia cognoscas si
 oraciones cotidianas et missas
 neglexerūt et spreuerūt apter il-
 la. Unde cum a treueri ciuitate
 cum fratrib; predicatoribus de
 theutonia per renū descendere
 in coloniā agrippinam et multa
 memorabilia ab eis discerem.
 Inter ceterā frater q̄dam narra-
 uit dicens. ¶ Fuit in theutoia
 nobil⁹ q̄dam venacionib; in tm̄
 debit⁹ q̄ ī nullo saltem dominico
 vel festo die missam audiret. s;
 semper venacionib; intent⁹ esset.
 Cocepibat autē eū frequēcius
 vxor sua deo deuota. et ille quasi
 muliebres monit⁹ nō curabat.
 Accidit autē vt ipsa vxor post
 multos part⁹ editos īpregnata
 puerū pareret abortiuū habē-
 tem caput venatici canis pendē-
 tibus aurib; et porrectis. Cōsu-
 sa ergo matre et multis matro-
 nis nobilib; que astabant. cōsi-

lium fuit omniū vt terra cecus
 part⁹ obtut⁹ tegeret. Demēto
 ergo a venacōe marito eius q̄h-
 uit. q̄s puer esset quē editū ha-
 buisset. Dissimulātib; aut om-
 nibus cum pudore instat miles
 detracto gladio vt ei part⁹ cōfē-
 dat. Et mox timore impulsā ma-
 ter eici de terra iubet prole in-
 traste spectaculum mōstruosum
 dicens. Ecce q̄ manifesto xbi-
 gio īpientia tuam vindicauit
 omnipotēs q̄ nullū honore die-
 bus factis nullam reuerentiam
 sacramentis casti corporis tri-
 buisti. s; magis vanis ludis ve-
 nationum īdiscretis temporib;
 īstiaisti. Nec vt vidit nobilis
 correxit se et egit penitenciam
 de commissis. Item et q̄dam ali⁹
 potentissimus miles cum mul-
 tos ex subditis cogēt seors; vaca-
 re cotidie et venacionib; īsubare.
 et per hoc pleriq; cultiās agro-
 rum et p̄pria negocia dimitten-
 tes ad pauperē et iopiā cū vx-
 orib; et filiis veniebāt. Accidit
 vt vna die cum p̄uata familia
 domus sue miles īgnat⁹ nemeā
 se īpetēt. et agitat⁹ am̄bus
 equo residens sequerē. At cum
 nichil proficeret tota die s; sem-
 per videret feram ante fugam
 in amenciam versus cū suis om-
 nibus feram de nocte scatus est

et ex illa die nullus hominum vidit aut scivit quod de eis fieret aut eueniret. Dixerunt nonnulli et bene credimus quod sicut bathan et abyron a terra viui absorpti sunt et ad inferna transmissi. **¶** Est et quintum ludorum genus quod diabolus in condemnationem multorum modis diuersissimis adinuenit.

Quis enim dubitat obscenis et venereis cantibus corda etiam religiosorum ac bonorum fidelium multociens permoueri. In istis est tinnitus demonum et istis applaudunt vanissimi spectatores. Istis merito coniunguntur cum suis gesticulacionibus et verbis turpissimis ac scurrilibus hystriones. Talibus dare ut dicit augustinus est demonibus sacrificare. Quoniam nociua sunt ista preberat. Nichil tam damnosum bonis moribus quam in aliquo spectaculo rehidere. Tunc enim per voluptatem facilius vicia subreperunt cum eorum similitudines aut exempla sensibus visibilibus imprimuntur. Subducendum ergo populo tener animus et paru tenax ratio quamvis exemplum luxurie aut alterius mali multa mala facit. Quod autem talibus deones applaudunt per generosum et vere sanctum virum goelwinum dominum de welpia militem in ducatu brabantie

dicta relacione suscipi. Habebat ille ut michi retulit famulum quendam nocturne custodie deputatum qui obscenus nimis et lubricis congruacionibus puellarum ac iuuenum canens tabia et fistulis faciebat. Sic cum semel vespere in tabia caneret et gesticulacionibus ac saltibus occuparetur vidit dictus miles manifestissime deonem cornutum villosum vibrantibus et igneis oculis ante tabicinem saltitare et secundum motum illius diuersimode congaudere. hoc cum suo de ministro intimasset et ille nollet desistere a damnable ludo et maxime peruocaciones in obscenis carminibus puellarum dimisit eum ac repulit. Ille vero post paucos dies reprobam mortem percussus vitam miseram terminauit. Huius exempli merito terribilioris euentum in huius libri ultimo capitulo ubi legitur de istis deonibus diligenter locum inueniet. **¶** Quod autem obscena carmina finguntur a demonibus et perditorum mentibus imitantur quodam demon nequissimo qui in muella vrbis brabantie puellam nobilem anno domini m. cc. xvi. persequabatur. manifeste populis audientibus dixit. Cantum hunc celestem de martino ego cum collega meo compe sui et per diuersas

partes gallie theuthonie promulgauit. **E**rat autem turpissimus et plenus luxuriosus plausibus cantibus. **E**st et alius sextus timotheus demonum dānabilis valde et nocuus valde fidelium animabus. de hoc frater et audiuimus predicatorum audiui autem acabit quod subiūgo. **A**d predicandum villam intrauerat. solarium vespere ad pausandum. et ecce in opposita domo duo pueri adolescentes ad finem defuncti conuenerant. et obscenis vacantes lusibus vigilabant. **N**ec ut vidit frater et audiuit. per oppositam fenestram cui inuimbebat. flere cepit vterque puerorum isaias miserat. **N**ec mora ubi se deposuit super lectum vigilanti quidam astitit dicens. **L**egatione fugor animarum in purgatorio purgandarum. **H**ic enim mādauit suis in hereditatis possessionibus constitutis. **M**iseremini mei miseremini mei saltem vos animi mei quia manus domini tetigit me. **E**t mox factum est. **E**x hijs inquit verbis cras tibi sermo nis thema suscipies et reuelas ludos execrabiles quos vidisti. et induces per contrarium homines ut defunctorum animarum pie subueniant animabus. **N**ec distulit frater in crastinum sepulto corpore mortui. iniunctam legationem oueminentibus populi indicare. tuncque in illo

sermone profecit ut omnes a minimo usque ad maiorem ab tanta lacrimarum abundantia commoueret. ut mirum feruor excitaret in populo defunctis proximis subuenire. et ludos quos prediximus execrabiles remouere. **A**bhominentur ergo apes fidelium tinnitus dyaboli et applausum osorcia detestetur.

~~Quod nichil iocundius gaudio bone conscientie et nichil tristabilius tristitia male conscientie. Cap. plix.~~

Hilaritate et nitore apud sanctitas estimatur. **E**t hoc est idem quod salomon in puerbijs dicit. **A**nimum gaudens etatem floridam facit. spiritus tristis efficit ossa. **T**estimonio conscientie bone nichil lecius credo. nichil gaudiosius in hac vita. testimonio vero male conscientie nichil credo tristius nichil horribilius in terrenis. **D**e hoc gaudio non solum spiritus verum etiam participat et caro. **I**uxta illud psalmiste. **C**or meum et caro mea exultauit in deum viuum. **N**ec idem credimus et vidimus de tristitia conscientie gehēnali ut animo interius mentore turbato. corpus externum contabescat. **D**e hoc quoddam super modum probabile certissima relacione cognoui. **E**rat vir multis notus et clarus in burgundie partibus

q̄ quidem aliquāto tpe in iuuen-
tute sinceriter cōsatus. postea a
v̄tute tepescens cepit ad vitam
malā declinare. Nec modō. s̄qua
lenta mēte tabescēs incidit ī lāg
uorē; nec tñ dei manū castigā-
tis agnouit. sed mala malis ac-
cumulans pallore vultus et ma-
cie quāsi homo ad penā; ignis
eterni miserabiliter habilitaba-
tur ad penam. Cumq; nulla me-
dicorum cura p̄ficet; nec salte;
languētis vite causam ei aliq̄s
aperiret. tandem in se reuersus
solam causā; languorē anime
diuina miseracōne preuent⁹ pe-
nitens intellexit. Confessus er-
go aq; lacrimis quidam sanctis-
simo sacerdoti. statimq; bñfici-
um absolucōnis accepit in simi-
litudinem fere bufonū in facie.
s̄ diuīficata posteri⁹ aīalia cu-
te tetercā et pua q̄si viciōz. vij.
demonia de ore simul eiecit. Hi-
ta res. Dix modico spacio t̄pis
iteriecto in tabem aīalib⁹ resolu-
tis ēflorete cepit caro proflus
et facies penitentis mēteq; et
corpore itegerūe sospitat⁹. m̄l-
tis postea p̄fuit ad exemplū.
¶ Proinde valde nōndū est q̄
ī ipso textu dicit q̄ nitore etiā
apū sanitas estimatur. Quid
ergo s̄ in nitore n̄ p̄sciēcie puri-
tas designat. de q̄ q̄dē in libro

ecclesiastico dicit. Qui diligit
cordis mūdiciā habebit regem
amicum. Et illū q̄ dixit. Beati
mūdo corde qm̄ ipi dū videbūt
Tales fuerūt et sūt oculi p̄phe-
tarum q̄ a p̄ncipio mundi ea q̄
erunt et sunt luculentissime cō-
templantes. nunc ip̄licite nunc
exp̄licite nunc itegumētis mebi-
is nūc verb̄ euidentissimis p̄e-
dixerūt. Qui⁹ nitore puritatis
et ḡcie quāsi lacte candidissimo
loti sunt oculi colūbay. sanctay
scilicet aīay que in nubib⁹ et sup
nubes volāt et ab fenestras suas
a longe patriam celestē; specu-
lant. et eam auide s̄ nōndū va-
lentes intare salutāt pariter et
suspīrāt. Intant tñ cum paulo
nōnulli et in paradīsum p̄ sp̄ia-
tum capiuntur. sed hōra et moza
breui. **¶** Monialis genere et vi-
ta nobilis elizabet̄ dicta de wa-
tis in monasterio brabācie gal-
lice quod aquitāa dicitur a ci-
nabīl crīsto deuocissima fuit.
cuius sanctitati patētes ei⁹ sim-
pliciter inuidēdes eam militi
probatissimo licet inuitā in con-
iugium tradiderunt. cum quo ī
vno lecto annum integrū agēs
p̄go tñ ipolluta p̄māsit. hāc pe-
ne totam fere trib⁹ aīis ymago
crucifixi vndiq; sequebatur. et
si quando immundum quid aut

noxiū cōgī tasset manū de cruce
p̄rectā ei⁹ pectori superpone
bat ⁊ in cōmodū p̄tinus effuga
bat. **H**ec āgelicis sepe assuefa
cta colloq̄is ad amena virentis
paradiſi die q̄dā euecta est vbi
q̄dam fuit michi confessa ē nō
solum ex viuis adhuc et tūc na
tis. v̄tūetiam postmodū nāſa
tūris. eorū inq̄ q̄ ab illo tpe vi
ſionis vſq; in finē mūdi ſaluan
dierant ſimilitudines vidit. **E**t
q̄d miābilius eſt ī quo ſtatu cō
iugij vel v̄ginitatis ſinguli ſig
nificandi eſſent ſp̄itū reuelan
te diſcreuit. **H**os ergo cum po
ſtea videret in vita quorū ſimi
litudines ī celoviderat lic; eos
ātea non nouiſſet ſpecialiſſime
ex facie cognoſcebat. et ſubito
in ictu oculi ī ſingul⁹ menāū vel
ſtatuū diſſerēcias diſcernebat.
Ut autē in caſtus iudex ⁊ teſtis
ſit in die iudicij ſi falſū loquar
ipſemet veritatem rei in me cer
tiſſime cōprobaui. cum in ſtatu
meū quē nō cōfeſſor meus null⁹
hominū nouit luce clari⁹ īdi
caret. **H**oc et multis alijs q̄b⁹
idem fecit certiſſima relacōne
cognoui. **A**dauxit autē illud val
de miraculū q̄d in illa nobili pu
ella elizabeth de aſca euidentis
ſime atigit. **H**anc cum vidiffet
ī pompa ⁊ ornatu glorie ſecula

tiſ vt pote illam per quam pen
tes eius de poſteritate gaudere
aſpiciant. **Q**ſtāt ⁊ dixit ad eā.
Fruſtra tu conaris ⁊ tui. quoniā
p̄uideri te ī ſtatu v̄ginitatis cer
tiſſime moriaturam. **Q**uomodo
autē hoc et q̄ miā occasione ſit
factum ipſamet puella nobilis
et omnes q̄ audire mirati ſūt.
Eſt et gaudiū ſicut biat beatus
auguſtin⁹ in libro cōfeſſionū q̄d
nō dat ipſis ſ; eis q̄ eū gratis
colunt. q̄d eſt ſola certa icūdi
tas q̄d dicim⁹ gaudiū de cōſcē
tia bona et fide nō ficta. **H**oc ſo
lo fere gaudio viuere putant il
li q̄ mortem habēt ī deſiderio ⁊
vitam ī patientia q̄ vitā hāc pu
tant exilium. ⁊ terrene īhabita
cionis dulcedinē incolatū. hī ri
ſum mūdi reputant errorem et
gaudium deapi dicunt fruſtra.
Vidi mulierē iuuenulā pulchrā
valde nobilem. et tēb⁹ mūdi af
fluentē ⁊ pollentē. hec a puel
larib⁹ annis viro nobili mat̄ri
monio copulata cito poſtmodū
ſp̄reuit mūdū ⁊ ī ſe oſſa cōcipias
ānullauit. **I**n domo mariti velut
ancilla humil⁹ ſeruebat. ⁊ tamē
vt in vir eius dicebat. gratioꝝ
illi erat vxor ī vili habitu q̄ in
pōpoſo. **H**ec vir vidē v̄m̄q̄ viſa
ē nō cū deuotis ⁊ bonis ⁊ tūc ſolū
iocūditate miābili replebatur.

Cū ergo vir ei⁹ aliq̄s dilectos
hospites ⁊ seculares haberet q̄s
ex more festiuare volebat deu-
tos aliq̄s occulte mādabat vt
vxoꝛē hospitiū⁹ letā redderet p
aduentū ⁊ societatem illoꝝ. Con-
summata autem in breui venit
ad moꝛtē. **E**t cum dñi sine voce
et exteroꝝ sensuum exercicio ia-
cuisset tandem suppliciter oculi
elevator in carchinnum et risum
maximum excitata est. et sic re-
pente emissio spiritū cū ipsa dis-
positioe edētas facies iubilo ⁊ le-
ticia plena populo mīate emā-
sit. **N**ulli paul dubio dubiū est.
quī illa ad aspectū āgeloz astā-
tium exultat. **C**aveant tñ quā-
tūq; deuoti et pñ ne aprio mo-
tu in moꝛte gaudere videant.
sed timore ⁊ reuerentia diem vl-
timum expectare et ad hoc ex-
emplum manifeste enarrabo.

Garner⁹ q̄dā canoic⁹ regula-
ris ī mōstero s̄i iohānis ī vine-
is apud suessionē in gallia. vir
mīte s̄citatē ⁊ innocentie vt vi-
dim⁹ añ moꝛtem infirmitate g-
uissima laborabat. **E**t ecce bya-
bolus q̄ semp infidiat calcaneo
nō īmīit mētē ei⁹ p̄sūptuose
exultacōis tripidiū. ita q̄ ling-
ua ⁊ facies ei⁹ tanto iubilo ēsul-
taret q̄ omnes circūstantes eū
crederēt iam celestem patriam

et gloriā intueti. et q̄ omnes
sancti in mangno deuocōis et
exultacōis spū ei⁹ exitum ex-
spectabāt. **S**olus aut q̄dā wal-
ter⁹ cognōito paru⁹ magnus
tñ merito s̄citatē de hui⁹ tripu-
dio moꝛientis tacit⁹ testabatur.
Cūq; moꝛiēs agonizante iciperet
p spaciū t̄p̄is ab illa exultacōe
refract⁹ flere cepit vberē. **A**d
eū ergo q̄dā ex fr̄ibus q̄t cau-
sa; t̄sticie post t̄tā exultacio-
nē. **E**t ille. **F**acias m̄ conuētum
f̄m tōlīte auenire. **R**ec moā.
Fcū ēvt rogauit. **E**t mox oib;
dixit. **N**eu k̄m vidistis in me
suggerēte dyabolo vane et p̄sūp-
tiose exultacōis audaciā. s̄ non
pmisit me piclitari maī mīe et
dñā q̄ me redarguit ab inepte
vairatis leticia et admonuit po-
aus cū spei moderamine ⁊ de ī ti-
more diem vltimū expectare.
Vos autē fr̄es k̄m deū rogare
vt m̄ de ista noxa et alijs mul-
tis ignoscat ⁊ iudicet me nō s̄m
opa mea s̄ s̄m suā misericordiā
saluet me. **M**ox vt hec v̄ba cō-
pleuit ⁊ oēs t̄ndissent amez. so-
lū ī fletū oculi exspirauit. **E**t
h̄ q̄dem illi⁹ hester dignissime
recordamur que super omnem
gloriā mūbi constituta dixit.
qm̄ omnes iusticie n̄e q̄h pan-
nus menstruate. **S**; h̄ nōndū

ē q̄ multos ī morte legim⁹ exul-
tasse. ⁊ q̄si iam celestem patriā
preuenientes in iubilo dulciter
exultasse. ⁊ hoc vt exemplo pa-
teat audiam⁹. **Q**uidā frater
ordis predicator in burgēsi flā-
die domo fuit. **H**ic grauit̄ in-
firmatus aq̄ letissim⁹ vultu ap-
p̄quare videre se mortū. q̄bā fē-
cum lacrimis flagitauit vt si q̄d
solacis accepisset a dñō sibi
dicere digress⁹. **C**ui ille flere nō
valens pre gaudio. **V**ere iqt̄ ac-
cepi q̄a dñs ipse **I**hesus se mor-
ti mee p̄ncialiter adesse p̄misit
Cui frater et ego inqt̄ per eun-
dem dñm testor vt in digito
vel nutib⁹ innuas cum eū vide-
ris p̄ntem. **C**ui ille. **F**aciam iqt̄
libenter si q̄dem p̄miserat dñs.
die postmodū tertia morbo ing-
uescēte tabula paussa ē ⁊ fr̄es ī
ī firmariā curressēt. **P**restola-
tib⁹ ergo et orantib⁹ fratrib⁹.
fē moriēs digitum cū manu ad-
certū locū extendit. et arcūsis
ocul⁹ cum cantu lenissimo dicere
cepit. **I**n galilea ihesum vidim⁹
sicut dixit nob̄ allā. quo finito
statim expirauit. **C**ui vero p̄n-
tes fuerūt in hec eadem cū gau-
dio ⁊ lacrimis retulerūt. **A**d
idem q̄z accidit vt ego et meaz
q̄daz presbiter sancte vite cuius-
dam muliercule paup̄ule domi

aliū intrarem⁹. erant ⁊ ibi duo
fratres ordis predicator q̄ ea de
causa venerūt qua et nos. **E**t ec-
ce casu inuenim⁹ infantem iacē-
tem ⁊ agonizantē ī armis. **R**ec-
moza. videntib⁹ ⁊ amirantibus
nobis morte puer amarissima
torquebat. angebatur vultu et
ocul⁹ ⁊ caput anxii torquebat
Subito paululum ocul⁹ depres-
sis ⁊ iterum adaptis. suspicere
in celum cepit. et adeo vehemē-
tissime vultu membris et ocul⁹
exultare vt risus ⁊ cachinn⁹ ei⁹
sicut in tali puero audiri extra
domum clarius potuisset. et si
eius membra fascia strictus an-
gerent. extra cinas q̄si trāpūbi-
ās exilisset. **R**ec dubitauim⁹
q̄ hec vidim⁹ vllō modo quin ab-
visionem ineffabil⁹ glorie ⁊ con-
tuitū angelorum q̄ puris et ino-
cētibus oculis apparebāt in ta-
li puero tam dicit et tam anxie
morienti cōtra naturam tal⁹ ex-
ultacō orgebat. **Q**uid autem
phus de gaudio et nitore cōscie
dicat audiam⁹. **G**audū inqt̄ ve-
rum tm̄ sapienti contigit. **E**st
enī elacō ai. sincerā quedam et
meta letitia suis bonis venisq̄ si-
dentis. et hoc tm̄ ex v̄tute. con-
scientia p̄pensi⁹ inspirata. **R**ich-
il enī iocundus conscientia bona
Magna pars beatitudinis etiā

est in præsenti nichil sibi i consi-
 encia nichil in mente resistere.
 hanc solā vitam q̄etam diuinā
 quā iterū mētē pacatā iueim⁹.
Illud ergo eicias qd̄ remordet
 qd̄ angit qd̄ displicet qd̄ nullo
 alio teste arguit n̄ te. Gaudiū
 qd̄ foris est leui⁹ euanesat nec
 stabili pede figit. illud aut̄ qd̄ it⁹
 ē pmanz incoissū et si mille i
 pulibz q̄ciat. Dilatate ergo
 et mitore s̄ciēcie apes fidelīū glo-
 rientur vt in eis sanitas inuola-
 bilis et interminabilis cōfiteat.

~~Q̄ multo felicius sit in præsenti
 peccata p penitentiā abluere q̄
 in futuro. Capit. 1.~~

Sunt q̄ dicunt apes reui-
 uiscē si itra tecta hieme
 seruent. et ad solē verno
 tempore reponant. **H**ic post p-
 bitā graciā q̄ vita aīe est virt⁹
 v̄e peitēcie denotat. quā vtiq;
 dñs p ezechielē pphetā indicat
 dicēs. **N**olo mortē peccatoris.
Tecta q̄ apes fidelīū fuare de-
 bent vnitas ecclesie est adiūsus
 quā p̄te ifeā nō p̄ualebūt. dū
 modo desperaciōne non fracte. so-
 li mīe potius q̄ iusticie p̄po spe-
 remie p peitēciā se cōponāt. vt
 sic cordis duricia q̄ hieme fuga-
 ta peccata. verna vnitatis tem-
 perie graciā capiāt rediuiue. **R**ū

q̄d q̄ cecidit non resurgit. **I**stis
 clamat ysayas. **E**leuare. eleua-
 re consurge. **E**t paul⁹. **F**idelis
 fimo et oī accēptōe dign⁹. ihs
 cast⁹ v̄it in mūdū p̄tōres sal-
 uos facere quoz p̄mus ego sū.
Hic ergo vere peitēcie l̄b meo
 tempore exēpla facta pponam.
In ḡmanie partibz q̄dā nobi-
 lis comes s; fr̄us paup̄ez spoli-
 ator. ex misericordissima pieta-
 te diuina graui ihermitate ē cor-
 rept⁹ et amarissima p̄fectione
 contat⁹. oīa ad restitū cōe; p̄su-
 it q̄ habebat. et irremediabilibz
 lacrimis cotidie lectū et gās an-
 gelos ac sanctos dei ad ipetrā
 dā misericordiā iuocabat. **D**eū
 bens v̄eto corpori suo tm̄ suppli-
 cū igerebat. vt talos pedū et
 crura faceret. ad lignū. et autez e-
 carnē ac nervos violēta assidui-
 tate diuelleret. **A**quā frigidam i
 hieme tāq; ad bibēdū acceptā.
 clā pectori sup̄hibebat vt i hac
 glaciali frigore torq̄ret. **R**ec-
 diu post hec positus in agonia
 tanto spiritu repletus est. vt si-
 cut castus de publicano euāge-
 listam ita et de isto faceret pro-
 phetam. **D**e seipso enī p̄dixit
 q̄ sine purgatorio ad requiem
 euolaret. et eo mortuo ac heim-
 tico rege defuncto. tota thurin-
 gia maximis calamitatibus.

subiaceret qđ ita etiam factum
vidimus. **F**uit et alius nobil
eiusde patre miles qđ p̄bo pel
simus. h post annos plures ad
penitencie lamenta conuſus. et
facta restitucōne ad heremū tñ
sih. et ibi multa media marcea
tus se ipsū per se vel per socum
omni interdū respere cum flam
mea ardētis candele cera iaudi
to passionis genere cruciabat.
Dic apter securiorē vitē modū
ad predicatorū ordinē tñsiens.
minis gestis clauit et exēplis.
Venerabil et deo digni magi
stra bonifacii quōdam lausenē
episcopi relacōne cognouitē di
ca qđ qdam nobil sue dyocēse
natum circa mōtes alpiū p̄gēs
familiā suam inclinata iam die
cum canibz p̄bidit solusq; i fil
uam est reuſus. **I**llo ergo hōrē
te solitudinē et si qđ audiret di
uicius expectātē. tandē duos ex
canibz auscultat quos venabulo
insonāte cfortās. reptando ma
nibz et pedibz ad locū conatur
ascēdere vbi latrātes caniculos
audiebat. At vbi cum difficul
te puenit iuenit locum planum
pulchrū valde atq; gramineum
intra montes. **I**n quo qđ hōiem
magnum et elegantem forma fa
ciētē pstratum videns duas
clauas ferreas ad utrūq; latus

iacentis horrentibz oculis ituef.
hūc minis plagis et vulnibus
cruetātū. dicti duo canes venati
ci latratibz circuibāt. h mox ad
aspectum domini sui militis ob
mutescit. post hōrē aut af
sumpto spiritu prostrato dixit.
Si ex parte dei es loqns et qđ
sis aut vñ venens edicto. **C**ui
ille ex pte dei sū et ordinacōe di
uina tibi tal apparet vt in me
misero penitencie sumas exem
plum. **M**ortuus sum licz tibi cor
poral appaream. **M**iles fui vi
uens peccator imamissim⁹ ea tē
pestate qua richard⁹ rex aglie
contra philippū regem francie p
lia conatauit. **I**n illa ergo expe
diciōe que a brabantigenis i
pictauia et gasconia facta ē ego
infelix luxurijs homicidijsq; de
bachabar. nec i hys aliam obi
dioni vel serui flexus misericōe
pepa. **M**edio igit tpe validis
simam febrem acutam laura. et
tamen nec tunc cōtāt⁹ sum nec
confessus. nec cristi corporis sa
cēmēta suscepi. **I**nstante aut ho
ra mortis obmutui. et ecce super
spectum misericordie diuina p
uent⁹ sum et valida p̄tione cor
dis p̄mot⁹ qđ licet loq nō possē
tamē lacrimas exaussi. et i hys
vitam deo propiciante finiu.
Nec mora. defunct⁹ sū et duobz

demonib⁹ trābitus neq̄ssimis
instar clauarū istarum ferrearū
tormentis vsq; in diem iudicii
cruciandus. **E**t hodie quidem
per ascensum mōcium istorum
meam miserā animā ipulerūt.
et iterū per abrupta eorū eam
a; dictis clauis ferreis precipi
tem depulerunt. **S**cias tamen
tormētū istud tam magnum &
tā diuturnū spe venie quā in fi
ne mundi habiturus sum mira
biliter releua. **R**ec mora. vbi
spint⁹ ille verba ista finiuit cor
pus qđ videbat aereū cū dictis
clauis ferreis q̄i sum⁹ euauit.
Miles autē q̄ hec viderat & audi
erat a rapinis pauperū & mala
vita conuersus correct⁹ ā modo
vixit. & multos alios peccatores
ad exempla penitencie sue nar
tatione pmouit. **¶** **A**lius i theu
tonia multis rapinis & cedibus
per patriam debachat⁹ capt⁹.
ad decollandū positus petiuit
a iudice & optinuit tps plixius
penitendi. **E**t mox astanti iuue
ni consobrimo ait. **S**i vere aīus
es coopeātor esto michi misero
in salutem. **A**ffer obsecro īstru
mentū ferreū qđ dentar⁹ dicat⁹
quo femine subaliāt linū suū.
Quod vt factū est dixit iuuei.
Successius michi man⁹ vlnas
brachia vsq; ad hūeros. pedes

vero et tibiae et crura vsq; ab
nates. postea genitalia aures
oculos nasum labia. caput autē
ad vlamū amputabis. **I**uene
igif & si cum dolore qđ rogatus
fuerat exequēte penitens ipe
vnūqđq; mēbz anti qđ cruciare
tur instrumenta ferrei dentibus
per īflexiones multiplices & p
validas diuicius affligebat di
cens. **H**ic penam vestram pro
pte vilissima mēbra suscipite.
quibus actu nephario sceleā p
petraui et deum creatorem me
um offendi et redemptorem. **E**x
tremo igif post omnē penā trū
co corporis cum solo capite sup
stite hilat vului dixit. **O**rtinā
tormentum istud qđ ēspectu sce
lerum meorum paruū sustinui
reiteāre semel iterum ac tercio
liceret michi miserrimo & i eo
diuicius cruciari. **E**t hoc dicēs
orat cum lacrimis populum cir
cumstātem se quatenus sibi mi
sero in elemosinis pauperū et
oracionibus subueniret. **H**is di
ctis extendit caput & mox a iu
uene decollatur. **S**; hinc forte
dicet quis necessariam qui mō
tem et si penaliorem accepit.
quid meruit. **Q**uanta etiā er
ga tales peccatores diuine sit
mīe magnitudo. gloriofus pater
augustinus in libro collacionū

contra nouatum insinuat dicens.
Quecumque necessitas cogat ad
 penitentiam nec quantitas cri-
 minis. nec breuitas tps. nec vi-
 te enormitas. nec hore extremi-
 tas. si puā fuerit voluntatum mu-
 tatio excludit a venia. h. i. amplif-
 simos fin. suos mē karitas reu-
 tētes suscipit p. digos. et vult no-
 lit nouat. hereticus. semp. vere
 peitēte. suscipit cast. Et ali-
 as idem dicit. Post adulterii
 p. dicationem. et hoicidii dauid bip-
 it. peccauit. et nathan a dño mis-
 sus subitūlit dicens. traslatum ē
 peccatū tuū. **D**ulce verbū pec-
 caui. **D**tres sillabe que p. ortas
 ap. lūt p. amidi. Aude ergo dice-
 re peccauit. non te terreat pudor
 hois. nec timor dyaboli. nec des-
 piratio pro pctō enormi. **Q**uid
 peitēti non ignoscat cum effu-
 sus ē sanguis ignoscat. **Q**uis
 hoicida despiet cum in spem re-
 ditur. est a quo xp. o casus ē.
 bene et optime dixit. **A**lter enī
 nec maria magdalena veniam.
 nec petr. fidutiā nec paul. g. ti-
 am ipetrass. **A**d huc et si sup-
 uacue. p. bādū q. d. dā q. d. nēo tpe
 accidit. f. deli. relacōe traditū nō
 filebo. **A**d illū venerabilem virū
 magistrum pet. de corbuel se
 non ē sem. archiepiscopū q. dam
 peccator. q. p. am filiam oppresse

rat violenter gratia cōfessionis
 vit. **C**ōfessus igitur i. maxima
 et mirabili otacōe et lacrimis
 quehuit. si nūq. possit villo dolo-
 re vel pena a dño veniam impe-
 trare. **C**ui p. sul. **I**ta inq. indu-
 bitanter si peitētiā subire vo-
 lueris tāti mali. **E**t ille vehemē-
 ter exclamans. **D**elo inq. et si
 mille mortēs me sustinere volue-
 ris. **C**ollacrimatis ergo infeli-
 ci ymmo iam felicissimo pctōri
Et ego inq. septennē tibi t. m. pe-
 nitencie penam impono. **T**ūc
 ille. **Q**uid ē ait q. peitētiā t. m.
 m. flagitiosissimo septennem i-
 iungis. q. si vixerem vsq. in finē
 mundi tantū facin. p. nis innu-
 merabilib. diluere non valeō.
Cui p. sul. **V**ade inq. et tres tū-
 tū in pane et aqua ieiuna dies
Tūc amplius ille p. lōans et cō-
 tūdens se. rogabat vt peitēti-
 am m. i. ger. salutarem. **S**upra
 modū ergo admirat. et hylara-
 tus episcop. tandem diff. m. tie
 precepit homini vt abiret. et
 vnū t. m. pater noster diceret.
 sciretq. p. certo peccatū iā esse
 dimissum. **R**ec mora. dixit il-
 le et iulatum emittens et in ter-
 ram p. cidens exspirauit. **R**ec bu-
 bia fides ē sicut deo dign. epif-
 copus postea p. d. cauit quin idē
 peitēns sine vlla alia purgato

ri pena tñ validissima cōtra
one purgat⁹ ad glōriam euola
uit. **¶** Et qm̄ multa sunt qui ab
religionem i morte cōfugiūt. qd
eis habit⁹ ordinis valeat iſta
ma neceſſitate ſuſcept⁹ dubita
re plurimi voluerunt. exemplū
ab hoc indubitabile et cōgruen
tiſſimū enarrabo. **¶** Et impie q̄
dem nonnulli eligioſoz in exte
rioribz penitentibz hñū negaē
ſolent quaſi tñ indigni ſūt re
cipi qui nequaq̄ validi intrare
voluerunt. **¶** Caſtus norma iuſ
omnimodī ſero penitentē i cru
ce latronez pambū ianuaz cōi
tem introduxit. **¶** Sicut ſup̄dco
waltero de meysenborch fratre
ordinis predicatorū narrantē ag
nouit. **¶** Cōtigit q̄ quidaz mag
nus ppoſitus ciuitatem meiden
burgenſem veſpere quaſi i caſti
nūm reſſue⁹ intrauit. **¶** Et ecce
in pmo ſomno ſubita ihermitate
compulſus p̄orem frat̄z predica
torum cū feſtinacōe mandauit.
¶ Veientem ergo p̄orem rogauit
p̄poſit⁹ iſtante cū lacrimis eū
cāperz ab ordinem ⁊ mox veſti
ret. **¶** Qui p̄or. **¶** Cui inq̄t fiet. q̄a
i hoc fēm cōſenſus eſt re q̄rēd⁹.
¶ Et p̄poſit⁹. **¶** Scio inq̄t ſao quib
ſentio. **¶** Caſtinum vix habeo. **¶** Si
diligitis ſalutem aīe mee feſti
nate recipere penitentem. quia

cet⁹ hñ q̄ in ſeculo nō ſaluabor
¶ Ut g⁹ in cōſtanciā vix p̄or vidit
percepit domum exatavit ouen
tūm req̄t cōſenſū. **¶** Alligat ſuffi
cientiam vix ad ordinem etiam
ſi adhuc aduuiat. **¶** Annuit mox
cōuent⁹. **¶** Deſerē iherimus in do
mum cēceptis. **¶** induit. **¶** cōſcā ē. i
vngit. ⁊ añ diem vix deſugit.
¶ Rec mora. in monaſterio prop
mo cōtati q̄dam monia⁹ vidit
in ſomnis quēdam p̄famili
as i loco cōmodo eſſe de re ad quē
cū multi f̄es ordinis predicatorū
q̄i poſt laborem p̄ denario diue
no accedere viderētur. extremo
q̄daz ignotis f̄e tarde tñ p̄ten
bit manū vt denariū acaperet
tamq̄ frater quē p̄familias di
ligenter intuitus. **¶** denariū inq̄t
ſed non modo acapiēs multas
p̄us t̄medis expurgādu. **¶** Hoc
cum dicta monialis p̄ſbitero
mōſterij recitaſſet. **¶** queſuiſſet
q̄ ſi quis fēm predicatorum de
fūct⁹ eſſet. tñ p̄ſbiter ſe fuiſſe
de veſpere in domo frat̄z iheri
mū v̄l deſūctū neinē inueniſſe
riderz. **¶** Hanc poſt p̄māxit ſb
p̄or fēm predicatorū qui p̄miſe
rat predicaē cōuentui. dixitq̄
p̄bicaē ſe non poſſe. q̄a deſūcti
talis f̄is ſepulture intereſſe de
beret. **¶** Ita ergo verificata eſt p̄
dicta viſio monialis et manifeſte

monstratum est quia multum prodest colla-
tione huius peccati dummodo penitentia fu-
erit mutatio voluntatis. **¶** Est et
aliud ingens malum in quibusdam re-
ligiosis qui recipiendis apostatis
penitentibus nimis difficiles sunt
et imites. **¶** Noui quendam fratrem
ordinis predicatorum latum et mag-
num qui cum apostataisset ab ordine
et gravissima infirmitate correptus
regressum ad ordinem peteret nec
impetraret; impatiens despectus
et mortuus est. et apparuit in aq-
uia monasterio brabancie gallice
sanctissime moniali ostendens
se perpetue condemnatum sicut ab ip-
sa eadem accepimus quod hoc vidit.
¶ Et ego quidem dico quod nollem illi
in morte penitenti ordinem vel ha-
bitum pro tanto auro arabie dene-
gasse. credo enim et certum sum quod
occasione illi mortis perpetue
prebuerunt. qui ei in extremi vite
periculo misericordiam negave-
runt. fingo ergo et testor omnes
per asperitionem sanguinis domini
nostri ihesu christi. ut tale quod ca-
ueat omnis ordo. quia sicut pro
peccato achor quondam electus dei
populus flagellatus est. ita et
nunc pro tali excessu qui tamen
maior in infinitum esse dimoscitur.
¶ Quid enim regula aurea vel palli-
um coccineum ad animam casti san-
guine precioso redemptam. **¶** Nec

tantum solus delinques quod verum
etiam totus ordo vel consensuens per
dissimulans flagellatur. **¶** Discant
ergo apud fideles et si quando mortue
per peccatum intra tecta eccle-
sie per bona interim opera perma-
nere. nec frangi desperationem vel
tedio. si mori plene ad libitum
in viuendum robur gratie non re-
surgant. **¶** Peccatis igitur mortali-
bus primo cum vultu resiliant.
deinde conscientia stimulat hui-
liter detrahant. ut hinc confessione
cum lacrimis vel dolore per peni-
tenciam reuiuiscant. **¶** Ante autem
prudencie sit penitenciam age-
re in hac vita exemplum subse-
quens demonstrabit. **¶** Erant viri
fideles et boni sicut predictus ma-
gister albertus frater ordinis pre-
dicatorum. sibi ab hiis qui rem fa-
miliariter nouerant traditum co-
ferebat. qui post diuturnam peniten-
ciam quam sanctus fecerat incidit in
languorem gravissimum. quo per an-
num non modice tabulatus roga-
uit cum lacrimis dominum ut tanto
dolore finire imponeret data morte.
¶ Nec mora. missus ad eum angelus
domini dixit ei. **¶** Exaudiuit
dominus precem tuam si eligas
quod vis. **¶** Aut tribus diebus purga-
torij pena torqueris si nunc dis-
cedis. aut si adhuc per annum
in languore manere volueris. sine

ullo purgatorio ad superos euo-
labis. **T**ūc ille presentem penā
ēcolens. nec futurā abūtens. rē-
dit. **M**oxi potius eligo et nō tū-
tabus diebus s; qñtū domino
placuit in purgatorio tabula-
ri. **F**iat inq̃t angelus s; m̃verbū
tutum. **R**ec mora. languēs mor-
te solutus est et ei⁹ anima ī pur-
gatorio deportata. **U**no ergo ex-
acto die. venit angelus ad locū
purgatorii ubi anima torqueba-
tur et dixit. **Q**uid nunc agis o
anima que pro languore vnus
anni tribus diebus elegisti in
purgatorio detinea. **C**ui aīa.
Seductor iquit non angele q̃
me ī penis multis annorum cie-
as pro tribus diebus spacis
fessisti. **E**t angelus. non mo-
i q̃t. s; iestabili tortura decepta
es. quia nō nisi vnū diem de tri-
bus ī purgatorio eregisti. **C**ui
tamen adhuc si retractare volue-
ris dominus misereatur vt ab cor-
pus tuum quod nōdum sepultū
est ēporetas. et per annum vnū
languorem quem expert⁹ es pa-
cias. **C**ui anima. **A**nnuo inq̃t
vt non per vnum annum cātū.
sed vsq; in finem mūdi languo-
re etiam detineat actōzi. **H**oc
dicto anima reposita ē ad corp⁹
et per annum in languore deten-
ta. multos quibus hec retulit

ad penitētiā animauit. et post
vnum annum iterato defuncta
transit ad superna. **P**roin-
de circa annum millesimum. cc.
xxvi. incarnacōnis dē m̃ice ēs
mirabilis accidit in opido muel-
leni. **I**n hac vrbē vt plurib⁹ ad
huc notū ē viuētib⁹ mulierū
deuotatum que bēghine dicunt
nunc late diffusa per orbem re-
ligioſitas inchoauit. **P**arū plu-
res que magis spirituales erant
igne sacro acriter sunt accense
et hoc in membris tantum in q̃
bus magis peccauerant postq̃
ad agnitionem venerant vata-
tis. **A**lie in lingua contra inglu-
uiem vel loquacitatem. **A**lie in
auribus contra susurrium. **A**lie
in manu contra opus illicitum
vel contactum. **A**lie in pede vel
tabia contra immoderatum dis-
cursum. atq; alie in pectoris
medio contra cogitationes tur-
pes vel temptationum consen-
sum mirabiliter torquebantur.
Et hoc per tempus s; maius
et minus quo peccatis et negli-
gencijs fuerant irretite. **I**n ec-
clesia ergo sancte gertrudis v-
ginis deportate exstante sūt. et
membra que ignis exusserat.
vt in alijs consuetum est demig-
ta speciali miraculo contra na-
turam ad colorem et formam et

vigorem pristinū redierūt. Et ne hoc casu et non miraculo fieri probaret. q̄dam puella vite secularis de suburbio muellēsi allata ē igne sacro succēsa clamās et dicens. Sancta ghertrudis vgo. beghina non sū vt q̄d ego succēdor. Nec mora. man⁹ ei⁹ abusta cum parte brachij a parte reliqua cecidit q̄si carbo. Et hoc velut beata ghertrudis puella manifeste miraculo rēderet. beghina non es et ideo tibi sicut beghine non fiet. Plures ex hīs que dicto mobo curate sūt vidimus post et ante. Beati ergo et felices illi sunt q̄ h̄ et non ī futuro peccata luere metuerunt.

~~De tota vita sua castian⁹ exerceat ī g̃cia septiformis spirit⁹ et decalogo legis. Capitulū. li.~~

Quia apū lōgissīma septēmis. nūq̄ autē ultra. et annos duāre possūt. Quid autē in septenario numero nisi septiformis g̃cia spiritus sancti. et q̄d ī denario nisi legis decalog⁹ designat. Et hīs duobus tota vita pendet castianis. In hīs versent apes fidelium. preter hec nil libeat. nil liceat in hac vita. Mandata tibi sine quasi forma vite mortal et mo

bus. et ex hīs esultat gracia septiformis. Et vide qualiter. vt scilicet spiritu sapiētie quo ab deum homo regatur itior et ad cōtemplacōez diuini cult⁹ valius accendat. Spiritu vero ītelligencie in necessarijs vite q̄ ad proximum pars mentis in ferior ordine et ad sui regimen homo interior gubernet. Spiritu autē filij sup precepta vtinbat omnia et det pauperib⁹. nubum castum seq̄r nudus. terre mis alior extollat. Spū vero fortitudinis atemptis p̄spens contra aduersa et aspera solide tur. Spiritu autē sciētie legem īplere festin; in opage caritatis per vnitatem pacis et fidei coniungat. Spiritu vero pietatis per cōpassionem liq̄fiat et mollescat vt in omnib⁹ et p̄ omnia pietas ordinet. Postremo spiritu amoris pond⁹ anima capiat in propriū moderamen et p̄ hoc ī ea omis rubigo peccatī et macula destruat. Et hec septiformis gracia fm. vii. appetates vel effect⁹ ignis q̄ spiritū sanctum significat diuerſitatem de norū ī eodem spiritu plenius opat. Et hī septem effect⁹ vel appetates ignis sunt. q̄bus signantur actus spirit⁹ sancti ī. vii. domis. Retrograde tñ ponūt vt prim⁹

*locus de
proprietate
lignis*

ultimo et ultim⁹ primo velut co
do postposit⁹ attēbat. vñ vsus.
Destruit emollit coniūgit cōsoli
batq; **A**lt⁹ attollit illuminat
ignificatq; **I**gnis enim destru
it rubiginem ⁊ spūs timoris ex
pellit pctm. **I**gnis secūdo emol
lit idest liquefacit. ⁊ mētem spi
rit⁹ pietatis per compassionē.
Ignis tercio cōiūgit multa sali
cet ligna i vnū anet. **E**t spūs
scientie q̄ est caritas multorum
mentes in vnam pacem et fidē.
Ignis quarto cōsolidat quia va
sa figuli probat fornax. ⁊ spūs
fortitudinis mentes fidelium con
tra aduersa roborat. **I**gnis quī
to altius attollit. ⁊ spirit⁹ cōsili
ij non solum in preceptis s̄ eti
am super p̄cepta mētes erigit.
Ignis sexto illuminat ⁊ spiritus
intellectus docet nos omnem ve
ritatem oris cordis et operis.
Ignis septio ignificat idest fer
uentem efficit. et spūs sapientie
idest lapide scientie mentem ad
contemplacionem accendit.
Beatū ergo tabernaculum dei
in hominibus quod in vicissitu
dine temporum septiformi tali
bus septem lucernis in omnem
decorem et gloriā illustratur.
vt ex hīs in decalogo legis pre
cepta domini lucidissima resplē
deant. **H**ic igit⁹ ⁊ si columna lu

dis in nocte a tenebris reuelet⁹
in die tū pñtis vite ignorantia
stat⁹ sui quasi nubis caligine ne
euanescat interius ad ymbra. **N**escit enī homo an amore dig
nus sit an odio. **S**uper hoc
dubio cum illa pia et beata lut
gardis in aquaria monialis vt
in vita eius descriptum est lāg
ueret diuicius. et cordianis lac
mis certificari se posset. et aq;
in presenti vocem ad se manife
stissimam factam audiuit. **D**e
aura esto karissima quia placet
domino vita tua. **A**d horam er
go pia lutgardis exultās cepit
ita p̄t p̄s nichilominus formi
dare. secūdo autē vñtata ē vñ sic
rennuit cōsolari. tercio nō ē eam
passus misericors dñs diuicius
tabulari. **C**um ecce vie specta
bil⁹ ⁊ ignotus oib⁹ locustorium
vbi moniales sedēt itroilit.
salutatus onib⁹ breuiter piā po
stulauit lutgardim ocius accē
si. **Q**ue vt venit salutauit eaz
et omnibus audientibus dixit.
hec tibi mandat omnipotens.
Jam secūtra viuas de cetero q̄a i
te dño bñ cōplacuit. hec dicens
iuuenis sine mora disparuit.
nec vltra restabat querere vñdē
venēat aut q̄s fuerit. **V**idim⁹
lulianum quendam canonicum
cātipracensē cenobij. qui cū diu

vita innocentem tenuisset. a demone nocte quadam quasi suus episcopus esset terret. plena voce clamans et eiulans rogavit dominum. ut si saluandus esset ei aliquod signum demonstraret. Nec mora. patente celo et lumine circumfusus. ad spem vitam constantissime solabat. Nec hoc mirum erit. quia beatus homo cui celum patebat. Quid autem de bono mortis et beata morte philosophi sentiant aubiamus. Dum est vita grata mortis est odium opportuna. Grata autem vitam intelligas quando nichil in conscientia reprehensibile sentiens mortem gratanter expectas. Mori felix est dum in pace versatur. Tolerabilior est quam mori velit quam male vivere. Non enim vivere bonum sed bene vivere. Dum sapiens. Semp cogita qualis vita non quanta sit. Cuius autem mori tarde ad rem non pertinet. Bene autem mori est effugere male vivere periculum. Nichil melius eternale lex fecit quam quod nobis unum iterum dedit et exitum multos. bono loco res humane sunt quod nemo in vicio suo miser est. Vis aduersus corpus hoc liber esse. tamquam minus tutus semper habitas. Cum venient dies illa quam mixta hec diuina humanaque secernit. tempus hoc si fuerit in quo ubi me michi reddis. nec nunc

tamen sine me ipse sum. sed graui ter re mole detineor per has mortales moras quibus illi melior vite preludis. Quicquid circa te iacet te cum semper hospitantis loca sarcina spectat. Tunc secundum est. ex autem natura te deum hanc ita tem. Non licet plus efferre quam intuleris. Nonne ex eo etiam quod ad vitam intulisti pars magna ponenda est. Quo animo igitur membra tam superuacua dimitte et corpus in habitum diu pone. Sanctus obuiet abolbitur. veniet qui te reuelet dies. Tunc nature tibi archana retegunt. discietur ista caligo. et lux undique clara circumdabit. Imaginamur te cum quicquid ille sit fulgor ut sideribus inter se lumen miscetibus dies et noctis aeris infima cessabunt. Tunc in tenebris te vidisse dices atque totam lucem et totum aspexeris. quam nunc per angustissimas vias oculorum obscurissime intueris. et tam admirans illam iam procul. Quid tibi videbitur diuina lux cum illam suo loco videris. Per quam stolidum illi spei illi beati tudini inniti ut hinc letus exeat in id quod semper mortis appendice mutetur quod in perpetuum non tollatur. Hoc igitur discas vitam contemneres. Nemo enim illam bene regit aut custodit nisi qui contempsit.

Vita nob̄ p̄f̄c̄a ē. si est honesta. vbiq; defines tō ē. **N**ō ē magna res viuere. magnū ē honeste mori prudēter et fortiter. **N**ā vita si moriēdi virtus abest fuitus est. **Q**uō fabula sit vita non q̄ diu s̄ q̄ b̄n̄ acta sit ēfert. **M**itū c̄nes si prudēs aduertens. vitā sequens fugit illa mortē fugis et illa prosequitur. nec ē vnus omniū qui euadat. **V**ide ergo. mors me sequitur fugit vita. **A**dversus hoc doce me aliqd̄ efficere vt ego mortem non fugiā nec vitam sequar. **E**t maiori animo debem⁹ accedere ad enī dācōnem nostrā quo semel nob̄ tradita ē perpetua boni possessio. **M**ors quā pertimescim⁹ et recusamus intercipit vitam non eripit. **V**enit iterum qui nos in lucē ēponat dies. et ideo eq̄ aīo debz̄ rebitur⁹ exire. **S**ic nos gerere debemus non tamq̄ p̄pter corpus viuere debeamus. s̄ tamq̄ possim⁹ sine corpore. **B**eneca. **A**n senectutem. amui vt bene viuere. i senectute vt bene moriar. bene autem mori est libēter mori. **D**e satis vixerimus nec anni nec dies facient s̄ aīm⁹. **M**ors aut finis ē ā trāsit⁹. **N**ec ergo definire timeo id esse qd̄ icēpisse nec trāhite q̄a nūq̄ tā anguste ero. **N**oli huic tranquillitati cō

fidere. i momēto mare euerat. **E**odez̄ die vbi luserant nauigia sorbenē. **N**ulli rei felicioz̄ amissio est q̄ que desiderata amissa non potest. liquet t̄m̄ hoīm in prudēciā vt timore mortis cogātur ad mortē. **V**ere beata mors que melioz̄is cōsuetū obicōis leta suscipit nec vitā deserere q̄tulat q̄ potius ingentē tēdū q̄ soletur. **A**p̄eat inuēire qd̄ fixum ē et perpetua sorte mansurū vbi ē **A**p̄temus et relinq̄mur. agit nō agit velox dies. **I**nsch̄ rapimur oīa in futur⁹ de poim⁹ et iter p̄cipia leti sum⁹. **T**u ergo fidelis aīa vitā tuā cōtinues et semp̄ exerceas i ḡa septiformi. vt eā in decalogo legis perfecte consummes.

De uenēciōe corporis scōrū et suffragiis defictōrū exēpla plurim. **Capitulū. liij.**

Deme latent et tū crescūt tur melle qd̄ est iuo tpe aggregatūt. **P**remē dicimus mediū tps quo anima exuta corpore trāsit ad req̄ē l̄ ad penā vt diem resurrectionis vltimā quo aīa sociabit̄ corpi et i mortalitate perpetua vestietur. **E**t bene dicit̄ latent ex hoc corpore i sepulchrum quod daniel propheta in puluere dormire distinxit. et bene dixit i puluere

quia scdm qd primo homini dictum est pulvis es et in pulvere reuertens corpora in pulverem generaliter resoluunt. De hac obidione excipit corpus casti quod non vidit corruptionem; quia die tercia resurrexit. De hac fm veridicam augustinus corp9 excipit mris casti. De hac vt vix credimus et euangelista iohannes. qd fuit fuerunt socij passionis ita iuste sunt et solacoms cu casto iam immortaliitate vestiti. **¶** Vidi mus et corpus cuiusdam sancti qd annis fere sexcentis integraliter manserat incorruptum. qd aut occasione hoc factum sit iudicium breuiter enarrabo. In vrbe germanie tunc rethi totius europe antiquissima ciuitate structura qdam mirabilis erat qd helene constantini mris palaciu dicebat. hoc ne ab inimicis occuparet in periculum ciuitatis a ciuibz est destructum. In cuius latere a parte aqilonari oratoriū paruum iuentum ē i quo altare ex alabastro candidissimū erat. et i latere dextro sepulchrū. scriptura vero super sepulchrū in pietate legebat. Sancte theodulphē nostri petimus misereere. Ad sepulchrū igitur ciuibz pariter abunatis vti sūt fratres predicatores. Et ego casualiter superueni. Deposito

ergo lapide corpus iuuenim9 in corruptum et apto scemate ad copiedum nature secreta manus super vixenda dimissas. De pmissione vero ciuiū manu ei dextera quā i sacrificio corporis casti viuens extenderat. mox abscondi et fratribz predicatoribus dedi. Huius reliquias capillorū et vnguiū in antiquissimo monasterio iam dicte ciuitatis qd i horreū dicitur cum superscriptione vetera et alijs reliquijs sanctorū iuuenim. De hoc beato viro et eius fratre beato theodenco qd i alia parte structure supradicte icinerat9 fama antiquissima ferebat. Fuit abo filij sororis cuiusdā imperatoris romanorū. qru beatus theodulph9 iussu auūculi filiam regis britanie desponsauit adhuc puer. Cumqz adolescens fact9 spe gratioris vite sponsam noll; acceperet in vxorem s; ego impetum remanere. cesar indignatione permot9 illū de patria expulit. Qui treuerū veniens et habitū monichalem suscipiens quasi i aratissimo specu i loco quem diximus se reclusit. Erat aut et lectus ei9 lapideus cum cervicali lapideo iux oratoriū qd predixi. Sicut9 vero crebri frater eius et vitā beatā in eodē loco duxisset. Decreto aut consilio populi

ciuitatis sacrum corpus in ecclesia
fratrum predicatorum translatus est
et retro altare digna veneratio
ne locatum. Huiusmodi autem po
stea cronica tunc et de his
duobus fratribus scriptum legi
quia sub clodoneo rege francorum
hij viri sancti floruerunt. **C**redo
tamen saluo meliori iudicio dig
ne quidem beatum theodolphum
pro signo et incorruptione vir
ginitatis in carne incorruptionis
gloriam etiam in corpore susce
pisse. **U**nde in libro sapientie di
cit. **I**ncorruptio facit primum es
se deo. **I**usticia enim perpetua est et
immortalis. in iusticia etiam est imor
talis acquisitio. **M**irabilis deus in
maiestate sua qui etiam puluerem
nunc ita glorificat in partem ut dig
ne in eo future resurrectionis glo
riam pleno pectore et fiducia
speare possim. **S**imiliter plu
rima sanctorum innocentium corpora
sub herode passorum vidimus incor
rupta. **Q**antum ergo et quare sanctorum
corpora veneramur beatus augustinus in
libro de ciuitate dei declamat bi
ces. **Q**uod veneranda sunt corpora de
functorum sanctorum. **S**i enim pena vestis
et anulus tanto maiora sunt filiis
quanto erga parentes maiora affectus
multo magis corpora beatorum qui
bus dignius atque perfectius in omni
opus bonum usus est spiritus sanctus.

certum est quod qui honorauerunt
et dilexerunt sanctos multa pro
eos beneficia sunt experti et de
hoc quidem exempla plurima.
Frater ordinis predicatorum
cui hoc accidit quod subiungo nar
rauit michi numquam se per annos
plures aliquando dormiuisse. **J**ace
bat in infirmitate spiritu vix he
rente. mirum autem deditus serui
cio matris casti. **D**ictis autem a
fratribus matutina nocte qua
damvisque ad laudes domini nostra
cum igenti luce apparuit fratri in fir
mo dicens. **E**go me casti pro
na ordinis tui premunire te veni
qua in similitudine habitus tui dya
bolus ut malus frater adueit. **H**ic extra
huc verbis huiusmodi te significabis.
Benedicat me deus pater qui omnia cre
auit ex nichilo. **B**enedicat me de
us filius qui homines per beatum repauit
ex sanguine proprio. **B**enedicat me
deus spiritus sanctus cuius me sal
uet pie consolacionis infusio. nec
dum senties pertracte debilitatis
incommodum. **S**ed quoniam mentibus fratri
bus in unum facies quod inspirabis ti
bi et integram recipies sanitatem.
Nec dicens pietatis meum repetere
disparuit. **F**rater autem qui
per plures annos vix ad dor
miendum oculos clauserat spacio
psalmorum qui in matutinis
laudibus dicebantur protinus

obdormiuit. **E**xpatat autē i can-
tico benedict⁹ dñs deus israhel
vidit dyabolū in specie fratris i
habitu venientem q̄ paulatī cōf-
cens dom⁹ fastigiū attingebat.
Rec mora. vborū memor que a
matre pietatis didicerat cōfīg-
uit se ⁊ mor behiscēte terra ho-
stī antiq̄ patuit ruina magna.
Paucis inde dieb; q̄ hec gesta
sunt euolutis de predicacōe fra-
tres vndiq; conuerūt. q̄bz lotis
et rasis dict⁹ frater debil⁹ s̄m̄ve
ba patrone vobis īspiāt⁹ dixit.
Deus omnipotens piorū labo-
rum misericors retributor seruo-
rum tuorū sudores quos gratis
oail⁹ itueris. respice nūc ad me
indignū famulū tuū vt me par-
ticipem digneris efficere eorū q̄
in istis sudorib; ⁊ laborib; famu-
li tui meruerūt. **D**ec dicens sor-
des loture fratū i vno alueolo
congerens suo capiti sup̄fudit.
et sanitatem non solū capitis ve-
rū etiam totius corporis cū ōni
integritate recepit. **H**ūc postea
ad laborem multorū paciētissi-
mū vidim⁹ et i predicacōib; oti-
nuis expeditū. **¶** Fuit sacerdos
q̄dam vita ⁊ officio dign⁹ q̄ bea-
tum bartholomeū apostolū spe-
cialiter diligebat ⁊ i sua solem-
nitate pluēs q̄ alio tpe paupes
recreabat. **A**cabit autē vt i festo

ei⁹ celebrata missa demonem i
i spē mulieris pulcherrime ho-
nesti habit⁹ et decētis ex ecclia;
stantem inueniret quā salutata;
rogat⁹ se cum ad prādiū decli-
naret. **Q**ua annuēte introducta
est ⁊ ab mensam cum sacerdote
resedit. **I**uxta solitū aut nullus
pauperū iuitat⁹. **N**ō immemor
ergo beatus bartholomeus deuo-
ti erga se p̄sbyteri et frequētis
seruitutis venit ad p̄ctam illi⁹
in spē pauperis et mēdici. **Q**uo
clamante occurret famulus do-
mus. ingressū negat p̄cipit post
prandiiu elmo sinā expectare.
Cui apostolus benigno vultu
bene inq̄t expecto. s̄ iter m̄ di-
cas domino tuo vt respondeat ⁊
enūciat michi q̄d illud sit quod
in reb; mūdi mirabilius sit vel ē
et tamē vnus pedis spacio ter-
minat⁹. **S**ubadens ergo famul⁹
venit ad dñm expoit illi mēdici
hominis questionē. **C**ui cum sa-
cerdos respondere nō posset su-
surrexit ei mulier iuitata in au-
re. facies hominis est. que i tot
hominib; diuersificata consistit
vt nulla sit similit̄ alteri spē vel
natūa. **Q**uestionē ergo soluta;
remittit p̄sbyter et cum solu-
tam laudasset apostolus. vade
iq̄t adhuc et q̄tas ex parte mea
q̄d sit magis p̄pūm hoīs i reb;

habitis. Regressus igitur suus quæ-
tis verba proposuit. **S**uper hoc etiam
nescio sacerdoti mulier in aure
respondit. Propriissimum ho-
minis in rebus habitis est pec-
catum. **S**olutionem ergo servus
susceptam a domino refert ad por-
tam. quam cum iterum laudasset apo-
stolus. sapienter inquit due que-
stiones solute sunt. **A**bhuc abbā
et tunc et tunc quæscam. **V**a-
de et quæras a domino ex parte
mea. quot miliaribus via ab i-
feris extendatur. Regressus ser-
vus tercio verba proponit. et hoc
quod presbitero ignoranti mulier
in aure susurrat dicēs. **H**oc ne-
mo melius novit quam qui vias se-
pius eundo ab inferis mensuravit.
Hanc cum servus susceptam a do-
mino suo responcionem exponeret
ad portas. **B**ene inquit apo-
stolus respondit dominus tuus. **V**ade er-
go et dic illi. **E**t quæ est illa quæ viam
sepius ad inferos mensuravit nisi
nequissimus demon quod in specie muli-
eris prædictis tecum leniter in au-
re susurrat. et te ad concubitum il-
lecturus eat nisi ego bartholome-
us apostolus cui devote servisti
te misericorditer prevenissem.
Nec mora. ubi hec servus domino
suo nuntiavit statim ab oculis eius
demon evanuit. quod mirre stupens
a mensa surrexit et cursum ad por-

tam ut sui liberatorem cerneret
non invenit. **Q**uatuor ecclesie
inter cathedrales ecclesias sancte
spirituali usui dignitatis et scabi so-
lent et dicuntur sancta romana eccle-
sia. sancta iherosolimitana. sancta
trouerens. et sancta colonien. non ab-
re venerabiliter nuncupantur. **S**an-
tus enim dicitur quod sanguine fictus.
fuit enim sancta romana ecclesia sang-
uine tincta precipue apostolorum
petri et pauli et innumerebilibus
martirum aliorum. **S**ancta vero
iherosolimitana ecclesia ipsius
casti gloriosissimo sanguine debi-
tatur. **S**ancta vero trouerens etiam p-
trialis martiris exceptis quibus
a principio fidei frequenter ex-
tat coronata. tabernaculis tamen to-
ta illa civitas pro christo legitur mar-
tyrsata et occisa. **S**ancta vero
colonien. ecclesia ab illo glorio-
so virginali collegio cuius nume-
rum solus dicitur scientia apprehen-
dit noscitur triumphata. **N**icquid igitur
duodecim milia virginum et multa
milia virorum mulierum virginum
nobilium et ignobilium cum illis
inuentum et rediunctum a roma
coniuncta et cum eis martyrsata
sunt ut merito ex profluvio sang-
uinis sancta id est sanguine in-
cta dicatur. **U**n quidam certatim pa-
pa et multi episcopi reges et regine
quorum nomina cum corporibus lapidibus

inscripta inter tumulos sacra-
rum virginum reperta sunt et leuata.
Hoc me in eam idcirco ut mira-
culum quod datus sum gratus au-
diatur. **B**rupella urbs nobi-
lis est et magna brabantie. In
hac hospitale pauperum est pre-
cipue caritatis et religione pre-
clarum. in isto sororem quandam
vidimus multo labore satagentem
circa frequens misterium. que
gravi infirmitate detenta rebus
humanis exempta est. Cumque ab
hora diei terciarumque ad vespas
mortua iacisset reuixit subito
et erexit se. Conuocatisque sorori-
bus et omnibus que presentes erant
dixit. Virginealem illum exerci-
tum coloniensem uiuens cotidie
uenerata sum et eorum precibus
nunc a purgatorio liberata et ob
hoc ad vitam redire impulsam
ut omnibus eorum digne memo-
riam habentibus a futura morte
eorum orationibus suffragia nuna-
rem. dummodo de vita tales exe-
ant quibus oratio valere possit.
In hoc testimonio reddo spiritum
iterato. Nec moram hec dixit et fe-
cit. **P**arauit in domibus gwylhel-
mi de askavilla brabantie prope
brupellam ad duo miliaria uir no-
bilis et deuotus. qui cum extra terram
positus in expeditioe fuisset in-
firmatus est usque ad mortem. et

pemittit a medicis desperat febre
autem acutissima laborabat. **F**u-
erat autem semper deuotus et sup-
plex erga gloriosam virginem ma-
trem. et ubi uidit nullum se ha-
bere vel sperare remedium medi-
corum ab patronam suam tamquam ad
applicatorem diuine maiestatis
fida mente conuersus est. et facta
nocte media apparuit ei mater
gloriosa et domina eius. puerum medi-
caminis salutatis. quo punctum
sub momento sanauit. et dixit
ei. Ecce sanus factus es vitam tuam
cum oportune poteris commutab et
ut desiderasti mee postmodum
mancipaberis seruituti. **H**ane
igitur post hoc facto intrauit
physicus et contra naturam sine ul-
la causa inuenit hominem in gra-
liter sospitatum. **H**ic postmodum
uxoris ymalo diuulenter de-
tentus est. sed postea licenciatus
ab illa die consilio nostro ad do-
mum milicie theotonie hospitalis
sancte marie cum magna deuotione
transiuit. **P**ost quem et alium
quendam et filium eius militem in-
trasse cognoui. quoniam per multum
tempus sui ingressus iuxta to-
letum obiit. et eadem nocte in bra-
bantiam alicui defunctus apparuit.
Secundoque apparet. genus pene-
tercioque peccata spiritum pro quo
in purgatorio puniret ostendit.

Huiusmodi ordinis fratres commendabiles valde referunt. et fideles terre sancte et in eis milites strennuos premere. **S**ed et aliud de veneracione sanctorum deuotum valde et stupendum audiui miraculum ab hijs fratribus ordinis predicatorum. quod personas per quas gestum est cognouerunt. **I**n theutoie partibus miles quidam ad deponendam herbam de prato adureat falcatores. Illis ergo falcantibus in vigilia cuiusdam sancti ubi respertinu abuenit per villas in circuitu compulsa batur. **E**t mox per ad socios falcatores desistamus inquit ab ope quia iam vespere compellantur. Sed cum illi nollet immo magis verbis confunderet. ipse mox opere deselicto iuit ad vespas. **T**ercio autem die ad opus imperfectum cum ceteris rediens. vident quidam alios se solum falcare posterius oportere. **E**t propter hoc ab omnibus est deorsus. patienter tamen ferens usus omnium et cachinnos. ubi manum ad falcem posuit. ante pendente in saculo geminis dragma mire et iuise magnitudinis auream mox inuenit. **C**ur uatus ergo in gemitibus lacrimis dominum benedixit. **Q**uo clamante conuenerunt socii parat et miles pratorum dominus. **V**ident diuinum miraculum scriptum

tamque miles latet in numero ceptaria leges. hec ut in scriptari potuimus continebat. **M**anum dei me compegit. et in donum me rededit pauper. quod non infregit diem sancto celebrem. **H**anc dramam prope fere militis martha erga pauperem emit. et multis postea in rei geste probatione ostendit. **I**n hollandie partibus relique beate katherine virginis in hospitali quedam celebres continentur. **H**as nuntij hospitalis ad diuersas ecclesias conferebant. **E**t accidit vna dierum ut in via positi fluxum maris secundum solitum obuium sibi venire viderent. **A**t quoniam diuertere non poterat a fluxu turbati sunt usque ad mortem. **T**unc vnus confidentia plenius animi capsa ubi esset reliquie fecit arculum in arena et flexis gemitibus in oratione et lacrimis intra circulum adiutorium katherine luocabat. **M**iracres. **V**eniens fluxus arculum circuit eleuauit se mare et spumans intumuit. ita ut paulo desuper celo ascenderet ad cubitos quadraginta. **I**n arculo autem facto nec sola aque gutta defluxit. **V**ia autem qui intra erant nouo numero quorum vnus vidimus expectauerunt quisque mare reuerteret ab sinu suo nam secundum

poetam moderni t̃pis. **E**t venit
et portat dita canebis aquas.
Et tūc exeūtes per totam terrā
inauditum miāculū post tñstū
iordanis cōsonis laudibz vulga
uerūt. **F**acta aut̃ sunt hec āno
aracter ab incarnatione domini.
M.cc.v. **T**estes geste t̃i fuerūt
et illi qui in nauigio positis in
arailo succurrere voluerunt.
Hec suffragia sanctorū q̃ntū ad
vivos. **A**d mortuos vero san
ctorū suffragia plurima referūt
de q̃bz nōnulla q̃ sine ulla hesita
tōe cognouim⁹ referem⁹. **V**idi
quōdam canonicū cameracē
ecclesie q̃ se i religio cōpracē
si cenobio ad ordinem tñstulit
regularem. **H**ic cum beatū apo
stolū et euāgelistā iohannē i vi
ta feruentissime dilexisset post
mortem illius quidam canonico
eius socio speciali inuisione visū
est apparicōnem huiusmodi se vi
dere. **A**cceffit idem apostol⁹ ad
gloriosam ṽginem matrē casti
rogans eam suppliciter et sic di
cens. **E**cce anima amica nū torq̃
tur i penis. venias obsecro libe
res eā. q̃a et si in vita p̃fecte nō
vixit tamē vitā suam pro mag
na parte corripit. **N**ec mora.
annuit ṽrgo ṽgini et ad purga
toriū descendentes animā libe
ratam abducant. et secum testi

moniū perhibuit et finis q̃a ve
rum est testimoniū eius. **H**ye
me ergo p̃ntis temporis q̃d s̃b
multis tribulacōibz ducit. san
cti in corpore quasi i puluere la
tent et dormiūt. et melle pro ci
bo vtunt̃ q̃d estatis tpe aggre
gant. **T**emp⁹ estatis ē vita gra
cie in p̃nti in qua fideles quiq̃
sanctis actibz meruerūt vt s̃m
apocalipsum opera eoz sequūtur
eos et in medio tpe inter diem
future resurrectōis et mortem.
aīme eozum eternis epul⁹ p̃fru
antur. **S**i vero neq̃q̃ i p̃senti
p̃fecte purgate s̃ purgāde post
hanc vitam ab hoc seculo deces
serunt tunc viuoꝝ possunt suf
fragiis adiuuari. **E**t hos dicere
possum⁹ cibos q̃bz aīe fidelū ex
ute a corpore audivissimē me receā
tur et hoc tamē si in vita bonis
operibz meruerūt. **F**rustra enī
cum diuite epulone guttā et cū
fatuis ṽgimibz oleū flagitat alie
num q̃ non dederūt s̃ p̃pūm et
si nō ad totalē liberaōnem suf
ficiens habuerūt. **Q**ūto autem
desiderio anhelant aīe in purga
torio vt amicoꝝ suffragiis adiu
uent̃ maifesto miāculo q̃d i gal
liis accidit demonstrabo. **E**rat
presbiter q̃dā admodū pauper
et tenuis s̃ deuotus valde erga
aīmas q̃ i purgatorio torq̃bāt̃

adeo ut omnibus diebus nullo
excepto missam pro defunctis
fidelibus celebraret. **A**ccusatus
ergo apud episcopum citatus est
et confessus veritatem simpliciter.
Appellabatur ut mandato staret
episcopi. iuraret et fidei iussorem
poneret pro emenda. **I**uravit
igitur presbiter sed angustabatur
ubi fidei iussorem acciperet qui pro
ipso responderet. **N**ec mora. oculi
episcopi appellatis sunt aperti.
et plus quam mille manerunt in aere quasi
ab ipso deum per presbiterum vidit
extensas. **Q**uoviso presul attenti-
t presbiterum dixit. sufficiens
habetis qui respondeat pro te. **V**ade et de
beneplacito patris et meo misse officium
pro defunctis exerceas sicut prius.
Septem autem modis suffragi-
orum iuvari animas in purgatorio li-
ber machabeorum primus ostendit
ubi symon septem pyramides ac-
ta sepulchrum parentum suorum et
frem legem statuisse. **E**t possunt
summi hec septem pyramidarum
suffragia in unum versu. **F**le. pete
ieiunia. vigila. danda. rebbe. cele-
bra. **F**le. hoc est plora non sicut
cetera que spem non habent. sed secundum
ecclesiasticum in mortuum pro-
duc lacrimas id est in altum. duc.
ad deum scilicet. **L**acrime enim
temperant calorem ignis purga-
torij. **S**i autem lacrimas alias

imoderatas pro mortuo fluentes
inanes sunt. et nullum refectum
prestant. **M**atris relatione di-
dici quod narro. **A**uia mea filium
primogenitum habuit indolis in-
signi et decore precipuum. quo
mortuo inconsolabiliter doluit.
nec forte sine presagio futuri
mali. **P**ost illum alium ha-
buit qui pompa vanitatis ille-
ctus dilapidator paterne here-
ditatis prodigalissimus fuit. **M**a-
ter ergo ut deum primo genitum in-
solabiliter lamentante apparuerit
ei iuvenes in via quadam ut vi-
sum est ei cum ingenti gaudio
conversantes. **C**umque memor filij eum in-
ter illos non esse videret et fletet
ecce post alios filium suum lento
gradu subsequentem agnouit.
Cui mater cum gravi clamore dixit.
Et quod est fili prope solus et non cum
alijs quodens retardat. **C**ui ille
in toga laterali magnum aque
ponbus ostendens. **E**cce inquit
me lacrimas quas pro me inaniter
effudisti quantum pondere ab alio
tum pseudone retardat. **A**d deum
ergo lacrimas commutabit et in precepta
a sacrificij corporis sed cum elemosinis
pauperum pro me copiosum et
deuotum effundas et tunc libe-
rabor ab incommodo quod nunc grauior.
Nota tamen lector dispensatione
diuina vel ad consolationem vel

ab correctionē mīis se dixisse
mortuū iuuenē iam bz lacrimis
a comitatu sobaliū retardatur.
q̄a meritis q̄dem viuetum de fū
ctoꝝ anime adiuuari possunt.
h̄ proelus de imeritis impedit.
¶ Secūdu defunctor suffragiū
notat. vbi dicit pete id est ora.
Unde in secūdo libro machabeo
cum dicit. Sancta ergo et salu
bris est cogitacio orare pro de
functis vt a peccatis soluant.
Referat ergo quiddā vnde istud
lucidius patet sub exēplo. Et
tunc iperatore mortuo q̄dā cog
nata eius in monasterio vginū
preat q̄ zelo castionie circa sub
ditas mīre feruebat. Obseruās
ergo die quadā fenestrā locuto
riū sūmo mane quēdam leniter
pullantem audiuit. qua aperta
ecce ipator apparens matertere
dixit. Defunct⁹ ego sūz in pur
gatorio penis excrucior. Dicit
gas ergo nūcios ad diuersa et
deuota cenobia et decies mille
psalteria p̄ me legi facias. Ita
vt ad singulos psalmos accipi
atur decem ictuum disciplina et
ad vnūquemq; versum abbas
salutacio angelica. Ave maria et
oracio dominica pater n̄r. psal
mus vero de profundis quādo ac
cipit disciplina dicit. Talib⁹
remedijs post mortē viues me

tui liberati. Et nō q̄ idem otto
benignissim⁹ ipator āno prece
denti mortem suam infinitam an
nonam tpe karistie diuers⁹ mō
sterijs et pauperibz diuiseat lar
ga manu. Nec mora. missis nū
cijs vt p̄cepit matertere nego
cium eius ab omnibz sūma cum
deuotione susceptum est et per
fectū. Apparens ergo dicte mat
tere ad eūdem locū fenestre quē
diximus in aurea tanta clari ta
te circūdat⁹ est. vt nullo modo
cerner⁹ eū h̄ audiuit. Gr̄ias
reddo tibi et p̄ me misericordis
simo dño gr̄cias age q̄a iam a
penis exempt⁹ sum et ad gloriā
tūscō sempiternā. **¶** Nec mire
ris lector q̄a ab ill⁹ audiuit q̄ in
terfuerūt diuicio languori eius
et morti q̄ omni die sacerdoti
bus cristi suum tradidit corp⁹
flagellandū et eius oratio tan
ta fuit vt ille cuius superius feci
mus mentionē vte dign⁹ contra
dus hylde semēf episcop⁹ et staē
tur vir se posse credere q̄ otto
impator post tantam cōtriciōis
peitenciā vel ad horā post mor
tē purgatoriū sustiner⁹. **¶** Ter
ciū defunctor suffragiū est ieiu
nium. Unde dauid ieiunauit vs
q; ad sol occasū mortuo abner.
et tu similiter super mortuum
tū q̄usq; feruorem vindicte dei

qui sol iusticie dicit senescas mi-
tigatum. **I**n villa ppe louanium
opido brabantie iuuenis quidā
dissolutus et leuis languore de-
cubuit. Rogatu ergo matris lā-
bertus presbiter leprosorū vir
pius et deuotus et zelator max-
imus animarum venit ad iuue-
nem et eum ad confessionē pec-
catorum et penitentiā sebulus
iuitauit. quo mox in multa val-
de contritione confesso et nō mul-
to post mortuo mater pro eo cō-
tinuauit interpolare ieiunia et vi-
q; ab quib; annos quasi inter me-
diabilibus lacrimis pte lauit.
Ergo ut ipsum tempus expletū
est die quodam bñico dicit lam-
bert⁹ mortuus est et sepultus.
De quēta autē quita feta p dñs
iuueis manifeste apparuit matri
sue dicens. **E**cce nūc mē kmia ad-
iutorio tuo ad requiem transeo de
grauissimis penis quas p tui p-
peccatis et merum dñs lambertus
presbiter qui me ad cōfessi-
onē et cognicionē peccatorū meorū
salubriter prouocauit p quo et
alijs multis quos ad penitentiā
salutis adduxit multa mercede
cumulabitur premiorum. **V**ide er-
go lector quāte mercedis sit do-
cere illos viam salutis ostēdere
et ad cōfessionē et penitentiā trahe-
re peccatores. **N**ec hoc q; sine

grādi mercede negauerit. **V**iuē-
tes cōpati mortuis et eos q modo
cumq; in oracionib; vel ieiunijs
adiuuare. **¶** **Q**uartū suffragiū
defunctorum est vigilia vel labor
alius in afflictione corporis tui.
Unde libro regum scdo dicitur
q; resphe filia haya cōcubina sa-
ul ab initio mensis strauit sibi ci-
liū super terram et non permi-
sit aues et bestias lacerare cor-
pora suspensorū donec stillaret
aqua de celo super interfectos.
Quid p suspensos n̄ exercitate
in purgatorio anime designat.
has rephe id est fidelis aīas iu-
uare debet vigilijs vel labore ab
initio mensis hoc est defect⁹ vi-
te in morientib; scdm q; i eccle-
siastico dicit. **S**up mortuū ploā
defect enī lux ei⁹. **H**as aues et
bestias id est tortores dōnes la-
cerare nō sinas dñm suppliciter
exorando. nec a labore cesses do-
nece still; aq; de celo sup interfctos
et pietate diuina eas cōfidas et
cōsideras liberatas. **H**uius suffra-
gij exemplum in vita venerabi-
lis necnon et mirabilis castine
descripsimus. ludouicus comes
losensis nobilissimus iter theu-
tonicos erat vir sagax igemio et
i armis exercitatus ac strenuus.
hic virginez casti castinam mi-
ro cōplectebat affat. **Q**ui autē in

extremis ageret vitam. **R**epinam
ad se vocari fecit et in oclauis se
cum sedentibus oib⁹ remanere.
Nec mora. comes v̄tute qua po-
tuit erexit se ⁊ supplex ante pe-
des r̄p̄ni toto corpore factus ei
oīa peccata sua cum maximis
lacrimis recitauit et hoc non p̄
indulgentia quam dare potuit.
s̄ vt magis ad orandū p̄ se tali
piaculo moueret hoc fecit. mor-
tuus ergo comes eidē r̄p̄ni ma-
nifeste apparuit et se trahitū ac-
bissimis in purgatorio tormen-
tis ostendit. **C**ui pia mulier nō
mobice turbata r̄ndit. **A**ge nūc
et vade hinc. ⁊ s̄m diuinam mi-
sericordiam penas p̄ p̄tis ex-
solue. **E**go vero in meo pectore
exactum supplicia. dimidiā pur-
gatorij tui partes exipio. **H**is
itaq; gestis videres castinā m̄l-
to post tēpe certis horis s̄m q̄
aīa comitis altēmis doloribus
torq̄bat. flāmeis vaporib⁹. in-
terdum vero fragorū algoribus
cruciari. **L**ocavero ī q̄bus comes
peccare v̄l insanijs fals̄ gaudere
solebat. lacrimis irremediabili
b̄irragabat. **L**ongo post tempo-
re aīn mortem suā ei ibe; comes
apparuit ⁊ gratias agens ei ea
contemplante ad supna transi-
uit. **¶** **Q**uintū pro aīab⁹ suffra-
gium est dare elemosinam. **¶** **O**ñ

in libro secūdo machabeorū dici-
tur q̄ vir fortissim⁹ iudas colla-
cone facta. xij. milia dragmas
misit iherosolimā offerri ea ibi
pro peccatis mortuorū. **N**ec mi-
rum cum in ecclesiastico dicit̄.
Sicut aqua extinguit ignem ita
elemosina extinguit p̄t̄m. **E**t ī
daniele dicit̄. **P**etā tua elemo-
sinis rebimes. **S**up hoc suffra-
giōz articulo in gestis sancti et
magni regis karoli legim⁹ q̄d
subiūgo. **E**idem regi miles q̄dā
in armis strennuus fuerat an-
nis multis. **H**ic ad extrema p̄-
duct⁹ ad se sobrinum suum cli-
entem quem solum habebat su-
p̄stitem euccauit dicens. **I**n cōi-
tatu regis āmis iam perstiti sex-
aginta nichil in mundo ap̄i pos-
sicens n̄ quod ad militiam per-
tinebat. **E**t ecce solum equū op-
timū habeo et ex hoc statuo t̄s-
tamentū. **N**e ergo mortuo ven-
des equum et pecuniā pro aīa
mea totaliter erogab. **P**ollic-
tus est cliēs vt ei precepit auū-
cul⁹. **M**ortuo ergo milite satel-
les vidit equū validum et auda-
cem et eum nec vendidit nec pe-
cuniam pro eo soluit s̄ eum reti-
nuit. statutū auunculi parui pen-
des. **C**irca dimidiū vero anni t̄n̄s
actum spaciū aīa defuncti ap-
paruit satelliti manifeste dicens.

Non curasti facere qđ pro aīma mea statueram libertanda et ideo medio tempore quo per elemosinas libertati debuerā passus sū graues penas. **S**ed ecce nūc iudi cū dedit operū ponderator omī potens et oēs ei⁹ assessores angeli esse iustum decrēt vt aīma mea ab requiem transeat. et aīa tua penas excipiat q̄s acturus adhuc fueram ī tormētis. **H**is dictis repente disparuit et mortelles grauissimā infirmitate; incurres q̄ gesta erat cōfessus ē sacerdoti et multo post mortuus penas q̄s mītebat exsoluit. **V**ide ergo lōr quāta peccati sit et delicti aīcorū a patēti etarbat ē negligere testamēta q̄bz h effectū haberēt acceleratē ab gloriā aut si nō habeāt a gloria differantur. **S**extum remediū defunctorū ē reddere si qđ iuste rapuerūt. **T**este enī verbico augustinō non dimittat peccatū nisi prius restituat ablatū. **E**t illud terribilissimū qđ dicitur in scripturis. **D**e q̄ p̄dantis nōne et ip̄e p̄dabens. **H**uius ēgi exēpla plurima q̄z vniū familiarissime noui. **N**arrāte enī fr̄es v̄bis p̄dicatōz hīs v̄bis audiat. **P**atre ait meo oītra omilitonā suū vitū diuitem et potēte; īmiciāas exercente fabrū habuit ī

viano q̄ equos suos et eorū qui secum eānt multo tpe sufferebat. **P**ost hec faber credit in languorem et expensas per obliuionem vel incuriam nullus fabro soluit. **M**ortuus ē aut post annos fere triginta pater meus et apparuit maifeste per diē quidam fidelissimo seruo suo gerēs in manibz flāmācia ferreamēta equoz dicens. **D**icas p̄p̄ci mee vt soluat tali homīn tale debitu; quo sic veror. **P**ost hoc non multi dies effluerāt et ecce seruus ille cum amarissimis lacrimis venit ad me et quid vidisset exposuit. **C**ollacrimatus seruo aīo ab matrem īgrebmur. **A**udit illa quid actū sit addit et lacrimas. **A**cessit ad fabrū diutina tate p̄pe consumptū q̄ ut si pater meus ei in aliq̄ moriens tenebat. **T**ūc ille cū lacrimis suspirans dixit. **R**eukmīa bñā ymmo etiā fere īvna marchā h̄ affāis lōgo tebio ī monēdo postmobū icidi ī magnū lāg uorē et sic filui vsq; modū. **R**ec morā mē soluit pauperi ītegrū debitū et mort soluto isto cū aliis multis debitis et michi illa secrete narrauit ei pater me⁹ in hunc modum apparuit. **V**idebatur ei videre illum in balneo a summo capitis vsq; ad yma

pedū quasi recte lōga totaliter
iuolutū. Cui ille dixit. Apprehē
de funē et soluas me. **H**or illa
iniciū funis accipiens paula
tim ligatum exsoluit. et statū illi
us solutione gratulās et gratias
agens. Sic inq̃t prius fueram
obligat⁹ in pena q̃adusq; solue
res quo tenebar. **¶** Septimū
et vltimū remediū defunctoꝝ ē
celebratio missarū. Oblacō enī
corporis casti absoluit a debito
culpe et pene. **¶** Vñ ī egipto post
cōmestione et esū agni popul⁹
israhelitic⁹ liberabat⁹ et sanguis
agni paschal⁹ ī suplimiarij po
nebat⁹ cōtra āgelū vastatoꝝ. et
serpēs eneus ī palo erect⁹ est cō
tra morsus serpentū. **¶** Et psalmi
sta. Paraasti in aspectu meo mē
sam aduersus eos q̃ tribulant
me. **¶** Beatus papa gregorius in
dialogo scripsit quēdam fuisse
a purgatorio liberatū pro quo
xxx. dieb⁹ sacrū corp⁹ casti ob
latum est in altari. **¶** Hic et frater
q̃dam ordinis predicatorū q̃ ter
ras et maria multa pegrinādo
pagaui. **¶** Narrauit mī q̃ dux
diues et potēs valde supuauis
expens⁹ debet⁹ erat totus et glo
rie seculari. q̃ ad correctionis vi
am sedula predicatione cuiusdā
ouerfus conuocatis omnib⁹ suis
dixit. **¶** Ut vire video. **¶** Inuita quā

hacten⁹ duxi michi salus non ē
et vitam iustitiae et damnabili
ter iam expendi. **¶** Volo igitur ex
pens⁹ parcere minuere familiam
vi ablata restituere et elemosinis
redimere peccata q̃ feci. **¶** Et factū
ē sic. **¶** Hoc vt viderunt sui detra
here ceperūt domino suo. **¶** Nec
propter hoc dux sapiens desti
tat ab inceptis. q̃ prius restitū
tis iniurijs. larga manu cepit
erogare pauperib⁹. **¶** Istiti ē capel
lanias maxime ad celebrādas
missas ī subsidū animarū q̃
ī purgatorio torq̃bant. **¶** Ad cū
sedulo ageret. vidit dyabolus et
inuidit. et nobiles illius contra
eum crudeliter istigauit. q̃ pa
ter cōiurantes regem quēdā cō
tra eum inimicicias exercētē h
imparem viciab⁹ abierunt. dire
runtq; egi. diu iam contra dñm
nostrū ducem grauē animū ha
buisitis licet vob⁹ ad placitū non
successerit. **¶** Nūc igitur iuvenire
tps potēis oportunū vt te vin
dices ab optatu. **¶** Dux enim so
lum clericorū cōsilijs debet⁹ seg
niter sua expendit et ipse et
nulli suozū nobiliū ipendit lū
fitium et honorem. pro quo faci
le vobis est vt per nos contra
eū ī subsidū vestz tot⁹ terre isti
us popul⁹ deuoluat. **¶** Nec moā.
vt audiuit rex letus efficitur.

Et habito consilio nuncios tñs
mittit ad ducem occasiones cal
uas ingeminās. quomodo eum
sepius per iuriam oppressisset.
nunc vere se illi velle reddere tali
onem nisi se redderet et sua. et i
hoc illi constitueret certum diē.
Hec vt audiuit dux mandauit
nobiles et proceres terre sue. et
quid rex sibi mandauerat iñnu
at. **E**t illi quasi vno ore respon
dentes dixerunt. **H**acten⁹ nos
vt seruos et fatuos reputasti
solis mundi seductoribus cleri
cis adheisti. nunc te inuent il
li et consulant in aduersis. **T**i
bi autem nec succurrere volum⁹
nec valemus. **H**ec vt vidit et
audiuit dux vehementer expa
uit. **E**t mox se conferens ad ca
strum munitissimum solius dei
auxiliū iplorauit. **M**edio autē
tempore cōdicti diei prospectā
te duce per propugnacula cum
quibusdam. vidit ingentem ex
ercitum albatorū i equis albis
clipeis cruce rubea cōsignatis
eminus venientem. **E**t mox stu
pens dixit suis. **N**umq̃ videtis
illa q̃ video. **E**t illi. nichil inq̃
unt. **E**t mox omnes cū duce sup
plices preces dātes ad dñm vi
derūt innumerabiles exercitus
albatorum. **T**ūc dux cum q̃bus
dā suis epiens curauit genua.

Cui obuius vn⁹ ex multis mili
bus eleuauit eū dicens. **N**e ve
rearis fidelissime pñcipū ventu
ri regis aduentū. **A**ssūt illi dñs
iussu pati te inuare q̃s elemēti
nis et missarū suffragiis de pur
gatorio liberaasti. **M**edio autē tē
pore cōdicti diei liberabūt et
alij qui nobiscum i tuū adiutori
um sūt venturi. **E**t hoc dñs em
nis illa turba alborū disparuit.
dux vero reuissus i castrū cū suis
oib⁹ bñdixit dñm. **A**d diē ergo
tpe pcedēte rex cū infinita mul
titudine suoz vel aliorū nobilium
q̃ contra ducē dñm suū totū terre
populū adduxerāt q̃i de victoria
cert⁹ adueit. et i planitiē ppe
castū cum mira multitudine se
diffudit. **V**ēit et illi obuius dux
mimitū alacri vultu et aīo icon
cussus. **S**tatimq⁹ vbi castrum
cum paucis exiuit. illi tanta et
tam innumeābilis multitudo ce
lestis exercit⁹ est cōiūcta. vt ex
adūso castrorū celestū. multitu
do regis q̃h turba mobīcavideretur.
Quōtū vidit rex et oēs q̃ se
cū erat. validissimo pauore cōul
si sūt. et adūctes maglia dei p
iectis armis eburnis maib⁹ i ter
rā pstrati sūt et ad volūtātē du
cis cū ipsa vita et reb⁹ totaliter
se dederūt. **R**ec moā. dux dñi
nā misericordiā i se recognoscēs

am omnibz misericordiā fecit
et fieri illis cōdicionibz ordi
natis obfides pacis accepit. At
ubi pax inter duces et regē om
nimoda cōquirit. congregatio ce
lestis exercit⁹ disparuit repēte.
Hinc deniqz factum est vt reb⁹
in summa tñquillitate pacis g
cias deo exercat⁹ pfoluerent et
glorificarent in suis mirabilibz
dñm maiestatis et sic quiqz cū
gaudio ab ppria remearūt. **E**t
nos vādicā valde relatione di
bimus quēdam defictū subito
et ad purgatoriū tñseūt. cuius
dam sanctissimi viri precib⁹ re
uocatum ab vitam. **H**ic tale qd
visum et auditum i purgatorio
referebat. **A**nima cuiusdā quem
prius i vita cognouerat grauissi
me torq̄bat. **I**n medijs ergo ig
nibz subito exaltabūda clama
uit. **E**ya misericordissime deus
nec i finem oblitus es mei. **C**ui
anima cōsors in pena. **U**nde iqt
tibi miserrima in tam horēdis
supplicijs exultat. **E**t illa. meri
to inquit exultabunda et apud
q̄a michi scire a domino datū ē
in hoc istanti puerū natum. q
longo post futurus est p̄sbit⁹
in cuius missa prima quā cele
brabit ab hīs penis ad req̄em
euolabo. **S**z et patē meū vt me
adhuc puerū ab līarum studiū

et vitam celibē prouocat. sepi
us michi cum lacrimis et deuocō
ne referentem audui. **C**ū mare
inqt tñsissem tertiam sanctā ihe
rosolimā visitare. vni i mōtem
quem migrū vocant vbi spachm
multa vici sancti heremite domi
no seruebant. **U**ni igif eorum
peccata cōfessus respōsū accepti
me de facili culpas meas p pei
tenciam non posse diluere. **S**z
si filium haberē et hunc ad līas
ponerē fieretqz sacdos ydoneus
casto potissime p hūc posse me
luar. huius occasione cōsiliū in
scōlam duct⁹ sum et dat⁹. et spe
ro diuina suffragante gratia tā
per me et si min⁹ ydoneū q̄ per
alios quos publice in sermoibz
vel secrete i consilio ab orādū p
illo iducere efficaciter potui ad
lutus sit multis moribz. **M**ichi
qz cast⁹ testis sit qd si quādo p
eo celebrare distulissim alias i
pebit⁹ ipse m̄ apparebat in som
nis et maib⁹ ostendit plagis plu
ribz vulneātis meritaqz q̄re p̄e
filius nō iuuatē sincerē argue
bat. **S**z in austrie p̄tibz sicut
per abbatiā quādam piam
religiosam audui qdaz sanctis
simevite cisterciensibz ordinis mō
chus fuit q̄ i missa celebrata p
mōtuis ante p̄cipacōez corpo
ris cristi cū diceret agn⁹ dei q̄

tollis peccata mūdi dona eis te
 quem audiuit voces a remotis
 clamantium. **F**estinate festina
 te pacem ēcapere quia iam mis
 sa propinquat ad finem. q̄ mor
 vt stabat corpus casti tenens
 in manibus fit raptus in spiritu
 et vidit innumerabilem aīma
 rum multitudinem festinantem
 ad pacem et alijs recedentibus
 alijs clamantibus percepta pa
 ce. festinate festinate q̄a iam mis
 sa propinquat ad finem. **S**ic mo
 nach⁹ stetit a prima fere hora
 diei vsq; ad horam nonam pre
 stolantibus alijs et mirantibus
 quid stans haberet immobilis.
Tandem ergo euerfus ad se fi
 niuit missam et precipiente ab
 bate cunctis quid vidisset expo
 suit et post paucos dies ipemet
 monachus vitam finiuit. **H**is
 lector auditis quis saluo tamen
 meliori iudicio dubitare potue
 rit vt spiritu sancto comodius
 ordinante in ecclesia dei antiq̄
 tus ē constitutum vt in missa p
 fidelib⁹ mortuis nec par prece
 viuentib⁹ neq; detur h̄ requies
 cāt i pace. **C**ompendiose quib⁹
 potui racōnib⁹ septem defūctorū
 suffragiis euolutis. gñaliter de
 statu triplici aīarū que ex hoc
 seculo trāseūt visionem mirabi
 lem et indubitabilem referemus

Ecum in brabantie ptib⁹ galli
 ce predicarem et vna diez dicta
 missa in centū aulas socum ite
 nens prestolarem. venit ad me
 homuncio rusticanus et pauper
 habitu et forma despect⁹ deuo
 tissime petens vt eum audirē.
Annui. cōsedit et dixit m̄. Annus
 iam fere elapsus est cum ecce in
 domo mea i nocte vigiliaz sanc
 te katherine super stramia ia
 cēs audiui campanam vt m̄ vi
 debat istius ecclesie resonantē.
Surgens ergo vt pergerē ad
 ecclesiam vxor mea que i lecto
 alio q̄escebat clamauit ad me
Quo vadis inquit. **E**t ego. ad
 matutinas vado quia pulsatus
 est. **E**t illa. Spiritus inquit ne
 q̄ agitat te quia in p̄mo somno
 adhuc est. **N**ichil aut curans
 quid illa diceret vsq; ad atriu
 ecclesie pperauit. **E**t ecce occurr
 it m̄ sacerdos quidam ignotus ve
 stibus sacris indutus stola per
 mobum crucis i pectore redimi
 t⁹. qui dixit michi. **A**ppone cor
 ad ea que tibi mōstrauero. **E**t
 mox super atrium edito signo
 crucis surrexit populus tā⁹ vt
 eū vix spatium quicq; iugerū ca
 pere potuisset. **E**t eāt popul⁹ il
 le sup h⁹ qd dici potest ā credi
 miseria miserandus nudus pei
 tus et per omnia seuis plagis

et cruentatis vlnibus laceāt?
Nec mox sacdos ille itato edi-
to signo crucis disparuit plūs
et alius multo minore numero et
horrore surrexit hūi q̄dei pau-
per et colore pallid⁹ videbat q̄si
multa macie et tabe cōfect⁹ diffi-
miles tamē persone fm mai⁹ et
min⁹. Itato post hec sacerdos
signo crucis edito popul⁹ repē-
te discessit. et surrexit popul⁹
paruus numero quē soli⁹ atq̄
spatiū cōtinere potuisset longe
diffimil⁹ claritate et glōria om-
nib⁹ hoīb⁹ mūdi quos vniq̄ vi-
dit. Erant autē vstimenta eorū
sicut mixta sole irradiata et faci-
es oī splendere iocūdice. Et dix-
it mī sacdos. discernistī triū po-
puloꝝ diffimilitudines q̄s vidi-
stī. **P**rima illa miseria gens si-
ne vlla contricōe discedens a se-
culo eternaliter dānata est. **S**e-
cundo apparentes cū p̄tione. s̄
non pacta penitētia mortui sūt
et illi q̄dem adhuc penis graui-
simis detinent. s̄ tandem pur-
gati puenient ad q̄etē. **T**er-
cia autē gens populus electus ē
q̄ pacta penitētia cum dño glo-
riatur. **P**ost dicto cum ipso popu-
lo sacerdos disparuit et mox ad
matutiarum offitiū cāpana pul-
sat. **E**go autē auditis matutis
et missa de die regressus sū do-

mun et tribus mensibus elan-
gui post istaz terribilē visionē.
Peracta igit narracōne dilige-
ter peractat⁹ sum q̄nam esset
homūcio tal⁹ et inueni eum ouer-
sacōnis huiusmōdi. **C**irca octo iu-
gera terre arabil⁹ habebat cū do-
mo ex q̄bus sibi et suis victum
necessariū sed tenuissimum ela-
borans. partes etiā paupibus
erogabat. ter in el domada ie-
iunabat sine lineis sine calceis
indiscretis tēporibus iacebat
pernoctabat frequent⁹ in preci-
bus nūq̄ sup lectū aut culcitrā
recumbat. **Q**uid plura. **T**al⁹
eāt homo q̄ mī fidem in omnib⁹
de hīs q̄ digne narrauerat faci-
ebat. maxime cum in verbis eius
et facie dīnā videre grāā relucere.

**De felicitate et gaudio scāz aīa-
rum. Capitulu. liij.**

Estate p̄deūt et q̄si lon-
go hyemis tedio fatiga-
te extensis membris et
al⁹ et exarissis exuijs multipli-
ci exultacōne i auras liberas spa-
ciant. **H**ic manifestissime post
finem mundi resurrectōnis glo-
ria denotatur. **E**stas enim qua-
apes prodeunt tempus vltie re-
surrectōnis insinuat q̄ ille bo-
noꝝ aīe post biuitie prestolatio-
nis tedia corporibus suis vni-

desiderant. Tunc scdm̄ ppheta
per euigilacionem somitus clā
goris et tube exuijs carnis ex
cussis de puluere membra singu
la in locis debitis et motibus p
prijs redient ad compagē alaf
q; contemplacionis super lati
tudinem celi non ī emigmate si
cut nunc. s; per ipsam speciem
acutissime dilatabunt. Quod
ysayas ppheta in magna cordis
exultacōe declarat dicēs. Tūc
videbis inquit et afflues et mi
rabitur et dilatabitur cor tuum.
In quo vero statu beatitudinis
bonorum caro resurget. ppheta
iob et caute nimium et plane de
scribit. Scio inquit q; redēptor
meus uiuit et in nouissimo die
de terra surrectur⁹ sū et in carne
mea uidebo deū saluatorem me
um. quē uisurus sum ego ipse et
oculi mei conspecturi sunt et nō
alius. repōita est hec spes mea
in sinu meo. Quid ē aut q; ī
textu multiplex exultacō dicit
nisi q̄a sanctis ī illa celesti p̄cia
diuersorū erit occasio gaudiorū.
Fideli enī seruo teste casto ī fi
ne dicēs. Intra ī gaudium dñi
tui. Quid ē aut itare gaudiū.
nisi sicut piscem aquā super se
et infra et an et retro a dextas
et a sinistras occasione gaudij
et exultacionis habere. Gaudi

um ergo sancti intāt in eo q; vi
dent ista sep. nō ysus. Primo
supra deum. subtus contraria vi
ta. Ante sacros cetus. retro pe
ccata luxur. Sanctos ī dextra.
dānatos parte sinistra. Igitur
primo supra deum sancti uidēt
et de hoc spāle gaudiū habebūt.
q̄a uidebūt eum tāq; solū dñm
sup se ad distinctiōē et euasiōē
malorū bñorū quos olī in terra
perpessi sunt. Quod ysayas p
pheta gratulabūbus cōbit. In
illa inq̄t die eternitatis itellige
in arcuabis omnis alacudo vi
corū et exaltabis dominus sol⁹.
et inde augmentū gaudij scdm̄
iheronimū. Ante cuius pedes ī
quit horrendi eges nudato late
re palpitabunt. Et uōndum val
de est q; beatissimū et felicissi
mum est uidere castū in patria.
si tam dulcē petro fuit eū uide
re in terra ut tria optar; s; fieri
tabuaculo ubi nichil habet nisi
misericordia. Verū tamen dulcē et bo
nū fuit faciem illius uidere que
ēsplenduit sicut sol adhuc ī car
ne passibilem. s; dulcissimū et
optimum erit uidere illum sup
celum clarissimum per diuinita
tis gloriā immortalem. Hec
enim est uita eterna ut cognos
cant te solum deum et quem mi
sisti ihesū castū sicut ipse dicit.

Q Audiui sup hoc q̄ddam dig
nissimū relacōe ab ore beate me
mozie berthie nobilissime mulie
ris abbatisse mōsterij cisteraci.
q̄d iuxta isulā ī flandria recliā
toriū nūcipat. Nec cum adhuc
esset in aquaria moīal contigit
vt sanctissimā quādam ex soci
ab; pro negocio queter; et in cō
templacōez diuini vult⁹ raptaz
ī āgulo ecclesie solitariā inueit.
Que vbi a facie illius velū icie
cū pectē dimouit vult⁹ ei⁹ om
ni flamma radiāus choruscā
uit. Cuius fulgore subito cōuen
tis temeritas repulsa fere epai
mis cecidit resupina. Quid mi
ra. legim⁹ q̄ facies moyfi splē
dida facta sit ex illa enigmatica
collocacione diuina et ideo amē
tes filij israhel ī tabnaula diffu
gerunt. **S** et illius memoā
bil⁹ ade cuius supra fecim⁹ mēti
onem postq̄ in visione cūstī re
nerat instar lucidissimī speculi
eius oculi miuerūt. **S**ecūda
ocasio gaudiij erat videre subt⁹
contrariavicta. hoc ē demones.
q̄ nos olim in diuersis tempta
ciōib⁹ affligerunt. et hoc fuit
signatum ī libro iosue vbi qñq;
reges amorreoz q̄ affligerāt po
pulū dei cōprehensi sunt et vin
ctis manib⁹ et pedib⁹ ab omni
populo viliter calcati. Et hoc

signū est atq; figura q̄ aduersa
rij nostra demones nullam post
illud extreme examini s iudiciū
potestatem temptādi habebūt
in sanctos. **E**t vide qūta ista oc
casio gaudiij futura sit. **L**egim⁹
in vitalpatrū q̄ q̄dam stimula
tus in seīnam tantum senhit ite
rius libidis icētiū vt digitis
manuū cōsumptis ad ignē exte
rius lehonem nō sentat. **Q**uid
mīra. foras ignis impegit ad
fortem et iualuit. **L**eui aq̄ mate
rial⁹ ignis exstinguit s tñ forti
animo ignis luxur e triumphat.
Vidi fratrem ordinis p̄dicato
rum q̄ de fratre adhuc viuēte vt
crede narrauit q̄ diu incētiuo
libidis ipugnat⁹ cum vinci se pe
nevider; dyabolo trāuersali ve
re sibi succabit et testiculos et
morte cū maxio discrimine vix
euasit. **N**ec hoc recito factū ap
probans. s demonū violēciam
multum mirans. **T**ercia occa
sio gaudiij erat videre ante se sa
ctos cet⁹ hoc ē angelos q̄ ī mē
sa cūstī aī cōspectum eius in
singul⁹ officiis deuotissime mi
nistrabūt. **E**t in signum hui⁹ re
gina saba ī libro regum tercio
dixisse legiē salomōi. **B**eati f
ui tui et hī q̄ assistūt coram te
omni tpe. **G**audēbim⁹ tūc letis
simis visionib⁹ angeloz q̄ viuē

tribus nobis in omni pfectu virtutis magnifice cōgaudebant. Et nos itaq; multiplicib; adiutorijs circumstantes contra demones et diuersa pericula tuebantur nosq; frequēci circūseptos sua p̄ntia solabant. Et vt hoc exēplo pateat euident qd̄ idē vtilissima relatione bibicim? ēfemus. **E**lizabeth de gramont apud niuellam in brabācie v̄go deuotissima fuit. Nec au; socia deuota et bona quā viuente; adhuc et magistrā nūc duarū milium beghinatū prodere nolum? de niuella in lalons ad duo fēmiliana p̄p̄ebāt. et cōtigat eis in via qd̄ deuia sūt secute. Pauefacte ergo ppter filiā p̄p̄iam flexerunt. q̄bz flentib; vehementer subito iuueis apparuit cōfā eis. Eāt aut iuueis vt michi vna earūde; narrauit crine calpo et croceo alba indut? tunica et albo panter collobio sup̄dō. salutatis autē ill. ab eis quo pgerēt inquisiuit. Respondētib; eis in lalons ire vellem? si viā sciez inq̄unt. Hec inq̄t me se q̄mini. Illo igit cū silēcio precedente sequunt et ille. Nec fuit aliqua earū que aliq̄ loqui poterat p̄re nimio gaudio l̄ stupore. At vbi p̄petantes viderūt villam subito in ictu oculi ductorē

iuuenē perdidērunt. Que mox prostrate in terram amare cepērunt flere qd̄ ductori tāto nichil amplius sunt locuti. Ad cor autem post lacrimas redeūtes deum magnifice collaudauerūt et sepius dulcē factum ab memoriā reducentes exinde spūali vita tali solacio p̄fecerūt. **E**c simile p̄pe duob; fratribus ordinis predicatorum vt per fratrem heinricum de colomia predicatione elegantissimum inter fratres i dubitabili relatione bibicim?. **E**c tigit in partes galliarū illo ordine nouiter inchoato ḡdīctib; duob; fr̄ib; predicatorib; ieiuniorū tpe añ pascha cū iā istarū temp? prandij hora nona et sc̄i quererēt q̄s fidelī eos ad refectiōne reciperz in terra rara hoibus et ignota subito affuit iux eos vir elegantis forme et habitus peregrini dicēs. Quid offeratis inter vos fr̄es mei. Ille aut verecūdatib; dicere qd̄ dixisset ait eis. Modice fidei de hec inter vos dubij q̄rebat q̄s vos ad refectiōne caperz i terra rara hoib; et ignota. Xpo credite vritati q̄ non hesitātib; et i se cōfideatibus ēpromisit dicēs. p̄mū q̄ate regnū dei et hec oīa abierunt vobis. Credidistis i hoc cristo vt temporalia ista p̄ illo

dimitteretis et paupertate regnū
seculi querere et nunc de cristo
diffiditis ut vos sine refectōe di
mittat et non q̄i filios pascat.
Et hoc vob̄ signū. tñhbitis cā
pum istū et invalle quadā villā
parvulā iuemetis. illic itretis
ecclesiā iuitabit vos presbiter
affectu magno supueiet miles
q̄ vos violenter auferz sacerdos.
Et cū vos deducet psona loci q̄
alter patron⁹ dicat̄ maxis pra
cibus optinebit vos a milite et
ambos inuitatores vestros mili
tem salic⁹ et presbiter⁹ vobiscū
largissimis ferat⁹ repabit. **E**t
fidite ergo in deum et fr̄s ordi
nis vestri exēplo isto cōfide re fa
ciatis. **H**ec ut dixit repente dis
paruit. Illi autē per ordinē ut
eis predixerat omnia repperēt
et reuētes pariter dicto fratre
heimico de colomia et fratribus
q̄busdam alijs q̄ sibi cōgessant
retulerūt. **E**t nōdū q̄ non so
lū cast⁹ s̄ nob̄ i mensa ei⁹ āgeli
ministrabūt. **U**nde ipse cast⁹ su
os aforās dixit. **E**cce ego dis
pono vob̄ sicut disposuit michi
pater meus regnū ut edatis et
bibatis supra mensam meā in
regno meo. **Q**uarta occasio
gaudij erat videre et retro pici
la luxus q̄ sup̄ sanctis dum ad
huc viuerēt in timore fuerunt.

Un beatissim⁹ augustin⁹ i libro.
p̄p̄. de ciuitate dei dixit. **Q**uā
diu vicijs epugnam⁹ plena pax
non est q̄a illa que resistunt pi
culoso debellant⁹ prelio. et illa q̄
victa sunt nōdū seuro tūphā
tur oia s̄ adhuc solliato īmū
tur imperio. **I**n illa ergo et sur
rectōis gloria dicere cōfidenter
poterim⁹. **I**aqu⁹ cōtat⁹ ē et nos
liberati sum⁹. **E**t ysayas. **I**n illa
mōt die precipitabit dñs mor
tem in sempiternū. **Q**uinta
ocasio gaudij ē videre sanctos
in dextera q̄bz dicet⁹ venite vos
benedicti patris mei. **M**agnum
enim erat gaudij habere societa
tem cū matre casti p̄archis et
apostol⁹ quoz sola etiam hīc au
dita memoria cor exultacōne iā
replet. **S**i ergo h̄ dici potest.
Ecce q̄ bonū. et vbi tñ boni p
mixti sunt pessimis. q̄d erat ibi
vbi nullus deest bon⁹ null⁹ per
mixt⁹ malus. **Q**uid autē super
hoc quidam nobilissimo gētili
tpe nostro domin⁹ omnipotens
ostendere dignat⁹ est referam⁹.
Quā anno ab īcarnacōe dñi. **H**.
cc. lx. deuotissim⁹ et francorū
beat⁹ ludewinus cum fratrib⁹ su
is roberto cōite attrebacensī.
et alfonso cōite pictauesī et ka
rolo cōite ādegauēsī in sancte
terre subsidij transfretaret et

damiatam ciuitatem egipti nobilissimam optineret; audiuit quod rex tartarorum matrem christianam haberet et licet filius generalis esset; castiane tamen fidei diligeret sectatores. Pater enim eius regem in die christianum occideret et filiam eius duxerat uxorem. Sperans ergo pius rex frantie quod regem tartarorum tam matris aut aui gratia mouere posset ad castiane fidei pietatem misit ab illis duos fratres minores per quos misit eidem capellam ex bisso instar tentorii et omnia vtenilia illius aucta quibus altari necessaria inferrentur cum alijs encensis preciosis qui multas terras et maria pagantes venerunt ad illum et ab illo solemniter sunt recepti. Fuerunt autem apud illum multo tempore sed in consuetudine regis nichil penitus profecerunt. Viderunt autem ibidem in exercitu vicum nobilem regis scilicet consobrinum de quo talia ferebantur.

Cum idem nobilis adhuc generalis febre acutissima laboraret et materia ad cerebrum ascenderet in furiam raptus et dormiens omnibus qui circa illum erant aufergit nubes et tribus diebus et tribus noctibus per heremum vastissimam aberrauit. Tercia igitur nocte digesta materia cecidit et ad se rediit opus me-

tas quam in tenebris horrens solitudine quam faceret quam seuerter nesciebat. Ecceque post instans modicum discessis tenebris vidit in montis cacumine ingens lumen. Accipiens ergo manus et pedibus ascendit in montem et ecce super omnes sol fulgorem regem ammirabilem vidit in throno aureo residentem et ad eius dexteram reginam in conspectabili decore fulgentem. Vidit mixtam seniores et iuvenes in thronis aureis assidentes ministros ex omni parte vultibus fidei reuerentibus. Nec ut vidit generalis super id quod credi potest obstupuit. Nec mora. Unde ministrorum a rege missus eum vestibus nudum induit et ad regem duxit. Cui rex. Nichil ait in rebus humanis simile quibus vidisti. Et ille. nichil inquit domine. Et rex ad eum. Ego sum inquit christianorum deus rex et dominus sempiternus. Tu autem redibis ad populum tuum et perres iueies in gentem vngaricam quam imixta est genti tue duos presbiteros christianos talis habitus et talis forme a quibus erudientis ad normam fidei castiane. Nec ut audiuit generalis tenuit bonorum societate frustrata. Et mox ad eum rex. Impossibile est inquit tale te remanere nobiscum. sed si christianorum fidem susceperis

ut precepi societate ista iocūdis
fima perfueris. **H**oc dicto mi
les sedens in equo albo suscepit
illum et in exercitu tartarorum po
pulo militare eduxit. fuitque apud
illum diebus tabus et post repen
te disparuit. **N**obilis autem ut ius
sus erat presbiteros quesivit et
inuenit et erubitus ad fidem cum
multis militibus tartarorum sacre
baptisma suscepit et christiane po
stmodum ac sancte viri. **D**estes
autem quas ut diximus nudus acce
perat precepit coloris atque molli
cie. opus vero earum plumariū
id est ex auri factum adūta pote
rat nec texturum. sed super orne
artificium hominis diuina vtu
te occurrunt. **D**ictum igitur virum
fratres missi a rege francie sepe
viderunt et postea reuerti in galliam
fatis cum gesta ut narrauimus
retulerunt et post ut abvno fra
tre precepi moris memorie et laus
commendauit. **D**e hac societate
gloriosissimum patrem augustinum in libro de
ciuitate dei elegantissime dicit.
Hoc illa beata et gloriosa ciuitas in
se magnum habebit bonum quoniam
si superiori nullus inferior inuide
bit. sed fiat nec in corpore vult
oculus esse quo digitus est nec
pes quo oculus cum membrum
quod contineat carnis pacata com
positio. sic erit pacatissimo concors

die vincolo ei quod maius bonum ac
cepit obstructus ut sufficiat sibi
donum quod alio minus accepit. et
nolit amplius. ubi ioseph icbna
bis cum fratribus suis. **S**exta et vl
tima occasio gaudij erat videre
dānatos a parte sinistra. quibus
scilicet potius a sinistra exibi
turus est. **I**ta maledicti in ignem
eternum. **D**e hijs secundum prophetas
letabit iustus cum viderit videtā.
Et ysaias in persona patris. **I**nga bi
entur supple sancti et vident
cadavera mortuorum quod preuati
ti sunt in me. usque ad senectutem
omnis carnis. **M**irari autem nonnulli
solent simplicium quod sancti in ex
tremo iudicio partem et ante
suoque visa dānatione nullatenus
turbabunt. sed stultam hanc ad
mirationem omnis fidei animus repu
tabit quod sanctos perpetua exul
tatione firmatos turbant. **D**ole
re posse non abigit. **S**i enim a
perfecto quolibet in presentia et quod
ut dicit iusticie concors in omni
bus vniuersis. quid mirum si de san
cto iam glorificato credat quod viso
quolibet tristissimo in terrenis
non tristetur. **S**uper hoc autem
quod olim audierim a venerabili et
deo digno magistro Johanne quon
dam leobien. decano. sed postmo
dum de omnibus regulis canoni
co cuius superius mentionem fecimus

ad instructionē legēcum referamus. Dixit enim michi qd hoc ipsum qd narrare itēde ab ore beate marie de oignes supra modum miratus audiuit. **N**ec illa beatissima mulier cuius vitam venerabilis iacobus achonenfis quondam episcopus postea romane curie cardinalis discretio sermone conscripfit. **N**ec ergo animabus valde compatiens q in purgatorio torqbanē super aīa q; matris sue defuncte sollicitabat in spū h hoc a carne vt iam patebit. **H**anc itaq; ppter elemosinas et honeste vite modū quo inter mūdānos ipsa q; mundana vixeat speābat qdem posse salua sic tamē quasi per ignē. **S**uper hoc tū dubio cum ipsa tmer; qā iudicia dñi abissus multa rogauit dñm vt eam certā reddere digress. **C**ūq; mltas in hoc lacrimas fūderet accidit die quādā vt ad missam in ecclesia iux altare qñ ad pedes dñi maria seder; et ipsa horrore caussa videret ape se spm tenebrosū astare. q mor signo crucis timore fugato audacter quis esset interrogat. **E**t spūs. **E**go sū iqt mater tua. **C**ui illa. **q**uo inqt tibi est mater. **T**ūc illa male inqt. **N**ichil me tue iuuare potuerūt preces ai me q

dem damnatam perpetuo inferni claustra detineat. **H**ec filia elato gemitu heu inquit mater q causa damnationis tue. **C**ui illa enutata inquit fui et vixi in hijs que per iusta meretoria et vsuras acquisita fuerunt et cōscia michi mali non ablata restitui. **N**ō curui aut aduertere nolui qd contra deum i meo hospicio et m a subditis agere. **H** tortuosas mundi vias ingressa idignum misera iudicaui pro genitorū meorum rēstigia declinare. **S**preui arguentem me super hijs et alijs malis meis. nec in villo penitui et ideo infructuosam vitam morte mutans a futura seculi vita deperi. **N**ec dicens mater repente disparui. **A**nāllavero casti confideātis p ordinē oib; etiam i mēe dānata iustum dei iudicium benedixit nec fleuit amplius ppetue mortis traditam per quam carnis iicia sumpseāt. qā ratio intellāalis anime quam solus creauit omnipotēs iudici vniūsozū deo subdita concordabat. **I**ste ergo apes future bñtūdis sūt q sex triplici exultacōe supius iherus āterius posterius a dextris etiā et a sinistris dñi sui gaudiū itroibūt et sic i auras liberas spaciabūt. **N**ec sūt illa q vxāt apes

supple ī pñti vita Et pñt h diu
se temptacōes et ludificacōes de
monum assignari. Non enim
semper unum modum decipiedi
hoīes habent demonia. Sed q̄a
mēoria sagacitate et īgenio pre
omnib⁹ mōlib⁹ pollent defa
cili videte pñt q̄s modus sit in
decipiēdo habilior. Sunt autē
quinq; modi s̄m q̄ in textu oñ
derati potest.

**De temptacōe dyaboli tñs
figurantis se in angelum lucis.**

Capitulū. lññ.

Ifundines et alie aues
depopulantur easdem.
Per iñdines et alias
aves illi q̄ de⁹ demones designā
tur q̄ se transfigurant in āgelū
lucis vt q̄ alias essent hoībus
horrori pariter et timori specie
bñtūdinis et deitatis assumpta
in nullo suspecti simplicibus ha
beantur. Quēadmodū autē tñs
figurant se in angelum lucis. q̄a
hoc frequenter legit narracōez
in hac parte suspēdo. referamq;
quiddam auctis inauditum q̄
superbissime ipsa diuīnissima
ac angel⁹ reuerentissima sacmē
ta dyabol⁹ ausus sit simulare.
Non tñ lectorem tēdeat si facta
mirabilissima ac terribilia refe
ram que n̄e p̄secucōnis articu
lum precesserūt. **¶** Ne in epis

copatu cameracē. in brabācie
partibus tūc manente cum in il
la dominice passiomis sexta fe
cia añ pascha cōfessionem audi
ens ī ecclesia residere adueit
puer ānorum fere. xv. m̄ cum do
lore mirabili p̄cibēs añ pedes
q̄ dixit. **Miserere m̄ dñe miserē**
q̄a m̄ terribile q̄d accidit in ista
die. **Obstupefactus ergo q̄d tā**
horrend⁹ tali puero contigisset
hortabar etia; ipsum cum lacri
mis vt audacter edicer; q̄d hoc
esset. **Deu inq̄t dñe sedebam ī**
campo cum socijs iux̄ oues inci
bi hastula; ad sagittam facien
dam et ecce hastula sine villo mō
vulnere v̄l lesione sanguine tan
cta est et respersa. **Hoc cū audis**
sem mirat⁹ sū et gaudius q̄ pue
ro nichil q̄ui⁹ accidisset. esse tñ
futuri signum īfortunij mor ab
uerti. **Confortatum ergo āmoī**
tum et absolutū puerum dereliq̄.
¶ Nec vix dierum septem spaciū
it̄recessit tum ecce mater fami
lias eiusdem pueri puerum nū
ciat grauiter infirmari et meuz
aduentū cum lacrimis postula
re. **¶** Nec mora surrexi et veni ad
puerum cōfessus est peccatum ī
tali etate grauissimum quod ei
fecit sexta post diem pasche cō
tingeat. et adiūxit hui⁹ inq̄t scē
leris horrore cōtabui et statim

elanguis. **N**octe ergo media cū
solus iacere ī lūlo michi visus
sum moei et ecce viri turpissimi
meam aīam sapientes pervallē
fumo teterrimam et longissimā
portauerūt et puteū altissimum
flammeis coloribus estuantem
quasi molam glaciei frigentes
in ignibus proiecerunt. **N**ota
lector mirabilem oparacōem a ta
li puero vt in p̄ps testis sit eti
tata. **C**ūq; ibide; miras incēdijs
cruciatet ecce vocem audui q̄si
dicere. **P**arcat is puero parca
tis etati. subito ereptus sū et ēsti
tut? vite oculos aut statū apies
vibi mire pulchritudis dominā
astātem m̄ et dicētem. **N**e tīeas
fili care doluisti et vīam osequis
A te nūc cum ēcessero dyabolus
vict ī specie sacerdotis ne credas
h̄ manda illū cui cōfessus es an
palcha. **H**ec dicens disparuit et
subito astitit m̄ quasi vir euerē
bus in specie sacerdotis alba in
buis et casula et velut mix can
bida p̄xide p̄ferens sacramē
ta. **H**e ergo ab confessionem et
sacramentorum sumpcōnem re
fidens hortabaf. cui cum signo
crucis dūcius eluctaret et ille
nichilominus a remotis tamen
ficta ingeret; sacramenta tādē
post longum agonem beatā ma
nam virginem inuocui et mox

seductor ille disparuit et me pe
tēte materfamilias vos mada
uit. **H**ec vt audui supra modū
miratus sum et audaciam et p̄sūp
cionem dyaboli qui fictione sua
temere temptauit viuifica sacra
mēta. **C**redo gō et cert? sū q̄a pu
er n̄ fuisset a glorioza casti ma
tre et v̄gie premunit? acceperisset
quidē figmenta dyaboli et p̄ hec
ab minus contaminatum corp?
possidens intrecisset. **G**lorifica
ui ergo dñm et multipliciter bñ
dixi q̄a tali puero intelligenciā
et ostēciā dedit et per eū et in eo
sue benignitatis et admiracōis
opa ostēmauit. **I**ussi gō mox p
rochianū ei? p̄sbit? accerhū
et eū sacmētis salutab? p̄muni
ci. sicq; bie tēcia ab hac vita mī
guit et cōsumat? in breui tpa pi
culosa cōpleuit. **P**otest et ali
ud tēptacōnū gen? p̄rūdiniū q̄p
stercore tobias cecatus vel alia
rum auium veracio designare
vt subvicitum spece viciorum
mēbris inuoluamur. **V**erbi cau
sa. **C**aptat quis diues fieri et cō
gregare diuitias vt in fine con
struat vberius testamentū; fa
ciatq; heredes; castum qui copi
arum suarum dereliq̄t v̄l dños
terre v̄l p̄ntes ā clientulos su
os v̄l raptores quos libet neq̄ssi
mos possessores. **H**oc maxie ī

clercis vidim⁹ quoz cum bona pauperū esse deberet et que eis omni die supfluūt non ī maribus vel in archa s; ibigo ori famelici et ventrib; esurentiū debent libeāliter erogare. ¶ Audim⁹ de venerabili gwilhelmo nato aluermie piseni episcopo cui cum nūciaretur q; canonicus ecclesie piseni itestat⁹ decessisset et ipse de iure canonico ī tribus milib; marcharū succedere deberet eidem complois maib; tūdit. Absit hoc a me. s; heu mi sero pecunia sua seū sit ī perditionem. Et hec dicens precepit pecuniam in vsus pauperū erogari. bñ et digne dixit et fecit.

¶ Quid dyabol⁹ facili⁹ temptat de dicitur a gula. Capitulū. lv.

Indianē et hñs supple apib; aquantib; cane. Hoc ē ad aquā bibentib;. Null⁹ enī decipiendi efficax de dyabolo locus est q; cum fideles super cibos et pot⁹ imoderatus se effūdūt et tūc ad verborū inepias protracti facilius non solū iania s; etiam ad pphana delicamēta procedunt. Hic iob timens filiis suis vscantib; et bibentib; vinū mittebat et sanctificabat eos offerebatq; holocau

sta p singulos ne forte inqt bñ dixerūt. idest maledixerūt domino in cordib; suis. Et hoc idē naturaliter prodere et si gē videatur in ebriof lingue titubantis lubricitas post nimie potacōis excessum. Quid aut hñc gestū sit cōgrue et oportuissie videamus. ¶ In gluuiei iuramentis et maledictionibus in loquendo gallia pre ceteris fere terris studet auidi⁹. In hac vt a fratre ordinis predicatorū audiui accidit qd subiūgo. Debebant qdam viri honesti quātū ab se culum in taberna et bibeāt. Et cum icaluissent mero ceperūt conferre de diuersis aduiciis et inuictus est s;mo qd futurum sit post hāc vitam. Tunc vnus vanissime inqt a clercis istis decipimur q; biāt aīas sine corporib; viuere post mortem. Hoc dicto in risum omnib; ocitatis adueit homo statuā fortis et magnus et residens cum ill⁹ vinū postulat. bibit. qut q; sit sermo iter eos. De aiab; inqt ille q; supra. Si q; ess; q; meā vll; emere foro optimo darē eam et de precio eius in cōi oib; ad bibendum. Tunc cachinantib; ille q; supueneāt. talem inqt mercato rem quero. Parat⁹ sum eā emere. dicitur quanti dabis. Et ille

elato vultu. tanta inq̃t. **H**or cō
uenientibus eis in precio soluit
emptor statī pecuniā & letātib;
omnib⁹ biberūt pleno calice nō
curante ab primū illo q̃ animā
vendidisset. **D**espere autē facto
tempus est inq̃t emptor vt q̃sq;
nēm ad p̃p̃a reūtat. vob tñ añ
q̃ separemur date iudiciū. h̃ q̃s
equū ement capista vīculo alli
gatū. nūquid cū eq̃ in ius emen
tis cedit et capistrū. **C**ui oēs pi
ter responderūt vtiq; cederet.
Nec mora. venditorē q̃stionis
et ēspōsionis horrore tremēt;
emptor cū aīa et corpore vidēti
b⁹ oib⁹ sursum leuauit in aera & se
cū vt ceruū ē ad inferna p̃trax
it. dyabolus enī eāt in hoīs spe
cie. **Q**uis enī alius se aīarū di
ceret m̃catorē n̄ ille in cui⁹ figurā
oli ad abraham dictum est. da
michi animas. cetera tolle tibi.

**De demonibus aerem perur
bantib⁹. Capi. lvi.**

QEspe p̃sequūt eas et in
pugnāt eas odio natuā
li. **D**esperatū q̃ gñi tñū
vermīū species adiūgūt. blacte
scrabones atq; stupestrēs. & hīs
q̃tuor demoniorū species figurā
tur. **D**espe q̃ iracūde sūt & hoīes
acutissime pūgūt st̃p̃petuq; tu
bali p̃ aera currūt deōnes illos

h̃gnē. q̃a vltione p̃mittente di
uina tempestatib⁹ aēas & toni
truis se imiscēt. & i hīs terret
homines damificāt & occidūt.
Et de hīs trib⁹ exempla pona
mus. **I**n theutonia circa anū
dñi. **M.** cc. lvi. tātos vntorum
chorusacōnū tonitruoz & g̃rabi
nū fragores iualescere vidim⁹
vt homines p̃ ciuitate q̃i amē
tas incedēt et imminere diē iudi
cij formidaret. **C**irca truerū vi
neas demolitas peit⁹ filuas et
arbores antiquissimas funditis
euerfas insperimus & excelsoz
edificiorū fastigia corruisse. **F**u
erunt qui dicerent demones se
vidisse quasi bestias diuersas
in aere h̃bi inuicem exventis cō
trarijs occurrasse. **H**oc de ter
roribus. **I**n prouincia p̃uice
apud lemónicas tpe etatis n̄e
p̃noze frat⁹ predicator⁹ eiusdē
ciuitatis narrante didicim⁹ tā
te magnitudis grandines cea
bisse vt in vrbib⁹ villis atq; cā
pestib⁹ tecta frangerent. de o
lilent vinee. fruges redigeren
tur i paleas. hoīes extra tecta.
volucres in agas & pecora nea
rentur. **Q**ualiter hīs se imiscu
erūt sathanas breuiter audia
m⁹. **V**ineaz custos sub tugurio
in campestibus imminenti bus
tēpestatib⁹ latitabat & auduit

clamantium voces ī aere. **C**auē
caue. et alius rīdebat. **Q**uid ca
uebo. et primus. **V**ineam petri
richardi ne leſens. **S**opita er
go poſtmodum tempeſtate ſola
vineam petri richardi īmūis ē
reperita a leſuā. **E**āt aut petre
richard⁹ ſic enim binomius di
cebat vſuācus peſſim⁹ et obno
xiuſ multas mal⁹. **E**x quo cōſide
randum eſt q̄ in cōitatu ſpūum
nephandorū aīcos ymmo potius
īmicos vt ſanius loquat demo
nes habuiſſet q̄ ei bona ſua et ſi
ad vite ſolaciū tñ ab perpetue
dānatiōis aīculū cōſeruāſſet et
hoc q̄ntum ad dāna. **I**n occiſio
nez vero hominū qualiter p̄mit
tente deo cōopant⁹ demones au
diam⁹. **I**n marchia flandrie
atq; brabantie villa populofiſſi
ma eſt ſita in qua dedicatio cele
brata multos ad ſpectaculū trax
erat et ad luſum. **I**nter quos vt
a magiſtro gwillhelmo bono et
lātō preſbitero et de eiſ dē p̄tib;
nato percepi⁹. q̄daz tubicina
erat q̄ corizantes iuuenes et pu
ellas ſaltaciōib⁹ et geſticulaciōi
bus ſuis ad carmina obſcena et
turpia cōtabat. **H**ic celo nubi
b⁹ circa vſperas obſcurato q̄ ab
pp̄a redieēt. ſolo aut tubicine
nondum luſibus ſaciato per vi
am ad ſolita remeante et canēte

tibia ac ſaltante et poſteriorum
ſonitibus turpiter iſonāte duo
pueri paſtores vbi cōtulaciōes
et tonitrua īminere viderūt ad
humeta fugerūt et eis videntibus
in tubicinem ſulmē cecidit
et extingit⁹ et ei⁹ brachiū amputa
uit. **R**ec mora. viderūt q̄ duo
nigerrami canes ex inſperato ve
nerunt. et inter ſe pendulum ex
tincti brachium dēportarunt et
cadauer mortui ad pp̄a dēſule
runt. **H**ane aut dicēte preſbi
tero q̄a in atrio fidelium ſepeli
end⁹ non eſſet quē in ludis tur
pibus tā notabiliter tōitruū oc
ciſiſſet. **I**nſiderunt aīa. et ſi exti
ct⁹ tonitruo tñ ad dedicatiōez
eccleſie pegrinus cum alijs oc
curraſſet. **P**ermiſit ergo preſ
biter et ſi dolens vt ī atrio ſit ſe
pultus. **E**t vide cōtudinē ſimi
iudicij. **H**ane facto ſepulchrū
patens inuentū ē et locus in
quo iacuerat vacuus et electus.
Cadauer vero vt optie ctebi po
teſt ſicut et eius brachiū a demo
nib⁹ aſportatum. **N**ō ergo le
ctor q̄a tali vindicta digni ſunt
et ſi eos parcente deo tales caſus
ſemp non puniant q̄ turpibus
ludis et cantibus ſacta fidelium
atria et eccleſiam inhonorant.
Secūda ſpecies vſparum eſt
blacta. de q̄bus liber in natura

retū dicit q̄ lucifuga ē & i tene
bras ambulat. **H**oc uerme demo
nia figūtur q̄ nocte hominibus
apparent in somnis & eos uisio
nibz fantasmatias polluūt & il
ludūt. **D**e hoc quiddā obiaulo
sū me legisse memini. **C**um q̄
dam mōchus ad obsessum ener
gumīū accessisset circūstantē
populo multo eū cū irāsiōe mor
daci demoniū inelamauit. **E**ya
frater eya nūq̄d pulchrā tibi in
hac nocte mulierē in somnis ad
dixi. **Q**uipe ut post cōfusiōnē
monachus ētulit i somnis polu
tus fuerat illa nocte et non con
fessus fuit. **S**ed et in nocte q̄daz
demonia uirtutem nocēdi & appa
rēdi accipiūt quā lucēte die ha
bere nō p̄t. & hoc ad fidē fideli
um roborandā. facilius enī ho
mo nocte q̄ die t̄rret. **N**ichil
enī dyabolus sicut dicit beatus
aug⁹. uel nocte uel die potest n̄
p̄missus. **E**t uide q̄ pulchro &
euidenti exemplo. **Q**uidim⁹ in
villa muelle uirginem deo dignā
de quare assidue narrabat. **M**or
tuis parentibz in demo fūis mi
litis elicta est p̄ cisteraciū. ordi
ne diu laborans nec ad effectū
perducere ualens fortiter i ani
mo statuit scdm̄ posse suū etiā
in seculo ordinem obseruare. **I**n
cessit ergo sine lineis obserua

uit ieiunia silenciū tenuit. caru
it carnibz. hora matutinaꝝ sur
rexit. ecclesiam intrauit. horas
regulares exsoluit. **C**ontigit au
tem ut ea ignorante mortuū ci
uisdam defuncti corpus uespere
ad ecclesiam deferretur & solum
in feretro elinquere. **S**urgēs
ergo media nocte uirgo quā dixi
mus intrauit ecclesiam. inuēit
q̄dem mortuum s̄ parū ā nichil
timuit. relesit. horas incepit.
Hoc ut uidit dyabolus inuidit
et corpus mortuum intrans locu
lum primo mouit. **V**irgo igitur
cōsignās se cōstanter ait & incla
mat dyabelo. q̄lesce miserrime
q̄lesce quia nichil potes cōtra
me. **E**t mox dyabol⁹ surgēs aq̄
corpore uere inq̄t nūc pota cō
tra te et meas iniurias a te pas
sas frequēter uidebo. **H**oc ut
illauit ip̄terato corde baculū
cū fira cruce ābab⁹ maibz capu
it & i capite mortuū fenēs ad ter
ram p̄iecit et sic fideli audacia
demonem effugauit. **D**iu ergo
uirgo casti cū magna āgustia
laborauit ut cadauer deiectū in
feretro relocare. s̄ frustra q̄a
non potuit. **V**eniens autē ma
ne presbiter cum custode miāē
deiectum corpus & vulneratū in
capite q̄at quid actū sit. **F**atef
uirgo cū lacrimis rogat obnixius

eleuari corp⁹. **R**egat ille dicēs
visuū potius populum et p ge
stam rem excitādū in laudē xpī.
Hor turbata vgo vbi presbiter
cum inuicibilē et inexorabilē vi
dit vanā nimiz gloriā et erubef
centiā et formidans domū fr̄s
cognacōnem et patriā dereliq̄t
et nūq̄ ad eam postea rediit. h̄
vsq; ab mortem ī niuella pman
sit. **T**ercia species vspatū
sūt scabones et vt dicit liber de
natūā rerū. scabonū fet⁹ ineq̄l
et barbarus est. alius in aq̄ na
tat alius sup terrā repit ali⁹ in
terra man; atq; alius ī aera vo
lat et in hīs omnib⁹ multiplici
tas demonū opatur. Sūt enim
demonēs q̄ in aq̄s manēt et hos
poete neptunos vocant. Alij sup
terram et hos iucos. Alij in ter
ra sicut in spelūcis mōiū. Alij
in filiis et hos duhos vocat au
gustin⁹. Alij ī aera et hos spūa
lia neq̄ae in celestib⁹ apostol⁹
vocat. De hīs q̄tuor ī suis locis
habēt dñiū pmittēte tñ illo q̄
omnia ī numero pōdere et mēsuā
dispoit. **N**ō n̄ singulariter nep
tunus ponit ab aristotile licet
neptūos pluraliter h̄ pōm⁹. De
neptūoz factis ab iulosa et mag
na mirabilia referūt et certa fi
des est q̄ frequēter audiūt ab
homīnib; et vident. rarus tamē

nostros temporib; postq̄ fides
cepit enuclearius predicari.
Rarrauit michi vir bon⁹ et
sanctus et sacerdos et frater or
dinis predicatorū nobilissima
duam prosapia oriūbus de gē
tibus comanoz. **H**ic ab fidē cri
sti conūsus fuit illo tpe quo gēs
ipsa comana percussa effugata
est a populo tartarorū. **H**ic pu
er adhuc gētl vt n̄ ferebat m̄
annorū fere septem cū sorozib⁹
suis et puell̄ alijs in rpa flumi
nis iocabat et subito inter ludē
dum de aqua egressus q̄i vir te
terrimus et pilosus ludētes iua
fit dicēs. q̄d me inq̄natis o pu
er. **C**unctis ergo fugiētib; di
ctum puerū fugam ceteris tar
torem facientez in dorso claua
pauit et mox occidit et regres
sus in aquā saltauit. **S**orores
autem mortuum puerū rapien
tes ad tabernaculū betulerunt
non dū enim comani de mibus
vtebant. **A**ggregatis ergo pa
rentib⁹ sit pro puero plactus.
h̄ ante mediam noctē cum m̄l
ta suorum leticia mortuo restitu
ta est vita. **C**redo fidencius fuit
postea patuit q̄ ex tunc in pue
ro salutis opus diuine predesti
nationis benignitas causaba
tur. **A**liud michi idez optam⁹
frater licet ad rem nō p̄tineat

quā nunc habem⁹ in manibus
narravit quā ad edificatiōem le
gēcum breuiter enarrabo. Ipse
adolescens baptizatus et a pri
ore ordinis predicatorum in un
garia receptus ad ordinē in ha
bitu seculari in scolam datus ē.
Preceptū est autem illi ut nich
il fiat frater sine licētia ageret
p̄latus hoc q̄dē et si i plurib⁹
obseruauerat contigit tñ ut lo
ticia sue tunicā vetērem sine licē
tia daret. Post hoc autem ce
pit gūiter infirmari et acuta febrī
ctas sine cōfessione sine viatico
ut ei videbat⁹ ad extrema pdu
ctus est. Nec mora. ubi deōnes
eū rapē voluerūt affuit āgelus
cū mīro nitore p̄narū dicens.
Fili ne timeas. michael āgelus
ego sū. te contra demones defen
sabo. Recedētib⁹ ergo ceteris
vnus demonū cauillatiōe alijs
cadente animā rapē conabatur.
quem graui michael aiabūhōe
corapiēs effugauit. Nec mora.
animā ab paradisi ianuā introduce
re voluit. h̄vīc grādeu⁹ et magne
auctoritatis resistere n̄l̄us est di
cens. Animā michael ab corp⁹
reducas. et cū alijs peccatis pre
cipue inobediēciā corrigat. Sta
tū ut anima reducta ē ad corp⁹
adolescēs cuncto sudore p̄fusum
se inuenit et oculos apertēs pri

orem an se sedēt ē vidit. Cui mox
confessus quid vidisset exposu
it. hinc post studia l̄arū et por
tune fratē indutū et i sacerdo
tem promotū vidim⁹ q̄ sue gen
ti postea fidem exponens coma
norū populū nō modicū bapti
zauit. Hinc de iacobis demoni
bus sequitur. Inuitos demones
op̄ssisse feminas quasdam ali
as veneris cōfabulatiōib⁹ ab
cōcubitu allexisse in confessio
ne plures audiui⁹. quatum
vnā virginem in religioso ha
bitu vidi. que cum primo dice
ret nūq̄ se in concubitu consen
sisse plurimū admiratus sum
q̄ iudicio hoc potuisset i aīa nō
cōsentiente om̄ipotēs p̄misse.
Credere g⁹ illi nullo modō volēs
horaficis iuramentis v̄gīe con
testat⁹ et tādē ab ea violentē ex
torh et cum maximis lacrimis et
erubescencia se primo mente q̄
carne corruptam. Et vidē q̄ oc
cultū et mirabile iudiciū equi
tatis. Illa vtiq̄ cū postea quasi
doleret ad mortem et cōfiteretur
cum lacrimis. om̄ino nulla arte
vel studio ab inuito potuit de o
ne liberari ita ut nulla ei vale
ret crucis signacio. non aqua
benedicta non ipsa corporis ca
sti etiam ipsis angelis terrifica
sacmēta donec post ānos oracōs

et ieiunio pie luit garbis demon
inibus totaliter figaretur. Et
nos quidem credimus et fatemur sal
uo cum iudicio sentencie melio
ris quod postquam de peccato suo amare
flevit et doluit poenitentis paucis
pena culpe quam culpa fuit. De
hac eadem muliere repata vene
rabilis et deo digna monialis de
valle duas in brabacia castina
nomine michi narrauit quia cum
illa ieiunia penthecostes nega
ret se cum lacrimis suscipe sac
ramenta eo quod a demone importuni
reparetur dixit ad eam in mag
na compassione castina. Vade
quiesce securus carnis corpori comu
nicatura dominico ego autem in me
recipio penam tuam. siccessit
illa gaudens dormiuit in pace
cum alijs ad orationem de nocte
surrexit. Hanc cum omni tran
quillitate sacramenta suscepit. Ca
stina quasi nichil ponderans quod
in se penam repate suscepit vel
pere dormitum iuit. Nec mora
cum se sopori dedisset audit pre
ter solitum in stramento aubilis
sui quasi porcellum commouentem
se et inquietus agitantem. Sur
rexit illa in nullo suspicata dya
bolum colo quem habebat ad le
ctum fugare nitens quicquid esset
recumbit illa iterum iterumque
sed pauidi molestata surrexit.

et cum hoc plures attemptassent
manifeste tandem sensit et vidit
euerse straminibus quod demonia
ce prauitatis reparetur nequaquam.
Dimisit ergo lectum tota nocte
permanit in somnis et cum ora
re vellet demonis succutiebatur
insultu. Quid plura dixit et ve
re credidi quod nunquam ante tanta et
taliam pertulisset. Hanc facto cum
predicta mulier comitata fuisset.
Castina ad eam veniens renun
cio inquit renuncio pene tue. Dix
it fine vite discrimine violentiam
crudelissimi temptatoris euasi.
In quibus generare beda in hi
storijs britonum et multe alie
scripture testantur. Qua autem
ratione hoc fieri potest non video
nisi hac sola quod virale semen effu
sum mox in vas muliebrem cum de
bita temperantie qualitate trans
funderetur. sed sic generare proprie
in cubum non dicimus. Infinitas
tamen rationes latere humanis
ingeniis in rerum secreto natu
re plenissime ostendemur et paucis
firmas respectu hominis sensibus ap
paret. Hic de duabus vel duobus
que est tertia species demonum sequi
tur. Duorum demonum opera mul
ta percipimus et hi sunt quibus
gentiles lucos plantatos antiqui
et consecrabant. Hijs et adhuc
praehe gentiles filias estimant

cōfectas et eas inadere nō flau-
dentes numq̃ ingreduntur eas
dem nisi cum eis dijs suis volue-
runt immolare. **Hij** sunt etiā de-
mones de quibus gloriofissim⁹
augustin⁹ in libro de ciuitate dei
euidētissime scabit. qui homi-
num viuentium corpora vt dya-
ne subito ex hominib⁹ rapiebāt
et cum ea delusi homines in ali-
as religiones delata vidissent
que apud se mortua estimabāt
illa iam imōlia facta credebāt
et in deorum numero computa-
bant. **Sic** et nos temporib⁹ mo-
dernorum etiam frequenter au-
diuimus quasi in agone mortis
positas mulieres subito rapi-
et eatū loco a demonib⁹ signēta
deponi et ip̃a signēta similima
raptis corporib⁹ quasi mortua se-
peliri. visas vero feminas et in-
ter homines conūlatas. **Quāq̃**
magi ī egipto coram pharaone
virgas suas ī dracones cūterēt.
anas fecerūt et aq̃s fluminis
in sanguinē mutauerūt. **Et** au-
tem dicit veridicus augustin⁹ p
mūdū demones bisurrētes oc-
ulta seīa defeēt. per que subito
talīa figmenta procedunt. **Et**
vtiq̃ illa que magi in egipto fe-
cerunt vtpote dracones anas
et sanguinem. vera signa fuerūt.
et hoc non fallaciter licet nequē

ter f̃uaciter ostendēt. **Quib⁹**
ergo culpatur si quis dixerit q̃
demonēs subito figmentū hūa-
no corporei similitū faciant et
pro sublato corpore ponant.
Quis enī dubitet demones īge-
nio sagaciori callere q̃ homines
in infirmitate cuiuslibet iudica-
re possint de facili conualescen-
cia hominis vel de morte et scdm
hoc si conualescere deb⁹ potest
eū ad aliena trāferre. **Et** hoc
quidem si demones possunt. ad
t̃ps t̃m p̃nt. et nō illud diu du-
rabile signēti similitū corp̃i
potest efficere et corp⁹ inuisibile fa-
cere qd supponūt. **Si** enī p adū-
ctiōē lapidis ostolami ṽl p mi-
gremātiōē icatōēs aliq̃s inui-
sibilis hoib⁹ addi potest. q̃re nō
potius cpe et īgenio deōnū. **In**
p̃tib⁹ theutoie plenissima f̃em
predicatorum et minorū attesta-
tōe p̃cepi puellam nobilissimā
esse filiā coitis de swanēborch
in claustrō moialū enutritā.
q̃ per aliq̃s horas a demōibus
nocte rapitur. et in ipso raptu ī-
uisibilis et inōtrectabilis p̃proba-
tur. **Et** hoc cū qdā f̃e ei⁹ carnal⁹
de cōbie f̃em minorum experiri
carnus voluisset accepit d̃cām
puellā sororē suā ī gremio et bra-
chijs eam fortissime strinxit et
tenuit et tamen veniente hora

raptus de manib⁹ tenentis iuſi-
bilit̄ et incōtrectabiliter tolle-
bat. **H**oc exēplū magister al-
bert⁹ frater ordinis predicatorū
theologus in diſputacione piſi-
us adduxit cum coram episcopo
pſienſi. predicta queſtio de rap-
tu mulierū talit̄ moueret. ſicut
ab ill⁹ fide plena pcepim⁹ q̄ in
diſputacōne fuerūt. **M**entē vero
tñſlata hoīs q̄liter demones ali-
enent videre nō poſſū. n̄ eo mo-
do quo homines per inergiam
opacōez et mentis iſamiam⁹ q̄
ſiant cum eis perit⁹ non aduer-
tant efficiūt amētes. **C**um vero
volūtate diuina vel hominū dilige-
cia ita capti a demonib⁹ hoīb⁹
reſtituūt et mētē nūq̄ tñ ſic re-
ſtituūt in integrū ſanitati quī
ſemper eorū cor ſuſpēſum ſit et
pronū ad reditum. ſicut illi q̄ ſe-
mel amenciā paſſi ſūt facilima
occaſione ad amēciā relabunt̄.
Quādam referūt q̄ videntur fa-
cies ſic raptarū que pallida ſup-
macie ⁊ liuida ⁊ oculi magis in-
ſtabiles q̄ in nō raptis. **C**ui⁹
tena brabancie villa eſt ſolēnis
et nota. **I**n hac quādam iuuenis
puellam v̄ginem adamauit. **C**ū
q̄ pro eius nupcijs illius parē-
tib⁹ loq̄ret̄ et illi rēnuerent pu-
ella medio tpe iacit i acutam
qua igneſcente mori omnib⁹

viſa ē. **I**ctu ergo facto cāpane
q̄i pro mortua pulſate ſūt. **R**ec-
mora. iuuenis amator puelle de
villa eadē in crepuſculo noctis
pgebat ab aliam et cum per du-
meta tñſiret audiuit vocē q̄ſi
femine lamentantis. **S**ollicit⁹
ergo diſcurrens et querens audi-
tam inueit puellā quā mortuā
eſtimabat. **C**ui et dixit **M**ortu-
am te plangunt tui et h̄ vnde ve-
miſti. **E**t ecce ait vir ante me
vadit q̄ deducit me. **S**tupefact⁹
ab hoc iuuenis cum neinē aliū
n̄ ſolā puellam videt⁹ audacter
rapit et in demum extra villam
ptinus occultauit. **H**inc regreſ-
ſus advillam amicis ſuis loq̄t̄.
Ingrediet̄ ab patrem puelle aq̄
amicis ſedentem ad finis. q̄rit
ſi ſibi ſuā filiam daret quā qua-
ſi mortuam plangebāt. **C**ui pa-
ter ammirat⁹ reſpondit. **Q**uā-
quā pro deo michi eſt vt mortuā
ſuſcites et accipias in vxorem.
Et iuuenis. tantum ait libens
ſpondeas vt filiā tuā habeā in vx-
orē ſi viuā reddidero et ſanam.
Cui pater conſentens dictū co-
ſa oībus confirmauit. **M**ox iue-
nis eleuato lintheo quo coopta
putabatur figmentum mirabi-
le q̄le a nullo hoīm fieri potuit
iuenerūt. **D**icit̄ aut̄ ab hijs q̄
figmenta hui⁹ ſmēdi dyabolica

inspexerunt ea esse interi⁹ pu-
tado lingno similia leni exteri-
us pellicula superducta. **H**ic re-
ducta puella est ⁊ p̄i eddita. Sa-
naq; post dies aliq̄ dictū iuue-
nem matrum accepit ⁊ vsq; ab
tempora nostra incolumis pdu-
tauit. **S**imili ap̄e modo cum
q̄dam in p̄mio Flandre sorore
languida ⁊ mortuam putatam
sub eadē die anteq̄ sepeliretur
figmentū iter arūdimeta iux̄ ma-
ris litora repperisset reduxit eā
ad pp̄a. ⁊ ingressus domum vbi
ab amicis q̄si mortua plāgebat
discooperitū figmentū; extracto
gladio i frustra cecidit horren-
tū auctis ⁊ clamātib⁹ cur i fun-
sororis tāta crudelitate seuit. **E**t
mox subdēs. **C**rudel⁹ iqt vi-
deor in sorore. **N**ō est illud sor-
oris corp⁹. sed figmentum et illu-
sio demonū. **E**t hec dicēs secum
cunctos abduxit ⁊ duxit ad do-
mū pp̄a; ⁊ eis sorore eductā oñ-
dit. ⁊ hec vsq; ad tpa nā pmā
fit. **Q**uis nō obstupescat in tā
videlic; inexplicabile; casū rerū
ordinem ⁊ ecōem nature sup̄ id
q̄d estian potuit variari. **E**go
q̄dē talia fieri p̄mittēte occulto
dei iudicio p̄ opacōez demonum
nec iñicōez nec p̄remo. **S**ed q̄a
obiciētibus talia ⁊ verissima af-
fessione firmatib⁹ subterfugere

diffimulacōne nō potui. ista m̄
narrata et inculcata cōscripsi et
alijs discutienda reliq̄. **G**racius
tū disputantem et determinan-
tem super premissis lētiorem
aliquē ⁊ magis exp̄tum optatē
audire q̄ de hīs ap̄io ingenio
temere diffimire. **I**nterrogavi
super h⁹ sup̄dictū magistrū albū
tum h̄ ille diffimulauit et nolu-
it aliq̄b diffimire. **Q**uō etiā
in mōtib⁹ idē demones dulij ha-
bitare dicant et seducere ac de-
metare deceptos manifeste mō-
strabo. Anno ab incarnacōe dñi.
M.cc. lxxi. predicante in theu-
tonia magistro cōrado cōtra he-
reticos ⁊ ab eis dē felici morte p-
empto. heretic⁹ q̄dā vt p̄ f̄rem
cōradū puinaalem f̄m̄z predi-
cator⁹ per theutoniā aī multos
annos suscepi seduct⁹ a demo i-
b⁹ f̄rez quēdā ordinis predica-
tor⁹ ad hēsim inuitabat. **Q**uem
cū vider; instantissime ēmitentē
dixit frater. **P**ertinax valde es
in fide tua. nec tū de hac n̄ per-
scripta q̄dā aliq̄b cōi⁹ isperisti.
Credere aut si velles dās meis
xp̄m tibi ⁊ m̄ez ei⁹ ac sanctos
oculata fide mōstrare. **M**ox ille
illusionē deōnū suspiciat⁹ volens
tādē probare q̄d esset. nō imme-
rito inquit tibi tunc crederem si
promissa duceres ad effectum.

Gauisus hereticus diem festum
tuit. Frater vero pipidem cum sa-
cramento corporis per clam seum
sub capta portauit. Duxit ergo
fratrem hereticum in speciem cuiusdam
montis in amplum valde palatium
quod claritate mirabili relucebat.
Nec mox ut in inferiori parte
palatii peruenerunt viderunt
thronos positos quasi ex auro
purissimo. In quibus rex fulgore
et chorusco circumdatus et lux eius
regina serenorum pulcherrima
et ex utraque parte sedilia in quibus
seniores quasi patriarche vel ve-
lut apostoli astante permaria
multitudine angelorum. et hi omnes
luce sidera choruscantes ut ni-
hil minus quam demones putaren-
tur. Hos mox ut vidit hereticus
cadens in faciem adorauit. Dicit
autem frater immotus stetit. sed tam-
to spectaculo vehementer obstu-
puit et mox ad eum conuersus
hereticus quare inquit filium dei
intuens non adoras. Pronus
accedens ad ora quem vides et ab-
ore eius fidei nostre secreta susci-
pies. Tunc frater accedens pro-
tanus attraxit pipidem et obtulit
regine in solio residenti dicens.
Si regina es mater per ecce fili-
us quem si suscepisti tevelut
matrem dei recognoscam. Cum
hac protinus voce totum illud fan-

tasticum euanescat et ad nichila-
to fulgore tante tenebre densu-
erunt ut vix frater cum ductore
suo ad montis exitum regredi po-
tuerunt. Conuersus ergo here-
ticus ad fidem rediit et miris de-
monis astuciam stupefactus ex-
pauit. De quarta specie demo-
num dicemus quos apostolus
spiritualia neque in celestibus vo-
cat. Et nota quod dicit spiritualia
neque ad distinctionem demonum
aliorum qui se corporalibus ap-
paritionibus frequenter immiscet.
Isti vero spiritualiter magis et
nequiter atque subtilius in decip-
tionem et damnationem hominum
debauchant. Illi enim simplices
et ydoctas decipiunt. per istorum
vero nequissima et astutissima
temptamenta etiam homines perfectissi-
mi cadunt. Illi iterum temptare
cessant isti nunquam. Contra hos pe-
ter apostolus orationibus precipit
iugulare fideles quia abusus
vester dyabolus tamquam leo rugiens
cauit quatenus quem deuoret cui resi-
stite fortes in fide id est per opera
fidei resistam. Circuire autem
dyabolus dicit ut si superare non
possit in uno. expet te tamen ut suc-
cumbas in alio. vel si ab horam
ei in temptatione existis. nichilo-
minus tamen ingereare quod semel
vel pluries spreueris non vres.

Hic fit q̄ qñq; multo tpe chstē
tē hoiez tēptat. quē tandē victū
tedio virtutis statim eneruat.
Hic quoddam accidit qd sine
vlla hesitacōis dubietate agno
ui. **E**at puella quebam ī bra
bācie paratib; iter p̄ces gñosa
q̄ ī amorē aius dā iuuenis per
multos ānos mīre demonū sti
mulabat insula. **H**ec aut m
frequentē dū multas lacrimis ī cō
fessione dyabolicas īfīdias api
ret cōsuluit sūmope cauer; ne
nuu ā vbo iuueni tēptacōnis oc
casio preberet. **E**t paruit illa di
ligēter vt monui. **C**ūq; adeo g
uiter tēptaret vt sompni q̄ abi
pderet appetitū accidit nocte q̄
dāvt tātō demonū agitatūre in
pulsu q̄ supuementē aucta sur
gere cogitat; et clamādire iuue
nem q̄ in vīcō manebat. **R**ec
moxa; vbi surgens oculos apu
it vidit castū q̄i plagis recēta
b; caudicū leni s̄mōe dicētem
sibi lingua pataa. **H**oi. doi s.
amor. ie. sui. tres. viās. libōs.
lidos. et li. tres. gens. **Q**uod
nos latē coloratis verb; expomi
m. **N**e diligas qui sum formo
sus bon; dulcis gñosus. vñ vñus
dilige formosū dulcē q; bonum
gñosū. **H**ec vt dixit ēpente dis
paruit et puellam in omī pacē et
gaudio et gratiaz actione ab omī

temptacōne liberrimā dereliq̄t.
Bene et verbi de se cast; asse
ruit. diligend; est enī p̄e omni
b; q̄a speciosus forma p̄e filijs
hoīm et sicut splend; glōrie et
figuā substācie p̄is. **C**ontra de
hoīe dicit. **O**mnis caro fenū.
Diligend; est q̄a bonus a quo
ōne bonū. **C**ōtra de hoīb; nemo
enī bon; n̄ solus de;. **D**iligēd;
ē etiā q̄a dulcis aui; labia fau;
distillās. **M**iseracōdia ei ei; su
p̄ oīa opa ei;. **C**ōtra de hoīe sa
lomon q̄at. neq̄us oculo qd cre
atum est. q̄ tñ est lucēna corpis
n̄rī. **D**iligēd; ē etiā q̄a gñosus
quē pater de; cōstituit heredem
vniūsoz per quē fecit et secula.
Cōtra de hoīb; dicit malachias
Nūquid non p̄e vñ oīm n̄rme
quare despiciat vnusq;q; prop̄i
um suum. **H**ec ergo puelle
iuuenem diligēti castus p̄ hec
verba conclusit et se pocius dili
gendum formosum bonum dul
cē gñosū cōprobauit. **S**imili
ppe modo quidā militi ad aster
ciē. ordinem tñseuntī castus
invisione conclusit. **N**am cum
ille grauissimē a dyabolo ad ex
itum tēptaret et de nocte ī noctē
meditaret apostatare p̄ fugam
se mel parato ad exitum et quasi
commobiozem hōzā noctis in
lūlo prestolāti et semiuigilāti

cris? apparuit i forma psonat
fimi vi et cu ab illo qret qd
sic iacs haberet mali. **R**ndit il
le. dolorem cordis habeo et mag
nu defectu debilitatis i mebris.
Cui dñs gressu pane ordeaceu
offerens dixit. Surge et come
de pane istu. **Q**ue ille turbat?
intuitus. quo inqt pane istum
grossum comedere q pane mo
nasterij simulagineu mducare
no possu. **T**uc domin? detecto
latere vulnera pectoris sangne
et sanie pfluente ordeaceu pa
nem admouit et tali profluio
madefactum iubez comedere lan
guescere. **M**ox ille cum horrore
mebris dissiliens. heu inqt dñs
quo taliter pollutu comedere
que i pollutu recusaba. **E**t dñs
qi minaci vultu inues refutata.
oportet iqt vt gustu saltu attep
tes qd sapiat panis iste. **C**uq;
ille diffugiu no habet et suscep
tum panem tremebudus sumis
vip labijs attigisset sensit i pa
ne sup oez suauitatez dulcedine
mirabile. que hyanti qde ore co
trectans totu subito cu mia aui
ditate comedit. **R**ec mora. dño
disparente temptat? ille ab se re
uersus e et qd vidisset et sensisset
hincero corde retractas ab omni
dolore metis et carnis tēptacoe
qualuit et in magna tñqllitate

spirat? vsq; i finem vite pmanet.
Quid mir? **O**rdeaceus panis
austeri oebis mellea cristi late
ris pfusione lmit? est. **S**ed et hec
gen? demonioz cu aliter deape
hoies qnq; no possu de monstra
ciones in aere faciut qd? simpli
ciu corda in amiracoez isolita ex
citati potestate facientiu talia
venerent et qi sup omne maai
lu qd a sanctis in terra fieri vi
dem? sicut vniciter fit i biisita
te morboru illa spualia neq;ia
qd est in aere auroitate gaudē
tes attollat. **I**n hys rñd du est
et oculata fide mostribu q licz
taliam fieri videant in re tñ nul
la proesus sut. sicut nec vlla q
similimaveris et subsistentib?
rebus i speculo continent cu n?
la tamen existencia vel veritate
subsistant. **S**ed speculo mox obie
cto sublato obiecti similitudo lb
trahitur in vidente. **Q**uid aut
hinc sub vassima attestacione
contingat audiamus. **F**ratre
heimicum theutonicum quoda
lectorem fratrum predicatoru
in colonia vicum in omni scien
cia cum sanctitate aspiciam de
q superius fecim? meoez attes
tatib; fribus narantem audiri.
Cum qda fe nobil gñe et reb?
pollens de britannie ptibus or
dinem pdicatoz intrasset apud

lugdunū gallie cum fratribus morabatur. Appropinquante tempore professionis sue petiuit a priore suo redire ad terrā suam. ut disponeret de rebus suis. Et annuit prior cum eo; iter arripuit. Cumque venissent in desertis britannie vident stupendum miraculum. Et prior quid est illud? et frater illum ducens ad fontem lucidissimum super quem lapis instat altaris in columnis marmoreis locabatur aqua perennis superfluit. Nec mora. et nebrato celo ceperunt nubes concurrete mugire tonitrua ymbres ruere fulgura choruscare statimque tanta inundatio facta est ut circa locum ad leuam vnam tota terra obrui videretur. Quod ut vidit prior est miratus et hoc audiente dicto fratre henrico magistro orbis beate memorie fratris iohanni episcopo et alijs pluribus enarrauit. Hoc idem audiui a patre meo annos plures quam illi in partibus sub rege richardo anglie militauit. Nec cum dicitur frater henricus in multis alijs recitaret quesiuit utrum ista fieri potuissent et respondit quod sic arte magica ignota modo hominibus et ministerio demonum qui ad tempestatem et pluuias aera possunt impellere et concitare cum v-

lunt occulto tamen dei iudicio permittente. **E**undem fratrem henricum et istud valde mirabile narrante audiui. Coexistente priore prouinciali fratrum predicatorum in partibus transmarinis accidit ut in accouensem ciuitatem gracia visitandi fratres secundum ordinem aduenissent. Facta autem cena vno tempore secundum morem suum conuicti totum ut collationem eis faceret extra claustra habitum conuie. Est autem locus prope mare ad partem occidentu ciuitatis. Considentibus igitur cunctis super mare prope litus nebula conscendebat quam post paululum adnullata apparuit super mare mons altus et diffusus et super montem structura in modum castrorum murorum habitum turribus ac palatijs decentissima dispositione mirabilis et ab ipso castro usque ad litus pons ingens cum multa diffusionem protensus per quem et equites et pedites diuersi scematis atque figure ascendere et descendere videbantur. Cum igitur fratres aliquod diuturni spectaculo nimirum attenti tenerentur dixit fratribus dominus prouincialis frater henricus. Surgamus fratres eam ad orationem illud enim dyabolus oculis nostris ut curiositate nos teneat et a dei opere

torpeam? **R**ecedentibus scilicet
aliq[ue] curiositate ducti vsq[ue] i[n] fine
euent[us] immobiles p[er]māse[re] videruntq[ue]
instāte nocte v[er]o p[er]us ma-
ris vndas nebula susp[er]gi et
post modicum nebula disp[er]gē-
te nullam illius structure sub[st]-
stantiā apparere. **H**or[um] similia vi-
deri a[n]tiquis in a[ng]lie p[ar]tib[us] dice-
bant s[ed] p[ro]dicat[i]o[n]e veritatis fig-
menta nūc credim[us] annullari.
Sive igit[ur] dormiat siue vigilet
siue studeat siue abul[et] q[ui]s fidel[is]
s[ecundu]m **H**eronymu[m] semp[er] ma[n]u[m] pin-
gat c[ir]ca d[omi]ni q[ui] p[er]tra demones
est totius v[er]itatis i[n]signe. **D**ormi-
entes eni[m] ac si vigilāret non so-
lū in a[n]i[m]a s[ed] etiā in corporib[us] ver-
ant[ur] et eos surgere abulare et lo-
q[ui] facit et ab facinorosa sepius
p[ro]vocat et i[m]pellit. **H**abui in
scol[is] sociu[m] q[ui] me vidēte et audi-
ente nō solū facta s[ed] et dicta locu-
tesq[ue] de die receptas dormiens
etatabat q[uo]d v[er]o cert[us] fui vigilās
nullaten[us] potuisset. **H**uius rei
sūt exēpla plurima. **D**e vigi-
lāte v[er]o v[er]e a[n]i[m]abil[is] bonifaci[us] quō-
dā lausonē[si] ep[iscopu]s me audiente
tale q[uo]d narrauit. **E**rat in villa q[ui]
dam cec[us] q[uo]dā q[uo] vacas toti[us] vil-
le in pascuis custodiebat. repel-
lebat a frugib[us] et ad certa loca
pascuis v[er]tiora ducebat et q[uo]d
maioris e[ss]et p[ro]bigij colores et sta-

tu[m] singularū vacar[um] specialit[er]
d[omi]nebat. **V**erbi g[ra]tia v[er]o si vac-
cam tal[em] coloris ab ho[m]i[n]e petuiss[et]
sine difficultate vacca[m] tale[m]
tibi ap[er]hēsam i[n] cornib[us] obtuliss[et].
Ad le[ge]m aut[em] cū q[uo]dam ep[iscopu]s
abueisset et de c[ir]co audisset ta-
lia et p[ro]basset q[uo]d h[ab]uit ab illo si
cōfirmat[i]o[n]is sac[ra]mentū ab ep[iscop]o
suscepisset. **E**t ille non in-
q[ui]t. **N**ec mora ep[iscopu]s cōfess[us] cō-
firmavit c[ir]cum et mox ab eor[um]
carū discretio est sublata q[uam] de-
monum op[er]e et ministerio hoc
hiebat. **I**n studēte aut[em] q[uo]d fa-
ctū sit a f[r]at[re] a b[ea]tis p[re]dicatorū
hoc audiui. **F**rat[er] q[uo]dam post
matutinas residere i[n] cella voluit
vt studer[et] et mox vt oculos ob-
iecit libro dormiebat. **C**ūq[ue] se-
pius reluctat[us] nec p[re]ualeat
i[m]paciens dixit sibi. **Q**uid ē q[uo]d
p[er]tra solitū tibi p[re]ualeat somp-
n[us]. **E**t mox dyabolus ad eum.
Nōdum clausē sūt portę. **E**t il-
le quō i[st]at claudē. **E**t demō.
Avertit[ur] vsq[ue] ab pect[us] ab aure
vsq[ue] ad autem. **E**t nō loc[us] q[uo]d in
hoc crucis m[is]teriū demonstra-
uit. **S**imili p[ro]pe modo magi-
ster albertus theologus f[r]at[er] ordi-
nis p[re]dicato[rum] narrauit m[en]te q[uo]d pa-
trius illi demon in sp[iritu] a[n]i[m]as
f[r]at[er] apparuit vt eum a studio ē-
uocaret sed mox crucis virtute

discessit. **¶** Quid autem de ambulatione factū sit audiamus. **¶** Narravit michi frater ordinis predicatorum quod in itinere positus in specie socii sui quod retro se a via parum declinans remanserat dyabolum vidit precedere et cum illum socium crederet et eum assequi vellet nec posset tandem cum villam ingrederetur et ille non comparet; solūque videret se mire turbatus est. qui erat sine socio itare domū celsedit mereens. **¶** Nec diu post socius eius et ipse turbatus intrauit villā et inuenit anxie celsidentem qui per admirationem signantes se et quid actum sit conferentes ambos se illusos a demone reppererunt. **¶** Caueant ergo fratres predicatorum et minores ne sancte et excellentissime institutionis regulā excedentes socium non inexpectatum a visu precedere vel subsequi paciantur. quia certū est quod ista et multa maiora horum pericula de sociorum momentanea diuisione frequenter euenerunt. **¶** Neque enim nescius futurorum periculorum atque malorum castus salutis princeps humane exercitatus esse potuit qui combinatorie discipulos ordinauit experti sunt multa. **¶** Est et aliud nocendi genus. Est frater ordinis predicatorum michi con-

sanguinitate coniunctus cui hoc accidit quod subiungo. **¶** Iacebat vno mane in dormitorio vigilans ante pramam et ecce videt deum neminem in specie pulcherrime mulieris in dormitorium venientem et turbam grauius cepit quod mulier illic et hoc illa hora intare permissa fuisset. demonem hanc esse minime suspicatus. **¶** Nec mora progrebians mulier se iuxta fratrem in lecto quasi aduocatum de illum alliciens collocauit. qui statim horrens et signare se volens nec valens deorsum tandem ad parietem ponens et pedibus latus illius conuolvens cum pugno eius faciem percussit et voluisset. os demon late diffusum aperuit et a lecto detrusus repente disparuit. **¶** Tantis autem colluctantibus fratribus ipsius et deinceps strepitus fuit ut a fratre in primo lecto quiescente et stupente clarus audiretur. **¶** Clamare autem frater passus violenciam demonis cum voluisset ut mihi narrauit non potuit sed tamen quasi mutus irrugit. **¶** Et mirum valde quod vixit quod arte demon hoc potuit et hoc maxime contra iuuenem quod dei gratia plenus fuit. **¶** Sed hec questio citius soluitur si de lupis beati abrosii sententia in exemplum videatur. **¶** Homo quem lupus prius vidit atcescit et anticipat

obutu nocētis licet clamādi vō
lūcatem habeat. nō habet tñ vō
cis mīsteriū. despiciatq; eū tāq;
victor vōis ablatus. **E**t rāo na
tural. lup⁹ rabijs oculoꝝ suozū
imissis hoī ei⁹ spūs visibiles de
siccant in istantia. qbz delicatiss
siccantē artē et sic rāuis effi
citur istrumētō vōis obligacius
impedito. **S**i ergo lupoz natūā
talem violēciā p solū cūctū ha
bere pbat qñ potius natūā de
monū q multo subtilior sagacior
et potencior ē vtpñcia sue mali
cie vōem obligz i hoīevīlūq; pa
riter vel auditū. **E**t in simile
qb accidit p qd etiā ista pbat.
Acceſit⁹ ad opescendas inimici
cias q iter duos frēs carnales
guissime vlabant cū fratē eoz
sac̄dote preclaro iter accipui.
Ubi ergo sacra nocte aī vigiliā
pasche i cenaculo iacebam⁹ spa
cio tñ miliariū ā qtuoz aī diē
euigilaui. et hortabar vt sac̄dos
descēdēs i ferus ignē i candelā
deferret qua inspecto libro ma
tutinarū officium cantaremus.
Paruit ille. et cū candelā accē
dere debuisset tāto tremore con
cussus ē vt sine igne reuerteret
dicēs. **I**gnem ab pñs nō habeo
expectare vōs diei lucē oportet.
sic ille vitauit mendaciū et pñl
lanimitatis suē vōcādiā nō de

tegit. **A**nnui morvōbis illius. qā
suscitare quēpiam illa hōra de fa
milia nō deēbat. **E**rgo vbi ob
dormiuimus non euigilaui vsq;
ad ortum sol. **E**xatat⁹ igitur et
dolēs tā diu dormiuisse surgēs
i lecto conſedi. **A**pertis aut oai
lis ad fenestram vidi quasi sociū
meū caluo capite nudato ingui
ne et asininore tēto vultu ab vti
nam faciendam demonem stan
tem. **I**ndignat⁹ ergo socio meo
vehemēter cū eum increpare vel
lem nō possem ablata vōce. au
diui mor stertentem sociū. q
cum stupore surgēte dixi ridēs.
Ecce iuxta me ad fenestā i spe
cie tua cū quanta inordinacōne
stat dyabolus et me cōtra te cō
mouit. **H**ec dicēs vidi q malign
us ille per fenestram quasi fu
mus euanuit. **D**ictis autem ma
tutinis festinauimus ad locū vbi
vōti pariter fueram⁹. **P**ec mo
ra. vbi sequenti die pasche cele
brauim⁹ predicauim⁹ et omēb⁹
cū me vicano diuino i pomerio ad
sopnū metabianū deſuiſſe et
oculos clausissem vt dormirem
audiui emīn⁹ iuxta me qī susue
rātes aliqs submisſe tñ. **P**etēs
aut et cogitans ne forte aliq te
expectēt vt eis satisfacere ape
rui oculos et surrexi et ne inēvi
dens reclinaui et clausi oculos.

Statimq; audies altius iā et eul
dencius murmurantes surrexi
nec ullū vidi. h; nec tūc aliquid
de neq̄cia demonum suspicatus
tercio me deposui. **N**ec interse
cum aliq̄d clausis oculis inter
cessit cum manifeste vocem au
dixim in hec verba. **E**cce inqunt
cum quanta superbia vilis iste
nos facit deumiens expectare.
Ad hec igit̄ cū mox apertis ocu
lis surrexissem nec aliquē inue
nissem conieci pauldubio demo
num iniquitatem qui me et tur
bare voluerunt et iudicium futu
re nequicie demonstrare. **Q**uar
ta autem fecit sequēti iſia octa
uam pasche conuenerunt amica
fratrū illorum quos ad pacem
reducere debebam. et inter agē
dum tāta inter se fr̄es discordia
sunt cōmoti vt in eodē loco vbi
āte demones audierā murmur
antes mihi maria pentū et aīco
rum violēcia restitisset se iuicē
instictu deōnū validissime pemis
sent. **V**icim⁹ tū deī gracia nequi
ciam demonū et pacē reforma
uim⁹ iter fr̄es. **P**ropter hoc
igitur duo confideā possūt in
re gesta quā retuli q̄ penitēcia
demonis quē primovidi vix m̄
ablata est ne climatē. **S**ecūdo aut̄
cum plures eorū ter audissem vi
sus michi ablat⁹ est ne viderē.

Vide ergo lector quātas et q̄les
nocebi artes dyabol⁹ attēpt⁹
et q̄ sollicitū esse hoīez adūsus
illū semp oporteat nec fēgi vl
lis iurijis nec allici blādimentis.
Anno p̄nte. **M**. lxx. cc. lvij.
ape citatē colonie agrippinā in
villa q̄ oppidū ēgis vocatur q̄bā
solēni die igēs chorea deōnū in
habitu alborū mōchoz ī planicie
campi visa ē vocitus altisonis
et pubians et exultans. **C**ōgre
gatis igit̄ cum sacdote suo hoī
bus ville cū ad choreā accedere
voluissent. demones scdm q̄
hoīs appropinqbant choreādo
procedebant ad flumi q̄atufq;
se total illa malignāctū turba ī
flumi adnullauit. **E**t hīc q̄; ne
q̄cia deōnū p̄fide fada ē. q̄; q̄i ab
exēplū spiritaliū virozum ad
ludum nephariū choreizantium
hoīm simplicitatez iducere volu
erūt. **V**ide et hīc spūalia mi
neq̄cie in celestibz. **B**ū memo
rie iordan⁹ fr̄ et magister ordīs
predicatoz gracia visitādi fr̄es
romā veneāt. qui accepta bene
dictione in demo fratz a fr̄ibus
legit missam. itauit postea in
hemariā videre languentes. et
inuenit fr̄ez ouersū q̄i sane men
tis esset tamē diligētissime ope
ditū. **Q**uent g⁹ mḡ ab illo cō
pedito causā. tūbz ille alienatū

se fuisse hacten⁹ in adu⁹ ei⁹
integre restitutu⁹. **C**redidit mag⁹
spiritui neq⁹ acius q⁹ decebat
et opeditu⁹ solui precepit. **N**ec
mora. felix pp⁹ honoris audito
adu⁹ ei⁹ m⁹abat eu⁹ facta de
m⁹one post pr⁹adium intrare ci
na⁹. factur⁹ clero s⁹ mon⁹. **H**inc
postea venit ad pr⁹adiu⁹ m⁹abat
vire f⁹ c⁹usus q⁹ fuerat c⁹pedi
t⁹. acubuit ille sensare se habu
it. **E**t vbi facto pr⁹adio q⁹ dictis
gracijs magistro stratu⁹ est ab
pausandum venit demo⁹iac⁹ ille
q⁹ accepto m⁹orio gut⁹ magistra
dormientis iadit s⁹ non ex toto
nudum eto loco vulnere dato.
Qui subito lesus euigilans ma
nu obiecit m⁹orio et duobz aut
tabz digitis vsqz ad emulaco
ne vt credebat lesione accepit.
Exp⁹geto ergo i tumultu toto
ou⁹eu acastut⁹ fratres m⁹gistr⁹
q⁹h⁹ seminecem inueiunt q⁹ elato
fletu cum clamoribz eiulab⁹.
Tuc p⁹or dom⁹ipato filicio p⁹ce
pit ne res i scandalu⁹ orbis dif
fideret q⁹ ne iuteret ab emulis
seculanbz celaret. **V**enit ergo
hora predicandi q⁹ p⁹ior fratru⁹
vice magistra predicatur⁹ acc⁹es
sit. **A**t vbi themate prelibato p⁹
se q⁹ s⁹mon⁹ debuit subito resolu
tus in fletu cum clamore valido
mugitu⁹ emisit. **A**tto⁹is aut⁹ oi

bz cardinalibz q⁹da⁹ felicissimus
familiarissimus ordi⁹mi p⁹or⁹ tra
hit ad p⁹tez q⁹at q⁹d cause sit. **F**a
tes. **N**ec mo⁹ abo ign⁹du⁹ ab
papa aperit infortuniu⁹ c⁹cla
mat ab plactu⁹ papa dic⁹es **H**eu
b⁹ne de⁹ q⁹d actu⁹ e⁹. hodie mag⁹ co
luna ec⁹cie cecidit. **Q**uibz plu⁹.
Accedunt c⁹urg⁹ia p⁹spiciunt p⁹
tractat vulnere. om⁹u⁹ p⁹ocus q⁹
h⁹uanu⁹ suadet adu⁹toriu⁹ cu⁹ om⁹i
p⁹ecu⁹ istancia postuladu⁹. **T**er
cia aut⁹ die huius ifortunij illu
cescente inuit magister adolese
ti nouicio vt sibi altare preparz
in occulto. **S**tup⁹efact⁹ igit⁹ nec
miru⁹ iuuenis p⁹or⁹ indicat q⁹d si
bi p⁹eci p⁹it. q⁹ q⁹h⁹ rapt⁹ s⁹ supo
re nimio curat ad magist⁹ q⁹at
si delit⁹ an falsu⁹ sit q⁹ missa in
sup⁹mo vite p⁹iculovelit celebra
re. **M**agister ergo ituit⁹ p⁹orem
q⁹ p⁹ocul⁹ innuit vt recedat. **Q**uo
parente q⁹ exp⁹ante tam g⁹adis
cuent⁹ surrexit magister vt po
tuit sacas vestibz se induit cele
brauit et sumpto corpore vni
fici sacramenta vulnera manus
et gutturus se⁹nde abluc⁹omis in
calice liquore p⁹fidit et sic in in
tegru⁹ sospitat⁹ eadem die i a⁹mi
naco⁹z om⁹i q⁹ se sciuerut i p⁹isto
rio cora⁹ papa et cardinalibus
et oi clero glorio⁹issime predi
cauit. **H**inc postea scm⁹ ext⁹ ipe

papa et fides in astra deuotissimi
erga predicatorum ordine; eum icon-
suetis auctoritatibus et privilegiis
exaltarent. **U**n successor ipsius
pape honoris beatus papa grego-
rius fidei iohannem dicto de argen-
tina quoddam bolnensem episcopo ma-
gistro orbis predicatorum facto cum
magna deuotione dixit. **N**e tibi
karissime quod pro inuide papam
orbis constituto linguam aut tuam
ponam per malleo. ut scilicet omnia pri-
uilegia que ordini tuo expebunt.
vel privilegia que alijs etiam re-
ligiosis quibuslibet usque in presentem co-
cessa sunt privilegia scribi faci-
as et bullabo. **N**ec mora. magi-
ster et qui cum eo erat fides omnibus
registras apostolicorum inspectis
omnia privilegia que sibi commoda
et utilia pro confirmatione ordinis
essent vel fore possent consensu
cardinalium et curie bullata et
super scripturis insignita so-
lemniter acceperunt. **H**inc ad
beate memorie iordanum redea-
mus et quid fecerit vel de eo sit fa-
ctum videamus. **I**gitur ubi dies
venit quo accepta licentia a car-
dinalibus exire curiam debuit
a domino papa iuitatus contra con-
suetudinem nunquam visam ad mensas
eius in modum lune corniculatam
sedere compulsus est et post pran-
tium sic dimissus. **E**t vide quid

actum sit. **E**rat romam ad sex-
fere miliaria noctis tenebris de-
prehensus hospicium cum suis a
lacerata ville quesivit et non ac-
cepit. **S**ed cum receptus fuisset a
paupere et pro penuria recipien-
tis incenatus vespere remansit
sed dixit cum ingenti gaudio fra-
tribus que secum erant. **S**ubdictus pres-
biter ille qui nobis negavit hospi-
cium quia michi gloriam abstulit
quod hodie cum summo orbis pota-
fice in una mensa confedi. **H**ic p-
alpiu iuga non longe a montis pe-
de digressus acuta febrem gra-
uissimam labore itinera fatiga-
tione iurrit. **E**t vide lector quod cal-
lide et huic insidiatus est dyabo-
lus sanctorum. **E**piscopus autem ad
quam declinauit ut audiuit tanta
preis abuentu hospicio recepit in-
firmum et violenter in proprium sui se-
creti thalamum et in lectum proprium
collocavit. **H**abuit autem magi-
ster secretum suum suum orbis viz dis-
cretum latum valde et primum in mori-
bus proprium et philosophum qui magister
sacris proprium etiam in hermitate
bucissimum dixit. **O**portet ut ma-
gister eximias te et michi
his obediens et subiectus. **C**ui magi-
ster humiliter. **F**iat inquit. **H**oc
ergo contra consuetudinem orbis sua-
uiter in plurimis statutis confirmatis.
Primo enim ut vidimus in lectis

plumeis iacere fratribz non licebat. **S**ed quia in multis locis et terris maxie apud pauperes palearum copia vel stramenta non sunt. statutum est ut sicut sterneret fratribz iacere licet. **N**octe igitur magistro solo in thalamo quiescenti apparuit dyabolus transfiguratus in angelum lucis dicens. **E**stne magister iste iordanus qui fama celebris et virtute pre tanti predicatorum ordinis clarescat. **D**ubitaue potestatem non ante longo tempore te nouissem. **D**umque vis et ipubens factus es qui quando dominator terre in lecto plumeo et sericis requiescis. **M**iser qualem exemplum ordinis tuo et fratribz relinques. sed non est tui deus oblitus in fine qui ad redarguendum te misit me. **E**t tu igitur surge et terre supplex inambas. **R**ec mora. dyabolo disparente terratus magister in terram corruit et sic iacens mane a dicto patre et fratribz inuenit. quem pater valde seuerum corripuit et per obedientiam in lecto iacere coegit. **S**equenti autem nocte sathan iterum audacius durius quam prius sibi inobedientem redarguit et magistro ad terram descendere mox precepit. quem cum de mane prior iterato inuenisset ad terram grauiter indignatus dixit. **M**iror vestram non tantum ut ita dicta stulticiam immo proelus in

saniam qui in periculum non solum corporis sed etiam anime contra obedientiam hoc facere voluistis. **E**t ego testor altissimum qui nolle per toto mundo ita grauiter contra deum et ordinem excessisse. et hec dicens flere cepit vberime. quod ut vidit placcimat et magister et prociens ad eius pedes confusus est qui licet ei ut ab eo verius cerneret transfiguratus in lucis angelum dyabolus illulisset. **T**unc pater ad mirum mitigatus est valde. et precepit ut lectum ascenderet et tempus creaturam expectaret. **E**rat autem debilitatus valde et induata materia vix habebat spiritum ad pausandum. **T**ercia autem nocte non destitit neque dyabolus tripliciter saluam. et vix mox ad iterandum verba composuit. preuenit eum vibratus et dixit. **O**nequissime humani generis inimice quemodo simplicitatem meam quasi per zelum qualicumque ad ordinem illudere voluisti. **E**t ego quod non hoc omnipotentis dei dispensatio promississet sapientius aduertissem quod melior est obedientia quam stultorum victime et quod quasi genitoriolandi est nolle acquiescere. sed et hic in misericordia accessit gloria. tibi autem consilio sempiterna. **E**t statim hiis dictis in facie umbratam expuit disparentis. **M**agister

aut postquam cum alacritate spiritus et sine perturbatione quiescit circa diem septimum optime cretauit. qui infra paucos dies ab egrotudine recreatus in regem conualuit. **Q**uid autem sibi in ipsa sua infirmitate contigerit ad exemplum posteris affuturum fratribus enarrauit. **H**ic et aliud per illusionem demonis in bononia contigit. Celebravit idem beatus vir missam die quadam ut solebat fere cotidie in secreto. sensit autem tam mirifica odoris fragrantia in susceptione diuina sacramenta ut nulli esse posset dubium hanc non esse nisi a deo nisi forsitan aliqui qui discretiores spirituum habuissent. **D**es miris odoriferum per longum tempus habebat et manus. ita ut vir ei abus sape per ore sumptus. palato tamen cordis interius discernebat quia odor ille recreator spiritui non prestabat. **A**bijt ergo dominum deprecari quid sibi vellet odor ille respiciens in uanum. et reuelatum est ei quia demonis arte sit gestum et crucis signaculo mox cessauit. **E**odem tempore cum idem magister iordanus multos laicos clericos ad ordinem conuocasset et in bononia recepisset et multa ex eis grauissimis demonum impulsibus temptarentur. et per hoc magister mi-

ra orationum instantia repugnaret. una dierum demon liberum uoce locutus est ei. **F**acias inquit fratres tuos cessare a predicatione et confessionibus hominum audiendis. et ego cessare faciam socios meos ab omnimoda temptatione fratrum et luctu. **C**onsensit mox magister ad tempus et effectum mox celsus est sponsonis. **N**ec multa post hoc dies effluerant cum magistro oranti dictum est ita. **Q**uid est quod facere uoluisti. ut mires pactum cum morte. **B**rat fratres pro tempore et per tempore studeant propriorum instructionibus salutem et paulo dubio pure et vigilans instantia temptationes demonum repellent. **N**ec mora. ubi hoc magister in capitulo fratribus indicauit et illi mandatum ei. **M**iro spiritus feruore operaretur. ut de omnium eneruata esset et frater in corde omnes mira alacritate mentis ab cibis temptationibus quauerunt. **E**t hinc nota lector quod in hoc articulo dicat gloriosissimus augustinus. **O**rationibus mudamur locis. **I**nstituimus utrumque autem bonum est si uacat. si uero non melius est orare quam legere. **I**n locis agnoscamus quod agere debemus. in orationibus percipimus quod salutem necesse postulamus. **O**rationibus nutrimus animam. locutionibus excitamus.

Posuit semper oratione sine laqueis proficere
 re hunc laqueum sine oratione rarissime.
 Unde et discerni potest defacili quanta
 sit periculi et laboris pacem vel
 nichil orare et semper legere et non
 quod ab lapidam sanctam pervenire.

Quidi et castissime exprobatum fuit sicut
 auditor eius per multum tempus quod ve
 nerabilis ille fuit ordo predicatorum
 magister iordanus cuius super fecim
 mentionem multis annis se
 re cotidie cum tunc in cathedra theo
 logia legeret tamen de die et nocte
 orationibus iacebat ut psalterium
 davidicum legeret et interdum di
 ctis horis et lectionibus et disputa
 tionibus terminatis contemplationi
 sine et meditationibus insudaret.
Quid mihi ergo si talis homo in
 scientia profecerit quod tam sancte tam
 integre in virtute proficit. **C**ertum est
 ergo ut in predicationibus dominum est oratione
 non instantia virtutis demonum ener
 uari et non tamen studium scripture
 veritatem omnium virtutis gratiam per ora
 tionis vigilantiam augmentari et
 in robur perseverantie asuam.

Que ipso autem pie memorie et
 vere sancto viro magistro ordini
 predicatorum sancto iordano
 quod ab petitione fratrum in prela po
 sueci indicet. **G**aude felix theu
 tota tempore istat leticie quodam
 tunc glorie surgit virore gratie. **F**lo
 re misericordie spondens in abun

dancia si vas sit capax venie. si
 uinum continentem ebibit fons aquarum inde
 ficiens. quod patens inde inbibit et
 uisus inde saturatus quem bibens
 ager fructus fructum ceterum reddi
 dit. **T**riplo ceterum facies per ior
 danum effluit ut uisus forte gratia
 que nunquam quod imminuit bibens ex
 digredia. hunc stat misericordia ple
 nis quod pressos doluit dicit mundi
 misericordia. **A**llepit ore melleo mul
 tos ut casto viveret spreto cul
 tu phaleto cultu cordi induent
 et ubi vite spargent ore flammam
 tes igneo fagus peccati pelle
 rit. **S**actus orbat oculo fabro
 lumen restituit et fame presso
 populo multiplicatum prebuit pa
 nem turbe dum eguit. **p**ersequens
 miraculo per quem hoc munus habu
 it. **P**reces sancti acceperat pro
 via bohemia plebs deum ob
 spem maioris gratie. **S**ed ab omnia
 spe nesciuit quod commiserat sancti
 preces custodie. **P**eractis horis
 pluitur memoria memor efficit. icla
 mat sanctum precibus in fletu resol
 vit. **N**ec moa vite reddit puer
 datis vagitibus et sic iordanum di
 cit. **S**athana sanctum aggreditur
 temptat modis multis odor
 fuscatur spargit dum sacris istat
 misticiis. hunc non valent artificis diu
 bolus dum perbit in preces via sup
 plicis. **H**ic tercia sanctam adiit

fratres illic iuſere. h̄ cum matre
rediit mergēdo cepit pſallere cti
ſtum benedicere. ſicq; celum ſu
biit vt ſignis dāſ credere. **N**ec
moza. mox incanduit colūna lu
cis maxīma que dum de celo mi
cuit membra luſtrans ſanctiſſi
ma. in quo tranſiſſet anima vi
dentes ſcire voluit in te manife
ſtiſſima. **A**biecto ſancto littori
celi lampas emiſit. que ter ſu
perſtans finiit. quarto q; eſplē
duit. in hunc quem ſeū habuit
et ſic reuſu celeſti rapta nube
non patuit. **C**orpus fragilis mi
ſerice curatur a fidelib; a gēcis
dantur vniſe latamis a gētib;
laudes caſto cum fletib; et ſic
verū magnifice ſub tab; patet
teſtibus. **V**inc in achondilica
ferē pē magnific; reſpūtur cū
gloria ſit mox ſigno miſeric;
ſaluaf palit; ſicq; virtutū ga
dia apalaf magnificus. **A**ntā
tūc p̄digia iubar nouū eciptūt
prece ſā dēmonia victa clamāt
a fugiūt a ſue di ſonos audiūt.
claudos ſoluit leticia cca lumē
recipiūt. **N**ec p̄as tā eximij ſe
q̄mur nos veſtigia vt digni pa
tas filij p̄as ditemur grā. ſicq;
ſeū i gloria ſortes ſpeſates pre
mij ducamur ad celeſtia amen.
Hic vir beate memorie natione
theutonic; de weſtphalia nat;

ē q̄ miā p̄edit; grā ordīni pre
dicato; p̄fuit multis annis.
Quādo quōdā ordīs predica
torū elect; et bonus arnold; no
mine ex p̄tib; treuerēſib; nat;
et p̄or fēm in oppido wiburgēſi
bictū beatū viz magiſtrū iorda
num vt ipſemet retulit in ſtaſi
deſunctū vidit inter choros an
gelorū apoſtolorū a p̄phaz ma
nib; āgelorū ferē. hoc q̄bem
vt ipſe audiū b̄a luytgarbis
aāque moialis de magiſtro ior
bano i ſpiritu rapta vidit. **E**t q̄
de lic; patū digrediar apte tū
de ſup̄dicto frē arnoldo p̄ore wil
burgēſi viſionē pulcherriſſam
enarrabo. **R**etulit in fē plus et
bonus qui hocipſū ab illius ore
percepit q; annis pauciſſimis
aū mortem deſideriū magnū ha
buerat vt ſuper ſtatu ſuo cui vt
ap̄rium eſt bonatū mētum non
modice metuebat a dño ſolaē.
Accedit ergo vt ſeiuigilanti do
min; ihuſ xp̄us i forma ſpecio
ſa p̄ fili; hoīm glorioſiſſimus
apparer; quē vt ſtaſi i p̄mo in
tuitu cognouit cogitare cepit.
Quādo in oñdēs dñe me eſſe
cū ſaluādis i libro vite aſcriptū.
Et mox dñs i pectore ſuo lib; vi
te de mōſtras ei; cogitacōi rēdit.
Ecce inq̄t liber reuolue eum et
nomen tuum aſcriptū iueies.

Et mox gaudio cordis exiliens
 venit librū et legēs līs aureis
 scriptum vidit et in eo repperit
 nomen suū. et mento qđdem ī li
 bro vite pectoris xpi se scriptū
 vidit qđ vita preelāis et opere
 bū vite castū ī pectore gerebat
 et ore per qđ deo et hoībꝫ ama
 bilis apparebat. Ipse enī assūsus
 in sociū a dño vngarie fratres
 sui in wiborch nullum alium pri
 orem eligere voluerunt donec
 eis redditus remaneret. Cui suc
 cessit magister raymūbꝫ vir lā
 tus valde qui in vtroqꝫ iure
 repperat. ecclāstico scꝫ et civili.
Hinc successit et venerabilis iohā
 nes de theutonia natꝫ qđ multo
 tꝫpe pēitenciaris bñi pape ī ro
 ma eū bñfēn episcopū ecclesie
 prefeat. Et cū haberet ī episco
 patu plꝫ octo milia marcarū
 in redditibꝫ qđ nichil tū ī vsus
 pꝫrios expēdebat. sꝫ omīa pau
 peribꝫ erogabat. Nec solū qđē
 equū habuit sꝫ ayellū qđ libros
 et episcopales īfulas depōbat.
 ipse vero pedes cum fatis bꝫ in
 cedebat. **H**ic postmodū absolu
 tus ab episcopatu electꝫ ē ī ma
 gistrū ordīs predicatorꝫ et hñs
 prefuit multis ānis. De hoc ve
 nerabili viro certissima relacōe
 pꝫpimꝫ qđ ei puero existēti ad
 huc in etate annoꝫ pꝫcedo pre

dicatoꝫ qđ nondū erat tūc. et qđ
 episcopus futurꝫ esset et oīs sta
 tus vite sue a dño reuelatus sit
 et ostensus. Multa qꝫ facta ab
 eo mirabilia referunt ex qđbus
 vnū breuiter enarrabo. **V**enit
 in romanie pꝫbꝫ tūc magister
 intrauit hospiciū paupꝫ sacdo
 tis. decubuit sup scāpnū itanere
 fatigatꝫ. et dū anxius cogitarꝫ
 vñ paupꝫimo hospiti aliqđ ob
 uerit. rñ se cū frābꝫ et freret fa
 tigatos. venit aus quā cornicu
 lā dicimꝫ et de supꝫmo aere eius
 pedibꝫ aduolauit. qđ pedes ma
 gistra frequēter vestro cōtactū
 iterū ad aera reuolauit. **Q**uovi
 so magistꝫ surgēs īcōsuetꝫ mag
 nitudīs spissitudīs et latitudīs
 nūmisma argēteū qđ cornicu
 la ab pedes magistri posuerat
 mox iueit. aduocans sacerdotē.
 nūnus corniciale iussit accipere
 et necessaria fratibꝫ ministrare.
Hūc anī episcopatuꝫ a iuuetate
 cognoui nec vñqꝫ aduertere po
 tui minus eū deuotū tūc minus
 qꝫ sollicitū de propria vel salu
 te aliena qđ postea cū episcopus
 vel magister ordinis extitisset.
Obiit autem ī maximo feruore
 spiciatus apud argentinā vrbem
 theutonie. Ab cuius tumulū cre
 bra miracula facta narrāt. **E**le
 uatum ē aut corpus miābile a

domino maguntanēsi archiepiscopo et electo argentinenſi anno ab incarnatione domini. **M**.cc. lxxvi. In eius elevatione fratribus predicatorum ab generale capitulum aggregatis illustris regina ungarie mandavit per litteras solenne miraculum quod subiūgo.

¶ Filius suus primogenitus congregato exercitu magno dimicare voluit contra patrem. pro quo regina mater nimium gravissime turbata tota nocte precedenti quam sequenti die futura congregatio putabat. in oratione se et lacrimis debuit. tam pro filio quam pro viro rege sollicita. **F**iducialius tamen ab magistrum iohannem oratione directa quem multum in vita dilegerat et fratrem quendam eiusdem ordinis quem iam defunctum confessorē habuerat ab eo eisdem regie semivigilia apparuerunt. Cui magister iohannes sereno vultu respondit inquit quoniam in nostras orationibus mediante cleme[n]tia dei fiduciam habuisti. ecce predicabo tibi quoniam hodie antequam medas nuncius dicet tibi quod pacifici erunt pater et filius in bonum omnibus ordinatis. **M**andavit et alia dicta illustris regina quod eodem anno per menta beati episcopi et magistri iohannis suscitatus mortuus fuisset filius et alia in

finita miracula claudere et eorum super de obsessorum a demonibus et aliarum infirmitatum per eius menta commigisset. **H**uic successit venerabilis humbertus vir graciosus et spectabilis gracie de burgundie prius natus. qui gratia predicationis insignis loci fratrum antequam in magistrum perficeret emigravit. **H**inc postmodum in tussie partibus prior provincialis fratrum predicatorum factus ab eo romane curie graciosus et carus fuit ut eum plures cardinales in papam eligerent eo tempore quo dictus innocentius quartus est in apostolicum assumptus. qui postea provincialis francie factus magister totius ordinis effectus. **A**t quoniam non iustiter licet lege a matris digressi sumus spiritalem nequaquam de monum persequimur. **¶** Est et aliud fallendi genus demonum ut homines fallat spacio penitentie vel vite per luxuriosis promisso. **¶** Quoniam in fine ordinis predicatorum quoddam valde mirabile recitavit. **¶** Erat quidam nobilis in westphalie partibus vir armis strenuus et impotens iter suus. **H**inc nocte quadam per filiam terribilem transiens audivit vocem mulieris qui in viam cantabat. **E**t dixit suis. Estne quis vestrum qui mecum vadat. mulierem videre cantantem. **O**mni bus ergo

diffimulātibz et phibentibz illū
prexit solus et inueit statem sibi
arboze quasi nigra moialē ex tē
his i celū maibz catantez. Quā
cū interrogasset ille qd agēt. rē
dit. h laudo deū meū. Et dēs au
tem ille aliquē scōrū esse. roga
uit eam dicēs. Dic m obsecro
qd futurū ē m. Et illa. Multa
mqt mala fecisti et adhuc faci
es. deuictis iūmias tuis crucem
tñsmarinā suscipies tñsfreta
et i ppi fuicio morieris. Ad hec
verba gauisus ille recessit et ut
illi predictū ē facta cede hoīnū
inimicos deuict. Qui cū presto
larec crucis hūcōez ut tñsfreta
ut icidit i acutissimā febrē. Ro
gantibz ergo et cōsulentibz phi
siciis et amicis ut cōtēre pccā
et peiterz cōmūiretqz se eccle
siasticis sacmentis qā ei pialū
imminere videretur. noluit ille
nullomodo se reputās moriturū.
Cūqz sup hoc phisici mirāretur.
fratrē illius carnalē magne ido
lis cleacū mādauerūt. Cui fra
tas periculū intamantes super
salutem anime illius ad monen
dum instancus cōsulebāt. Hōz
ad fratrem igressus cleacis ar
guit periculosis infirmātem.
Cui miles ait. et tu ut alij stul
tus instas michi q optime scio
q neqz moriar. Cui cleacū

lactimis dixit. Et vnde hoc ha
bes frater karissime. Et ille tā
dē. Sic et sic dictū est m q cau
cem accepturū sim et i tēra scōz
moriturū i casti fuicio. Ad hec
pba fē eius tactū dolore cordis
intūseus. vix mqt frater karis
sime. ille atquus hostis dyabo
lus tuo nūc infibiat calcaneo. q
mēbacio suo te nūc nitē deape
moriturū. Age ergo salutis cau
sam et peitere et impleas qd roga
ris. Nec mora. de cūmbēs petit
aduōn presbiterū postulat vī
am crimina cōtē. si atuit testa
mentū recipit corp⁹ casti iungi
tur exalat spiritū. et sicut cadi
mus ab infidijs dōnū liberaf.
Nec diu postea de fūcti fē clea
cis. boitatē cristī in frē mortuo
recognoscēs pbiatorz ordiem in
tās multa cōstācia seculū de reli
qt. Circa finē libri vidēdy ē. q
et qd. vbi et vñ potestas dōnū
q nō solū gentilibz aut fals vel
perūsis castiamis vīuetiam et
bonis ad vīandū eos illabi vi
deant. Et rēpondemus q illa
est i mal cōrepcio vel vīdicta.
in bonis vero pbiacio purgatiā.
Qual aut hec sit vel qliter hec
fiat breuiter videatur qā pimer
giā opacōez. Nulli vero habea
tur dubiū qui i corpore nō i aīa.
solus enī deus nō creatura per

inhabitantē gētam illabiē aīa
bus. **N**ū autē potestas demonū
sit planissimū q̄ ex deo. **E**t q̄dē
excessus q̄nq; hoīm per bonos
siue malos angelos puniuntur.
Per bonos vt in saul. **H**inc
nup ad designandū meritum de
uotissimi regis francie ludowyci
q̄ddam accidit qd subiungo ill
m̄ cōtinentibus q̄ uideūt. q̄ gē
tam deo ipius regis francie exē
plū altissime hūilitatis existat
rex omnium cast⁹ tam euidentia
mīaculo demōstrauit. **C**omes
gelae otto cursorem aī lēis pa
trius miserat cursu p̄pero rebi
tuz. quē redeuntem comes otto
interrogās q̄siuit si regem fran
cie ludowycum uidisset. **A**t ille
vic moxē subsannāns contorhit
collum. **V**bi t̄q̄t uidi illū miser
papillardum regem caputū ha
bentem capitis super scapulas.
hec dicēs faciem cōtorhit ex ad
ūso et sic facies contorta reman
sit. **E**rubescat theologicē cathe
dre vilis ille presūptor q̄ p̄dica
uit ipsū de q̄ scapsum⁹ regem nō
debe vti cōib⁹ vestibus. s; semp
purpuratum in edere nec plures
missas audire q̄ vnā. **M**ortalit̄
aut peccare dicebat fr̄es p̄dica
tores intelligens omnes illos
q̄ p̄dictū regē inducerent ad
huiusmōi deuocōnis et hūilita

tis exēpla. **H**in⁹ sane ymmo ve
lut isamissim⁹ intellexit q̄ salu
tis n̄re p̄ncps ihesus ex opaci
one culpauit illos q̄ in domib⁹
regū mollibus vestiūt. aī nobi
lissimus ille baptista iohes ex
p̄l cameloꝝ inbutus zona pelli
cā aingere. **M**oderatores cōb
et reges frequēter vidim⁹ cōis
pāni lanei vestib⁹ vti. **N**on n̄ ca
melini coloris vestib⁹ auue iphi
us regis gloriofissim⁹ philippus
rex idicretis t̄pib⁹ anni vti ba
tur. **L**udowici aut filiū eius eq̄
regem gloriofū et bonum istius
regis ludowyci patrem nū q̄ vi
disse me memini purpuratum.
Karolus ille magn⁹ postq̄ in
roma coronatus est imperator
nūq̄ postea voluit vt de eo scri
biat infula p̄pōsi habitus in
signia. **Q**uantū illi p̄dicto de
uotissimo regi francie ludowico
total⁹ vniūsal ecclesia teneatur
neminez posse arbitror estima
re q̄ sane videre voluerit quāta
aīaz iactūā fuisset si illa intole
rabil⁹ superbia de qua superius
in controuersia clericōꝝ parisi
us compendioso stilo digessim⁹
in destructionē duoz cōdinum
fratrum scilicet predicatorum
atq; minorū processu; aliq̄ten⁹
habuisset. **E**git enī d̄cis rex p̄
scripcionib⁹ iniquū. egit et l̄as

apud papam beatissimum alexan-
dru[m] et fratres curie cardinales qui tunc
omnes gratia dei et sua misericordia et mere
negotio fauorabiles extiterunt ut
finem haberet malitia et in suo vi-
gore iustitia et innocentia tueretur.
Testor deum testor sanctos. te-
stor et fideles omnes quod nunquam aliquis
regum nunquam aliquis principum tam ne-
cessario quantum ad salutem et pa-
cem fidelium pertinet ecclesiarum. do-
tauit muneribus et rebus honoribus
exaltavit. **Q**uid enim christo in
biuicibus. quod illi et honoribus mun-
di vel in hominibus principum. **D**ixit
ut veritas et vere dixit. Regnum
meum non est hic. **A**plausum enim
pilati quasi de gente sua et ponti-
fiab[us] non curauit. sed ostenter per-
stitit pro populo mori accele-
rans passionem qua in supernis ef-
ficaret regnum quod habet non finem. **A**ge
ergo nunc superno regi salutis tui
principi casto. **A**ge inquam ecclesia
age tu precipue predicator et mi-
nor. **A**gamus et omnes solemnitate
gras que talem istis temporibus regem
dedit qui fortis manu teneat reg-
num tuum et nichilominus pacis ca-
ritatis humilitatis exempla pre-
beat vniuersis. **E**que enim gladius in
catholis aptus est et tunc nudus exoritur
et cum retracta manu occultus in va-
ginam. **V**idi in brebancie p[ro]p[ri]etate
in monasterio cisterciensium moni-

alem quondam religiosam valde
et vita puram. quam cum visitaret et
eam ut poterat consolaretur subito
demon pessimus qui in ea latebat
per hominibus salutis ferre non va-
lens cepit latrare ut canis et hy-
anti ore ac collo contorto eumque
lumbis blasphemare. **C**ui dixi.
Misererrime qui in dei laudibus
cum bonis angelis insistere nolu-
isti nunc canem latratis et bestias
imitaris. **V**idi et aliam in eadem
terra mulierem diuitem et hone-
stam possessam a demonio. quam cum
rogante presbitero religioso vi-
sitarem. iueim[us] eam a vexatione
demonis quiescentem et sensate lo-
quentem ut sanam. **T**unc occul-
te nullo aduertente versus cathedram
moysi in deuteronomio secundum quod a sancto
quondam viro audieram tertio repe-
titi ad provocandum demonium in obse-
sa. **D**eum qui te genuit dereliquisti
et oblitus es domini creatoris tui.
Nec modo mulier pallere cepit
labiis atque vultu et ducere in col-
lo eius ab grossiciem pollicis in-
tumescere. **T**unc ego quare in-
quo pessime vexare feminam pre-
supsisti. **M**ortuo inquit viro suo
compassa in subsidium anime illius con-
tulit quicquid boni fecerat in hac
vita. et ex hoc nacta occasione
vas vacuum mori intravit. **C**ui ego
mentis misererrime. ex hoc enim

qđ dedit mediāte caritate amu-
latum est bonum eius. **E**t ille cū
cachinno mendax inquit sum.
nec mirū si mentior. **M**ox ego.
Estne illa tam pulchra vt dicē
celestis p̄cia quā p̄dibisti. **E**t
respōdit. **I**n infimū pulchri
or qđ bicatur. **E**t ego. velleſne
redire ad illam si posses. **E**t il-
le. vellem inq̄t vt possem vsq;
i diē iudicii oīa excogitata sup-
plicia sustinē. **C**ui dixi. **E**t ego
promitto tibi in peniculum salu-
tis mee promisse si mendax in-
ueniar. illam perditam glori-
am recipere te posse si tantū;
hec dixeris. **D**omine deus pec-
caui ignosce michi. **E**t mox ille
contorto collo exclamat horrifi-
ce domine domine. **C**ūq; hoc se-
pius cum clamore valido perso-
nar; nec vltra i p̄bis proceder;.
Impossibile enī sciebam illi vt
deum suum dñm recognosceret
et se fateatur peccasse atq; sibi
precaretur ignosci. tandem sub-
iunxit. **D**ñe deus margarete sic
enī obseſta mulier vocabat.
deū recognoscere dñm suum in-
dignatus. **T**unc ego o ifeliassi-
me omnium creaturā supbia
elisiſte et de celo depulisti. te reb-
re iccupiabilis superbia nō per-
mittit. **N**ec mora. confusus ob-
mutuit et post paucos dies non

tamē tunc seīnam dereliq̄t. **A**u-
di et de alio obseſso mīum dei
iudiciū. **E**rat circa cameāum
auitatem qđam hereticus astu-
tus valde qui metuens īquiri et
obui a fratribus p̄dicatorib;
qđ i dñā citate eo tpe plurimos
oburebāt finxit se arreptū a de-
mone. et ob hoc ad scām aycha-
rium in asp̄ia obseſsos citare
potentem ligat⁹ ab īmicis vel
amicis deduct⁹ ē vt in eo non
heresiū appalatā s; furā puta-
rent. **E**t vt audiuit qđā cleric⁹
obseſsus a demone et ligat⁹ qđ
eligius boogus sic enī vocabatur
ligatus poneret in locum.
subsequenti nocte idem obseſs⁹
cleric⁹ diuino nutū solut⁹ est.
et aggregans mattas et strami-
na atq; ecclesie scampna super
ligatum hereticū cumulauit.
Iudum aut et furiam credēs ille
bissimulat quoabusq; cleric⁹
ignem de lampade sumens obu-
rere hereticū cepit. et tunc he-
retic⁹ clamauit. **A**d cuius voces
expergefacti custodes cū ignem
extinguere niterēt cleric⁹ arrep-
to gladio quē casu iuxta lectū
inuenit oēs violenter abegit et
hereticū in ignem combussit.
Nec mora. diuino exacto iudi-
cio cleric⁹ a demone libeāt⁹ et ple-
ne sospes apparuit. **A**t nūc qm

fallacias demonū ex mag̃ par
te detrim⁹ per q̃s wra apes
fidelīū osucuerūt hinc operi no
stec finem imponimus. lectores
libri hui⁹ attētus flagitantes
ne dñs detrahāt min⁹ q̃ dicit
bñ dictis. h̃ i cēplū ṽtutis tra
hāt quicq̃d iuenerūt bñ dictum.
Peto autem suppliciter ab hīs
marie q̃z man⁹ xpi sangne ose
crate sūt i altari q̃ten⁹ p me spe
cialiter ⁊ p cūctis fidelīū aīab⁹
vnā missam celebrēt. l̃ si sacer
dos nō ē celebrari faciat lōr li
bri. **E**t rogo vt si aliq̃b i hoc la
bore ṽl alijs ṽmq̃ metuerū illū
tāq̃ me p̃cipē faciat ihs xpus
dñs n̄r q̃ cū p̃re et sp̃itu scō vi
uit ⁊ regnat deus p̃ cūctia sc̃a
la seculorū Amen. * * *

Expl̃cit liber apū q̃ dicit bonū
vniūsale quia de p̃elatis et sub
ditis tractat de quo fit deus bñ
dictus i secula Amen.

